

Úradný vestník

Európskej únie

C 351

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 55

15. novembra 2012

Číslo oznamu	Obsah	Strana
I	<i>Uznesenia, odporúčania a stanoviská</i>	
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	483. plenárne zasadnutie v dňoch 18. a 19. septembra 2012	
2012/C 351/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inteligentný a inkluzívny rast“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	1
2012/C 351/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rámec pre reklamu určenú mládeži a deťom“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	6
2012/C 351/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Práva zraniteľných skupín na pracovisku – otázky diskriminácie z dôvodu sexuálnej orientácie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy) ...	12
2012/C 351/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prínos podnikateľov z radov prisťahovalcov pre hospodárstvo EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	16
2012/C 351/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Odstránenie domáceho násillia voči ženám“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	21
2012/C 351/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti v boji proti korupcii v krajinách južného Stredozemia“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	27

SK

Cena:
4 EUR

(Pokračovanie na nasledujúcej strane)

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2012/C 351/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zodpovedné používanie sociálnych sietí a predchádzanie súvisiacim problémom“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	31
2012/C 351/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zaktualizovať analýzu nákladov v prípade nekonania na úrovni EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	36

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

483. plenárne zasadnutie v dňoch 18. a 19. septembra 2012

2012/C 351/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: Odstraňovanie prekážok spojených s daňou z dedičstva v cezhraničnej situácii v rámci EÚ“ COM(2011) 864 <i>final</i>	42
2012/C 351/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Výboru regiónov a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Akčný plán na zlepšenie prístupu MSP k financovaniu“ COM(2011) 870 <i>final</i>	45
2012/C 351/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Smerom k integrovanému európskemu trhu s kartovými, internetovými a mobilnými platbami“ COM(2011) 941 <i>final</i>	52
2012/C 351/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o štatúte európskej nadácie (FE)“ COM(2012) 35 <i>final</i> – 2012/22 (APP)	57
2012/C 351/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o presadzovaní smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb“ COM(2012) 131 <i>final</i> – 2012/61 COD	61
2012/C 351/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Inovácie pre udržateľnú budúcnosť – Akčný plán ekologických inovácií (EkoAP)“ COM(2011) 899 <i>final</i>	65
2012/C 351/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti“ COM(2012) 196 <i>final</i>	68

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

483. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 18. A 19. SEPTEMBRA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inteligentný a inkluzívny rast“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/01)

Spravodajca: **pán Etele BARÁTH**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Inteligentný a inkluzívny rast“

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra 2012) 140 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko.

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV sa domnieva, že bez začlenenia nie je možný trvalý, udržateľný a inteligentný rast. Preto sú tri hlavné ciele stratégie Európa 2020, ktorými sú plány na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast, v podstate správne, ale na ich realizáciu sú potrebné dobre vyvážené kombinácie makroekonomických politík a *štrukturálne reformy*, ako aj väčší počet lepších nástrojov.

1.2 Realizácia stratégie nadobúda ešte väčší význam v *súčasnom období, kedy je potrebné čeliť závažným výzvam*. Existujúci program je potrebné doplniť, spresniť a prispôsobiť ho zmenenej politickej, hospodárskej a sociálnej situácii. Je potrebné vyvíjať úsilie na obnovenie rovnováhy medzi zodpovednosťou a solidaritou.

1.3 V záujme presunu ťažiska by Únia mala preukázať *politickú vôľu* a prezentovať konkrétne predstavy o skutočnom prehĺbení integrácie. Okrem toho je potrebné rozšíriť formy

viacúrovňovej spolupráce medzi členskými štátmi a regiónmi v záujme toho, aby sme dosiahli „viac“ Európy a „lepšiu“ Európu.

1.4 Podľa názoru EHSV je potrebné ďalej posilňovať riadenie zamerané na *hospodársku politiku a rozvoj*, zväčšiť rozmanitosť a objem verejných zdrojov a podporiť urýchlenie štrukturálnych reforiem v členských štátoch.

1.5 EHSV konštatuje, že je možné súhlasiť s prístupom a zameraním regulačných návrhov týkajúcich sa realizácie stratégie Európa 2020, akými sú napr. viacročný finančný rámec a spoločný strategický rámec.

1.6 EHSV zároveň zdôrazňuje, že opatrenia, ktoré boli prijaté na posilnenie stability, rastu zamestnanosti a znižovanie chudoby, nie sú postačujúce a je nevyhnutné rozšíriť existujúce nástroje.

1.7 Je potrebné dosiahnuť jednoznačné rozdelenie zodpovednosti medzi Úniou a členskými štátmi. Významným krokom v záujme posilnenia základov rastu je prijímanie opatrení, ako je napr. únia európskeho bankového sektoru (regulácia, kontrola, záchrana a poistenie vkladov), alebo vydávanie obligácií spojených s projektmi, ktorého realizácia sa musí urýchliť. Je potrebné posilniť úlohu Európskej centrálnej banky.

1.8 Vymedzenie „rámcov“ v oblasti rozvojovej politiky je podľa názoru EHSV nepostačujúce. Dosahovanie cieľov je možné urýchliť prostredníctvom zvyšovania objemu investícií, ako aj realizáciou celoeurópskych, viacodvetvových a viacdimenzionálnych programov na európskej úrovni. V mnohých krajinách, v ktorých je dokončenie štrukturálnych reforiem v súčasnosti rozhodujúcou otázkou, sa tento proces musí podporiť prostredníctvom rozvojovej politiky.

1.9 Prepojenie „inteligentného“ a „inkluzívneho“ rastu sa môže zabezpečiť, okrem iného, prostredníctvom cieľa zameraného na zvyšovanie zamestnanosti a stimulov na vytváranie sietí, ktoré zahŕňajú širokú škálu činností. V záujme toho je potrebné, aby sa na jednotnom trhu vo viacerých oblastiach posilnila hospodárska súťaž.

1.10 Politika súdržnosti sa nesmie jednostranne orientovať na podporu hospodárstva a konkurencieschopnosť. Všetky fondy a programy sa musia viac zameriavať na sociálne ciele stratégie Európa 2020, ako je tvorba pracovných miest, sociálne služby, boj proti chudobe, vzdelávanie a odborná príprava atď.

1.11 EHSV sa domnieva, že niektoré návrhy formulované pre obdobie 2014 až 2020, ako je napr. vypracovanie regionálnych stratégií na makroekonomickej úrovni, je potrebné podporiť prostredníctvom nástrojov.

1.12 Program „Spájame Európu“ doplnený o ďalšie európske ciele, do ktorého by boli zahrnuté aj zdroje súkromného sektoru, by mohol byť dobrým príkladom pre posilnenie integrácie.

1.13 Zosúladenie stratégie Európa 2020 a kohéznej politiky si vyžaduje územnú koncepciu na európskej úrovni doplnenú o príslušné nástroje. Je potrebné urýchliť vypracovanie európskej stratégie územného rozvoja.

1.14 Podľa názoru EHSV je nevyhnutné, aby sa odborníci a široká verejnosť v oveľa väčšej miere zapájali do prípravy rozhodnutí. EHSV preto navrhuje, aby sa v rámci spoločného strategického rámca vymedzil dvanásť tematický cieľ zameraný na posilnenie „komunikácie a dialógu s občianskou spoločnosťou“.

2. Úvod

2.1 V posledných rokoch – sčasti v dôsledku globálnych zmien, rozšírenia Únie, krízy a v dôsledku toho, ako na ňu

Európa reagovala – sa Únia stala zložitejšou, de facto viacrychlostnou, a medzi členskými štátmi sa prehĺbili rozdiely v súvislosti s ich záujmami.

2.2 Zvýšilo sa nebezpečenstvo sociálnopolitických konfliktov a vzrástla úloha extrémistických politických síl. Treba počítať s tým, že boj proti hospodárskej, a finančnej kríze a kríze v oblasti sociálnej solidarity bude možno aj v polovici tohto desaťročia hlavnou prioritou Európy. Žiaľ v mnohých členských krajinách zatiaľ produkcia vo výraznej miere klesá. Finančná stabilizácia sa dostáva do konfliktu s rastom. Bez rastu sa však dostáva do konfliktu aj snaha o dosiahnutie stability a solidarity.

2.3 Stratégia Európa 2020 nebola vypracovaná na takomto základe. Stratégia síce počítala s krízou, ale nevychádzala z toho, že bude taká rozsiahla a bude trvať tak dlho.

2.4 EÚ potrebuje rozpočtovú konsolidáciu a zároveň účinný program rastu. Existuje určitá nádej, že zníženie dopytu spôsobené nevyhnutnou fiškálnou konsolidáciou, bude možné dlhodobou kompenzovať, ak bude táto konsolidácia koncipovaná inteligentným a vyváženým spôsobom.

2.5 Viacročný finančný rámec (VFR), ktorý Komisia navrhuje na obdobie rokov 2014 až 2020, predstavuje podľa názoru EHSV pomerne prijateľný kompromis. Ak sa podarí zvýšiť objem vlastných zdrojov EÚ, využívať ich efektívnejšie a účinnejšie, reštrukturalizovať ich tak, aby priamo slúžili stratégii Európa 2020 a cieľom štrukturálnych reforiem, potom bude možné napomôcť hospodársky rozvoj.

2.6 Návrh však rieši neuspokojivo problémy súvisiace s vyrovnaním a problémy týkajúce sa sociálneho napätia. Krajiny poskytujúce nepochybne výraznú finančnú pomoc krajinám, ktoré majú ťažkosti s rozpočtovou rovnováhou, vyčerpali svoju kapacitu.

2.7 Politika súdržnosti sa nesmie jednostranne orientovať na podporu hospodárstva a konkurencieschopnosť. Všetky fondy a programy sa musia viac zameriavať na sociálne ciele stratégie Európa 2020, ako je tvorba pracovných miest, sociálne služby, boj proti chudobe, vzdelávanie a odborná príprava atď.

2.8 V oblasti politiky súdržnosti sa pripravujú pomerne dôležité zmeny. Pozornosť sa bude sústreďovať na posilňovanie makro- a mikroekonomických podmienok a územnú konvergenciu. Na realizáciu inkluzívneho rastu v súlade so stratégiou Európa 2020 je však potrebná zmena paradigmy. Zdroje vyčlenené na realizáciu politiky súdržnosti nie sú „darmi“ ani „dotáciami“, ale sú súčasťou európskej investičnej politiky a vyžadujú si, aby boli účinne využité.

2.9 V záujme inkluzívneho a zároveň udržateľného rastu sa popri tradičných kritériách posilňuje aj určujúca úloha niektorých „mäkkých“ činiteľov, ako je napríklad situácia v oblasti zdravotníctva a demografie, úroveň a dynamika vzdelávania a odbornej prípravy a zvyšujúce sa požiadavky na zdravé životné prostredie. Najnovšie dokumenty sa takmer vôbec nezaoberajú možnosťou vyčleniť pre túto oblasť potrebnú pomoc EÚ.

2.10 Európska komisia predložila návrh na otvorenie pracovného trhu s cieľom zvrátiť nepriaznivé tendencie. Subvencie môžu stimulovať dopyt aj ponuku. Mimoriadne dôležité je vytvoriť podmienky pre prevoditeľnosť dôchodkov a odstrániť rôzne právne, administratívne a daňové prekážky.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Dynamický rozvoj očakávaný v rámci stratégie Európa 2020 nie je dostatočne zreteľný v oblasti zjednodušenia inštitucionálneho systému, v zlepšení jeho efektívnosti, ani v primeranom rozvoji nástrojov, ktoré by sa mohli využiť na tento účel.

3.2 V ťažkých situáciách má prvoradý význam maximálne využitie intelektuálnych zdrojov. Posilnenie stálych alebo dočasných orgánov pre analýzy, poradenstvo, monitorovanie a prognózy, ktoré pôsobia popri zákonodarných a výkonných orgánoch, je opodstatnené. Bolo by vhodné zamyslieť sa nad týmito aspektmi:

- dôsledky transformácie globálnych ťažísk,
- nová definícia vzťahu medzi konkurenciou, spoluprácou a solidaritou, ktoré sú základnými princípmi EÚ,
- vytvorenie riadenia zameraného na rozvoj a rast,
- vytvorenie politických a hospodárskych podmienok (v oblasti makroekonomickej rovnováhy, daňovej, menovej a makroprudenciálnej oblasti) potrebných na vytvorenie účinnej hospodárskej únie,
- ozdravenie súčasného inštitucionálneho systému zodpovednosti, ktorý je už trochu neprehľadný.

3.3 Je mimoriadne dôležité zaručiť transparentné fungovanie EÚ a posilňovať participatívnu demokraciu. Je potrebné v oveľa väčšej miere využívať internetové fóra alebo, v oblastiach, v ktorých je vhodnejšia osobná výmena názorov, usporadúvať a/alebo podporovať konferencie veľkého rozsahu na vysokej úrovni a súbežne realizovať diskusie v národných parlamentoch.

Navrhuje sa posilniť komunikáciu EÚ, zverejniť niektoré rokovania EÚ alebo, v zriedkavých prípadoch, umožniť komukoľvek monitorovanie na internete alebo spolurozhodovať hlasovaním.

3.4 Trojnásobný cieľ stratégie Európa 2020 je mimoriadne ambiciózny. EHSV už vo viacerých svojich štúdiách zdôraznil, že stanovený časový horizont nezodpovedá uvedeným možnostiam a ešte menej „historickej“ skúsenosti, sčasti negatívnej v prípade tzv. „lisabonskej“ stratégie, a sčasti pozitívnej v prípade uvedených rýchlych a účinných opatrení prijatých v rámci hospodárskeho riadenia.

3.5 Z hľadiska postupov a realizácie navrhované opatrenia a návrhy právnych predpisov týkajúce sa realizácie cieľov stratégie Európa 2020 a využívania štrukturálnych a kohéznych fondov v hlavných rysoch odrážajú skúsenosti z programového obdobia do roku 2013.

3.6 Zásady a návrhy tematických skupín sformulované v rámci spoločného strategického rámca vytvorili dobré predpoklady na to, ako dosiahnuť „viac“ Európy a „lepšiu“ Európu. Na to, aby sa táto šanca stala skutočnosťou, to však nestačí. V záujme toho, aby bolo možné sa viac sústrediť na podrobnosti, by niektoré krajiny mali prehodnotiť svoj prístup k plánovaniu.

3.7 V posledných desaťročiach sa najmä v oblasti výskumu a vývoja, ako aj v prípade veľkých investícií do infraštruktúry vytvoril rozsiahly európsky prístup, ktorý sa dá prispôsobiť na regionálnu úroveň (v poslednom prípade bol takýto prístup nevyhnutný vzhľadom na povahu úlohy). V stratégii EÚ vrátane 11 tematických cieľov sú nedostatky v sektorovej hospodárskej politike a vo viacrozmerných programoch územného rozvoja.

3.8 Pre stratégiu územného rozvoja je potrebné vymedziť ciele stimulujúce hospodársku a spoločenskú spoluprácu na makroregionálnej úrovni najmä v týchto oblastiach:

- prepojenie infraštruktúry výskumu a inovácie (pozri „oblasti výskumu“), prepojenie európskych centier excelentnosti prostredníctvom preferovania kvalifikačných stredísk s cieľom zdynamizovať európske rozvojové strediská,
- investície v oblasti výskumu a inovácie podnikov, rozvoj výrobkov a služieb atď., internacionalizácia miestnych výrobných systémov (klastrov), podpora vytvárania európskych sietí,
- dopravné systémy mimo sietí infraštruktúry TEN-T (vodohospodárstvo, ochrana životného prostredia, energetika, informačné a komunikačné systémy atď.),
- výstavba inštitucionálnej siete a makroregionálnych a nadnárodných systémov verejnej správy v smere zdola nahor atď.

3.9 Minulé desaťročie charakterizovali na jednej strane možnosti poskytované mestskými systémami a na druhej strane stále citeľnejšie a takmer neovládateľné napätie, ktoré sa v nich nahromadilo.

3.10 Vytvorenie siete aglomerácií a stredísk a koncentrácia špičkových aktivít spojených s koncepciou dokonalosti by mohli byť dobrými príkladmi pre dynamický a inkluzívny, ale udržateľný rozvoj.

3.11 Rozšírením prvkov infraštruktúry na základe tematických usmernení, ktoré si vyžaduje politická, inštitucionálna, hospodárska a spoločenská integrácia, by program „Spájame Európu“ ako súčasť makroregionálnych stratégií mohol na makroregionálnej úrovni vo výraznej miere prispieť k zvýšeniu účinnosti. Rozšírenie by nebolo v protiklade s rovnomerným a spravodlivým rozdelením zdrojov.

3.12 EHSV v jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk už raz odporučil vymedziť nový európsky finančný rámec pre vypracovanie integrovaných projektov slúžiacich „osobitnému európskemu záujmu“.

3.13 Bolo by vhodné zvážiť komplexnú realizáciu Európskeho energetického spoločenstva. V prípade politickej podpory by EÚ mohla hovoriť „jedným hlasom“ na celosvetových fórach a okrem toho by bola schopná účinnejšie brániť strategické, hospodárske, environmentálne a spoločenské aspekty.

3.14 Keďže na európskej úrovni neexistuje koncepčný pokrok, definícia regulačných plánov a finančných rámcov na obdobie 2014 – 2020 bude opäť vytvárať tlak, v dôsledku čoho sa členské štáty budú snažiť hľadať individuálne riešenia, ktoré sú často menej účinné.

3.15 EHSV by vo všeobecnosti mohol najúčinnejšie plniť svoje poslanie vtedy, ak by so zreteľom na svoje zloženie mohol vedome a podľa vypracovanej metodiky vyjadrovať vedomosti odzrkadľujúce vzťahy medzi hospodárskymi záujmami, spoločenskými hodnotami a kritériami udržateľnosti rastu.

4. Ďalšie návrhy

4.1 Stratégia Európa 2020, regulačný systém na podporu realizácie Kohézneho fondu po roku 2014 a spoločný strategický rámec sú dobrým príkladom na to, čo všetko zahŕňa integrovaný rozvoj.

4.2 EHSV sa okrem toho domnieva, že celosvetová hospodárska súťaž si vyžaduje konkrétnejšie a komplexnejšie plánovanie programov a ich realizáciu.

4.3 Prvoradým cieľom inteligentného a inkluzívneho rastu vymedzeného v stratégii Európa 2020 na makroekonomickej úrovni je posilniť schopnosť Únie v oblasti produkcie a začlenenia, pričom na mikroekonomickej úrovni je potrebné zabezpečiť stále a udržateľné zlepšovanie kvality života občanov Únie založené na kvalitatívnom a kvantitatívnom raste zamestnanosti.

4.4 Pri plánovaní využitia zdrojov EÚ je potrebné v záujme účinnosti zohľadniť skutočnosť, že existujú prepojitelné a vzájomne závislé činnosti, ktoré sa môžu znázorniť ako špeciálny integrovaný a viacrozmerný klaster.

4.4.1 V prípade takýchto viacodvetvových cieľov, ktoré je možné vymedziť na makroekonomickej úrovni a ktoré preto ovplyvňujú konkurencieschopnosť Európskej únie, je potrebné venovať pozornosť orgánom, ktoré sú v kontakte s oblasťou výroby alebo poskytovaním služieb, zúčastňujú sa na procese rozvoja alebo sú priamo ovplyvnené týmto procesom.

4.4.2 Pri plánovaní sa takisto musia zohľadniť územné siete (regionálne a miestne) aktérov (prijemcov pomoci), ktorých sa týka tento proces, ako aj systém ich vzájomných kontaktov.

4.5 Analýza a plánovanie týchto dvoch vzájomne závislých systémov a ich podpora zo strany EÚ umožní, aby sa prejavil kombinovaný účinok *inteligentného a inkluzívneho rastu*.

4.6 Územná štruktúra týchto výrobných postupov v Európe bola v minulom desaťročí, najmä vďaka infraštruktúre vyvinutej prostredníctvom európskych zdrojov, v rozsiahlej miere reštrukturalizovaná a do najmenej rozvinutých regiónov priniesla rozvoj nástrojov, výrobnú kultúru, obnovu vzdelávania a odbornej prípravy, zlepšenie zamestnanosti a zvýšenie príjmov a spotreby.

4.7 Vytváranie priestorovej štruktúry hospodárstva určujú podmienky, ktoré je možné zabezpečiť na mikroekonomickej úrovni a ktoré sú úzko spojené s kritériom „udržateľnosti“ vymedzeným v stratégii.

4.8 Určujúce sú kritériá, ako je napr. kvalifikácia pracovnej sily, jej vek, odborná príprava, úroveň pracovnej kultúry, zvyšovanie zamestnanosti a kvalita služieb. Dôležitou podmienkou je aj zdravotná situácia miestneho spoločenstva, kvalita životného prostredia a samozrejme aj obchodná a fyzická infraštruktúra, ako aj úroveň rozvoja logistických systémov.

4.9 Konkurencieschopnosť Európy je vo veľkej miere podmienená harmonizovaným rozvojom, prostredníctvom ktorého je možné prepojiť makroekonomicke a mikroekonomicke úrovne.

4.10 Presmerovanie zdrojov je možné odôvodniť pod podmienkou, že sa budú účinne a racionálne uplatňovať tieto prvky:

— po prvé: investície z rozpočtu EÚ prinášajú na makroekonomickej úrovni preukázateľne vyšší než priemerný rast hospodárskych výkonov a finančných výsledkov Únie vďaka pokročilým transferom technológií, vysokému percentu dovozu investícií, kvalifikovanej pracovnej sile, výhodám lacnejšej infraštruktúry a investíciám, ktoré využívajú finančnú pomoc a ktoré stavajú na modernej infraštruktúre,

- po druhé: rozšírenie jednotného trhu, voľný pohyb služieb, rozsiahle šírenie aktivít a rast znalostnej základne sú faktormi, ktoré už sami osebe významne prispievajú k inovačným činnostiam a podporujú konvergenciu,
- po tretie: pre malé a stredné podniky znamená financovanie zo štrukturálnych fondov často trhy, prístup na trhy alebo financovanie rozvoja a zároveň aj rozšírenie trhu práce,
- a po štvrté: potenciálny pozitívny vplyv integrácie a dobiehania je pre najviac znevýhodnené sociálne skupiny, ktoré sú rôznymi spôsobmi vylúčené z trhu práce, značný.

4.11 Vo všeobecnosti sa pripúšťa, že pokiaľ ide o pomoc zo zdrojov EÚ poskytovanú hospodárskym odvetviam (najmä podporu v podobe nenávratných subvencií), táto pomoc je najviac potrebná pre inovátné činnosti realizované malými podnikmi a v upadajúcich priemyselných odvetviach, ktoré sú postihnuté štrukturálnymi zmenami. V záujme inteligentného a inkluzívneho rastu alebo v záujme dobiehania si pojem „podnik“ môže v niektorých zaostalých regiónoch alebo obciach vyžadovať rozšírenie podpory poskytovanej malým a stredným podnikom.

4.12 V prípade inovačných reťazcov, označovaných tiež ako klastre, a miestnych výrobných systémov by bolo potrebné zvážiť, či by nebolo lepšie, keby podniky, ktoré sú už

etablované v danej oblasti, ako aj ich dodávatelia mali väčšiu flexibilitu a zabezpečilo sa pre nich kombinované financovanie z viacerých zdrojov.

4.13 Vypracovanie viacdimeziálnych stratégií je možné demonštrovať na príklade *zdravotníctva*. Sieť zdravotníckeho priemyslu dopĺňa vzdelávanie v oblasti životného prostredia, odborná príprava, jednotlivé prepojené výrobné odvetvia, ekologický a zdravotnícky priemysel, cestovný ruch zameraný na zdravotnícku starostlivosť, biologický výskum, výroba zariadení a príslušné vysokoškolské vzdelávanie, inovačné strediská, ako aj malé a stredné podniky, ktoré v rámci nich fungujú, pričom všetky tieto oblasti na seba vzájomne pôsobia. V tejto oblasti vo výraznej miere narastá úloha „striebornej ekonomiky“.

4.14 EHSV vo viacerých svojich štúdiách analyzoval význam sociálneho hospodárstva ako určujúceho faktoru inkluzívnej politiky rastu.

4.15 Vzájomné pôsobenie činností v hospodárskej a finančnej oblasti, podobne ako v uvádzanom prípade typologických sietí, by mohlo mať výrazný vplyv na reštrukturalizáciu rozpočtov členských štátov, čo by mohlo mať za následok zmenu v prístupe a správaní spoločnosti.

4.16 Makroregionálna vízia rozvoja by posilnila vytváranie európskej polycentrickej územnej štruktúry, čo by umožnilo posilniť potrebnú koncentráciu aktivít a vďaka zhodnoteniu rôznych miestnych daností aj delbu práce v rámci siete, ktorá by zaručila rozvoj ideálu trvalej udržateľnosti.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Rámec pre reklamu určenú mládeži a deťom“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/02)

Spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2011 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Rámec pre reklamu určenú mládeži a deťom“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. augusta 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 130 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Cieľom tohto stanoviska je poskytnúť ďalšie informácie, zapojiť sa do diskusie a prípadne prehĺbiť na úrovni EÚ právne alebo iné opatrenia na ochranu detí a mladých ľudí pred reklamou, ktorá buď neoprávnene využíva deti vo svojich spotoch alebo sa na ne zameriava škodlivým spôsobom, prípadne ich nejakým spôsobom vystavuje obsahu, ktorý narúša ich správny fyzický, duševný alebo morálny vývoj.

1.2 Ide o ochranu základných práv detí v EÚ, ako sú definované v dohovore OSN, v článku 24 Charty základných práv, v článku 3 ods. 3 ZEÚ a správne interpretované v oznámení Komisie na tému „K stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa“ [COM (2006) 367 final], v návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje viacročný program Spoločenstva na ochranu detí, ktoré používajú internet a iné komunikačné technológie [COM (2008) 106 final] ⁽¹⁾ a v oznámení na tému „Program EÚ v oblasti práv dieťaťa“ [COM (2011) 60 final].

1.3 Reklama zneužívajúca deti na účely nesúvisiace s témami, ktoré sa ich priamo týkajú, uráža ľudskú dôstojnosť, narúša ich fyzickú a duševnú integritu a musí byť zakázaná.

1.4 Reklama zameraná na deti spôsobuje vážne riziká podľa vekových skupín, ktoré majú škodlivé následky na ich fyzické, psychické a morálne zdravie, pričom za najvážnejšie dôsledky sa považuje podnecovanie k nadmernej spotrebe, ktoré vedie k nadmernému zadlženiu, a spotreba potravinových alebo iných výrobkov, ktoré sú škodlivé alebo nebezpečné pre fyzické a duševné zdravie.

1.5 Reklama s obzvlášť násilným, rasistickým, xenofóbnym, erotickým alebo pornografickým obsahom vo všeobecnosti, často nenapraviteľne, ovplyvňuje fyzické, duševné, morálne a občianske formovanie detí a vedie k násilnému správaniu a predčasnej sexualite.

1.6 EHSV sa nazdáva, že tieto otázky by sa mali dôkladne preskúmať a riešiť na úrovni EÚ v súlade so zásadami subsidiarity a proporcionality, a to nielen preto, aby sa zabezpečila ochrana základných práv, ale aj preto, že rozdielne vnútroštátne právne úpravy ohrozujú správne fungovanie vnútorného trhu. V tejto súvislosti odporúča, aby sa na úrovni EÚ vo všeobecnosti stanovil minimálny vek pre reklamu určenú špecificky deťom.

1.7 EHSV považuje za potrebné osobitne zdôrazniť podporu, informovanie a vzdelávanie detí od čo najnižšieho veku, správne využívanie informačných technológií a interpretáciu reklamného obsahu tým, že sa tieto témy začlenia do učebných osnov na všetkých úrovniach. Aj rodičia by mali byť pripravení, aby pomáhali deťom pochopiť reklamný obsah.

1.8 EHSV sa nazdáva, že občania vo všeobecnosti, a konkrétne rodiny a učitelia, musia byť tiež informovaní a uvedomelí, aby mohli lepšie uplatňovať svoju výchovnú funkciu zameranú na deti.

1.9 EHSV vyzýva zadávateľov reklamy a sponzorov, aby v rámci iniciatív v oblasti samoregulácie a koregulácie, ktoré už boli schválené alebo budú prezentované, prijali a uplatnili čo najvyššie úrovne ochrany práv detí a aby dohliadali na ich dodržiavanie.

1.10 EHSV sa nazdáva, že právny rámec EÚ nezodpovedá súčasným potrebám ochrany práv detí voči reklamným oznamom šíreným najmä prostredníctvom audiovizuálnych prostriedkov, internetu a sociálnych sietí, a nalieha na Komisiu, aby urýchlene zvážila potrebu prijať prísnejšie opatrenia s priezračným charakterom, ktoré účinným spôsobom zaručia tieto práva.

⁽¹⁾ Tento návrh viedol k prijatiu rozhodnutia: rozhodnutie 2008/1351 – Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008, s. 118.

1.11 EHSV vyzýva Európsky parlament a národné parlamenty, aby nekompromisne pokračovali vo svojej tradícii ochrany práv detí v tejto špecifickíj oblasti.

2. Vplyv reklamy na deti

2.1 EHSV sa zasadzuje za sociálne trhové hospodárstvo, ktoré bude príslušne regulované s cieľom podporovať zdravú a spravodlivú hospodársku súťaž a aby sa dosiahla vysoká úroveň ochrany spotrebiteľov, a to v snahe vytvoriť vnútorný trh, ktorý bude nástrojom na zlepšenie životných a pracovných podmienok občanov, pričom sa budú dodržiavať hodnoty ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv.

2.2 EHSV v tejto súvislosti uznáva, že reklama, vo všetkých svojich formách, zohráva významnú úlohu, ktorú dobre zhrnulo združenie *International Advertising Association* (IAA), a to najmä pokiaľ ide o šírenie inovácií, stimuláciu tvorivosti a zábavy, podporu hospodárskej súťaže a rozširovanie možností výberu. EHSV tiež uznáva dôležitú funkciu reklamy, ktorá spočíva v poskytovaní informácií a osvety spotrebiteľom, čo je dôvodom jej existencie a základom jej regulácie na úrovni EÚ.

2.3 Bolo by prirodzené, aby bola časť stanoviska tohto typu a s týmto cieľom venovaná všeobecnej problematike vplyvu médií, najmä televízie, internetu a sociálnych sietí ako najdôležitejších nosičov reklamného obsahu na deti a mladých ľudí, či už ako používateľov alebo len ako pasívnych divákov. Zároveň by sa malo preskúmať rôzne správanie detí podľa veku a sociálnej vrstvy v spojitosti s prostriedkami sociálnej komunikácie, vrátane známeho fenoménu výberu hrdinov a vzorov sociálneho správania alebo spôsobu života ako faktorov podmieňujúcich vývoj osobnosti, ktoré reklamné metódy využívajú⁽²⁾. Avšak vzhľadom na obmedzený priestor sa budú všetky aspekty súvisiace s touto témou musieť považovať za preskúmané, známe a všeobecne prijaté, a to najmä pokiaľ ide o súčasnú úlohu spomínaných médií pri poskytovaní informácií, odbornej prípravy, vzdelávania a zábavy mladých ľudí a o čas, ktorý im venujú. Niektoré z týchto oblastí už boli predmetom iných stanovísk EHSV, ktoré už boli vypracované alebo sú v štádiu prípravy⁽³⁾.

⁽²⁾ K tejto téme existuje mnoho publikácií, ktoré tu nemôžeme všetky uviesť, no svojim významom si špecifickú zmienku zasluhuje štúdia GR Európskeho parlamentu pre vnútornú politiku Únie na tému „Les règles en matière de publicité et leurs effets en vertu de la nouvelle directive sur les services de médias audiovisuels“ (Pravidlá v oblasti reklamy a ich vplyv v súvislosti s novou smernicou o audiovizuálnych mediálnych službách), apríl 2009.

⁽³⁾ Pozri stanoviská Ú. v. ES C 287, 22.9.1997, s. 11; Ú. v. ES C 407, 28.12.1998, s. 193; Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 27; Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 32; Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003, s. 52; Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 136; Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 87; Ú. v. EÚ C 325, 30.12.2006, s. 65; Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 61; Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 8; Ú. v. EÚ C 317, 23.12.2009, s. 43; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 69; Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 138; Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 154; Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012, s. 34; Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 90, a stanoviská, na tému „Zodpovedné používanie sociálnych sietí“, spravodajca: (Pozri stranu 31 tohto úradného vestníka) a stanoviská, na tému „Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti“, (Pozri stranu 68 tohto úradného vestníka).

3. Reklama, ktorá využíva deti ako prostriedok na sprostredkovanie reklamného obsahu vo všetkých svojich formách

3.1 Pokiaľ ide o reklamu, ktorá využíva deti, dôležité sú aspekty ľudskej dôstojnosti a práv dieťaťa, ktoré sú predmetom rôznych dohovorov na medzinárodnej a európskej úrovni a z ktorých zdôrazňujeme ustanovenia Charty základných ľudských práv (článok 1 a článok 2 písm. c, a najmä články 24 a 32).

3.2 EHSV považuje za potrebnú harmonizáciu na úrovni EÚ s cieľom všeobecne zakázať reklamu, ktorá neoprávnene používa obraz detí v oblastiach, ktoré sa ich priamo netýkajú.

4. Reklama určená priamo deťom

4.1 Deti do určitého veku nedokážu reklamné odkazy odlišiť, najmä ak sú tieto odkazy prehnané a často sa opakujú, a preto majú tendenciu prijímať všetky odkazy ako pravdivé a môžu sa z nich stať kompulzívni spotrebiteľia. Tento vplyv je tým silnejší, čím znevýhodnenejšie je sociálno-ekonomické prostredie. Deti oznamom a upozorneniam obsiahnutým v reklame nerozumejú, a preto ich nemožno považovať za faktor prevencie alebo odrádzania.

4.2 Vnímanie reklamy sa však líši v závislosti od rozdielnych vekových skupín. Deti do piatich rokov nie sú schopné pochopiť rozdiel medzi programom a reklamami a dokonca ani neskôr si neuvedomujú prísievčiaciu funkciu reklamy. Táto schopnosť sa rozvíja zhruba vo veku osem rokov a aj to nie u všetkých detí. Neznamená to však, že dokážu pochopiť, že odkazy sú tendenčné, zdôrazňujú pozitívne aspekty a zanedbávajú iné negatívnejšie aspekty daného produktu.

4.3 Keď staršie deti vnímajú reklamné oznamy ako zábavu, vplyv je výraznejší a ich väčšia schopnosť spracovať reklamné odkazy vždy neznamená, že sú odolné voči reklame a jej zámerom, pretože iné dômyselnejšie a rovnako efektívne techniky presvedčania umožňujú ovplyvňovať ich správanie.

4.4 Rozvoj poznávacích a interpretačných schopností prostredníctvom vzdelávacích programov zameraných na médiá má pozitívny vplyv na interakciu s reklamou. Vyššia úroveň mediálnej gramotnosti a lepšie porozumenie mechanizmov a vplyvov reklamy zo strany rodičov a detí však nie sú všeobecným riešením negatívneho vplyvu reklamy zameranej na deti. Dôležitá je príprava detí ako budúcich spotrebiteľov tým, že sa bude klásť dôraz na mediálnu gramotnosť a na ich vzdelávanie už od útleho veku. To však hneď nevyrieši problém prehánajúcich a opakujúcich sa reklám a môže sa tiež stať, že toto úsilie nedosiahne na všetky deti, najmä tie zo znevýhodnenejšieho sociálno-ekonomického prostredia a deti, ktoré sú viac ovplyvnené negatívnymi dôsledkami reklamy.

4.5 Štúdie poukazujú na to, že sprostredkovateľská úloha rodiny je dôležitá pri znižovaní vplyvu reklamy. Čoraz viac detí, a to už v útlom veku, má vo svojej izbe prístup k televízoru a internetu, čím sa táto činnosť stáva aktivitou vykonávanou osamote a bez kontroly. Ďalším faktorom, ktorý zvyšuje vystavenie detí reklamným oznamom a marketingovým technikám je rastúci prienik internetu do každodennej rutiny tých najmladších. Ako sa uvádza v pripravovanom návrhu správy Európskeho parlamentu, „internet je spoločníkom detí, často viac ako ich rodina, škola a priatelia“⁽⁴⁾. Nedávne štúdie ako „KIDS ON LINE“ poukazujú na to, že 38 % detí vo veku od 9 do 12 rokov už majú on-line profily a toto percento sa u detí vo veku 13 až 16 rokov zvyšuje na 78 %. Mnohí výrobcovia hračiek a hier majú internetové stránky, ma ktorých môžu hrať hry a zabávať sa on-line, pričom sa na ne zároveň zameriavajú stratégie založené na presvedčaní a budovaní vernosti k značke.

4.6 Najmä pokiaľ ide o **nabádanie k nadmernej spotrebe, ktoré vedie k nadmernému zadlženiu**, každá reklamná komunikácia zameraná na deti môže podnietiť spotrebné návyky vyznačujúce sa prebytkom, pričom podnecuje umelo vytvorené túžby, ktoré nezodpovedajú skutočným potrebám a navodzuje falošný pocit šťastia. Štatistiky ukazujú, že 54 % dospelých mladých ľudí sa cíti pod tlakom kupovať produkty len preto, že ich majú ich kamaráti alebo že spotreba sa stáva faktorom sociálneho začlenenia.

4.7 Medzi vystavením určitým reklamným oznamom a požiadavkami na kúpu adresovanými rodičom existuje príčinná súvislosť. Rodinné konflikty súvisiace s vplyvom reklamy a žiadosťami o kúpu vznikajú vo všetkých rodinách, ale najmä v rodinách s nižším sociálno-ekonomickým postavením, v ktorých deti trávia viac času pred televízorom. Rodiny s nižšími príjmami sú preto vzhľadom na finančný nedostatok alebo menšiu schopnosť dialógu negatívnejšie ovplyvňované reklamou.

4.8 Spotreba podnecovaná reklamou má za následok aj orientáciu veľkého počtu detí a mladých ľudí na určité značky, čím vznikajú problematické situácie pre deti, ktoré k nim nemajú prístup. Jednou z takýchto situácií je „šikanovanie značkami“ v školskom prostredí s výrazným vplyvom na deti, ktoré tieto značky nepoužívajú. Môže spôsobiť zmeny v správaní alebo pocit veľkého osobného nešťastia a v niektorých prípadoch viesť k vylúčeniu, násiliu a utrpeniu, ktoré môže podnietiť kriminalitu, krádeže alebo lúpežné prepady.

4.9 Pokiaľ ide o reklamu, ktorá podnecuje k **spotrebe nezdravých potravinárskych výrobkov alebo iných produktov, ktoré sú škodlivé alebo nebezpečné pre fyzické alebo duševné zdravie**, poukazujeme na vplyv detí pri

rozhodovaní o kúpe potravín, a najmä uprednostňovanie polotovarov alebo rýchleho stravovania. Reklamy určené deťom neustále podporujú zlé stravovacie návyky. Problém detskej obezity už nadobúda obrovské rozmery. Podľa federácie *Consumers International* má jedno z 10 detí na svete nadváhu alebo trpí obezitou. Súčasný údaj hovorí o 22 miliónoch detí vo veku menej ako 5 rokov s nadmernou váhou a ako hlavná príčina sa uvádza zvýšená spotreba vysokospracovaných výrobkov s veľkým obsahom cukru a tuku.

4.10 Miera vystavenia reklamám na potravinárske výrobky je u detí vysoká, najmä počas detských programov, a stúpa s rastúcou sledovanosťou televízie alebo využívaním internetu a sociálnych sietí. Okrem toho sa zmenila aj povaha reklamných oznamov a využívajú sa v nich dômyselnejšie techniky marketingu produktov, ktoré zvyšujú ich schopnosť presvedčať⁽⁵⁾.

4.11 Reklama môže spôsobovať aj poruchy stravovania, ako sú anorexia a bulímia. Deti a dospievajúci mladí ľudia sú vystavení telesným vzorom a obrazom osobností mladých ľudí, ktorí vystupujú v reklamách. Vplyv vzoru telesnej štíhlosti na mladých, zvyčajne dievčatá, zdôrazňuje ideál krásy, ktorý podnecuje k životu ohrozujúcim stravovacím návykom.

4.12 Severoamerické združenie psychológov sa dokonca nazdáva, že reklama zameraná na deti mladšie ako osem rokov by mala byť obmedzená (alebo zakázaná) vzhľadom na to, že deti v tomto veku nie sú schopné pochopiť presvedčajúci zámer reklamy. Cieľom tohto zákazu je obmedziť negatívne dôsledky reklamy, ktorá propaguje nezdravé stravovacie návyky, spôsobuje konflikty medzi rodičmi a deťmi týkajúce sa požiadaviek na kúpu propagovaných produktov a ukazuje násilie⁽⁶⁾.

4.13 Výbor zastáva názor, že tieto pripomienky, ktoré už boli zohľadnené vo viacerých právnych predpisoch členských štátov⁽⁷⁾ a neeurópskych krajín, by sa mali prijať aj na úrovni EÚ, pričom by sa mal stanoviť minimálny vek pre reklamu

⁽⁴⁾ Návrh správy o ochrane detí v digitálnom svete z 2.4.2012, Výbor pre kultúru a vzdelávanie Európskeho parlamentu, spravodajkyňa: Sílvia Costa, (PE486.198v01-00) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMP&mode=XML&language=SK&reference=PE486.198>

⁽⁵⁾ V Austrálii, Kelly a spol. (2007) zistili, že deti vo veku 5 až 12 rokov vidia za týždeň v priemere 96 reklám na potraviny, z ktorých 63 sa týka potravín s vysokým obsahom tuku alebo cukru (Kelly, B. P., Smith, B. J., King, L., Flood, V. M. & Bauman, A. (2007) „Television food advertising to children: the extent and nature of exposure“, *Public Health Nutrition*, vol. 10, č. 11, s. 1234-1240. Copyright Cambridge University Press). V USA sa v štúdiu Powella a spol. (2007) uvádza, že 27,3 % televízneho obsahu mimo programu sa týka potravín, čo znamená v priemere 23 reklám za deň (Powell LM, Szczycka G, Chaloupka FJ (2007) „Exposure to Food Advertising on Television Among US Children“, *Arch Pediatr Adolesc Med.*, 161:553-560).

⁽⁶⁾ <http://www.apa.org/pi/families/resources/advertising-children.pdf>

⁽⁷⁾ V súčasnosti je v 5 členských štátoch zakázaná reklama v detských programoch, v 4 členských štátoch platí čiastočný zákaz alebo iný typ obmedzení v detských programoch alebo počas určitého vysielacieho času alebo v súvislosti s určitým typom produktov a v 7 členských štátoch je zakázané uvádzanie reklamných sponzorov v detských programoch. Pozri http://ec.europa.eu/comm/avpolic/vreg/tvwf/contact_comm/index_en.htm.

určenú práve deťom, ako navrhol poslanec EP Kyriacos Triantaphylides⁽⁸⁾ vo svojej správe a potvrdilo uznesenie EP z 22. mája 2012⁽⁹⁾.

5. Reklama, ktorá vplyva na deti

5.1 V rámci reklamy, ktorá môže **závažne ovplyvniť fyzický a morálny vývoj detí**, aj keď im nie je priamo určená, treba poukázať na **reklamu, ktorá podnecuje k násiliu alebo k určitým typom násilného správania**, ako je prípad reklamy zameranej na predaj hračiek alebo hier podporujúcich násilné správanie.

5.2 Dôveryhodné štúdie poukazujú na škodlivý vplyv vystavenia násiliu v niektorých reklamách prezentovaných v audiovizuálnych prostriedkoch, najmä tým, že podporujú agresívne správanie, väčšiu prijateľnosť násilia a nepriateľskejšie správanie. Vystavenie takémuto násilnému obsahu môže ovplyvniť duševné zdravie, spôsobovať stavy úzkosti, strachu, poruchy spánku a hyperaktivitu.

5.3 Známe osobnosti sa čoraz viac objavujú v reklamách na produkty, ktoré môžu škodiť zdraviu, ako sú alkohol alebo tabakové výrobky. Asociovanie životného štýlu považovaného za atraktívny s týmito produktmi podnecuje túžbu po spotrebe a vytvára pozitívny dojem o týchto produktoch.

5.4 Normálny duševný a morálny vývoj detí ovplyvňuje aj **reklama s erotickým alebo pornografickým obsahom, ktorá podporuje zvrátené, zvrhlé alebo neprimerané sexuálne správanie**. Podstatná časť reklamy má sexistický a sexuálny charakter, pričom ženu používa ako predmet túžby, často v podradnom, poníženom, či dokonca zotročenom postavení. Nadmerný sexuálny náboj alebo erotický či dokonca pornografický obsah na druhej strane vedú k predčasnej sexualite detí. Napriek tomu, že mnohé slávne značky museli stiahnuť reklamu, pretože propagovala nadmernú sexualitu detí a občianska spoločnosť dôrazne odsúdila zobrazovanie tiel detí v reklamách, na úrovni EÚ neexistuje jasná právna definícia, ktorá by regulovala takéto situácie.

5.5 Napriek tomu, že táto oblasť je v jednotlivých členských štátoch regulovaná, ale odlišným spôsobom, čo bráni správnejmu fungovaniu vnútorného trhu a nie je odôvodnené zásadnými kultúrnymi príčinami, nazdávame sa, že by sa mala preskúmať aj na úrovni EÚ.

⁽⁸⁾ A7 – 0369/2011 z 21.10.2011.

⁽⁹⁾ A7-0155/2012, najmä body 24, 28 a 29 (spravodajkyňa: Maria Irigoyen Pérez).

6. Právny rámec EÚ a jeho zjavné nedostatky

6.1 Vzhľadom na súčasný rámec treba konštatovať, že vnútroštátne právne ustanovenia a postupy odborníkov v oblasti reklamy, chápanej v jej čo najširšom ponímaní reklamnej komunikácie, ktorá sa týka detí, sa v jednotlivých členských štátoch značne odlišujú.

6.2 Právny rámec EÚ je naopak príliš zložitý, neprehľadný a vo väčšine prípadov je v jednotlivých členských štátoch odlišne transponovaný a uplatňovaný, ako to uznáva samotná Komisia vo svojej správe na tému „Koherentný rámec na posilnenie dôvery v jednotný digitálny trh elektronického obchodu a online služieb“⁽¹⁰⁾, v správe na tému „Ochrana detí v digitálnom svete“⁽¹¹⁾ a v oznámení na tému „Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti“⁽¹²⁾. Väčšina členských štátov sa obmedzila na minimalistickú transpozíciu smerníc EÚ, iné⁽¹³⁾ uplatňujú prísnejšie normy, ktoré niekedy spejú k zákazu reklamy zameranej na deti⁽¹⁴⁾.

6.3 Žiadne z ustanovení právnych predpisov EÚ neuvádza, že na ochranu maloletých a ľudskej dôstojnosti by sa mali vykonávať nejaké predbežné kontroly v súlade so základnými zásadami slobody prejavu, ako to potvrdil *Európsky súd pre ľudské práva*, pokiaľ ide o uplatňovanie príslušného *európskeho dohovoru*.

6.4 Zásadné nedorozumenie však spôsobilo odporúčanie Rady z roku 1998 týkajúce sa dosiahnutia porovnateľnej a efektívnej úrovne ochrany neplnoletých osôb a ľudskej dôstojnosti, ktorého hlavným záujmom je konkurencieschopnosť európskeho priemyslu audiovizuálnych a online informačných služieb. Intervenciu v prípade audiovizuálneho alebo online obsahu, ktorý je škodlivý pre maloletých alebo naruša ľudskú dôstojnosť⁽¹⁵⁾, nezaraďuje medzi právomoci Európskej únie a tieto aspekty vníma ako otázku „vkusu a dobrých mravov“, ktorá nespadá do rámca regulácie EÚ⁽¹⁶⁾.

6.5 Záväzne sa len vo všeobecnosti stanovuje, že členské štáty majú zabezpečiť, aby televízne vysielanie (čím sa myslia aj reklamné oznamy) neobsahovalo programy, ktoré by mohli vážne poškodiť fyzický, duševný a morálny vývoj detí, a to najmä programy, ktoré obsahujú pornografické scény a bezdôvodné násilie, ak im nebude predchádzať zvukové upozornenie alebo ak nebudú obsahovať vizuálny symbol. Vyňaté sú programy, pri ktorých sa vzhľadom na čas vysielania alebo vďaka nejakému technickému opatreniu bude dať zaručiť, že deti nebudú môcť toto vysielanie ani vidieť ani počuť.

⁽¹⁰⁾ COM (2011) 942 final z 11.1.2012.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 556 final z 13.9.2011.

⁽¹²⁾ COM(2012) 196 final z 2.5.2012.

⁽¹³⁾ Pozri pozn. pod čiarou 6.

⁽¹⁴⁾ V prípade Švédska bola táto norma predmetom rozsudku Súdneho dvora EÚ z 9. júla 1997, ktorý potvrdil jej súlad s právom EÚ (prípady C-34 a C-35/95 Konsumentombudsmannen/De Agostini (Svenska) bForlag AB a TV-Shop i Sverige AB).

⁽¹⁵⁾ EHSV sa vo svojom stanovisku Ú. v. EÚ C 221, 8.9.2005, s. 87, jasne vyjadril k takémuto ponímaniu.

⁽¹⁶⁾ Pozri smernicu 2005/29/ES z 11. mája 2005, bod (7) Preambuly (Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005).

6.6 Súčasnú normu upustili od obmedzení týkajúcich sa začleňovania reklamných spotov do vysielania, pokiaľ vážne nenarúšajú integritu programov, pričom argumentujú, že diváci sa čoraz viac môžu vyhnúť reklame a neberú do úvahy špecifickosť detí, ktoré sú pasívnymi divákmi reklamy.

6.7 Jediné obmedzenia, ktoré v súčasnosti existujú na úrovni EÚ, sa vzťahujú výlučne na tabakové výrobky, lieky a liečebné postupy, ktoré sú dostupné len na lekárske predpis, a na skrytú a podprahovú reklamu. Tento zákaz sa však nevzťahuje na umiestňovanie produktov (napriek tomu, že by malo byť v zásade zakázané) za predpokladu, že divák je o takomto umiestňovaní riadne informovaný, ani na prísne kritériá propagácie alkoholických nápojov.

6.8 Len v súvislosti s posledne uvedeným aspektom sa uvádza, že reklama sa nesmie zameriavať na deti ako na cieľovú skupinu. Vo všetkých ostatných oblastiach súvisiacich s fyzickým, duševným alebo mentálnym poškodením detí, ako je nábádanie priamo detí alebo nepriamo ich rodičov na nákup propagovaných tovarov alebo služieb, pričom sa využíva ich neskúsenosť alebo ľahkovernosť, alebo reklama začlenená do detských programov, ktorá propaguje potraviny alebo látky s nutričným alebo fyziologickým účinkom, ako sú tuky, mastné kyseliny, soľ/sodík a cukry, normy uvádzajú len všeobecné odporúčania alebo len odkaz na kódexy správania.

6.9 Treba tiež zdôrazniť, že hoci smernica o nekalých obchodných praktikách obsahuje ustanovenie o obchodných praktikách zameraných na „jasne identifikovateľnú skupinu spotrebiteľov, ktorí sú obzvlášť zraniteľní“, a to najmä vzhľadom na ich „vek alebo dôverčivosť“, nepodarilo sa ju v členských štátoch interpretovať ako zákaz uvedených postupov, ani v tomto zmysle transponovať alebo uplatniť⁽¹⁷⁾.

6.10 Okrem týchto ustanovení práva EÚ, ostatné nástroje zmluvného charakteru definujú základné zásady, ktoré boli základom pre najnovší vývoj v oblasti primárneho práva EÚ (Lisabonská zmluva a Charta základných práv EÚ).

6.11 Predstavitelia tohto sektora, konkrétne EASA, zároveň na medzinárodnej úrovni alebo v jednotlivých členských štátoch vytvorili súbor ustanovení samoregulácie pre svoje obchodné

postupy, čo jasne preukazuje ich odhodlanosť pri ochrane detí⁽¹⁸⁾. To nič nemení na potrebe zabezpečiť vysokú úroveň rešpektovania a ochrany detí s cieľom zabezpečiť ich fyzický, duševný a mentálny vývoj, pričom sa bude dbať na ich vlastné záujmy, duševnú pohodu a zachovanie rodinného prostredia a väzieb, čo potvrdili aj viaceré medzinárodné a európske orgány.

7. Reklama určená mládeži a deťom a dobudovanie vnútorného trhu

7.1 Trh v oblasti reklamy a marketingu v Európe je trhom, ktorý je nanajvýš konkurencieschopný, podlieha módnym výkyvom a je obzvlášť citlivý na dôsledky hospodárskej a finančnej krízy. Zásadné rozdiely vo vnútroštátnych právnych predpisoch v oblasti reklamy môžu nielen ovplyvniť výsledky, ale môžu tiež predstavovať prekážku pre jej rozvoj na vnútornom trhu a takisto môžu byť zdrojom diskriminácie a menej spravodlivej hospodárskej súťaže. Predovšetkým v segmente reklamy určenej deťom a mládeži, ktorý sa rýchlo rozvíja, vedú zásadné rozdiely vo vnútroštátnych právnych predpisoch a odlišné požiadavky k tomu, že sa reklamné agentúry ocitajú v nerovnej pozícii a sú nútené k väčším výdavkom na prispôbenie svojich kampaní rozličným právnym požiadavkám a podmienkam. Takisto sa tým podporujú menej korektné konkurenčné postupy s cieľom vyhnúť sa týmto ťažkostiam a získať trhy. Harmonizácia právnych predpisov, ktorá by zaviedla podobné podmienky v celej Európe, čím by sa dobudoval vnútorný trh v tejto oblasti, môže zásadným spôsobom prispieť k väčšej transparentnosti trhu, na ktorom by všetky reklamné agentúry mohli rozvíjať svoje obchodné aktivity na základe svojich schopností a kapacít orientovaných na účinné uspokojenie spotrebiteľov namiesto toho, aby zneužívali rozdiely medzi vnútroštátnymi právnymi predpismi na úkor zdravej a spravodlivej hospodárskej súťaže.

8. Právny základ pre spoločné opatrenia na úrovni EÚ v oblasti reklamy pre deti a mládež

8.1 Smernice EÚ, ktoré upravovali reklamu na úrovni Európskej únie, až doteraz používali ako právny základ ustanovenia zmluvy, ktoré sa vzťahovali na dokončenie vnútorného trhu, v súčasnosti sú to články 26 a 114, aj keď značne zmenené. Toto je jedna z hlavných obáv, nesmie však byť jediná. V ostatných iniciatívach EÚ, v ktorých sa ciele špecifickejšie zameriavajú na činnosť televízneho vysielania, sa právny základ predtým hľadal v ustanoveniach, ktoré sa v tej dobe týkali práva usadiť sa a služieb, a v súčasnosti zodpovedajú článkom 49 a nasl. a 59 a nasl., aj keď už boli výrazne zmenené a doplnené. V novších iniciatívach týkajúcich sa ochrany detí a detskej pornografie, ktoré však ešte predchádzali súčasnej Lisabonskej zmluve, vychádza použitý právny základ z ustanovení, ktoré sa vzťahovali na spoluprácu v trestných veciach.

⁽¹⁷⁾ Smernica 2005/29/ES z 11. mája 2005, článok 5 ods. 3 (Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005). Zdá sa, že Komisia v nedávnom oznámení, ktoré výbor víta, zvažuje možnosť bojovať proti využívaniu pochybných alebo zakázaných komerčných oznamov. Výbor dúfa, že medzi ne budú začlenené aj typy oznamov, ktoré sa uvádzajú v tomto stanovisku (COM (2011) 942 final z 11.1.2012).

⁽¹⁸⁾ V tejto súvislosti zdôrazňujeme záujem, ktorý vyjadřilo GR INFSO Európskej komisie, pokiaľ ide o vypracovanie európskeho kódexu osvedčených postupov (19.3.2012).

8.2 Treba pripomenúť, že súčasná Lisabonská zmluva priniesla významné zmeny vo všetkých týchto aspektoch a ponúka súbor nových možností činnosti EÚ, ktorú treba vedieť interpretovať a uplatňovať. Najdôležitejšou inováciou bolo začlenenie Charty základných práv EÚ do primárneho práva EÚ, ďalej to bola zmena právneho charakteru spolupráce v trestných a občianskoprávných veciach a nakoniec zmeny mnohých ustanovení Zmluvy, ako sú napríklad ustanovenia týkajúce sa dokončenia vnútorného trhu, ochrany spotrebiteľov a ochrany ľudskej dôstojnosti. S cieľom ochrany údajov Komisia vo svojom návrhu nariadenia vychádzala z Charty základných práv a z uvedených nových ustanovení Lisabonskej zmluvy.

8.3 Otázka reklamy pre deti a mládež je predovšetkým otázkou občianstva a ochrany základných práv. Vyššie uvedené články 1, 3, 24, 33 a 38 charty predstavujú viac ako dostatočný vecný právny základ na odôvodnenie potreby činnosti na úrovni EÚ. K nim sa jednoznačne pridáva článok 2, článok 3 ods. 5 a článok 6 ZEÚ a články 4, 5 a 10 ZFEÚ.

8.4 Okrem vlád jednotlivých členských štátov, či už na úrovni Rady alebo v rámci posilnenej spolupráce (článok 20

ZEÚ), zohrávajú v tejto oblasti významnú úlohu národné parlamenty v súlade s článkom 12 ZEÚ a práve na ne sa v tejto súvislosti apeluje.

8.5 Dokončenie vnútorného trhu tiež predstavuje jeden z najdôležitejších cieľov v tejto oblasti a vzťahuje sa naň článok 3 ods. 3 ZEÚ a články 26 a 114 a nasl. ZFEÚ. Na druhej strane články 12 a 169 ZFEÚ otvárajú nové možnosti v oblasti ochrany spotrebiteľov. Pokiaľ ide o procesné aspekty, článok 67 a nasl., a najmä články 81 a 82 ZFEÚ, poskytujú základ pre občianskoprávny a trestný rámec, ktorý umožní dokončenie právneho rámca pre ochranu detí a mládeže v tejto oblasti.

8.6 Riešenie tejto problematiky na úrovni EÚ je v súlade so zásadou subsidiarity a proporcionality (článok 5 ods. 3 a ods. 4 ZEÚ), pretože cieľ cezhraničného rozmeru tejto oblasti nemôže byť postačujúco dosiahnutý na úrovni členských štátov v rámci jednotlivých národných systémov. Cieľ tejto iniciatívy možno preto skôr dosiahnuť činnosťou na úrovni Únie, ktorá bude v súlade so zásadou subsidiarity. Rámec iniciatívy sa však musí obmedziť na aspekty, ktoré spôsobujú konkrétne problémy a nemal by sa zaoberať tými aspektmi, ktoré možno vhodnejšie upraviť vnútroštátnymi právnymi predpismi, a to v súlade so zásadou proporcionality.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Práva zraniteľných skupín na pracovisku – otázky diskriminácie z dôvodu sexuálnej orientácie“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/03)

Spravodajca: **Thomas JANSON**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Práva zraniteľných skupín na pracovisku – otázky diskriminácie z dôvodu sexuálnej orientácie“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 130 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Akákoľvek diskriminácia jednotlivca založená na jeho stotožňovaní sa s určitou skupinou predstavuje hrozbu pre demokraciu založenú na ľudských právach aj pre hospodársky rozvoj EÚ. Podľa EHSV nesie EÚ zodpovednosť za to, aby sa zaujal koordinovaný prístup k cieľom činnosti v tejto oblasti ⁽¹⁾.

1.2 Účinný boj proti diskriminácii si vyžaduje proaktívne opatrenia založené na zapojení rôznych zainteresovaných strán, pričom by zástupcovia znevýhodnených skupín spolupracovali so sociálnymi partnermi.

1.3 V tomto stanovisku EHSV konštatuje, že v súvislosti s diskrimináciou z dôvodu sexuálnej orientácie je potrebné urobiť viac v záujme toho, aby sa znížilo riziko výskytu takejto diskriminácie. Zahŕňa to zvýšenie sumy finančných prostriedkov určených na skúmanie diskriminácie v zamestnaní a tiež vypracovanie plánu na dosiahnutie cieľa nediskriminácie na základe sexuálnej orientácie.

1.4 Hospodárska a sociálna kríza má zjavne vážne dôsledky pre zraniteľné skupiny na pracovnom trhu. Aktuálne zásahy do systémov sociálneho zabezpečenia po celej EÚ zvyšujú nezamestnanosť a zároveň nebezpečenstvo toho, že vzrastie xenofóbia, homofóbia a iné diskriminačné či ofenzívne postoje a činy. EHSV považuje za dôležité, aby EÚ a členské štáty účinnejšie a otvorenejšie posudzovali riziká, ktoré pre zraniteľné skupiny predstavujú súčasné zásahy, a aby prijali opatrenia na zníženie týchto rizík.

1.5 EHSV poukazuje na to, že v rámci EÚ existujú značné rozdiely v zaobchádzaní s osobami patriacimi do skupiny LGBT ⁽²⁾ a má vážne obavy v súvislosti s diskrimináciou, ktorej sú vystavené. Táto diskriminácia predstavuje hrozbu pre základné hodnoty EÚ a pre slobodu pohybu.

1.6 EHSV naliehavo žiada Komisiu, aby vypracovala plán boja proti diskriminácii osôb patriacich do skupiny LGBT, a zdôrazňuje, že je dôležité začleniť hľadisko LGBT do všetkých oblastí politiky.

1.7 EHSV zdôrazňuje dôležitosť toho, aby občianska spoločnosť a vlády spolupracovali s cieľom odstrániť stereotypy a zvýšiť informovanosť o právach osôb patriacich do skupiny LGBT. Diskriminácia z dôvodu sexuálnej orientácie a rodovej identity sa musí aktívne začleňovať do diskusií a rokovaní sociálnych partnerov. V tejto súvislosti by EHSV rád poukázal na možnosti vytvárania sietí, ktoré môžu podporiť rovné príležitosti a otvorenosť na pracovisku.

1.8 EHSV kladie dôraz na význam informovanosti tak jednotlivcov, ako aj zamestnávateľov a odborových zväzov o tom, čo sa v súvislosti s diskrimináciou stanovuje v právnych predpisoch a pravidlách EÚ. Takmer 45 % občanov EÚ nevie o tom, že existujú právne predpisy proti diskriminácii z dôvodu sexuálnej orientácie. EHSV sa domnieva, že na riešenie tohto problému sú potrebné ciele informácie kampane.

1.9 EHSV si uvedomuje špecifickosť otázok, ktorým čelia mnohí transsexuáli, a zastáva názor, že týmto osobitným problémom sa treba venovať v samostatnej správe.

⁽¹⁾ V článku 21 Charty základných práv Európskej únie sa uvádza: „Zakazuje sa akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“.

⁽²⁾ Lesbičky, gejovia, bisexuáli a transsexuáli.

2. Prečo treba bojovať proti diskriminácii?

2.1 Európska únia je založená na princípoch slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd a na zásadách právneho štátu. Článok 19 Zmluvy o fungovaní Európskej únie dáva Únii právomoc „prijat' opatrenia na boj proti diskriminácii založenej na pohlaví, rasovom alebo etnickom pôvode, náboženskom vyznaní alebo viere, postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii“. Boj proti diskriminácii každého druhu a predchádzanie takejto diskriminácii má z hľadiska legitimacy Európskej únie rozhodujúci význam. V článku 21 Charty základných práv Európskej únie sa zakazuje akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

2.2 V rámci dosiahnutia cieľov zmluvy bolo prijatých niekoľko smerníc, ako napr. smernica 2006/54/ES o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie), smernica 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, a smernica 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod. Ochrana pred diskrimináciou z dôvodu pohlavia či rasy je oveľa širšia ako ochrana pred diskrimináciou založenou na náboženskom vyznaní alebo viere, veku, zdravotnom postihnutí či sexuálnej orientácii, pričom táto skutočnosť môže ovplyvniť rozhodnutia občanov týkajúce sa práce, štúdiá alebo cestovania v inej krajine EÚ.

2.3 Rovnaké zaobchádzanie je v prvom rade o podpore ľudských práv, ale aj o čo najlepšom využívaní všetkých zdrojov EÚ. Diskriminácia predstavuje plytvanie zdrojmi a vedie k sociálnemu vylúčeniu dotknutých skupín. Hlboká hospodárska a sociálna kríza, ktorá v súčasnosti zasiahla EÚ a spôsobila, že mnohé krajiny obmedzili svoje systémy sociálneho zabezpečenia a znížili mzdy, situáciu pre väčšinu zraniteľných skupín ešte zhoršuje. V záujme ochrany skupín ohrozených diskrimináciou a podpory ich začlenenia na pracovný trh sú preto potrebné rôzne smernice EÚ zamerané proti diskriminácii. Skutočnú zodpovednosť za zabezpečenie toho, aby sa zábery týchto antidiskriminačných smerníc preniesli do praxe, nesú členské štáty.

2.4 EHSV vydal niekoľko stanovísk, v ktorých vyjadril svoj názor na rozličné formy diskriminácie. Privítal návrh smernice, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (2000/43/ES), predložený Komisiou⁽³⁾. Podporil aj myšlienku navrhnutia samostatnej smernice, ktorá by sa týkala výlučne zamestnania a pracovného zaradenia a zakazovala by diskrimináciu z dôvodu náboženského vyznania, zdravotného postihnutia, veku alebo

sexuálnej orientácie. Vychádzal pritom z toho, že je takisto dôležité, aby v súvislosti s diskrimináciou všetci obyvatelia členských štátov požívali minimálnu úroveň ochrany a práva na právnu nápravu. Výbor požadoval, aby sa venovalo viac úsilia skúmaniu a rozvíjaniu ekonomických argumentov podporujúcich nediskrimináciu, a vyjadril poľutovanie nad tým, že v smernici nie je zmienka o diskriminačných pokynoch či nátlaku vedúcemu k diskriminácii z určitých dôvodov.

2.5 Rámcová smernica sa týka priamej i nepriamej diskriminácie. K nepriamej diskriminácii dochádza vtedy, keď by v praxi mohol byť niekto znevýhodnený navonok nediskriminačným ustanovením či zdanlivo neutrálnym kritériom alebo postupom⁽⁴⁾.

2.6 EHSV vypracoval tiež stanovisko na tému „Návrh smernice Rady o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu“⁽⁵⁾, ktorý zatiaľ nebol prijatý. Výbor privítal návrh smernice v tom zmysle, že by to v rámci celej EÚ viedlo k existencii konzistentných noriem ochrany pred diskrimináciou z akéhokoľvek dôvodu uvedeného v článku 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (v súčasnosti článok 19 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). Vyjadril však poľutovanie nad tým, že sa v smernici dostatočne nerieši otázka viacnásobnej diskriminácie, a vyzval Komisiu, aby v tejto súvislosti predložila odporúčanie. EHSV naliehavo žiada Radu o prijatie rozhodnutia v tejto veci s cieľom posilniť práva zraniteľných osôb.

2.7 V rôznych stanoviskách k otázkam diskriminácie, ktoré EHSV vypracoval napríklad v súvislosti s vekom, príslušníkmi tretích krajín a Rómami, vyslovil výbor okrem iného tieto tvrdenia⁽⁶⁾:

- je dôležité, aby sa úsilie o boj proti diskriminácii začlenilo do všetkých oblastí činnosti a do rozpočtov na európskej i vnútroštátnej úrovni,
- na spoznanie reality sú potrebné ukazovatele,
- uplatňovanie nediskriminácie by malo byť prepojené s uplatňovaním stratégie Európa 2020,
- primerané a účinné mechanizmy presadzovania práva a monitorovania by mali byť stanovené na európskej i vnútroštátnej úrovni,

⁽⁴⁾ Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 19.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 69; Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 1; Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 19; Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 81; Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 19; Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 102; Ú. v. EÚ C 10, 15.1.2008, s. 72; Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, s. 26; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 128; Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 115; Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 50; Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 95; Ú. v. EÚ C 256, 27.10.2007, s. 93.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 102.

- na zabezpečenie a zvýšenie ekonomickej nezávislosti zraniteľných skupín sú potrebné ďalšie a lepšie pracovné miesta,
- je dôležité, aby zodpovednosť za rodinu a domácnosť niesli spravodlivým dielom obe pohlavia a aby nároky na sociálne zabezpečenie mali individuálny charakter,
- musia sa vytvoriť inštitucionálne štruktúry, napr. zriadiť Európsky výbor zdravotne postihnutých,
- hrozí nebezpečenstvo, že hospodárska a sociálna kríza zvýši v Európe intoleranciu, xenofóbiu, rasizmus a homofóbiu,
- integrácia je zložitý dlhodobý sociálny proces s početnými rozmermi a zúčastnenými stranami, a to najmä na miestnej úrovni.

2.8 Ani EHSV, ani Komisia sa nezaoberali diskrimináciou z dôvodu sexuálnej orientácie špecificky a podrobne a nejestvuje žiaden plán na zníženie hrozby diskriminácie osôb patriacich do skupiny LGBT. Toto stanovisko sa zameria na diskrimináciu založenú na sexuálnej orientácii, pretože EHSV zastáva názor, že v uvedenej oblasti je potrebné vypracovať politiku. Zároveň je dôležité poukázať na to, že existuje rad iných zraniteľných skupín, na ktoré sa uvedené formy diskriminácie nevzťahujú, no pre ktoré je prístup na pracovný trh a zotrvanie na ňom zložitý. Pri vytváraní akejkoľvek politiky sa preto musí zaistiť všeobecný prístup.

3. Situácia osôb patriacich do skupiny LGBT na pracovnom trhu

3.1 Otázky súvisiace s implementáciou právnych predpisov ⁽⁷⁾

3.1.1 Agentúra pre základné práva zverejnila v roku 2009 dve správy ⁽⁸⁾, v ktorých analyzuje situáciu osôb patriacich do skupiny LGBT (niektoré závery sú uvedené ďalej v texte). Prvým záverom je skutočnosť, že existuje hierarchia dôvodov vedúcich k diskriminácii, pričom ochrana pred diskrimináciou z dôvodu pohlavia, rasy a etnického pôvodu je väčšia ako ochrana pred inými formami diskriminácie. Členské štáty však čoraz viac smerujú k tomu, aby bola úroveň ochrany rovnaká pri akejkoľvek diskriminácii.

3.1.2 Podľa FRA išlo pri implementovaní požiadaviek smernice o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní 18 členských štátov EÚ nad rámec minimálnych požiadaviek vo vzťahu k diskriminácii z dôvodu sexuálnej orientácie. Väčšina členských štátov teda zaviedla právne predpisy poskytujúce ochranu pred

diskrimináciou na základe sexuálnej orientácie mimo oblasti zamestnania. Približne 20 členských štátov má orgán príslušný na riešenie diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii.

3.1.3 V správach agentúry FRA sa zároveň rozoberá sloboda pohybu osôb patriacich do skupiny LGBT, ktorá je dôležitým prvkom jednotného pracovného trhu EÚ. V tejto súvislosti treba poznamenať, že rodinné právo je legislatívnou kompetenciou jednotlivých štátov, čo znamená, že rôzne členské štáty majú rôzne pravidlá týkajúce sa párov osôb rovnakého pohlavia. Krajiny majú tiež rozličné tradície, pokiaľ ide napr. o postoj k manželstvu či partnerstvu osôb rovnakého pohlavia. To okrem iného znamená, že pri vykonávaní práv súvisiacich so slobodným pohybom osôb môžu vzniknúť problémy.

3.1.4 Agentúra pre základné práva konštatuje, že páry osôb rovnakého pohlavia sa stretávajú so značnými prekážkami pri vykonávaní svojich práv súvisiacich so slobodou pohybu, či už sú tieto osoby zosobášené, žijú v registrovanom partnerstve alebo v dlhodobom stabilnom vzťahu. Agentúra poukazuje na to, že za mnohých okolností to predstavuje priamu diskrimináciu a že by sa mali objasniť záväzky, ktoré členským štátom vyplývajú zo smernice o voľnom pohybe ⁽⁹⁾.

3.2 Súdny dvor Európskej únie

3.2.1 Súdny dvor riešil dva prípady týkajúce sa diskriminácie z dôvodu sexuálnej orientácie: *Römer* a *Maruko*. V prípade *Römer* rozhodol, že smernica o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní znemožňuje, aby dôchodca, ktorý vstúpil do registrovaného partnerstva, poberal doplnkový starobný dôchodok nižší, ako je dôchodok priznaný zosobášenému dôchodcovi, a že ide o priamu diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie, pretože pokiaľ ide o dôchodky, boli podľa vnútroštátnych právnych predpisov dotknuté osoby v takej právnej a faktickej situácii, ktorá bola porovnateľná so situáciou zosobášenej osoby.

3.2.2 V prípade *Maruko* dospel súd rovnako k rozhodnutiu, že smernica vylučuje takú právnu úpravu, podľa ktorej po smrti svojho životného partnera pozostalý partner nedostáva dávku pre pozostalého v rovnakej výške, aká prislúcha pozostalému z manželskej dvojice. Zároveň však zastával názor, že je úlohou vnútroštátneho súdu rozhodnúť, či je pozostalý životný partner v situácii porovnateľnej so situáciou manžela či manželky. Okrem toho poznamenal, že v rámci EÚ existujú výrazné rozdiely a že manželstvo a iné formy právne uznávaného vzťahu nie sú vo všeobecnosti rovnocenné.

3.3 Otázky súvisiace s diskrimináciou na pracovisku

3.3.1 Ťažkosti otvorene hovoriť o svojej sexuálnej orientácii na pracovisku: štúdie ukazujú, že osoby patriace do skupiny LGBT sú na pracovnom trhu často „neviditeľné“, najčastejšie pre strach z viktimizácie. V mnohých prípadoch sa tiež vyhýbajú

⁽⁷⁾ Táto časť vychádza zo správ Agentúry pre základné práva (FRA) a Európskej konfederácie odborových zväzov (ETUC).

⁽⁸⁾ *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation in the EU Member States: Legal Analysis and Homophobia as a Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States: Part II - The Social Situation.*

⁽⁹⁾ Smernica 2004/38/ES o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov.

socializácii s kolegami s cieľom vyhnúť sa „odhaleniu“. Zistilo sa, že ľudia sa predovšetkým obávajú informovať o svojej sexuálnej orientácii svojho nadriadeného. Otvorenosť je značne podpriemerná najmä v určitých sektoroch, napr. v armáde a cirkvi.

3.3.2 *Špecifické problémy komplikujú prácu:* osoby patriace do skupiny LGBT sú na pracovnom trhu v rozdielnej pozícii ako iné zraniteľné skupiny, pretože otvorenosť o ich sexuálnej orientácii vplyva na ich pracovný život. Je bežné, že si uvedené osoby vytvárajú stratégie ako sa vyhnúť odhaleniu svojej sexuálnej orientácie, napr. zmenou témy konverzácie na pracovisku alebo opustením miesta rozhovoru. Štúdie dokazujú, že takéto neprestajné úsilie o prispôbenie sa na pracovisku má vplyv na zdravie a produktivitu. Diskriminácia, ktorej sú lesbičky, gejovia, bisexuáli a transsexuáli v EÚ vystavení, vedie k emocionálnemu vylúčeniu založenému na pocite hanby, čo má dôsledky tak pre jednotlivca, ako aj pre účasť na pracovnom trhu. Podľa EHSV musia rôzne inštitúcie EÚ aktívne pracovať s cieľom potlačiť vylúčenie, ktoré je toho dôsledkom.

3.3.3 *Problémy s vykonávaním práv na pracovnom trhu:* keď sú ľudia terčom diskriminácie z dôvodu svojej sexuálnej orientácie, je dôležité, aby mali prístup k mechanizmom podávania sťažností a k vnútroštátnemu orgánu, ktorý rieši sťažnosti týkajúce sa takejto diskriminácie. Mnohé členské štáty podobný orgán jednoducho ani nemajú.

3.3.4 *Nechota sťažovať sa:* počet zdokumentovaných prípadov diskriminácie na základe sexuálnej orientácie je pozoruhodne nízky. Pravdepodobne je to tak preto, lebo osoby patriace do skupiny LGBT nie sú ochotné prihlásiť sa k svojej orientácii verejne. Možným dôvodom je aj ich nedostatočná informovanosť o svojich právach. Existuje tiež riziko, že by v prípade sťažovania sa mohli prísť o pracovné miesto. V niektorých prípadoch je dôležité, aby spoločnosť chránila osoby podávajúce sťažnosť a zmiernila tak negatívne dôsledky súvisiace s podaním tejto sťažnosti.

3.3.5 *Nedostatočná znalosť:* prieskum Eurobarometra odhalil, že v povedomí obyvateľstva o antidiskriminačnej legislatíve sú nedostatky. Takmer polovica (45 %) občanov EÚ nevie o tom, že existujú právne predpisy proti diskriminácii z dôvodu sexuálnej orientácie uplatniteľné pri prijímaní nového zamestnanca. Štúdia Európskej konfederácie odborových zväzov (ETUC) takisto ukázala, že aj odborové zväzy sú nedostatočne informované o politických opatreniach a aktivitách súvisiacich so skupinou LGBT. Táto nedostatočná informovanosť o právach zamestnancov sa odráža vo všeobecnom nedostatku informácií

a údajov o situácii a skúsenostiach osôb s inou sexuálnou orientáciou. Štúdie ukázali, že úroveň povedomia o sexuálnej orientácii a rodovej identite na pracovisku je veľmi nízka. Vzhľadom na túto všeobecnú neinformovanosť je pre osoby s inou sexuálnou orientáciou veľmi ťažké diskutovať so zamestnávateľmi a odborovými zväzmi o rodovej identite alebo diskriminácii na základe sexuálnej orientácie. Z tohto dôvodu treba pracovať na zvýšení povedomia, a to najmä tam, kde je v súčasnosti nízke, aby sa zlepšila znalosť občianskych práv v EÚ.

3.3.6 *Právna ochrana a iné opatrenia na odstránenie diskriminácie:* v niektorých krajinách prispelo zavedenie právnej ochrany a lepšia podpora rovnakých práv na vnútroštátnej úrovni k všeobecnejšiemu zvýšeniu verejného povedomia, čo malo zároveň pozitívny vplyv na odborové zväzy a zamestnávateľov. Štúdia Agentúry pre základné práva (FRA) sa takmer vôbec nezmieňujú o zodpovednosti zamestnávateľov, čo iba zdôrazňuje, aká dôležitá je zodpovednosť vedenia. Riadenie podniku zamerané na rozmanitosť a kultúra otvorenosti majú vo vzťahu k osobám patriacim do skupiny LGBT pozitívny vplyv na pracoviská. Takéto riadenie zamerané na rozmanitosť nemusí nevyhnutne zamedziť diskriminácii, no je dôležitým prvým krokom v rámci organizácie.

3.3.7 *Rozsah diskriminácie:* bolo realizovaných množstvo štúdií zameraných na zmapovanie rozsahu diskriminácie osôb patriacich do skupiny LGBT na pracovisku. Dospelo sa v nich k záveru, že až polovica osôb z tejto skupiny nie je na pracovisku v otázkach svojej sexuality otvorená a že jedna tretina až jedna polovica tých, ktorí sú otvorení, sa na pracovisku stretáva s priamou diskrimináciou alebo urážlivými poznámkami a predsudkami.

3.3.8 V rámci EÚ sa realizovalo niekoľko projektov, do ktorých boli zapojení zamestnávateľia, odborové zväzy a dobrovoľnícky sektor. Uvedené projekty finančne podporila aj Komisia, čo zvýšilo ich legitímnosť. Vo Francúzsku zamestnávateľia a odborové zväzy v jednom sektore uzavreli dohodu o rovnakých právach pre rodiny vytvorené osobami rovnakého pohlavia. Švédska konfederácia odborových zväzov Vision ponúka školenie o otázkach LGBT, ktorého zámerom je zvýšiť povedomie o diskriminácii na pracovisku. Skúsenosti ukazujú, že situáciu na pracovnom trhu pre osoby s inou sexuálnou orientáciou možno spoločnými silami veľmi ľahko zmeniť. Výbor s poľutovaním konštatuje, že takéto konanie je zriedkavé, a preto vyzýva Komisiu, aby propagovala osvedčené postupy, a sociálnych partnerov, aby sa oveľa aktívnejšie zasadzovali za odstraňovanie diskriminácie osôb patriacich do skupiny LGBT na pracovisku.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prínos podnikateľov z radov prisťahovalcov pre hospodárstvo EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/04)

Spravodajkyňa: **pani KING**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Prínos podnikateľov z radov prisťahovalcov pre hospodárstvo EÚ“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 135 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 V posledných desiatich rokoch sa prínos podnikateľskej činnosti prisťahovalcov v Európe zvýšil. Títo prisťahovalci prispievajú k hospodárskemu rastu a zamestnanosti, pričom často oživujú zabudnuté remeslá a živnosti a v narastajúcej miere poskytujú tovar a služby, ktoré prinášajú pridanú hodnotu. Tvoria tiež dôležitý most k celosvetovým trhom a majú veľký význam pre začlenenie migrantov do pracovného trhu, pretože vytvárajú pracovné miesta nielen pre seba, ale stále viac aj pre prisťahovalcov a domáce obyvateľstvo ⁽¹⁾.

1.2 EÚ verejne uznala významný prínos, ktorým môžu migranti ako podnikatelia prispieť k udržateľnému rastu a zamestnanosti. Je však dôležité, aby sa na toto uznanie nenazeralo izolovane alebo oddelene od bezprostredných priorít politických činiteľov EÚ. Ba čo viac, dynamický, udržateľný a na rast zameraný sektor podnikateľskej činnosti prisťahovalcov by mal byť súčasťou stratégie pre rast a zamestnanosť, iniciatívy „Small Business Act“, stratégie Európa 2020 a nového Programu pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME), pretože v nich už bol význam rýchlo rastúcich MSP tvoriacich veľkú pridanú hodnotu postavený do centra hospodárstva EÚ zameraného na udržateľný rast.

1.3 Podnikatelia z radov prisťahovalcov tiež rozširujú spoločenské možnosti pre prisťahovalcov, vo väčšej miere zaujímajú vedúce postavenie v spoločnosti, sú príkladom najmä pre mladých ľudí, zvyšujú sebadôveru a podporujú sociálnu súdržnosť tým, že oživujú ulice a obytné štvrte.

1.4 Výbor víta oznámenie Komisie ⁽²⁾, v ktorom sa uznáva „významná úloha migrantov ako podnikateľov“ a uvádza, že „ich tvorivosť a inovačné schopnosti by sa mali takisto posilňovať“. EHSV tiež víta vyhlásenie, že „podpora nadnárodného

podnikateľstva prostredníctvom dynamickejšej stratégie bude prospešná pre podnikateľov pôsobiacich v členských štátoch EÚ aj v partnerských krajinách. Takéto podniky môžu vytvárať pracovné miesta v krajinách pôvodu a môžu byť osožné rovnako pre integráciu migrantov, ako aj pre zvýšenie obchodu medzi krajinami.“

1.5 Pri zvyšujúcej sa nezamestnanosti, v dôsledku ktorej je vytváranie kvalitných pracovných miest pre EÚ hlavnou prioritou, má teraz ešte väčší význam, aby politickí činitelia EÚ uznali dôležitý prínos, ktorý pre hospodárstvo EÚ predstavujú podniky prisťahovalcov na miestnej úrovni, ako aj v narastajúcej miere na medzinárodných trhoch, na ktorých naďalej existuje dopyt po tovaroch a službách pochádzajúcich z EÚ. To je v súlade so stratégiou Komisie podporovať malé a stredné podniky pri rozširovaní ich podnikateľskej činnosti mimo EÚ, keďže medzinárodné činnosti posilňujú rast, zvyšujú konkurencieschopnosť a podporujú dlhodobú udržateľnosť podnikov v EÚ.

1.6 Komisia odporúča, aby na posilňovanie „tvorivosti a inovačných schopností“ podnikov prisťahovalcov boli na úrovni EÚ, členských štátov a na miestnej úrovni prijaté osobitné opatrenia. Cieľom je odstrániť diskrimináciu a vytvoriť rovnaké podmienky pre všetkých, aby mohli prispieť k inkluzívnemu rastu a kvalitným pracovným miestam.

1.6.1 Na úrovni EÚ by tvorcovia politiky mali:

— uznať podnikateľský potenciál z radov prisťahovalcov posilňovať hospodársky rast v rámci stratégie Európa 2020,

— uznať potenciál podnikateľov z radov prisťahovalcov vytvárať pracovné miesta tým, že ho zahrnú do európskej stratégie zamestnanosti. V súčasnosti sa táto stratégia zameriava len na závislú činnosť ako prostriedok na integráciu prisťahovalcov,

⁽¹⁾ Rath, J., Eurofound (2011), „Promoting ethnic entrepreneurship in European cities“ („Podpora podnikania etnických menšín v európskych mestách“), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.

⁽²⁾ „Európska agenda v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín“ – COM(2011) 455 final a SEC(2011) 957 final.

- zohľadniť podnikateľskú činnosť prisťahovalcov v európskej politike integrácie prisťahovalcov,
- definovať a zhromaždiť spoľahlivé a harmonizované štatistické údaje o hospodárskom a sociálnom prínose podnikateľov z radov prisťahovalcov v celej EÚ, a to v spolupráci s Eurostatom a členskými štátmi. To môže EÚ pomôcť pri vypracovaní lepšej imigračnej politiky,
- naďalej uľahčovať verejnú podporu podnikateľom, aby sa zabezpečilo, že inovácie, podnikanie a rast podnikov nebudú nepriaznivo ovplyvnené tým, že životaschopné podniky nemajú prístup k primeraným finančným prostriedkom,
- stanoviť rámec na zvyšovanie informovanosti a podporovať výmenu osvedčených postupov v programoch, prostredníctvom ktorých sa bude zvyšovať kapacita a udržateľnosť podnikov prisťahovalcov,
- rozvíjať strategické vzťahy s tými krajinami pôvodu prisťahovalcov, ktoré sa v súčasnosti aktívne snažia priamo zapojiť svoje diaspóry v EÚ do podnikateľskej činnosti v krajine pôvodu alebo v EÚ,
- v prípade potreby využívať obchodné dohody ako mechanizmus na podporu podnikateľskej činnosti spoločných podnikov medzi podnikateľmi z radov prisťahovalcov so sídlom v EÚ a ich krajinami pôvodu. To podporí stratégiu EÚ pomôcť malým a stredným podnikom pri rozširovaní ich podnikateľskej činnosti mimo EÚ.

1.6.2 Členské štáty EÚ by mali:

- uznať a podporovať podnikanie prisťahovalcov ako súčasť rozsiahlejších integračných politických opatrení,
- preskúmať regulačný a štrukturálny rámec pre zakladanie podnikov vo všeobecnosti tak, aby sa znížili zbytočné administratívne požiadavky, ktoré môžu byť prekážkou pri zakladaní podniku,
- minimalizovať riziko nelegálneho prisťahovalectva a najmä nelegálneho zamestnávania uplatňovaním smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/52/ES⁽³⁾ z 18. júna 2009. Podľa článku 14 tejto smernice „členské štáty na svojom území zabezpečia vykonávanie účinných a adekvátnych kontrol“,
- prispieť k zvýšeniu miery dlhodobej zamestnanosti poskytovaním väčšej podpory existujúcim podnikom prisťahovalcov, najmä tých, ktoré prevádzkujú ženy a mladí ľudia, aby sa tieto podniky stali udržateľnejšími,
- zvyšovať informovanosť a posilňovať kapacity sprostredkovateľských organizácií, ako sú obchodné združenia, priemyselné komory a družstvá, aby sa týmto podnikom mohla

poskytnúť podpora pri plnení zákonných požiadaviek, napr. pracovnoprávných a daňových predpisov.

1.6.3 Miestne orgány a občianska spoločnosť vrátane sociálnych partnerov by mali:

- pokračovať v programoch, ktoré zvyšujú ľudský a sociálny kapitál podnikateľov z radov prisťahovalcov tým, že poskytujú rôzne služby, ako napr. poradenstvo a informácie, školenia, budovanie kontaktov a odborné vedenie,
- vytvárať alebo zlepšovať možnosti pre podnikateľov z radov prisťahovalcov zlepšovaním prístupu ich organizácií ku konvenčným organizáciám,
- zvyšovať udržateľnosť podnikov prisťahovalcov. Väčšia pozornosť by sa mala venovať existujúcim podnikom prisťahovalcov, najmä tým, ktoré pôsobia v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou, a nezameriavať sa iba na zakladanie podnikov,
- prístup k úverom je pre podnikanie veľmi dôležitý, preto by sa malo zaviesť viac programov na zvyšovanie finančného kapitálu podnikateľov z radov prisťahovalcov, a to tak, že:
 - budú informovaní o zdrojoch financovania,
 - sa im budú poskytovať špeciálne školenia,
 - sa bude zlepšovať úroveň vedomostí a informovanosť tejto osobitnej podnikateľskej klientely o úverových inštitúciách.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Európa čelí významným demografickým zmenám: v mnohých regiónoch sa počet obyvateľstva badateľne znižuje, vekový priemer sa značne zvyšuje a klesá pôrodnosť. Celkový počet obyvateľstva v EÚ sa však v období rokov 2004 až 2008 každoročne zvyšoval približne o 2 milióny osôb predovšetkým v dôsledku čistej migrácie. Prisťahovalci prispievajú k hospodárskemu rastu prijímajúcich krajín mnohorakým spôsobom: prinášajú so sebou nové schopnosti a talenty, pomáhajú znižovať nedostatok pracovných síl a ako podnikatelia zakladajú nové firmy a podniky.

2.2 Prínos prisťahovalcov k hospodárstvu v podobe priameho zakladania nových podnikov je aspekt, ktorému sa venovala malá pozornosť. Zámerom tohto stanoviska je rozšíriť znalosti o podnikateľskej činnosti prisťahovalcov a poskytnúť odporúčania ako by sa mohol podporiť a oceniť úspech podnikov prisťahovalcov a ešte viac zvýšiť ich prínos k hospodárskemu rastu.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=O:L:2009:168:0024:0032:SK:PDF>.

2.3 Porovnávať podnikateľskú činnosť a tvorbu pracovných miest prisťahovalcami v celej EÚ je ťažké, pretože pre jednotlivé členské štáty sú k dispozícii rozličné zdroje údajov a neexistuje žiadna definícia podnikateľa z radov prisťahovalcov, ktorá by bola prijatá na medzinárodnej úrovni.

2.4 Tento dokument sa z veľkej časti zakladá na prezentácii v rámci diskusie stálej študijnej skupiny „Prisťahovalectvo a integrácia“ o prínose podnikateľov z radov prisťahovalcov k hospodárstvu EÚ, ktorá sa konala 24. novembra 2011 ⁽⁴⁾.

2.5 Podnikateľ z radov prisťahovalcov je definovaný ako majiteľ podniku narodený mimo EÚ, ktorý sa snaží vytvárať hodnoty prostredníctvom vytvorenia alebo rozšírenia hospodárskej činnosti ⁽⁵⁾. Podnikateľ môže byť samostatne zárobkovo činnou osobou, čiže vykonáva zamestnanie sám, alebo má zamestnancov ⁽⁶⁾.

2.6 Toto stanovisko sa zameriava na samostatne zárobkovo činných podnikateľov, pričom využíva údaje z prieskumu o pracovných silách na porovnanie jednotlivých členských štátov a podnikateľov z radov prisťahovalcov a domácich podnikateľov. Okrem toho sa táto analýza sústreďuje na podnikateľov, ktorí nepôsobia v poľnohospodárstve, ako je v prieskumoch o podnikaní obvyklé.

3. Špecifiká podnikateľov z radov prisťahovalcov

3.1 Prisťahovalci sú podnikavejší

3.1.1 Z prieskumu pracovných síl v EÚ ⁽⁷⁾ vyplýva, že trendy v podnikateľskej činnosti prisťahovalcov sa v rámci EÚ líšia. Podiel podnikateľov z radov prisťahovalcov na celkovej zamestnanosti v Spojenom kráľovstve, vo Francúzsku, Belgicku, Dánsku a Švédsku je o 1,5 až 2,9 percenta vyšší než podiel domácich podnikateľov. Podiel podnikateľov z radov prisťahovalcov je však v Portugalsku, Španielsku, Taliansku, Grécku, Írsku, Nemecku a Rakúsku v porovnaní s domácimi podnikateľmi nižší.

3.1.2 Z regionálneho hľadiska je vyššia miera samostatnej zárobkovej činnosti (pôvodného obyvateľstva a prisťahovalcov) v južnej Európe a v krajinách strednej a východnej Európy. V strednej a východnej Európe však prisťahovalci viac inklinujú k samostatne zárobkovej činnosti než pôvodní obyvatelia, pričom opak možno pozorovať v južnej Európe.

3.1.3 Toto vyššie zastúpenie prisťahovalcov medzi samostatne zárobkovo činnými osobami v Poľsku, Slovenskej republike, Českej republike a v Maďarsku je čiastočne spôsobené pomerne pružnými predpismi o vízach pre podnikateľov z radov prisťahovalcov a situáciou v oblasti zamestnanosti v týchto krajinách. Nižšia miera podnikov prisťahovalcov

v južnej Európe môže byť dôsledkom skutočnosti, že prisťahovalci v týchto krajinách nemali čas vybudovať potrebný ľudský, hmotný a sociálny kapitál na založenie podniku, pretože možno nehovorila plynule jazykom krajiny alebo majú problémy s uznaním svojej kvalifikácie.

3.1.4 Údaje o počte nových podnikateľov v danom roku tiež naznačujú, že prisťahovalci sú zvyčajne podnikavejší než domáci obyvatelia. V rokoch 1998 – 2008 sa priemerný počet nových podnikateľov z radov prisťahovalcov ročne zdvojnásobil v Nemecku (viac ako 100 000 za rok) a v Spojenom kráľovstve (takmer 90 000 za rok). V Španielsku sa priemerný ročný počet zvýšil šesťnásobne (viac ako 75 000 za rok) a v Taliansku osemnásobne (46 000). Vo Francúzsku došlo v tom istom období k malému nárastu (35 000) ⁽⁸⁾.

3.1.5 Prisťahovalci sú navyše v pomere k ich podielu na obyvateľstve podnikateľsky aktívnejší než pôvodní obyvatelia. Napríklad v Spojenom kráľovstve predstavujú prisťahovalci 8 % obyvateľstva, patrí im však asi 12 % všetkých MSP v krajine.

3.1.6 Toto zistenie sa zhoduje s nedávnou štúdiou uskutočnenou v USA, z ktorej vyplynulo, že prisťahovalci tvoria 18 % majiteľov malých podnikov a podiel prisťahovalcov na celkovom obyvateľstve je 13 % a na pracovných silách 16 % ⁽⁹⁾.

3.2 Udržateľnosť podnikov prisťahovalcov

3.2.1 Počet prisťahovalcov začínajúcich podnikateľskú činnosť sa síce každoročne zvyšuje, ale takisto stúpa počet tých, ktorí opúšťajú túto oblasť. Táto malá miera „prežitia“ môže naznačovať, že samostatne zárobková činnosť je mechanizmom prechodu na závislú činnosť alebo môže poukazovať na vyšší podiel konkurzov firiem prisťahovalcov. Napríklad vo Francúzsku fungovalo po piatich rokoch od svojho vzniku iba 40 % firiem vlastnených cudzími štátnymi príslušníkmi v porovnaní s 54 % firiem s francúzskymi majiteľmi ⁽¹⁰⁾. Zo štúdie OECD ⁽¹¹⁾ vyplýva, že aj po zohľadnení kvalifikácií, skúseností a ostatných faktorov je pravdepodobnosť, že podniky prisťahovalcov neprežijú, o 27 % vyššia ako pri domácich podnikoch.

3.3 Odvetvia s vysokou pridanou hodnotou

3.3.1 Škála činností, ktoré vykonávajú podnikatelia z radov prisťahovalcov vo svojich hostiteľských krajinách, je rovnako široká ako u domácich podnikateľov. Tento prechod od činností, ktoré zabezpečovali hlavne potreby obyvateľov ich etnických enkláv, je čiastočne dôsledkom zvyšujúcej sa úrovne vzdelania prisťahovalcov, ako aj zmenených hospodárskych štruktúr v postindustriálnych spoločnostiach.

⁽⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-migrant-entrepreneurs-contribution-present>.

⁽⁵⁾ Všeobecne uznaná definícia podnikateľa, OECD, 2008.

⁽⁶⁾ Rath, J., Eurofound (2011), „Promoting ethnic entrepreneurship in European cities“ („Podpora podnikania etnických menšín v európskych mestách“), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.

⁽⁷⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/data/database.

⁽⁸⁾ Pozri štatistiku: <http://dx.doi.org/10.1787/888932442104>.

⁽⁹⁾ <http://www.fiscalpolicy.org/immigrant-small-business-owners-FPI-20120614.pdf>.

⁽¹⁰⁾ Broom, Y. (2009), „Les entreprises créées en 2002 par des ressortissants des pays tiers: de plus grandes difficultés à survivre“, Infos Migrations, No. 13, Département des statistiques, des études et de la documentation (DSED), Ministère de l'Immigration, de l'Intégration, de l'Identité nationale et du Développement solidaire.

⁽¹¹⁾ Open for Business: Migrant Entrepreneurship in OECD Countries, 2010.

3.3.2 Hoci v Európe pracuje veľký počet podnikateľov narodených v cudzine v odvetviach, ktoré sa tradične spájajú s prisťahovalcami (napr. vo veľkoobchode a maloobchode), mnohí z nich pôsobia mimo tradičných etnických podnikateľských odvetví: takmer 18 % podnikateľov z radov prisťahovalcov pôsobí v stavebníctve, asi 8 % v slobodných povolaniach, vo vede a technike, približne 6 % vo výrobnnej sfére a ďalších 6 % v zdravotníctve a v oblasti sociálnej práce.

3.4 Profil

3.4.1 Všeobecný profil podnikateľov z radov prisťahovalcov i domácich je podobný v tom, že sú obvykle *kvalifikovaní* a sú *mužského pohlavia*, pričom viac než 75 % z nich má *viac ako 35 rokov*. Podnikatelia z radov prisťahovalcov i domácich sú v priemere starší než zamestnanci. Tento záver je možné vysvetliť tým, že pred založením podniku musia nazhromaždiť dostatok sociálneho a hmotného kapitálu, ako aj skúseností.

3.4.2 Podnikatelia z radov prisťahovalcov majú v porovnaní s domácim obyvateľstvom v *priemere vyššiu úroveň vzdelania*: 30 % až 40 % z nich má vysokoškolské vzdelanie.

3.4.3 Takmer dve tretiny podnikateľov z radov prisťahovalcov sa zdržujú v prijímajúcej krajine *viac než desať rokov*, zatiaľ čo v prípade prisťahovalcov, ktorí sú zamestnancami, je to len o niečo viac ako 50 %.

3.4.4 Prisťahovalci z rôznych krajín majú odlišnú tendenciu začať podnikáť: u prisťahovalcov z Ázie je táto miera najvyššia, u prisťahovalcov z Latinskej Ameriky a Afriky najnižšia. Tieto rozdiely v ochote podnikáť medzi skupinami prisťahovalcov možno vysvetliť rozdielmi vo vzdelaní a majetku. Ďalším vysvetlením je skutočnosť, že v niektorých krajinách pôvodu je v hospodárstve tradične vyšší podiel podnikateľov a že je väčšia pravdepodobnosť, že prisťahovalci z týchto krajín založia podnik v prijímajúcej krajine.

3.4.4.1 Treba poznamenať, že skúsenosti prisťahovalcov z rovnakého regiónu nie sú rovnaké. Napríklad údaje zo Spojeného kráľovstva ukazujú, že ak by miera zamestnanosti u pakistanských a indických prisťahovalcov bola rovnaká, podiel zamestnaných mužov v tejto skupine by bol vyšší o 24 % a žien o 136 %, čo zodpovedá nárastu o 96 000 osôb.

4. Kontext EÚ

4.1 Štokholmský program stanovuje agendu pre činnosť Európskej únie v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí na roky 2010-2014 a jedným z aspektov je úspešná integrácia prisťahovalcov na posilnenie demokratických hodnôt a sociálnej súdržnosti a na podporu dialógu medzi kultúrami na všetkých úrovniach.

4.2 Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín s rozpočtom 825 miliónov EUR na obdobie rokov 2007 – 2013 podporuje iniciatívy jednotlivých krajín

a EÚ zamerané na uľahčenie integrácie prisťahovalcov z krajín mimo EÚ do európskej spoločnosti a zahŕňa tiež projekty v oblasti podnikania prisťahovalcov a ich vzdelávania ⁽¹²⁾.

4.3 Oznámenie Komisie ⁽¹³⁾ na tému „Európska agenda v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín“ uznáva dôležitú úlohu podnikateľov z radov prisťahovalcov, avšak ich potenciálny prínos k udržateľnému rastu a zamestnanosti sa v hlavných iniciatívach EÚ, ako napr. stratégii Európa 2020, nezohľadňuje.

4.4 V súčasnosti sa balík opatrení EÚ týkajúci sa zamestnanosti zameriava len na závislú činnosť ako prostriedok na integráciu prisťahovalcov. Nezohľadňuje však úlohu podnikateľov z radov prisťahovalcov, ktorí môžu prispieť k vytváraniu kvalitných a udržateľných pracovných miest a uľahčiť hospodársku a sociálnu integráciu prisťahovalcov a miestnych občanov.

4.5 Politickí činitelia EÚ by mali podnikateľskú činnosť prisťahovalcov aktívne a dôsledne zahŕňať do stratégií EÚ. Okrem toho by sa mala tiež uznať a podporiť úloha podnikateľov z radov prisťahovalcov v stratégii na integráciu prisťahovalcov.

5. Prínos podnikateľov z radov prisťahovalcov

5.1 Trh práce

5.1.1 Prieskum o pracovných silách v EÚ (1998 – 2008) vyzdvihuje pozitívny prínos podnikateľov z radov prisťahovalcov k zamestnanosti, aj keď väčšina podnikateľov (domácich i migrantov) je samostatná a okrem vlastnej osoby nikoho nezamestnáva.

5.1.2 Títo podnikatelia vytvárajú v priemere 1,4 a 2,1 ďalších pracovných miest. Porovnanie s domácimi podnikateľmi ukazuje, že podnikatelia z radov prisťahovalcov vytvárajú pomerne menej pracovných miest. Výnimku z tohto všeobecného zistenia tvorí Česká republika, Maďarsko, Slovensko a Spojené kráľovstvo, kde sa zdá, že podnikatelia z radov prisťahovalcov vytvárajú viac pracovných miest než domáci podnikatelia.

5.1.3 Ich príspevok k celkovej zamestnanosti sa postupne zvyšuje. Od roku 1998 do roku 2008 sa zvýšil počet osôb zamestnávaných podnikateľmi z radov prisťahovalcov v Španielsku, Taliansku, Rakúsku, Nemecku a Holandsku, zatiaľ čo v Spojenom kráľovstve a Francúzsku zostal príspevok týchto podnikateľov k zamestnanosti naďalej stabilne vysoký. Napríklad v roku 2007 a 2008 zamestnávali podnikajúci prisťahovalci ročne viac než 750 000 osôb v Nemecku, približne pol milióna v Spojenom kráľovstve a Španielsku, takmer 400 000 vo Francúzsku a asi 300 000 v Taliansku.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/migration-asylum-borders/integration-fund/index_en.htm

⁽¹³⁾ COM(2011) 455 final a SEC(2011) 957 final.

5.1.4 V relatívnom vyjadrení zodpovedá tento príspevok k zamestnanosti 1,5 % až 3 % z celkového počtu zamestnaných osôb. Štáty, v ktorých prisťahovalci najviac prispievajú k celkovej zamestnanosti, sú Luxembursko (8,5 %) a Írsko (4,9 %). Vzhľadom na obmedzenú dostupnosť údajov nie je možné určiť, či prisťahovalci zamestnávajú väčšinou iných prisťahovalcov alebo nie, z niektorých štúdií však vyplynulo, že zamestnávajú rovnako domácich obyvateľov, ako aj iných prisťahovalcov.

5.2 Hospodárstvo

5.2.1 Prínos podnikateľov z radov prisťahovalcov sa neobmedzuje iba na vytváranie pracovných miest. Prispievajú tiež k celkovému hospodárskemu rastu prijímajúcej krajiny. Je ťažké štatisticky preukázať ich skutočný prínos k hospodárstvu EÚ. Podľa údajov zo Spojeného kráľovstva sa ich príspevok k hospodárstvu krajiny odhaduje na 25 miliárd libier ročne, t. j. 6 % celkovej hrubej pridanej hodnoty MSP (430 miliárd libier v roku 2007) ⁽¹⁴⁾.

5.2.2 Z jednej americkej štúdie však vyplýva, že malé podniky, v ktorých aspoň polovicu vlastníkov tvoria prisťahovalci, ročne prispievajú do hospodárstva približne 776 miliardami dolárov, čo je 13 % z celkového prínosu malých podnikov (6 biliónov USD v roku 2007).

5.2.3 Podľa ďalších údajov z Francúzska v roku 2009 dostali prisťahovalci vo Francúzsku od štátu 47,9 miliárd EUR (sociálne zabezpečenie, ubytovanie, vzdelávanie atď.), ale odviadli mu 60,3 miliardy EUR. Inými slovami, prisťahovalci prispeli do verejného rozpočtu 12,4 miliardami EUR ⁽¹⁵⁾.

5.2.4 EHSV je presvedčený, že prínos pre EÚ by mohol byť vyšší, ak by podnikatelia z radov prisťahovalcov, ktorí pôsobia

v tieňovom hospodárstve, mohli dostať podporu potrebnú na to, aby mohli prejsť do oficiálneho hospodárstva.

5.3 Obchod

5.3.1 Takisto sa preukázalo, že podnikatelia z radov prisťahovalcov pomáhajú svojej prijímajúcej krajine vytvárať obchodné príležitosti tým, že znižujú náklady na transakcie s krajinami svojho pôvodu, pričom využívajú svoje siete kontaktov a znalosť tamojších trhov. Napríklad vo Švédsku 22 % podnikov so zahraničnými majiteľmi orientuje svoje tovary a služby, aspoň čiastočne, na medzinárodné trhy, pričom v prípade podnikov s domácimi majiteľmi je to 15 % ⁽¹⁶⁾. Ukázalo sa tiež, že desaťpercentný nárast v objeme migrácie vo Švédsku sa spája v priemere so šesťpercentným nárastom vývozu a deväťpercentným nárastom dovozu ⁽¹⁷⁾. Tieto zistenia poukazujú na to, že prisťahovalci môžu hrať dôležitú úlohu ako sprostredkovatelia v zahraničnom obchode, pretože odstraňujú implicitné prekážky v obchodovaní s krajinami ich pôvodu.

5.3.2 Ďalším príkladom je Spojené kráľovstvo. Podnikatelia z radov prisťahovalcov poskytli priamy prístup pre narastajúci počet členov diaspóry s odhadovaným disponibilným príjmom vo výške viac ako 30 miliónov EUR a otvorili nové obchodné možnosti na celosvetových trhoch, napr. v Indii, Číne a krajinách v Afrike, v karibskej oblasti a Latinskej Amerike.

5.4 Treba poznamenať, že podnikanie prisťahovalcov sa netýka iba tvorby pracovných miest a hospodárstva. Ich podnikanie môže rozširovať spoločenské možnosti pre prisťahovalcov, vytvárať možnosti vo väčšej miere zaujímať vedúce postavenie v spoločnosti, zvyšovať sebadôveru a podporovať sociálnu súdržnosť medzi občanmi tým, že prisťahovalci oživujú ulice a obytné štvrte.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/enterprise/docs/b/11-515-bigger-better-business-helping-small-firms>.

⁽¹⁵⁾ <http://www.europeanvoice.com/article/imported/time-to-value-migrants-contribution/74527.aspx>

⁽¹⁶⁾ Švédská agentúra pre hospodársky a regionálny rast (2007).

⁽¹⁷⁾ Hatzigeorgiou, OECD (2010).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Odstránenie domáceho násilia voči ženám“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/05)

Spravodajca: **Mário SOARES**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 24. mája 2012 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému:

„Odstránenie domáceho násilia voči ženám“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 138 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV sa už v roku 2006 zaoberal otázkou domáceho násilia voči ženám⁽¹⁾ a vyjadril obavy občianskej spoločnosti v tejto oblasti. Odporúčania, ktoré vtedy uviedol, naďalej platia, a preto ich v predkladanom stanovisku neopakuje.

1.2 EHSV si ako zástupca organizovanej občianskej spoločnosti uvedomuje, že problematika násilia založeného na rodovej príslušnosti, vrátane domáceho násilia, je otázkou, ktorá sa týka všetkých, a zároveň potvrdzuje svoju angažovanosť v boji proti tejto hrozbe všetkými možnými prostriedkami, pričom sa okrem iného zaoberá aj myšlienkou usporiadania diskusie o tejto téme, ktorá by sa konala každé dva roky.

1.3 EHSV odporúča európskym inštitúciám a členským štátom, aby:

1.3.1 **Ludské práva:** pristupovali k násiliu založenému na rodovej príslušnosti v domácom prostredí ako k otázke ľudských práv, čo im umožní nájsť celkové a multisektorové riešenie tohto problému;

1.3.2 **Modely bezpečnosti a rizika:** prijali opatrenia na zmenu modelu bezpečnosti a rizika a posilnili presvedčenie, že násilie voči ženám v domácom prostredí nie je individuálnym problémom v súkromnej a izolovanej sfére, ale otázkou bezpečnosti a verejného poriadku;

1.3.3 **Prevenia:** vytvorili politiku prevencie domáceho násilia prostredníctvom vytvárania multidisciplinárnych útulkov, ktoré budú mať k dispozícii zdroje a špecializovaný personál, a medzirezortných akčných plánov na zapojenie mužov a mladých ľudí do boja proti domácejmu násiliu;

1.3.4 **Politiky zamerané na ochranu:** zaručili ženám obetiam násilia prioritný prístup k bývaniu, finančnej podpore, vzdelávaniu a dôstojnej práci, v ktorej platí zásada „za rovnakú prácu rovnaký plat“;

1.3.5 **Zjednotenie štatistických kritérií:** zjednotili kritériá zaznamenávania násilia založeného na rodovej príslušnosti, čo umožní, aby boli zozbierané údaje porovnateľné;

1.3.6 **Vzdelávanie:** zabezpečili, aby vzdelávanie prispelo k zmene prístupu, čo si okrem iných aspektov vyžaduje zavedenie skutočných zmiešaných vzdelávacích programov, zrušenie sexistických prejavov v školských učebniciach a primárne a ďalšie vzdelávanie učiteľov, do ktorého bude začlenená problematika násilia páchaného na ženách a domáceho násilia;

1.3.7 **Médiá:** zaistili účinné vykonávanie smernice o audiovizuálnych mediálnych službách⁽²⁾ s cieľom eliminovať negatívny imidž žien prezentovaný v médiách, predovšetkým v reklame;

1.3.8 **Zdravie:** posilnili presvedčenie, že domáce násilie voči ženám je rizikovým faktorom, pokiaľ ide o zdravie;

1.3.9 **Spoločná zodpovednosť:** posilnili a podporili opatrenia, ktoré presadzujú spoločnú zodpovednosť mužov a žien pri starostlivosti o deti, starších rodičov alebo rodinných príslušníkov s osobitnými potrebami;

1.3.10 **Organizácie občianskej spoločnosti:** podporovali organizácie, ktoré pomáhajú ženám obetiam domáceho násilia, alebo propagovali činnosť zameranú na zvyšovanie povedomia resp. vzdelávanie v oblasti boja proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti;

1.3.11 **Európsky rok boja proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti:** venovali európsky rok boju proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti;

1.3.12 **Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilia voči ženám a domácejmu násiliu a o boji proti nemu:** EHSV vyzýva Európsku úniu a všetky členské štáty, aby podpísali, ratifikovali a implementovali tento dohovor, ktorý bol schválený v roku 2011.

(1) Ú. v. EÚ C 110, 9.5.2006, s. 89 – 94.

(2) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/13/EÚ z 10. marca 2010.

2. Úvod

2.1 Každé násilie páchané na jednotlivcovi je útokom na jeho dôstojnosť, telesnú a duševnú integritu, ľudské práva a zásady demokratickej spoločnosti.

2.2 Keďže členské štáty sú povinné dodržiavať, chrániť a podporovať práva svojich občanov, musia investovať značné verejné zdroje do služieb a špecializovaných pracovníkov, ktorí sú schopní plniť túto povinnosť.

2.3 Verejné násilie je spoločensky odsudzované a spoločnosť podporuje opatrenia, ktoré jednotlivé štáty uplatňujú na potlačenie a potrestanie páchatel'ov.

2.4 Existuje však iné násilie, menej nápadné, ku ktorému dochádza v domácnostiach a ktoré má na svoje obeť možno ešte brutálnejší dosah – domáce násilie.

Všetci príslušníci rodiny môžu byť príležitostnými alebo stálymi obeťami rôzneho typu násilia, ktoré môže viesť až k smrti.

2.5 Hoci všetky tieto prípady si zasluhujú pozornosť, starostlivosť a prijatie opatrení zo strany príslušných orgánov, najsystematickejšie postihovanou skupinou sú ženy – jednou z hlavných príčin úmrtia žien je násilie v domácom prostredí. Preto sa toto stanovisko zameriava na domáce násilie voči ženám.

2.6 Európska únia definuje ako domáce násilie voči ženám *každý akt násilia založeného na rodovej príslušnosti, ktorý spôsobí alebo môže spôsobiť fyzickú, sexuálnu alebo duševnú ujmu alebo utrpenie žien, vrátane hrozby vykonania aktu, nátlaku alebo svojvoľného zbavenia slobody, či už k tomu dôjde vo verejnom alebo súkromnom živote* ⁽³⁾.

2.7 Napriek úsiliu, ktoré verejné orgány a rôzne organizované či neorganizované sektory spoločnosti vyvíjajú už viacero desaťročí, sa táto forma násilia aj naďalej vníma ako súkromný problém, pričom v skutočnosti ide o problém verejný.

2.8 Domáce násilie je zločin, ktorý musí byť trestaný zákonom. EHSV oceňuje úsilie jednotlivých krajín Únie trestať prostredníctvom prísnejších opatrení všetkých, ktorí toto násilie páchajú. Zároveň však treba zistiť hlbkové príčiny tohto javu a vytvoriť stratégie potrebné na jeho odstránenie, vrátane lepšieho pochopenia tohto javu zo strany mužov.

2.9 Hospodárska kríza závažne ovplyvňuje sociálne politiky v mnohých krajinách EÚ. Základné verejné služby, ako je zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a sociálne služby sa redukujú práve vtedy, keď ich rodiny a najmä ženy najviac potrebujú. Rušia sa služby osobitnej starostlivosti o ženy, zatvárajú sa

útulky pre týrané ženy, znižujú sa rozpočty národných centier pre rovnosť žien a mužov, končia projekty zamerané na prevenciu, kampane v médiách atď.

2.10 Pretrvávajúce rodových stereotypov a patriarchálnej spoločnosti, ako aj nerovnaké ekonomické postavenie a diskriminácia žien v oblastiach, ako sú zamestnanie, platové podmienky, prístup k iným finančným zdrojom a chýbajúca finančná nezávislosť, znižujú schopnosť žien konať a zvyšujú ich zraniteľnosť voči domácej násilii.

2.11 Súčasná hospodárska kríza a politiky, ktoré sa implementujú údajne s cieľom prekonať túto krízu, ako aj proces liberalizácie hospodárstva a privatizácia verejného sektora, podporujú rozdelenie práce podľa pohlavia, ale zároveň zvyšujú nerovnosti a zhoršujú situáciu, ktorá spôsobuje násilie.

2.12 Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) ⁽⁴⁾ uznala škodlivý vplyv globalizácie na sociálne štruktúry. Globalizácia bez pravidiel môže spôsobiť závažné formy násilia voči ženám, a to vrátane obchodu s ľuďmi.

2.13 Ženy, ktoré patria k menšinovým skupinám, prisťahovalkyne, ženy žijúce v chudobe na vidieku alebo v odľahlých komunitách, ženy vo výkone trestu, ženy v ústavoch, ženy s mentálnym alebo telesným postihnutím a staršie ženy čelia väčšiemu riziku, že sa stanú obeťami násilia.

2.14 Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy sa bude snažiť preskúmať stav domáceho násilia voči ženám v Európe, poskytnúť prehľad všetkých prijatých opatrení a podnietiť zvyšovanie povedomia spoločnosti o tomto závažnom probléme.

2.15 EHSV ako hlas organizovanej občianskej spoločnosti je pripravený usporiadať spolu s organizáciami, ktoré sa zaoberajú týmto druhom násilia, diskusné fórum s cieľom prediskutovať návrhy na jeho odstránenie a vymieňať si osvedčené postupy vedúce k účinným preventívnym opatreniam.

3. Dohovor Rady Európy – nástroj, ktorý treba ratifikovať a plniť

3.1 Rada Európy schválila v roku 2011 dohovor o prevencii a boji proti násilii páchanému na ženách a domácej násilii ⁽⁵⁾. Ide o prvý medzinárodný právny záväzný nástroj, ktorý vytvára všeobecný právny rámec s cieľom predchádzať násilii, chrániť obeť a odsúdiť agresorov. Dohovor je výzvou k dosiahnutiu väčšej rovnosti medzi ženami a mužmi, pretože násilie voči ženám je hlboko zakorenené v nerovnosti medzi mužmi a ženami a podporované patriarchálnou kultúrou a nevíťavosťou voči tejto realite.

⁽³⁾ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16173cor.en08.pdf>.

⁽⁴⁾ Štúdiá WHO zameraná na viacero krajín na tému „Women's Health and Domestic Violence Against Women: Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses“ (Ženeva, WHO, 2005).

⁽⁵⁾ Dohovor Rady Európy schválený 11. mája 2011 v Istanbuli (Turecko) (www.coe.int/conventionviolence).

3.2 Dohovor sa zaoberá všetkými typmi násilia (fyzické a psychické násilie, sexuálne obťažovanie, nútené sobáš, mrzačenie ženských pohlavných orgánov, obťažovanie, sterilizácia alebo nútené ukončenie tehotenstva), a to nezávisle od veku, etnického alebo národnostného pôvodu, náboženstva, sociálneho pôvodu, migračnej situácie alebo sexuálnej orientácie obeť.

3.3 Do súčasnosti tento dohovor ratifikovala len jedna krajina⁽⁶⁾ a podpísalo ho len 20 krajín⁽⁷⁾, niektoré s výhradami (Nemecko, Srbsko a Malta). EHSV vyzýva Európsku úniu a všetky členské štáty Európskej únie, aby čo najskôr podpísali, ratifikovali a implementovali Dohovor z Istanbulu.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 45 % žien v EÚ bolo aspoň raz obeťou násilia založeného na rodovej príslušnosti. 40 až 45 % žien uvádza, že boli obeťami sexuálneho obťažovania na pracovisku. Odhaduje sa, že v Európe denne zomrie 7 žien, ktoré sú obeťami násilia založeného na rodovej príslušnosti⁽⁸⁾.

4.2 Okrem iného má tento jav významný hospodársky dosah: odhaduje sa, že násilie voči ženám spôsobuje v 47 členských štátoch Rady Európy ročne náklady najmenej 32 mld. EUR.

4.3 Z prieskumu Eurobarometra z roku 2010 vyplýva, že veľká časť obyvateľstva tento fenomén pozná (98 % opýtaných) a vyskytuje sa často (jeden zo štyroch opýtaných uvádza, že pozná ženu, ktorá je obeťou domáceho násilia a jeden z piatich uvádza, že pozná pôvodcu domáceho násilia).

4.4 Už v roku 1980 na 2. svetovej konferencii o právnom a sociálnom postavení žien sa konštatovalo, že násilie voči ženám je najzamlčovanejším zločinom na svete. Trinásť rokov neskôr sa na svetovej konferencii o ľudských právach vo Viedni uznali práva žien ako ľudské práva. Členské štáty Európskej únie sa zaviazali plniť základné ciele Pekinskej akčnej platformy z roku 1995.

4.5 V konečnom rozhodnutí z druhého európskeho summitu žien v riadiacich funkciách (Cádiz, marec 2010)⁽⁹⁾ sa 25 ministeriek a mnoho vedúcich politických predstaviteľov z celej EÚ zhodlo na tom, že naďalej treba presadzovať rovnosť medzi mužmi a ženami a že násilie voči ženám je pretrvávajúcim problémom a závažným porušením ľudských práv. V dokumente sa uvádza, že sexistické stereotypy naďalej spôsobujú diskrimináciu a upozorňuje na skutočnosť, že mladšie generácie opakujú sexistické správanie.

⁽⁶⁾ Turecko.

⁽⁷⁾ Albánsko, Nemecko, Rakúsko, Španielsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Island, Luxembursko, Bývalá juhoslovanská republika, Macedónsko, Malta, Čierna Hora, Nórsko, Portugalsko, Spojené kráľovstvo, Srbsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko a Ukrajina.

⁽⁸⁾ Barometer 2011, „National Action Plan on Violence against Women in the EU“ (Národný akčný plán o násilí voči ženám v EÚ), Európska ženská lobby, august 2011 (www.womenlobby.org).

⁽⁹⁾ http://www.igualdad.us.es/pdf/Docuemta_Otros_Cumbre.pdf.

4.6 Európske inštitúcie vypracovali viacero analytických dokumentov a akčných plánov, z ktorých niektoré uvádzame:

4.6.1 Európska rada:

— závery Rady na tému Odstránenie násilia páchaného na ženách v Európskej únii (8. marca 2010), v ktorých nalieha na Komisiu a členské štáty, aby vyvíjali úsilie v oblasti boja proti násilium voči ženám a presadzovali opatrenia na zabezpečenie financovania tohto úsilia,

4.6.2 Európsky parlament:

— uznesenie o prioritách a vymedzení nového politického rámca Únie v boji proti násilium voči ženám (2011),

— Európsky parlament v septembri 2011 podporil udeľovanie európskeho ochranného príkazu obeťami násilia založeného na rodovej príslušnosti, sexuálneho obťažovania, únosu alebo pokusu o vraždu, toto opatrenie bolo významným krokom k vytvoreniu európskeho priestoru ochrany žien,

4.6.3 Európska komisia:

— Charta žien (2009), akčný plán na uplatňovanie Štokholmského programu (2010), stratégia rovnosti mužov a žien (2010 – 2015),

— rôzne štúdie o násilí voči ženám s cieľom prehĺbiť poznatky o tomto probléme,

— balík návrhov (prijatý 18. mája 2011), ktoré sú zamerané na posilnenie práv obetí zločinu (horizontálna smernica, ktorá stanovuje minimálne normy pre práva, pomoc a ochranu obetí zločinu, nariadenie o vzájomnom uznávaní ochranných opatrení v občianskych veciach),

— financovanie špecifických programov ako Daphne III, ako aj európskych organizácií na boj proti násilium voči ženám (Európska ženská lobby).

4.7 Členské štáty, aj keď nie všetky, prijali právne predpisy, ktorých cieľom je kriminalizácia domáceho násilia, prijatie dôraznejších opatrení proti agresorovi, zaradenie domáceho násilia medzi verejné zločiny atď.

4.8 Napriek tomu, že stále chýbajú dôveryhodné a porovnateľné štatistické údaje o domacom násilí na úrovni jednotlivých štátov a európskej úrovni, známe čísla sú dostatočne alarmujúce na to, aby neboli pochybnosti o závažnosti tohto problému⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Pozri správu „Combatir los crímenes de honor en Europa“ (Boj proti zločinom v mene cti v Európe), predloženú 8. marca 2012, Deň žien, nadáciou Surgir (nezisková organizácia so sídlom vo Švajčiarsku).

4.9 Pravdou je, že napriek číslam a prísnejšej legislatíve pretrvávajú u obyvateľstva všeobecný názor, že žijeme v rovnoprávnej spoločnosti, čo môže negatívne ovplyvniť diskusiu nielen o domácom násilí, ale aj o iných formách násilia a nerovnostiach medzi ženami a mužmi v zmysle rozdielov v platoch, kariérom postupe atď.

4.10 Zabudnutým typom násilia je psychické násilie, pretože je neviditeľné vonkajšiemu svetu. Je načase prelomiť toto mlčanie a uznať, že psychické násilie je porušením ľudských práv, ktoré by malo byť začlenené do právnych predpisov o násilí založenom na rodovej príslušnosti.

4.11 Ženy, ktoré prežijú psychické násilie a často ostanú vážne traumatizované po celý svoj život, potrebujú holistickú multidisciplinárnu pomoc v bezpečnom a ozdravujúcom prostredí. Sú nútené žiť v úplnej sociálnej izolácii bez konkrétnych dôkazov o násilných činoch a boja sa, že im nikto neuverí. Rehabilitácia si vyžaduje hlavne to, aby im poskytovatelia opatery uverili.

4.12 Domáce násilie má vplyv nielen na primárnu obeť, no postihuje aj osoby, ktoré sú svedkom tohto násilia alebo o ňom vedia. Vplýva najmä na deti, ktoré sú emocionálne krehké, a tým aj obzvlášť zraniteľné, pričom dôsledky u nich môžu pretrvávajúť celý život.

4.13 Hoci domáce násilie sa neobmedzuje len na útoky voči ženám, treba sa zamyslieť nad tým, prečo sa iné zločiny páchané v domácom prostredí, ako je prípad pedofílie (90 % prípadov je spáchaných rodinnými príslušníkmi), považujú za odpudzujúce, pričom pri domácom násilí sa stále hľadajú dôvody, ktoré viedli agresora k spáchaniu takéhoto násilia.

5. Konkrétne pripomienky a návrhy opatrení

5.1 Treba nájsť odpoveď na základnú otázku, prečo sú tieto zločiny v mnohých prípadoch spoločensky ospravedlňované alebo prečo sa príčina tohto násilia hľadá u napadnutých žien. Často uvádzané dôvody kultúrneho alebo sociálneho charakteru sú nesprávne a zároveň vedú k zachovávaní súčasného stavu.

5.2 Názor, že domáce násilie má korene v starobylej kultúre a tradícii, vychádza z nesprávneho predpokladu, že kultúra je súborom nemenných názorov a postupov. Naopak, kultúra sa neustále vyvíja a mení. Práve preto, že kultúra je heterogénna a začleňuje hodnoty, ktoré si navzájom oponujú, charakterizuje ju schopnosť evolúcie.

5.3 Kultúra úzko súvisí s výkonom moci: normy a hodnoty nadobúdajú autoritu, keď tí, ktorí ich presadzujú, majú moc alebo vplyvné postavenie.

5.4 Ženy sú tiež nositeľmi kultúry, ovplyvňujú kultúru, v ktorej žijú. Ich zapojenie do spoločnosti a kultúry je veľmi dôležité pre zmenu zmýšľania, stereotypov a zvykov, ktoré sú nebezpečné pre ich postavenie a situáciu.

5.5 Preto je potrebná reflexia o nedostatočnom zastúpení žien na jednotlivých úrovniach moci. Kým nebude táto otázka dostatočne vyriešená a ženy nebudú mať ekonomické, sociálne a politické zastúpenie, ktoré si vzhľadom na svoj počet a schopnosti zasluhujú, len ťažko alebo veľmi pomaly sa podarí vyriešiť problém násilia voči ženám. Hoci verejné politiky zamerané proti násiliu založenému na rodovej príslušnosti zohrávajú významnú úlohu, len rovnaký prístup žien k výkonu moci môže zmeniť tradičné ponímanie ich úlohy v spoločnosti.

5.6 Modely rodovej identifikácie, ktoré stáročia definovali pasivitu, odovzdanie a podriadenie sa ako ženské prednosti a agresivitu, silu a akčnosť ako mužské prednosti, vytvorili ponímanie citového vzťahu, ktoré po stáročia stávalo ženu do pozície podriadenosti a závislosti.

5.7 Vzťah založený na identifikačných modeloch, ktoré predpokladajú podriadenie jedného partnera druhému, už nie je prijateľný, preto by sa muži a ženy mali zamyslieť nad tým, ako sa voči týmto modelom postavia. Takáto reflexia by mala spočívať na upevnení hodnôt, ako sú sloboda, samostatnosť a seberealizácia.

5.8 V mnohých prípadoch vražd žien⁽¹¹⁾ vysoké percento obetí už ohlásilo násilné činy alebo hrozby. To poukazuje na význam prevencie. Až v príliš mnohých prípadoch sa neprijali ochranné opatrenia, ktoré by ochránili obeť pred agresorom.

5.9 Prevencia môže a musí zahŕňať okrem iného:

- terapeutickú činnosť zameranú na agresora alebo potenciálneho agresora. Cieľom nie je ospravedlňovať alebo zľahčovať násilné činy ani vystaviť obeť nekontrolovateľným situáciám, ale zaoberať sa príčinami a snažiť sa zmeniť správanie agresora, čo bude mať pozitívny vplyv na všetkých;
- spustenie medzirezortných akčných plánov pre včasnú odhaľovanie domáceho násilia a jeho prevenciu prostredníctvom konzultačného a informačného systému, ktorý by fungoval v rámci vzdelávacích, sociálnych a zdravotníckych služieb;

⁽¹¹⁾ Podľa definície OSN je „femicídium“ (vražda ženy) zavraždenie ženy len preto, že je žena. Ide o pretrvávajúce násilie voči žene v rámci a mimo rodiny, ktoré vyústí do jej zavraždenia. Výskumy zamerané na tento typ zločinu realizované vo viacerých krajinách poukazujú na to, že v súkromí, v rámci intímnych vzťahov, dochádza k týmto zločinom najčastejšie.

- zapojenie mužov a chlapcov do odstraňovania násilia páchaného na ženách a dievčatách;
- zapojenie mládeže prostredníctvom vzdelávacej kampane zameranej na globálny prístup k prevencii a včasnému zásahu a poskytnutie rozsiahlejších školení pre odborníkov pracujúcich s mladými ľuďmi;
- monitorovanie prípadov párov odlúčených z dôvodu domáceho násilia s cieľom chrániť ženy ohrozené obťažovaním a prenasledovaním, ktoré sa často končí smrťou.

5.10 Oddelenia špecializované na ochranu obetí domáceho násilia musia mať špecificky kvalifikovaných pracovníkov a finančné zdroje, ktoré zaručia plnenie prijatých opatrení, pretože v opačnom prípade budú neúčinné.

5.11 Veľmi dôležité je vytváranie multidisciplinárnych útulkov, v ktorých sa ženy budú môcť otvorene zdôveriť a kde sa im vyjadrí porozumenie a dôvera. Domáce násilie ovplyvňujú psychologické, kultúrne a náboženské faktory a zvyky, ktoré sú zakorenené už stáročia. Nemá len jeden dôvod a nemôže sa riešiť len policajnými alebo trestnými opatreniami. Základným prvkom boja proti tomuto násiliu je koordinovaná multidisciplinárna pomoc, ktorá zabráni tomu, aby boli ženy vystavené opakovanému násiliu. Osobitnú pozornosť treba venovať ženám so zdravotným postihnutím a ženám prisťahovalkyniam, ktoré sú zraniteľnejšie. Takéto útulky by mali systematicky prijímať aj nepriame obeť násilia, najmä deti.

5.12 Treba zmeniť model bezpečnosti, ktorý je príliš zameraný na organizovaný zločin, terorizmus, prepady osôb alebo majetku, obchod s drogami, a takmer nikdy na nebezpečenstvo, ktoré hrozí mnohým ženám v domácnostiach alebo na pracovisku. Keby sme do bezpečnosti začlenili viac humanistických kritérií, ktoré sú zamerané najmä na prevenciu, zachránili by sme mnoho životov. Nové technológie môžu poskytnúť vyššiu ochranu, ako je to v prípade elektronických náramkov, ktoré znemožňujú agresorovi na slobode, aby sa priblížil k svojim obetiam, ak dostal zákaz približovania sa.

5.13 Štatistiky o domácom násilí nedokumentujú tento jav presne, a preto nie je možné zistiť skutočný rozsah tohto problému. Preto treba bezodkladne zjednotiť kritériá zaznamenávania prípadov domáceho násilia, aby mohli byť údaje porovnateľné na európskej úrovni.

5.14 Vlády by mali doceniť a podporovať (aj finančne) prácu organizácií občianskej spoločnosti (organizácií žien, organizácií

na ochranu ľudských práv, odborov atď.), pričom nesmú podľahnúť pokušeniu kontrolovať ich alebo obmedziť ich nezávislosť.

5.15 Obzvlášť dôležitou oblasťou je vzdelávanie, pretože môže buď podporovať pretrvávanie diskriminačných modelov a postupov alebo naopak zohrávať úlohu pri zmene mentality a prístupu jednotlivcov a skupín. Škola musí podporovať nesexistické a zmiešané vzdelávanie založené na rovnakých právach a príležitostiach, pričom sa bude snažiť o celkový rozvoj osobnosti nezávisle od stereotypov a úloh v závislosti od rodovej príslušnosti, a odmietne akýkoľvek typ diskriminácie, ktorá postihuje ženy. Škola môže byť nástrojom na odstránenie stereotypného zobrazenia úlohy mužov a žien, ktoré je vo všeobecnosti prezentované médiami. Škola môže byť výborným miestom na pozorovanie násilia založeného na rodovej príslušnosti.

5.16 Aby mohla škola zohrávať túto pozitívnu úlohu, je dôležité, aby bola do primárneho a ďalšieho vzdelávania učiteľov začlenená problematika násilia založeného na rodovej príslušnosti ako aj domáceho násilia. Pravidelná revízia študijných osnov a učebníc sa musí vykonávať neustále s cieľom odstrániť akékoľvek sexistické výrazy.

5.17 Ďalšou dôležitou oblasťou je sektor zdravotníctva. Zameranie stratégií v oblasti zdravotníctva na ženy a dospievajúcu mládež môže posilniť presvedčenie, že násilie voči ženám v domácom prostredí je rizikovým faktorom a nie izolovaným problémom.

5.18 Pravidelne a systematicky treba revidovať postupy zaznamenávania a oznamovania a vyhnúť sa postupom, ktoré pracovníkom spôsobia byrokratické zaťaženie a nebudú rýchle a udržateľné. Tieto postupy musia poskytovať príležitosť na zaznamenanie zdravotného problému ako rizikového faktoru (napríklad pri konzultáciách o plánovanom rodičovstve alebo pri vyšetreniach počas gravidity), ako aj na jasné odlíšenie potrieb v mestskom a vidieckom prostredí.

5.19 Vo všetkých týchto sektoroch, ktoré súvisia s problematikou násilia založeného na rodovej príslušnosti, treba pomocou potrebných prostriedkov a zdrojov zabezpečiť, aby bolo zvyšovanie povedomia a vzdelávanie účinné a prispôsobené skutočnej situácii a aby sa vykonávalo pravidelné monitorovanie („mapping“) s cieľom zaručiť, že informácie sú v súlade s realitou.

5.20 Pokiaľ ide o zvyšovanie povedomia a vzdelávanie, treba odlíšiť medzi zvyšovaním povedomia (zameraným na všetkých zamestnancov inštitúcie), vzdelávaním (určeným pre všetkých, ktorí sú v kontakte s obeťami a môžu prispieť k odhaleniu problému) a špecifickým vzdelávaním (ktoré musia absolvovať všetci, ktorí pracujú s obeťami). Osobitnú pozornosť treba venovať odbornej príprave príslušníkov polície a sudcov vzhľadom na úlohu, ktorú zohrávajú pri prijímaní sťažností a stíhaní agresora. Ich činnosť môže pomôcť zmeniť traumatizujúci zážitok na novú nádej. Je tiež potrebné, aby nápravných výchovných zariadení vypracúvali interné programy pre ženy,

ktoré prežili násilie založené na rodovej príslušnosti a mužov, ktorí sa dopustili takéhoto násilia, a takisto je potrebné zvyšovať informovanosť zamestnancov väzníc vo všetkých členských štátoch EÚ o tejto otázke.

5.21 Riešenie otázky domáceho násilia voči ženám ako problematiky ľudských práv podčiarkuje zodpovednosť jednotlivých štátov pri prevencii, odstraňovaní a postihovaní tohto typu násilia a povinnosť následne informovať o plnení tejto úlohy.

5.22 Prepojenie násilia založeného na rodovej príslušnosti s ľudskými právami umožňuje prístup k dôležitému súboru

nástrojov, ktoré zaväzujú štáty na medzinárodnej a regionálnej úrovni a na ktoré dohliadajú orgány zmlúv o ľudských právach, medzinárodné trestné súdy, ako aj európsky regionálny systém v oblasti ľudských práv (Európsky súd pre ľudské práva – mechanizmus Rady Európy).

5.23 Riešenie násilia voči ženám ako otázky ľudských práv povedie k celkovému a multisektorovému riešeniu, ktoré dodá práci rozvíjanej vo všetkých sektoroch rozmer ľudských práv. Treba posilniť a urýchliť iniciatívy vo všetkých oblastiach s cieľom predchádzať násiliu voči ženám a odstrániť ho, a to aj v oblasti súdnictva, zdravotníctva, v politikách miestneho alebo regionálneho rozvoja, v oblasti humanitárnej pomoci atď.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha občianskej spoločnosti v boji proti korupcii v krajinách južného Stredozemia“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/06)

Spravodajca: **Juan MORENO PRECIADO**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Úloha občianskej spoločnosti v boji proti korupcii v krajinách južného Stredozemia“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra 2012) prijal 149 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Problém korupcie je rozšírený na celom svete a občanom spôsobuje závažné škody. V krajinách južného Stredozemia bola korupcia jedným z faktorov, ktoré prispeli k vypuknutiu nedávnych nepokojov známych ako „arabská jar“. Občianska spoločnosť, ktorá bola ich skutočnou hnacou silou, korupciu ostro odsúdila.

1.2 V mnohých krajinách je boj proti korupcii jednou z najväčších výziev a zároveň ukazovateľom na meranie úrovne transparentnosti a kvality nového riadenia v zákonodarných a vládnych orgánoch, ako aj vo verejných službách.

1.3 Právne predpisy, ktoré boli v niektorých krajinách zavedené na boj proti korupcii, a orgány, ktoré boli nato zriadené, je potrebné rozšíriť a posilniť. Nato, aby mohli občania kontrolovať systémy riadenia, musia existovať reprezentatívne a nezávislé občianske a spoločenské organizácie.

1.4 Prodemokratické politické zmeny umožňujú zavádzanie pozitívnych reforiem, ktoré treba prehlbovať. Okrem inštitucionálnych reforiem je potrebné začať bojovať proti korupcii vo verejných službách, ako je doprava a verejné práce, školstvo, zdravotníctvo, väzenský systém atď. Musí sa zabrániť tomu, aby sa prostriedky zameriavali výlučne na bezpečnosť na úkor boja proti korupcii.

1.5 Európska susedská politika zaväzuje EÚ k tomu, aby regulovala úroveň vzťahov so susednými krajinami podľa toho, či skutočne dodržiavajú demokratické hodnoty. EHSV vyzýva EÚ, aby boli akčné plány v súlade s týmito usmerneniami. EÚ a jej členské štáty musia byť príkladom etiky v boji proti korupcii, a to vo vnútri ako aj vo vzťahoch s partnerskými krajinami.

1.6 EHSV žiada EÚ, aby sa zaviazala najmä k tomu, že bude od svojich partnerov požadovať dodržiavanie názorovej

a náboženskej plurality, slobody tlače, nezávislosti súdництва, rovnosti príležitostí žien a mužov a slobody zhromažďovania.

1.7 EHSV sa domnieva, že by sa mali dodržiavať aj priority európskej susedskej politiky v oblasti spolupráce v otázkach migrácie, azylu, vízovej politiky, opatrení proti terorizmu, organizovanému zločinu, obchodu s drogami a zbraňami, praniu špinavých peňazí a finančným a hospodárskym trestným činom. Akčné plány by mali podporovať reformy súdneho a väzenského systému a policajnú a justičnú spoluprácu.

1.8 Pre EHSV je tiež prioritou, aby krajiny európsko-stredozemskej oblasti skutočne dodržiavali základné dohovory Medzinárodnej organizácie práce (MOP), ktoré definujú dôstojnú prácu.

1.9 EHSV sa zaväzuje, že bude aj naďalej podporovať organizácie občianskej spoločnosti v oblasti južného Stredozemia, a považuje za potrebné, aby vlády partnerských krajín zavádzali s podporou EÚ vzdelávacie programy zamerané na vytváranie a upevnenie pozície občianskych a spoločenských organizácií. Predovšetkým je potrebné podporovať posilňovanie sociálneho dialógu medzi zamestnávateľmi a pracovníkmi, ako aj úlohu žien v hospodárstve a podnikaní.

2. Korupcia ako prekážka rozvoja a spravodlivosti

2.1 Tento dokument sa zameriava na krajiny južného Stredozemia, treba však podotknúť, že korupcia v politike a administratíve je rozšírená na všetkých kontinentoch (vrátane krajín EÚ). Túto skutočnosť potvrdzujú rôzne uznávané agentúry a organizácie a dennodenne o tom informujú médiá.

2.2 ESHV môže a musí pomôcť organizáciám občianskej spoločnosti južného Stredozemia v ich súčasnom štádiu konsolidácie, poskytnúť im svoju podporu a vyjadriť solidaritu. Európska únia tiež musí prostredníctvom dvojstranných

partnerstiev a nástrojov európskej susedskej politiky a Únie pre Stredozemie účinne prispievať k uplatňovaniu demokratických zásad prijatých v rámci Barcelonského vyhlásenia z roku 1995.

2.3 Sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti stredozemskej oblasti sa môžu rozhodujúcim spôsobom zasadiť za to, aby sa nové obdobie demokratizácie vyznačovalo transparentnosťou a dobrou správou vecí verejných.

2.4 K rozmachu korupcie, chápanej ako nelegitímna, neistá alebo neprimeraná správa vecí verejných na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni, došlo v rôznych krajinách, predovšetkým v štátoch s vysokou mierou chudoby, ale najvýraznejšie sa prejavuje v krajinách s diktátorským režimom.

2.4.1 Medzi príklady zneužívania moci, ktoré celé desaťročia charakterizovali politické vedenie nedávno zvrhnutých diktátorov a iných vládcov, ktorí sú dosiaľ pri moci, patrí hromadenie hospodárskych privilégií vládnucimi elitami, rodinkárstvo, úplatkárstvo, priame privlastňovanie si štátneho majetku a prevod jeho veľkej časti na súkromné účty alebo do súkromných investícií.

Okrem korupcie systému, ktorá je hlavným predmetom tohto dokumentu, sa v krajinách južného Stredozemia rozmohli korupčné praktiky v určitých súkromných odvetviach alebo v rámci skupín jednotlivcov. Niektoré z nich patria do kategórie bežnej trestnej činnosti, ako sú napríklad mafiánske siete, ktoré prostredníctvom korupcie a násillia vytvárajú paralelnú spoločnosť mimo inštitucionálneho rámca.

2.4.2 Korupcia je vo svete veľmi rozšírená. Dokazuje to aj výročná štúdia organizácie Transparency International⁽¹⁾, ktorá hodnotí 183 krajín na stupnici od 0 (veľmi skorumpovaná) do 10 (veľmi transparentná). Viac než dve tretiny hodnotených krajín získali menej ako 5 bodov. Krajiny severnej Afriky sa nachádzajú v nižšej strednej alebo spodnej časti zoznamu.

2.5 Účinnosť súčasných protikorupčných zákonov v niektorých krajinách paralyzovalo práve úplatkárstvo a politická kontrola. Dosah nedávnych politických zmien zatiaľ nemožno posúdiť, v niektorých prípadoch je už však zjavný.

2.6 Problém verejnej korupcie je rozšírený v rozličných oblastiach verejného aj súkromného života týchto krajín a ovplyvňuje kvalitu života ľudí, vedie k strate práv, diskriminácii skupín a úbytku prostriedkov pre úplatky či bránenie v prístupe k zamestnaniu, informáciám alebo zastúpeniu.

2.7 Vo verejnom sektore je zjavná nedostatočná transparentnosť zo strany verejnej správy a politických strán v súvislosti s verejnými zdrojmi, nepriehľadnosť podnikového účtovníctva,

kladenie prekážok médiám v plnení ich dozornej úlohy, uplácanie verejných činiteľov v súdnictve alebo verejnej správe.

2.7.1 Úrad OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC) upozorňuje na nedostatok prostriedkov súdnej správy (a ich nesprávne využívanie alebo spreneveru) ako na negatívny prvok, ktorý bráni dosiahnutiu minimálnych dôstojných podmienok vo väzeniach a prispieva k nárastu trestnej činnosti.

3. Korupcia ako rozšírený problém v krajinách južného Stredozemia

3.1 V krajinách južného Stredozemia sa korupcia stala bežným javom a určité korupčné praktiky sa uskutočňujú bez obáv, takmer otvorene. Korupcia má dosah na celú spoločnosť, vrátane hospodárskeho a spoločenského života, nadobudla vplyv a stala sa súčasťou zvykov a zaužívaných postupov.

3.2 Podľa štúdií, ktoré vypracovali najmä rôzne mimovládne organizácie, obyvatelia krajín južného Stredozemia vnímajú korupciu ako veľmi častý jav.

3.2.1 Podľa stupňa spoločenskej neprijateľnosti sa korupcia delí na tri druhy:

- a) korupcia ako správanie, ktoré odsudzujú všetci;
- b) korupcia ako správanie, ktoré odsudzuje iba časť obyvateľstva;
- c) korupcia ako praktiky, ktoré obyvateľstvo značne toleruje.

3.2.2 Medzi najskorumpovanejšie skupiny patria v prvom rade úradníci štátnej správy a politici.

3.2.3 Zdravotníctvo je jedným z odvetví, v rámci ktorého sa obyvatelia uchýľujú ku korupcii najčastejšie. Často sú totiž postavení pred voľbu, že buď zaplatia úplatok, alebo im v opačnom prípade nebude poskytnutá potrebná starostlivosť, a to napriek tomu, že ide o verejnú službu.

3.2.4 V oblasti justície, ktorá má pre spoločnosť a hospodárstvo zásadný význam, postihuje korupcia domácich aj zahraničných investorov. V mnohých krajinách je korupcia justičného systému brzdou priamych zahraničných investícií.

3.2.5 Jedným z hniezd korupcie je verejná správa. Existujú spôsoby umožňujúce získať prostredníctvom výberových konaní pracovné miesto vo verejnej správe ľuďom, ktorí nato nie sú spôsobilí.

⁽¹⁾ Index vnímania korupcie 2011; zverejnené v roku 2011.

3.3 Ďalšie formy korupcie

3.3.1 Príležitostná korupcia, t. j. korupcia zameraná na získanie konkrétnej služby: ide o korupciu používateľa (fyzickej alebo právnickej osoby), ktorý je nútený zaplatiť, aby získal prístup k určitej službe. „Korupcia v malom“, ktorá je niekedy tolerovaná, je pre spoločnosť tiež veľmi škodlivá.

3.3.2 Masívna korupcia: ide o korupciu, ktorá sa formálne nevyžaduje. Osoby, ktoré ju uplatňujú, vedia, že dary a isté láskavosti môžu sprostredkovať kontakt a prístup k určitej službe.

3.3.3 Inštitucionalizovaná korupcia: ide o trvalú, hlboko zakorenenú korupciu, ktorú pozná takmer každý. Používateľ je informovaný a vopred vie, akú sumu by mal za prístup k istej službe zaplatiť.

3.3.4 Dohodnutá korupcia: vyskytuje sa v určitých súdnych a hospodárskych otázkach, napríklad pri verejnom obstarávaní alebo neformálnom vyrovnávaní daňových záležitostí.

3.3.5 Korupcia ako zaužívaný jav: častými obeťami tohto druhu korupcie sú podnikatelia, ktorí predkladajú hospodárske projekty. V určitom štádiu realizácie svojho projektu sú nútení zaplatiť, aby v ňom mohli ďalej pokračovať. S týmto druhom korupcie sa stretávajú aj zahraniční investori, ktorí musia zaplatiť alebo sú v niektorých prípadoch nútení prijať nejakého vysoko postaveného činiteľa za svojho partnera, aby mohli v prevádzke podniku pokračovať.

3.3.6 Podnikatelia sa domnievajú, že korupcia je jednou z hlavných prekážok rozvoja podnikania v južnom Stredozemí. V mnohých krajinách sa napriek veľmi vysokému verejnému dopytu zúčastňuje na verejných výberových konaniach len veľmi málo podnikov. Väčšina podnikov sa domnieva, že zákazka bola pridelená vopred.

3.3.7 Korupcia v zmysle „služby za služby“: v prípade tohto druhu korupcie nevstupujú do hry peniaze v hotovosti, ale ide o získanie nejakej služby alebo privilégia.

3.3.8 Pyramídová korupcia: pri niektorých službách sa možno stretnúť s pyramídovou štruktúrou korupcie. Na každom stupni hierarchie, počínajúc tou najnižšou, sa musí dať určitý úplatok, ktorý sa postupne s každým hierarchickým stupňom zvyšuje až po dosiahnutie vrcholu pyramídy. Vo všeobecnosti sa pri tomto druhu služieb vymenovanie na určité miesto predáva za sumu v závislosti od odhadovanej výšky úplatku.

3.3.9 Strednodobo a dlhodobo plánovaná korupcia: ide o akési korupčné inžinierstvo. V danej krajine môže byť určitá osoba vymenovaná do vysokej alebo veľmi vysokej funkcie, čím sa zavedie plán osobného obohacovania sa na základe korupcie. K obohateniu dôjde prostredníctvom zneužívania verejnej moci výlučne v prospech záujmov jednej osoby alebo skupiny osôb.

3.3.10 Korupcia straníckej politiky: v čase volieb sa v mnohých krajinách kupujú hlasy. Pre mnohých ľudí, najmä v chudobnejších štvrtiach, je volebná kampaň obdobím príjmov.

3.3.11 Korupcia v súkromnom sektore: ak sa hovorí o korupcii, zvyčajne sa pozornosť zameriava iba na verejný sektor, ale korupcia existuje aj v súkromnom sektore. Napríklad na klinikách sa určité prejavy ústretovosti zo strany zamestnancov finančne kompenzujú podľa úrovne ich zodpovednosti. Korupcia sa vyskytuje aj pri prijímaní do zamestnania v súkromných podnikoch.

3.4 Spoločnosti na juhu Stredozemia nie sú v boji proti korupcii nečinné:

— obyvatelia si uvedomujú, že korupcia nie je nevyhnutné zlo a že vo svete existujú krajiny a systémy, ktoré fungujú bez nej,

— začínajú vznikať združenia, ktoré korupciu nielen odsudzujú, ale občanom zároveň vysvetľujú jej závažnosť z hospodárskeho a spoločenského hľadiska,

— viaceré krajiny sa rozhodli prijať nové právne predpisy zohľadňujúce boj proti korupcii,

— obyvatelia si uvedomujú, že je potrebné rozvíjať právny štát, a to aj v rámci boja proti korupcii a privilégiám,

— objavujú sa volení predstavitelia (aj menšinoví), ktorí zaraďujú otázku boja proti korupcii do politickej agendy,

— dochádza k symbolickým odsúdeniam istých zodpovedných činiteľov, ktorí sa dopustili korupcie,

— v niektorých krajinách boli vytvorené orgány na boj proti korupcii.

4. Korupcia ako spúšťač občianskych nepokojov a výzva pre proces demokratizácie v arabských krajinách

4.1 Konferencia zmluvných strán Dohovoru OSN proti korupcii (Marakáš, 24. – 28. októbra 2011) označila tzv. arabskú jar za „jasný dôkaz odmietnutia korupcie a výzvu k integrite a demokracii“.

4.2 Demokratizačné hnutie sa zatiaľ nerozšírilo do všetkých arabských krajín, ani sa neupevnilo v krajinách, v ktorých bola zvrhnutá autoritárska vláda. Avšak rýchle zavedenie politického pluralizmu vyvrátilo klíše Západu, že arabské národy nechcú demokraciu alebo na ňu ešte nie sú pripravené. Občianska spoločnosť sa mobilizuje takmer vo všetkých krajinách a zapája sa do procesov transformácie alebo požaduje zavedenie týchto zmien.

4.3 Spoločný jazyk, ako aj spoločné politické a kultúrne dedičstvo prispeli aj napriek veľkej rozlohe a rôznorodosti arabského sveta k tomu, že sa demokratizačné hnutie, ktoré vzniklo koncom roka 2010 v Tunisku a okamžite prešlo do Egypta, rozšírilo do celej oblasti.

4.4 Tento proces zmien nemal rovnaký priebeh ani dosah. Vo viacerých krajinách sa po prvýkrát uskutočnili pluralitné voľby a vznikli vlády založené na vôli občanov, čo viedlo k zásadnej politickej zmene. V iných krajinách priniesli pokojné protesty zásadné politické reformy bez zmeny režimu. Diktatorský režim v Sýrii pokračuje v násilnom potláčaní opozície, ktoré si už vyžiadalo nespočetné množstvo obetí z radov obyvateľstva.

4.5 Rovnako sa tiež organizácie občianskej spoločnosti, ktoré boli hlavnými protagonistami mobilizácie, snažia zreorganizovať a využiť nové možnosti či prísluby zmien.

4.5.1 Napríklad v Líbyi, kde došlo k úplnej zmene politického systému, vznikli organizácie ako Únia pracovníkov slobodnej Líbye. Ide o nezávislú odborovú federáciu, ktorá nahradila oficiálnu odborovú štruktúru Kaddáfího režimu. Takisto v Egypte zanikol monopol ústrednej Egyptskej federácie odborových zväzov (ETUF) a boli vytvorené nové konfederácie, ako Egyptská federácia nezávislých odborových zväzov (EFITU) či Demokratický kongres egyptských pracovníkov (EDLC).

4.6 EHSV ešte pred nástupom demokratizačných hnutí upozorňoval, že v krajinách južného Stredozemia nie je zabezpečená sloboda združovania a že rozvoj občianskej spoločnosti hatia politické a administratívne prekážky.

4.6.1 Treba zabezpečiť, aby boli odstránené rozpory medzi ratifikáciou medzinárodných dohovorov, ktoré vlády uzavreli, a vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré obmedzovali alebo znemožňovali uplatňovanie týchto dohovorov v praxi.

5. Úloha sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti ako celku v demokratizačných procesoch a v systémoch boja proti korupcii

5.1 V záverečnom vyhlásení zo summitu hospodárskych a sociálnych rád a podobných inštitúcií štátov partnerstva Euromed (Istanbul, 16. – 18. novembra 2011) sa uvádza, že je nevyhnutné „posilniť a upevniť proces demokratickej transformácie v krajinách južného Stredozemia prostredníctvom

zriadenia vládnych inštitúcií, vytvorenia nezávislých súdnych orgánov a podpory slobody médií, ako aj vytrvalého úsilia v boji proti korupcii“.

5.2 Treba uviesť, že boli odstránené prekážky vytvárania združení a predovšetkým korupčný postup vymenovávanie osôb blízkych moci do vedenia združení s cieľom oslabiť ich zastupiteľskú úlohu.

5.3 V rámci sociálneho dialógu medzi zamestnávateľmi a zamestnancami je veľmi dôležité podporovať kolektívne vyjednávanie.

Zatiaľ sa nad rámec samotnej ratifikácie (ktorá je nepochybne dôležitá) nepresadilo skutočné uplatňovanie dohovorov MOP o dôstojnej práci, ktoré by mali byť súčasťou vládnych záväzkov a dohôd vlád s organizáciami zastupujúcimi zamestnancov a zamestnávateľov.

5.4 Na sprostredkovanie spoločných návrhov nezávislého a reprezentatívneho združovania sú veľmi potrebné inštitúcie takého druhu, ktoré už v niekoľkých krajinách existujú.

5.5 Vo viacerých krajinách vznikli inštitucionálne nástroje na boj proti korupcii, ako je napríklad Ústredný orgán na boj proti korupcii v Maroku. Vznikol v roku 2007 a do jeho činnosti sa zapája aj občianska spoločnosť. Organizácie spotrebiteľov, používateľov, poľnohospodárov, podnikateľov, žien, odborov a iné dotknuté odvetvia a skupiny by mali byť tiež zapojené do činnosti organizácií na kontrolu zdravia, cien, vodohospodárstva, prisťahovalectva, sociálnych služieb atď.

5.6 Vo všeobecnosti sa dá povedať, že sociálni a občianski činitelia (odborníci, podnikatelia, združenia, mimovládne organizácie) zohrávajú mimoriadne dôležitú úlohu najmä v nezávislých organizáciách, ktoré často iba začínajú svoju činnosť.

5.7 V boji proti korupcii sa úloha sociálnych partnerov⁽²⁾ odlišuje aj podľa jednotlivých krajín. Ich zapojenie má v južných krajinách partnerstva Euromed rôznu formu.

5.8 V niektorých štátoch boli vypracované vzdelávacie a osvetové programy. Preto je v súčasnosti nevyhnutné propagovať a podporovať rozsiahle programy, ktoré by posilnili boj proti korupcii.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁾ V rámci fóra sociálneho dialógu existuje v zásade dohoda o kampani s názvom „Sociálni partneri proti korupcii a za dobrú správu“.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zodpovedné používanie sociálnych sietí a predchádzanie súvisiacim problémom“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/07)

Spravodajca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. januára 2012 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Zodpovedné používanie sociálnych sietí a predchádzanie súvisiacim problémom“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra 2012) prijal 173 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Vplyv sociálnych sietí z individuálneho a kolektívneho hľadiska, ako aj ich budúci rozvoj a dôsledky, vyvolávajú potrebu, aby sa inštitúcie EÚ prioritne venovali prijatiu záväzných aj nezáväzných nadnárodných opatrení, ktoré povedú k samoregulácii alebo najlepšie k spoločnej regulácii v súlade s Digitálnou agendou, podporia zodpovedné a inteligentné používanie sociálnych sietí v rámci dynamického jednotného digitálneho trhu a zabránia negatívnym javom súvisiacimi s hroziacimi rizikami. EHSV sa domnieva, že najlepšie by bolo prijať „vzorové zákony“, ktorými by sa zaviedla všeobecná regulácia, ale kým to bude možné, bude sa musieť prijať riešenie na úrovni EÚ.

1.2 Ak by sa prijali normy, ktoré povedú k samoregulácii alebo spoločnej regulácii, vždy by mali mať dočasný charakter, podliehať pravidelnému hodnoteniu ich uplatňovania a v prípade neuplatňovania by sa mali prijať záväzné normy.

1.3 EHSV preto vyzýva Komisiu, aby v rámci podpory digitálnej gramotnosti uskutočňovala kampane na zvyšovanie povedomia a osvetu zamerané predovšetkým na najzraniteľnejšiu časť obyvateľstva s cieľom zabrániť neželaným účinkom neprimeraného používania sociálnych sietí a zmiernenie týchto účinkov. Mali by sa tiež rozvinúť konkrétne vzdelávacie programy zamerané na dohľad a mediáciu zo strany rodičov a zintenzívniť oznamovanie nezákonného obsahu na internete (*hotlines*), aby sa zamedzilo tomuto konaniu.

1.4 Zhodnotenie týchto iniciatív si vyžaduje okrem iného rozšírenie osvedčených postupov pri plnení požiadaviek medzi poskytovateľmi, kontrolu reklamy alebo dohľad pri prístupe veľmi mladých užívateľov. Toto všetko môže prispieť k odstráneniu negatívneho vnímania sociálnych sietí a zároveň k zdôrazneniu príležitostí a synergií, ktoré môžu ponúknuť. Existujú tiež

závislosti na sociálnych sieťach, o ktorých je potrebné informovať používateľov, alebo dokonca upovedomiť rodičov adolescentov, ktorí sú najohrozenejšou skupinou.

1.5 Malo by sa podporiť dodržiavanie práva na ochranu súkromia pred zásahmi do súkromného života, a to v súvislosti s pracovnými vzťahmi a používaním nových technológií, najmä sociálnych sietí, a táto oblasť by sa mala so sociálnymi partnermi zakotviť v príslušných zmluvách.

1.6 EHSV znovu zdôrazňuje⁽¹⁾, svoju vieru v to, že bude uverejnený kódex EÚ o právach v online prostredí, ktorý jasne a zrozumiteľne zosumarizuje platné práva digitálnych užívateľov v EÚ a podporí zodpovedné používanie sietí, prevenciu súvisiacich problémov a odstránenie postupov, ktoré by mohli byť považované za nezákonné alebo škodlivé, najmä v prípade výrazne kontextovej reklamy.

2. Úvod

2.1 Toto stanovisko z vlastnej iniciatívy má trojitý cieľ:

- rozvinúť predchádzajúce štúdie, oznámenia (Oznámenie o sociálnych sieťach a internete budúcnosti, SEC(2008) 2507, SEC(2008) 2516) a stanoviská⁽²⁾;
- vyzdvihnúť význam dohody o samoregulácii „Zásady EÚ pre bezpečnejšie sociálne siete“ (10. februára 2009);
- navrhnuť kroky, ktoré treba podniknúť v rámci Digitálnej agendy pre Európu (COM(2010) 245 final/2).

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 9 - 18.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 69 - 73.

2.2 Všeobecný rozmach digitálnej spoločnosti v posledných rokoch, ako aj čoraz väčší rast virtuálnych komunít, poukazuje na potrebu prijať politické opatrenia na podporu zodpovedného používania sociálnych sietí, ako aj opatrení v oblasti prevencie a ochrany pred súvisiacimi rizikami a problémami.

2.3 Vývoj napreduje a územný rozmer, ktorý dosiahli sociálne siete od svojho vzniku, núti k neustálemu prehodnocovaniu ich koncepcie a následne k spôsobu, ako ju definovať. Možno sa však zhodnúť na niekoľkých základných a hlavných charakteristikách, aby sa mohli stanoviť príslušné oblasti pôsobnosti.

2.4 V tejto súvislosti sa môžeme domnievať, že sociálne siete ako forma dobrovoľnej sociálnej interakcie v komplexnej situácii čerpajú z dynamických výmen v rámci otvoreného systému pozitívnej spätnej väzby.

2.5 Rozmanitosť typov a používania sietí, ako aj profilov užívateľov a obsahu so sebou následne prináša vznikajúci a rozvíjajúci sa proces, ktorý zahŕňa presné určenie všeobecných pravidiel ich fungovania. Bolo by preto vhodné pravidelné monitorovanie praxe zamerané na tento účel a tiež s cieľom zistiť viac o členstve užívateľov v jednej alebo viacerých sieťach, čo by navyše slúžilo na nasmerovanie technologicky neutrálnych noriem potrebných v rámci flexibilného postupu prispôbeného tejto oblasti.

2.6 Kroky navrhnuté v tomto stanovisku by okrem toho prispeli k cieľu EÚ, a to inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu, stanovenému v stratégii Európa 2020 (COM(2010) 2020 final). Do fenoménu sociálnych sietí musíme preto začleniť aj znalostnú spoločnosť, *crowdsourcing* (delegovanie úloh určitej skupine osôb), podporu aktívnejších a zodpovednejších užívateľov a účinný virtuálny trh, či snahu spolupracovať a sociálnu integráciu.

2.7 Treba však nielen zlepšiť infraštruktúru, aby sa prostredníctvom podpory zodpovedného digitálneho občianstva zabezpečil rýchly a bezpečný prístup bez diskriminácie a vylúčenia, ale tiež zabezpečiť pre občanov účinné uplatňovanie ich práv v digitálnom prostredí (sloboda prejavu a právo na informácie, ochrana osobných údajov a súkromia, požiadavky na transparentnosť a právo na univerzálne telefonické a funkčné internetové služby a právo na minimálnu kvalitu služieb) (COM(2010) 245 final/2).

2.8 Súkromie je kľúčovým prvkom pri používaní sociálnych sietí. EHSV sa už vyjadril k návrhu nariadenia o ochrane údajov, jednoznačne podporuje „právo byť zabudnutý“ a zachovanie súkromia pomocou štandardného nastavenia, čo znamená, že súhlas nemôže byť daný automaticky, ale vždy sa musí vyjadriť jasne alebo výslovne.

2.9 Pri internetových vyhľadávačoch by sa mali automaticky nastaviť normy bezpečnosti a súkromia, aby sa zabránilo označovaniu profilu a zabezpečila sa ochrana mimoriadne citlivých údajov.

2.10 Okrem toho bude potrebné lepšie riadenie trhu v tomto odvetví, či už ide o integráciu poskytovateľov, alebo dodržiavanie konkrétnych a záväzných predpisov týkajúcich sa ich postupov v oblastiach ako sú napríklad kontrola reklamy, využívanie dostupných informácií alebo vytváranie súvisiacich obchodných možností (napríklad poisťné krytie rizík spojených s právami používateľov sociálnych sietí).

2.11 Avšak v rámci spoločnej zodpovednosti budú musieť používatelia dodržiavať určité usmernenia a odporúčania príslušných inštitúcií, ktoré sa týkajú inteligentného a zodpovedného používania sociálnych sietí („sociálna zodpovednosť používateľov“), aby sa optimalizovali dostupné zdroje a využili výhody šírenia informácií a transparentnosť v rámci spoločného vzdelávania a multikulturálneho obohatenia, a to nad rámec samotných cieľov sietí. Hoci sú zákony niekedy založené na mylnom argumente, že používateľ je informovaný a uvedomelý, štatistiky dokazujú, že v skutočnosti ani jeden z tisíca nečíta podmienky.

3. Súčasná dynamika sociálnych sietí

3.1 Sociálne siete sa v nedávnych rokoch prudko rozvinuli, čo prinieslo výrazný nárast počtu používateľov. V roku 2010 sa hovorilo o celkovom počte takmer miliardy používateľov vo svete, pričom nárast oproti predchádzajúcemu roku bol 23 %, predovšetkým u mladých ľudí. *Údaje o koeficientoch sociálnych sietí podľa krajín* sú dostupné na mapách sociálnych sietí vytvorených na tento účel.

3.2 Percento mladých používateľov sociálnych sietí je oveľa vyššie ako v iných vekových kategóriách. Podľa údajov Eurostatu používalo v Európe v roku 2010 internet na tento účel štyri pätiny používateľov internetu vo veku 16 až 24 rokov, pričom vo veku 25 až 54 rokov to boli dve pätiny a vo veku 55 až 74 rokov menej ako pätina (pozri prieskum Komisie „*Risk and Safety*“). V súčasnosti EHSV pripravuje stanovisko o reklame určenej pre deti.

3.3 Možnosti, ktoré ponúkajú sociálne siete svojim používateľom, sú veľmi rozmanité. Na sociálnej sieti je možné komunikovať s priateľmi a príbuznými, ktorí sú ďaleko, nadväzovať nové priateľstvá, vymieňať si multimediálne informácie, rozvíjať pracovné vzťahy, prezentovať projekty, nadväzovať spoločenské a profesionálne kontakty, vyjadriť alebo obhajovať určité názory alebo postoje atď. Tieto možnosti sa značne rozšírili v oblastiach, ako je prenos obrázkov, infografiky a videí v rámci najnovších sociálnych sietí, ako napr. Instagram, Pinterest alebo Tumblr, ktoré z hľadiska počtu používateľov už prevýšili YouTube, LinkedIn alebo Google +.

3.4 Používatelia si však najviac cenia možnosť deliť sa o obsah okamžite a s veľkým množstvom ľudí, najmä s tými, ktorých spoznali mimo sociálnych sietí (rodina, priatelia, známi), hoci sekundárne využívajú sociálne siete online aj na spoznávanie nových ľudí.

3.5 V kontexte nového modelu vzťahov sa cenia pozitívne aspekty spojené s rozvojom sociálnych sietí, predovšetkým ich prínos k⁽³⁾:

- zabezpečeniu a uplatňovaniu slobody prejavu v určitých sociálnych a politických súvislostiach,
- vytváraniu a spájaniu online komúnit,
- (opätovnému) nadväzovaniu kontaktov s priateľmi a rodinnými príslušníkmi a možnostiam vzájomnej komunikácie,
- predchádzaniu situáciám, ktoré ohrozujú neplnoleté deti a možnostiam, aby tieto deti požiadali o pomoc prostredníctvom komunikačných sociálnych sietí,
- propagácii tovarov a služieb a rastu elektronického obchodu,
- zároveň tiež treba zohľadniť nové zameranie sociálnych sietí na uľahčenie mobility.

3.6 Využitie sociálnych sietí sa neustále zväčšuje, keďže sa rozširujú oblasti pôsobnosti na základe rôznych pohnútok užívateľov, ako napríklad v súvislosti s rodinnou a spoločenskou komunikáciou, výmenou obchodných informácií, zábavou, voľným časom, osobnými a citovými vzťahmi, prístupom k poznatkom a rozvojom vzdelávania, pracovným a profesionálnym okruhom, občianskou a dobrovoľníckou účasťou alebo výmenou názorov a myšlienok atď.

3.7 Treba mať na pamäti, že internetové komunity sa prezentujú a vnímajú rovnako ako fyzický svet, pričom pravidlá hry neurčuje používateľ. Keď sa zaregistruje, prijme zmluvné podmienky stanovené poskytovateľom, hoci sa používateľovi prezentujú ako zdanlivo bezplatné. Prebieha však transakcia: poskytujeme naše osobné údaje. Keď sa zaregistrujeme na sociálnej sieti, nezvykneme si overovať právne informácie, nevieme, ako sa môžu využívať naše údaje, ako je nastavené prostredie, kto má prístup k týmto údajom a na aké účely („*El Derecho Fundamental a la Protección de Datos: Guía del Ciudadano*“ (Základné právo na ochranu údajov: sprievodca občana), Agencia Española de Protección de Datos. (Španielska agentúra na ochranu údajov), január 2011 (<https://www.agpd.es/portalwebAGPD/index-ides-idphp.php>).

3.8 Používatelia sociálnych sietí však majú dojem, že virtuálny priestor im patrí, že oni sami vytvárajú a kontrolujú jeho obsah a súvisiace informácie. Pocit, že sú hlavnými aktérmi, ako aj pocit slobody, ktoré ponúkajú tieto siete používateľom im môže neraz brániť v pochopení, že pravidlá hry stanovuje niekto iný, kontroluje ich a má preto skutočnú moc nad

týmto prostriedkom a celým jeho obsahom, a následne navrhuje obmedzenia, ktoré považuje za vhodné (medzi inými aj obmedzenia týkajúce sa veku používateľa, ktoré však v praxi nebránia prístupu).

3.9 Zároveň sa podporuje záväzok prijať etické kódexy, ktoré zachovávajú hodnoty primeraného používania sociálnych sietí podľa stanovených cieľov, či už pôjde o dobrovoľnú reguláciu alebo spoločnú reguláciu v záujme kontroly vykonávanej činnosti.

3.10 Nezabráni to však vystaveniu používateľov sociálnych sietí rôznym ohrozeniam vyplývajúcim z používaním týchto sietí. Niektoré z týchto rizík sú rovnaké ako riziká internetu a podobné ako v ostatných aplikáciách. Napriek tomu sú však špecifické problémy spojené so sociálnymi sieťami, hoci sa vyskytujú aj pri akomkoľvek inom využívaní internetu, veľmi výrazné práve na týchto sieťach z dôvodu charakteristických aspektov, akým je zhromažďovanie údajov pochádzajúcich od miliónov občanov; skutočnosť, že väčšina používateľov sú mladí ľudia, ktorí neboli poučení o inteligentnom a zodpovednom používaní sociálnych sietí, ani neboli upozornení na nebezpečenstvá (rodičia ani učitelia nemôžu vo všeobecnosti sprostredkovať normy primeraného správania založené na vlastných znalostiach a skúsenostiach); ako aj neznalosť problémov a hrozieb súvisiacich s novým a závažným vývojom v oblasti sociálnych sietí, pričom používatelia internetu sa nachádzajú v takmer experimentálnych podmienkach.

3.11 V tejto súvislosti je obava spoločnosti reakciou na spojenie rýchlo sa meniacej technológie a nových spoločenských kontaktov pre mládež, ktoré ich rodičia nezažili. Hoci tento jav tiež vyvoláva túžbu po senzácii, vytváranie mýtov a uplatňovanie neprimeraných reakcií verejnosti (správa UNICEFu „*Child Safety Online*“ (Bezpečnosť detí v online prostredí).

3.12 Medzi rozličnými súvisiacimi rizikami môžeme uviesť: psychické traumy spôsobené urážkami prostredníctvom týchto sietí; sexuálne obťažovanie detí a mládeže (obťažovanie a zastrahovanie cez internet a nadväzovanie kontaktov s deťmi na sexuálne účely); psychické obťažovanie v rámci organizácie zo strany nadriadených, kolegov alebo podriadených (mobbing), obťažovanie v práci prostredníctvom zasahovania podnikov do súkromného života pracovníkov alebo vyplývajúce z nadmerného využívania inteligentných telefónov, uverejňovanie fotografií a videí nahých alebo polonahých mladých ľudí, ktoré uverejnia oni sami alebo tretie osoby (*sexting*); explicitné reklamy na prostitúciu a eskortné služby; sexualizácia detí na sociálnych sieťach, opakované zasahovanie do súkromia, cti, osobnej dôstojnosti; podnecovanie k násiliu, rasizmu a xenofóbi; šírenie totalitných ideológií fašistickej povahy, ktoré obhajujú nacizmus; samovraždy mladých ľudí pravdepodobne v dôsledku rozširovania niektorých intímnych situácií na týchto sieťach.

3.13 Právnicki upozorňujú, že všeobecné podmienky používania mnohých týchto sietí prenášajú práva využitia vytvoreného obsahu z používateľa v prospech platformy, o čom väčšina používateľov internetu nevie.

⁽³⁾ (Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 69 - 73).

3.14 K týmto rizikám spojeným s využívaním sociálnych sietí na nezákonné alebo škodlivé účely, a najmä v súvislosti s mladistvými, sa pripájajú ďalšie vyplývajúce zo spôsobu používania sietí samotným používateľom, ktoré môžu zasiahnuť do normálneho kolobehu života, či už z osobného, rodinného, pracovného alebo spoločenského hľadiska. Okrem toho existuje riziko súvisiace s „platbami online“, ktoré môžu deti podnecovať k nákupu produktov.

3.15 Existuje tiež riziko vytvárania falošnej identity prostredníctvom klamu, sebaklamu alebo fantázie. Ľahšie sa stierajú rozdiely medzi intímnym, súkromným alebo verejným a podporuje sa teatrálna a narcistické správanie, alebo ktoré dokonca skresľuje skutočnosť (Enrique Echeburúa a Paz de Corral). Na druhej strane sa preukázalo, že prílišná virtuálna komunikácia môže zhoršiť kvalitu medziludských vzťahov a nahradiť silné a priame vzťahy slabšími a často neistými. Následne sa používatelia môžu začať cítiť osamelo a nahrádzať skutočný život virtuálnym.

3.16 Vznikajú situácie, keď používatelia sociálnych sietí bez zábran prijímajú žiadosti o priateľstvo zaslané cudzími osobami, s ktorými si navyše už po pár hodinách konverzácie rýchlo vymieňajú citlivé, intímne a súkromné informácie, ako sú adresa bydliska, telefónne číslo, mená rodičov atď., pričom tieto informácie sú často použité v otázkach na zistenie zabudnutých hesiel. Takto sa dajú získať ďalšie dôverné informácie o mieste pracoviska, plánoch do budúcnosti, používanom softvéri atď.

3.17 Ak to zhrnieme, príslušné štúdie preukázali, že používatelia sociálnych sietí prijímajú neznáme osoby medzi svojich priateľov len na základe peknej profilovej fotografie a zverujú im osobné informácie po krátkej online konverzácii. Ak zohľadníme, že základným prvkom väčšiny týchto sietí je, že tieto „priatelia“ majú bez obmedzení prístup k informáciám a údajom každého člena, môžeme tvrdiť, že jedným z praktických dôsledkov všeobecného a neobmedzeného prijímania všetkých, či už známych alebo neznámych, za priateľov je, že všetko, čo sa uverejňuje na sociálnej sieti sa v skutočnosti premení na informácie s voľným prístupom.

3.18 Preto treba klásť doraz na informačné preventívne kampane v rámci programu *Safer Internet* (bezpečnejší internet) a poskytovať rady ako čítať podmienky používania a vyhlásenia o dodržiavaní súkromia rozličných služieb pred ich používaním, dobre zvážiť rozhodnutie niečo uverejniť, používať heslá, zvažovať, ktoré informácie sprístupniť a kontrolovať a kto má k nim prístup, ako aj rady týkajúce sa zoznamu kontaktov alebo rizika počítačových vírusov, ale najmä odkazy na pomocné prostriedky v prípade, že sa človek stane obeťou neprimeraného správania na sociálnych sieťach. Podobne je treba vykonávať iniciatívy zamerané na školenie učiteľov a vydávanie didaktických materiálov pre skorú občiansku výchovu a digitálne vzdelávanie.

3.19 Je preto mimoriadne dôležité, aby Komisia vo svojich programoch pomohla združeniam používateľom a mimovládny organizáciám, aby si zachovali skutočnú nezávislosť od verejných a ekonomických orgánov a mohli demokraticky fungovať.

4. Problémy spojené s neprimeraným používaním sociálnych sietí

4.1 Svetová zdravotnícka organizácia odhaduje, že každý štvrtý človek trpí problémami spojenými s nadmerným používaním nových technológií. Deti a dospievajúca mládež sú najzraniteľnejší, pretože hoci sú najkúsenejšou skupinou používateľov, sú aj najmenej zrelí.

4.2 Tieto závislosti sú označované aj ako „netoxické“, „bez návykovej látky“ alebo „nechemické“. Niektorí experti síce tvrdia, že nemožno hovoriť o „závislosti“ v pravom zmysle (pri označovaní rozličnými pomenovaniami ako „nové závislosti“, „sociálne závislosti“, „závislosti bez návykovej látky“ alebo „nechemické závislosti“), ale o problémoch so zneužívaním, nesprávnym používaním alebo návyku. Ďalší sú však toho názoru, že tento výraz možno použiť podobne, ako sa používa v súvislosti so závislosťou od práce, nákupov, sexu a pod.

4.3 Nadmerné používanie virtuálnych sociálnych sietí môže prispieť k izolácii, slabému výkonu, nezájmu o ostatné témy, zmene správania a ekonomickým stratám, ako aj k sedavému spôsobu života a obezite. Návyk a podriaďovanie životného štýlu ustáleným zvykom sú hlavným prejavom závislosti. Charakteristickým pre závislosť na sociálnych sieťach nie je typ *správania sa*, ale *forma vzťahu*, ktorú si vytvoril príslušný subjekt (Alonso-Fernández, 1996; Echeburúa a Corral, 2009).

4.4 Vplyvy týchto závislostí sa prejavujú na duševnom zdraví, stavmi úzkosti, depresiou, utkvélými predstavami, poruchami spánku a zmenou osobnosti, ktoré majú často za následok týranie, hádky, dopravné nehody, úrazy v práci alebo sebaoškodzovanie.

4.5 Treba sem tiež zahrnúť problémy, ktoré sa odrážajú priamo na fyzickom zdraví používateľov, fyziologické zmeny ako sú bolesti krku, zápaly šľachy, syndróm karpálneho tunela a poruchy zraku. Zanedbáva sa starostlivosť o vzhľad, vyskytuje sa nespavosť a menia sa stravovacie návyky.

4.6 Používanie a nadmerné používanie internetu sú spojené s rozličnými psychologickými a sociálnymi zmenami, ako sú psychologická zraniteľnosť, stresujúce faktory a rodinná a spoločenská podpora. Niektoré rizikové faktory sú špecifické pre nadmerné používanie sociálnych sietí medzi mladými ľuďmi.

4.7 Niektoré varovné signály (nespavosť, zanedbávanie ostatných dôležitých aktivít, sťažnosti niekoho blízkeho v súvislosti s používaním siete, neustále myslenie na veci súvisiace so sieťou, opakované zlyhanie v snahe obmedziť dobu pripojenia, strata pojmu o čase atď.) sa objavia predtým, ako sa záľuba premení na závislosť. Včasné načúvanie týmto signálom môže spolu s rozvojom nástrojov hodnotenia a diagnostiky napomôcť skorému odhaleniu a neskoršej terapeutickej liečbe.

4.8 Navyše je na tento účel potrebné vyčleniť verejné zdroje a podnikat' preventívne kroky (informačné a osvetové kampane, vzdelávacie programy, digitálna gramotnosť, asistenčné služby, sledovateľnosť a oznamovanie rizík atď.), pričom pozornosť treba venovať najmä osobitným potrebám najzraniteľnejších skupín.

4.9 Pri nútenom prerušení spojenia, jeho výpadku alebo pomalom pripojení sa prejavujú fyzické a psychické abstinenčné príznaky – zmeny nálady, podráždenosť, netrpezlivosť, nepokoj, smútok, úzkosť (Estévez, Bayón, De la Cruz a Fernández-Liria, 2009; García del Castillo, Terol, Nieto, Lledó, Sánchez, Martín-Aragón, a kol., 2008; Yang, Choe, Balty a Lee, 2005).

4.10 V niektorých prípadoch existujú určité osobnostné charakteristiky alebo citové stavy, ktoré zvyšujú psychickú náchylnosť k týmto závislostiam: impulzívnosť, dysfória (abnormálny stav mysle, ktorý sa subjektívne vníma ako nepríjemný a charakterizujú ho časté zmeny nálady), netolerancia k nepríjemným stimulom, či už fyzickým (bolesť, nespavosť alebo únava) alebo psychickým (nechuť, obavy alebo zodpovednosť) a nadmerné vyhľadávanie silných emócií (Estévez, Bayón, De la Cruz a Fernández-Liria, 2009; García del Castillo, Terol, Nieto, Lledó, Sánchez, Martín-Aragón, a kol., 2008; Yang, Choe, Balty a Lee, 2005).

4.11 Niekedy je však závislosť spôsobená osobnostným problémom – napríklad prílišná hanblivosť, nízke sebavedomie

alebo odmietanie vlastného fyzického vzhľadu – alebo neprimerané vyrovnávanie sa s každodennými ťažkosťami. Predchádzajúce ťažkosti (depresia, ADHD, sociálna fóbia alebo nepriateľstvo) zvyšujú riziko závislosti od internetu (Estévez, Bayón, De la Cruz a Fernández-Liria, 2009; García del Castillo, Terol, Nieto, Lledó, Sánchez, Martín-Aragón, a kol., 2008; Yang, Choe, Balty a Lee, 2005).

4.12 V stratégiách zameraných na prevenciu hrajú pri osvojovaní si zdravých návykov pri používaní sociálnych sietí kľúčovú úlohu rodičovská podpora, ako aj vzdelávanie. Vhodná je tiež spolupráca skupín dvojíc (so skúsenejšími priateľmi, ktorí poznajú riziká a môžu svojim priateľom alebo mladším pomôcť odhaliť ich a vyhnúť sa im), ktorí sú považovaní za *online ochrancov*.

4.13 Ide teda o lepšie využitie rozličných príležitostí, ktoré ponúkajú sociálne siete prostredníctvom primeraného používania. Tieto príležitosti sa týkajú aj veľmi dôležitých oblastí, ako sú oblasti zamestnania alebo spotreby (Salcedo Aznal Alejandro, „¿Sociedad de consumo o redes de consumidores? Esbozo para un análisis social del consumidor actual“ (Konzumná spoločnosť alebo siete spotrebiteľov? Náčrt sociálnej analýzy súčasného spotrebiteľa), 2008), ktorých analýza nie je predmetom tohto stanoviska. V tomto prípade by sa malo pristúpiť k potrebným reformám, aby sa zamedzilo tomu, že pri uplatňovaní pracovno-právnych predpisov dôjde k neprijateľným zásahom do súkromného života osôb prostredníctvom využívania nových technológií (mobilné telefóny, e-mail, sociálne siete atď.) a sociálni partneri by mali uzatvoriť dohody na základe odporúčania Rady Európy v tejto oblasti.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zaktualizovať analýzu nákladov v prípade nekonania na úrovni EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 351/08)

Spravodajca: **Georgios DASSIS**Pomocný spravodajca: **Luca JAHIER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. júla 2011 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Zaktualizovať analýzu nákladov v prípade nekonania na úrovni EÚ“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Podvýbor „Náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ“ poverený vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijal svoje stanovisko 19. júna 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 154 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Štvrtstoročie po uverejnení Cecchiniho správy v roku 1988 sa znovu objavuje otázka „nákladov v prípade nekonania na úrovni EÚ“, ktorá by mohla byť vhodným a zaujímavým spôsobom, ako pokročiť v diskusii o ďalšom budovaní európskeho projektu. Avšak zatiaľ čo Cecchiniho správa skúmala túto otázku len z hľadiska jednotného trhu, v súčasnosti je nevyhnutné ísť omnoho ďalej a diskutovať o nákladoch, ktoré by vznikli v prípade nedokončenia hospodárskej a politickej únie v Európe. Tieto náklady sú už teraz veľmi vysoké a ak sa nič nepodnikne, mohli by sa ešte viac zvýšiť.

1.2 Problém je o to páčivejší, že členské štáty budú pod tlakom finančných trhov, ale aj nových záväzných inštitucionálnych predpisov, nútené zintenzívniť úsilie v oblasti znižovania zadlženia. Ako to dosiahnuť bez toho, aby sa obetoval rast, ktorý finančné trhy navyše požadujú? Dobrým spôsobom ako sa vyhnúť nekonečnej špirále poklesu hospodárstva a tomu, aby veľká časť európskeho obyvateľstva poznala len chudobu a biedu, by bolo spoločne znášať niektoré výdavky na európskej úrovni a viesť ambicióznejšiu európsku politiku. Umožnilo by to EÚ naštartovať priaznivý kolobeh rastu, vytvoriť si silnú ekonomickú, priemyselnú a technologickú identitu v kontexte globalizácie a ochrániť náš sociálny model, ktorý výrazne prispel k súčasnej podobe Európy.

1.3 Snaha nastoliť otázku nákladov v prípade nekonania na úrovni EÚ takým spôsobom, ako to odporúčame v tomto stanovisku, má nepochybne niekoľko metodologických a technických nevýhod, ale hlavnou výhodou je, že umožní vysloviť argumenty, ktoré budú z racionálneho hľadiska ťažko spochybniteľné a ktoré ukážu, ako vyjsť zo súčasnej krízy a dosiahnuť v Európe skutočnú hospodársku a politickú úniu. V zásade ide

o to, ako jasnými dôkazmi presvedčiť verejnú mienku, že problémy bude možné vyriešiť, ak sa subsidiarita bude zameriavať na viac a lepšej Európy práve v čase, keď sa niektoré politické sily snažia urobiť z EÚ obetného baránka.

1.4 Z tohto hľadiska obsahuje stratégia Európa 2020 veľmi zaujímavé prvky. Je nutné uvítať jej ambíciu podporovať skutočné zosúladenie, najmä prostredníctvom spoločných politík a cieľov, ako aj prostredníctvom dôraznejšej koordinácie medzi členskými štátmi na všetkých úrovniach a v oblastiach, kde neexistuje alebo ešte len vzniká európsky prístup. Možno si však položiť otázku, či táto stratégia dokáže nastoliť skutočnú hospodársku a politickú úniu, ktorá bude schopná posilniť postavenie Európy v kontexte globalizácie, a či bude mať – vo svojej súčasnej podobe – lepší osud ako Lisabonská stratégia.

1.5 Považujeme za potrebné ísť ešte ďalej a obrátiť pozornosť na túto tému počas plánovaných semestrálnych diskusií vedúcich činiteľov, či už eurozóny pozostávajúcej zo 17 štátov alebo EÚ 27, a prebudiť našich predstaviteľov a verejnú mienku a presvedčiť ich o nevyhnutnosti uskutočniť zásadnú revolúciu vo vzťahoch štáty-Európa-svet. Poukazovanie na náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ, ktoré dnes známe a ktoré nám hrozia v budúcnosti, je veľmi dobrým spôsobom, ako konať v tomto smere. Dôkazmi o ekonomických, politických a strategických výhodách musíme presvedčiť euroskeptikov a nakloniť si verejnú mienku: Európa nie je problémom, musí byť riešením.

1.6 Výhodou tohto prístupu je zníženie nákladov, optimalizácia výdavkov a maximalizácia príležitostí s cieľom poskytnúť primeranú odpoveď na súčasné výzvy a nájsť východisko zhora, ktoré bude výhodné pre všetkých.

1.7 Vzhľadom na všetky tieto prvky je potrebné náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ analyzovať z oveľa širšieho hľadiska, než je to, ktoré bolo navrhnuté v rámci štúdie Európskej komisie o nákladoch v prípade nekonania na úrovni EÚ a o nevyužitom potenciáli jednotného európskeho trhu. Nepotrebuje ďalšiu štúdiu (hoci by určite bola veľmi kvalitná), ktorá bude „zapadať prachom niekde v našich knižniciach“ a do ktorej z času na čas nazrú niekoľkí naslovovzatí odborníci.

1.8 EHSV preto žiada Komisiu, aby najskôr čo najpresnejšie odhadla všetky náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ uvedené v tomto stanovisku a ich vplyv na zamestnanosť a rast. Ďalej navrhujeme zahrnúť do stratégie Európa 2020 konkrétne vyčíslené ciele, pokiaľ ide o zníženie týchto nákladov, spolu s jasným akčným plánom a systematickým hodnotením jeho plnenia.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Otázkou nákladov na nekonanie na úrovni EÚ EHSV nadniesol z rozličných hľadísk vo viacerých stanoviskách vypracovaných v uplynulých rokoch⁽¹⁾. Koncom roka 2010 začali Európsky parlament a Európska komisia diskusiu o nekonaní na úrovni EÚ. Komisia okrem toho dala vypracovať ambicióznou štúdiu s cieľom zaktualizovať údaje z Cecchiniho správy⁽²⁾⁽³⁾.

2.2 Pokiaľ ide o zvolenú metodiku a cieľ, Komisia a Európsky parlament boli vo veľkej miere ovplyvnení prípravou Aktu o jednotnom trhu II (Single Market Act II), hoci vo svojich oznámeniach zdôrazňovali aj potrebu venovať sa cielene danej téme a vychádzať z vedeckých dôkazov, ktoré by priniesol takýto prístup⁽⁴⁾. Pripomeňme, že na základe pomerne zložitých vzorcov uvedených v Cecchiniho správe sa v tom čase predpokladal nárast HDP EÚ (12 členských štátov) o 4,5 % až 7 % a plánovalo vytvoriť 2 až 5 miliónov ďalších pracovných miest v zjednotenom priestore. Tieto odhady sa však opierali

(1) Pozri napríklad stanovisko EHSV na tému „Obnova metódy Spoločenstva (usmernenia)“ z 21. októbra 2010 alebo stanovisko na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným parlamentom – Preskúmanie rozpočtu EÚ“ zo 16. júna 2011.

(2) Pripomeňme, že cieľom štúdie bolo vyčíslíť možný ekonomický vplyv odstránenia prekážok brániacich obchodovaniu medzi vtedajšími členskými štátmi. Nová štúdia by mala pracovať s rovnakou metodikou a prispôbiť ju problémom a výzvam v aktuálnom kontexte.

(3) Európsky parlament rozhodol 15. decembra 2010 o zadaní dôkladnej štúdie o nákladoch v prípade nekonania na úrovni EÚ. Po vyhlásení verejnej súťaže Európska komisia zadala štúdiu konzorciu pod vedením London School of Economics. Táto štúdia by mala slúžiť ako základ pre diskusie v rámci prípravy Aktu o jednotnom trhu II (Single Market Act II).

(4) Ako sa zdôrazňuje v metodologickej poznámke generálneho riaditeľstva Európskeho parlamentu pre vnútornú politiku Únie z 21.2.2011, motivácia, ktorá by odôvodňovala odhad týchto nákladov a výhod, odráža ochotu prijímať rozhodnutia založené na vedeckých dôkazoch, pokiaľ ide o rozličné pojmy alebo zásady (dobré finančné riadenie, účinnosť, efektívnosť alebo udržateľnosť), s cieľom zabezpečiť transparentnosť a zodpovednosť za politické dianie voči občanom (v texte uvedené kurzívou).

o metodologický prístup a hypotézy, ktoré možno kritizovať a spochybniť. Navyše tieto predpovede, napriek ich úspechu z hľadiska komunikácie, pokiaľ vieme, neboli nikdy vyhodnotené na základe dôkazov, čo by umožnilo posúdiť *ex post* ich presnosť⁽⁵⁾.

2.3 EHSV teší, že sa tejto téme opäť venuje pozornosť, hoci môžeme byť prekvapení, že sa tak deje takmer štvrtstoročie po uverejnení Cecchiniho správy. Avšak spôsob, akým sa k tejto téme pristupuje, čiže skutočnosť, že sa používa rovnaká metódička a opäť sa vyčísluje možný ekonomický vplyv odstránenia prekážok, ktoré bránia obchodovaniu v rámci jednotného trhu, je prinajlepšom restriktívny a prinajhoršom jednoducho nepriemeraný, a to najmenej z dvoch vzájomne súvisiacich dôvodov.

2.4 Prvým je riziko, že sa obmedzíme len na diskusiu o nákladoch na nekonanie na úrovni EÚ, ktorá by bola výlučne technická (priam technokratická), hoci – napriek mimoriadne komplexným nástrojom, ktoré môžu byť použité – technický aspekt je v sociálnych vedách často len ilúziou.

2.5 Druhé riziko, ktoré má ešte zásadnejší význam, vyplýva z toho, že súčasná situácia je úplne odlišná. V roku 1988 sa diskusia zameriavala najmä na stav spoločného trhu, ktorý bol premenovaný na „jednotný trh“. V tomto zmysle bola Cecchiniho správa veľmi užitočná, lebo poukázala a zamerala sa na prekážky a omeškania v tejto oblasti. Umožnila tak odôvodniť program oživenia a prispela k pozitívnym snahám, ktoré vyústili dol Delorsovho programu a jeho cieľa 1992.

2.6 V roku 2012 však jednotný trh už nie je jadrom celého problému. Nielenže za uplynulé štvrtstoročie budovanie jednotného trhu výrazne pokročilo vpred, ale zmenili sa aj súvislosti, ktoré sú v súčasnosti poznačené najmenej piatimi novými dôležitými prvkami v porovnaní s koncom 80. rokov: 1) podstatne väčšia globalizácia, ktorú posilnil nástup rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomík na medzinárodný trh, napr. Brazília, Indie, a najmä Číny, zatiaľ čo v 80. rokoch boli konkurentmi Európy predovšetkým najvyspelejšie krajiny; 2) Európu tvorí teraz 27 krajín, ktorých úroveň rozvoja, ekonomické štruktúry a sociálne systémy sú heterogénnejšie ako v 80. rokoch; 3) európska štruktúra je omnoho rozvinutejšia a vznikli niektoré kľúčové inštitúcie, ako sú euro a ECB; 4) hospodárska kríza, ktorá je bezprecedentná od krízy v 30. rokoch, stále trvá a v súčasnosti nadobúda podobu „krízy štátnych dlhov“; 5) a napokon naliehavá potreba európskych štátov vyrovnáť svoje dlhy v nasledujúcich rokoch.

(5) Okrem nejasnej analytickej poznámky neznámych autorov, ktorá bola vypracovaná po 20 rokoch a je dostupná na internetovej stránke www.oboulo.com. Konštatuje sa v nej, že očakávania sa nenaplnili, ale kvalita predpovedí bola celkovo uspokojivá (pozri *The Cecchini Report – 20 years later*, 16.1.2009).

2.7 Tieto prvky nás vedú k návrhu, aby sa diskusia o nákladoch v prípade nekonania na úrovni EÚ viedla výrazne iným spôsobom. Handicapom Európy v súčasnosti nie je meškanie pri budovaní jednotného trhu, ktorý nakoniec prináša úžitok rovnako našim konkurentom, ako aj samotným Európanom. Problémom je predovšetkým vytvorenie silnej ekonomickej, priemyselnej a technologickej identity v rámci globalizácie, ktorá je multipolárna, čo prináša čoraz tvrdšiu konkurenciu, najmä zo strany tzv. rýchlo sa rozvíjajúcich ekonomík v kontexte bezprecedentnej systémovej krízy.

2.8 Diskusia sa preto musí zameriavať na všetky náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ vyplývajúce z nedokončenej európskej integrácie. Tieto náklady sú neporovnateľné s tými, ktoré môžu priniesť prípadné pretrvávajúce bariéry, ktoré stoja v ceste obchodovaniu v Spoločenstve. EHSV si je vedomý, že je zložité venovať sa tejto téme tak podrobne a v podstate politicky, ale je to jediný spôsob, ktorý nám v súčasnej situácii dáva zmysel⁽⁶⁾.

3. Európa a jej výhody

3.1 Pred 60 rokmi sa túžba Európanov žiť v mieri zhmotnila vytvorením prvého európskeho spoločenstva – ESUO. Posun k integrácii prebiehal pomaly, ale iste, až do roku 1992. Počas 20 rokov predstavovalo rozširovanie EÚ na 27 členských štátov nesporné hlavné pokroky, ale zároveň aj jediný naozaj zavŕšený. Prehlbovanie európskej integrácie, o ktorom sa hovorilo už na začiatku 80. rokov, upadlo do zabudnutia. Spoločná mena, vnútorný trh, politika súdržnosti alebo spoločná poľnohospodárska politika sú zaiste dôležitými výhodami, ale nedokončenými a predovšetkým nepostačujúcim na vytvorenie skutočnej Únie.

3.2 Okrem vymedzenia tém diskusie tu máme, samozrejme, aj diskusiu o vymedzení pojmov. Čo znamenajú „náklady“? Čo znamená „nekonanie na úrovni EÚ“? Alebo dokonca čo znamená „ne-“? Potenciálne môžeme všetko posudzovať z hľadiska konania alebo nekonania Európy. Je objektívne ťažké vybrať príslušné verejné nástroje/politiky/statky a izolovať ich vplyv, určiť na akej úrovni by ich rozvinutie bolo najúčinnejšie (na európskej/národnej/miestnej), rozhodnúť, akým spôsobom vyjadriť ich náklady/prínos alebo z akého časového hľadiska ich treba analyzovať (pričom zoznam ťažkostí zďaleka nekončí). Vzhľadom na tieto faktory nie je jednoduché dohodnúť sa na

dôslednom metodologickom prístupe a prekročiť bežný konsenzus. Oznámenie Európskeho parlamentu o metodologických aspektoch dobre objasňuje túto tému a poukazuje na jej mimoriadnu zložitost.

3.3 Avšak bez ohľadu na prístup, vymedzenia pojmov – dokonca aj tie najširšie – neumožňujú začleniť do diskusie určité základné prvky v záujme verejného blaha (napríklad mier alebo voľný pohyb osôb), ktoré priniesla európska integrácia za niečo viac ako polstoročie svojej existencie.

3.4 Nechceme sa pokúsiť vyčíslit ich prínos pre blaho európskych občanov ani prepísať históriu (čo by sa stalo, keby európska integrácia nemala súčasnú podobu?), stojí však za to pripomenúť – teraz, keď sa úvahy o nákladoch na nekonanie na úrovni EÚ stávajú čoraz väčšou módou – že história nášho kontinentu nebola vždy taká, ako ju poznáme od roku 1945 po súčasnosť. Mier, prosperita, základné práva (uvedené v charte EÚ⁽⁷⁾), voľný pohyb osôb a tovaru, možnosť používať tú istú menu aj po prechode hraníc, cenová stabilita a iné výhody nášho každodenného života mnohí z nás (najmä mladá generácia) v súčasnosti vnímajú ako úplne normálne a samozrejme: kontroly na francúzsko-nemeckých hraniciach by sme považovali za nepríjemnú výstrednosť a čo i len pomyslenie na vojnu medzi európskymi štátmi za zlý vtip. Je samozrejme ťažké, ba priam nemožné, s určitosťou povedať, ako by to dnes vyzeralo, keby sme boli ostali v národných rámcoch, ale nie je nerozumné tvrdiť, že európska integrácia prinajmenšom uľahčila vznik týchto verejných statkov a urobila ich samozrejmi a prirodzenými pre všetkých.

3.5 Znamená to, že sú teraz už trvalé? To nie je také isté. Možnosť bratovražednej vojny sa v 80. rokoch javila aj v Juhoslávii ako absurdná a nepravdepodobná, čo však nezabránilo krvavej vojne po rozpade krajiny. Ostatné výhody, na ktorých dosiahnutie boli potrebné desaťročia, možno tiež stratiť: obnovenie kontrol na hraniciach alebo spochybňovanie eurozóny sú témami, ktoré komentátori, euroskeptickí a/alebo populistickí politickí strany, ale čoraz častejšie aj tradičné politické hnutia, bez váhania otvárajú pri rôznych príležitostiach.

3.6 Nakoniec, hoci nechceme maľovať katastrofické scenáre, sa nemôžeme vyhnúť otázke nákladov v prípade nekonania „sa“ EÚ, teda v prípade úplného alebo čiastočného zlikvidovania niektorých kľúčových inštitúcií, ako je napríklad spoločná

⁽⁶⁾ Komisia a EP si uvedomujú význam týchto otázok. Európsky parlament vo svojom oznámení uznáva prípadnú záťaž nákladov súvisiacich s vonkajším rozmerom spoločných politik a konštatuje, že hrozí, že štúdia bude veľmi komplexná a dosiahnuté výsledky budú veľmi neisté vzhľadom na závislosť od rozhodnutí medzinárodných organizácií a existujúce nedostatky v multilaterálnom riadení (s. 15, tamže). Pokiaľ ide o vnútorné výzvy, oznámenie navrhuje venovať sa problematike prostredníctvom stratégie Európa 2020 a vymenúva 12 oblastí, v ktorých by politiky Spoločenstva mohli priniesť úžitok (s. 15 – 17, tamže).

⁽⁷⁾ Charta základných práv obsahuje základné práva občanov Európskej únie a ekonomické a sociálne práva, ako sú uvedené v Sociálnej charte Rady Európy a v Charte základných sociálnych práv pracovníkov.

mena. Podľa nedávnej štúdie banky UBS⁽⁸⁾, napriek mnohým nedostatkom, ktoré jej možno vyčítať z hľadiska metodiky, by náklady spojené s tým, že sa daná krajina vzdá eura, predstavovali 40 – 50 % HDP pre „slabé“ krajiny len počas prvého roka. Dokonca aj v prípade „silných“ krajín (napríklad Nemecka) by tieto náklady predstavovali 20 – 25 % HDP len v prvom roku, čo je 6 000 až 8 000 EUR na obyvateľa. A to nehovoríme o destabilizačných politických vplyvoch, možných vojnách medzi menami a následných konkurenčných devalváciách, oživení protekcionistickej politiky na národnej úrovni a možnom katastrofickom vplyve na očakávania ekonomických subjektov. Tieto javy by mohli Európu uvrhnúť do depresie trvajúcej niekoľko rokov. Nikto nevie predpovedať dôsledky takýchto udalostí, ale môžeme očakávať výrazné snahy o zmenu geopolitickej situácie a nové spojenectvá, ktoré by mohli destabilizovať Európu ako zjednotený politický a ekonomický blok.

4. Bez skutočnej hospodárskej únie niet Európskej únie

4.1 Napriek demagogickým tvrdeniam niektorých politických prúdov vo viacerých krajinách EÚ, najmä odkedy v rokoch 2008 – 2009, vypukla kríza, ktorá postupne prešla niekoľkými premenami, súčasné ekonomické ťažkosti nesúvisia s „excesmi bruselských eurokratov“, ale práve so zásadným nedokončením európskej integrácie. Stanovený cieľ vytvoriť menovú a hospodársku úniu sa nikdy nepodarilo splniť. Treťouhodný nezáujem európskych štátov a inštitúcií, ktoré neustále odkladali potrebné kroky na dokončenie skutočnej ekonomickej integrácie, ale tiež postupy nevyhnutné na prijímanie legitímnych a demokratických rozhodnutí v členských štátoch (pričom niektoré z nich boli veľmi medializované) – popri asymetrickom vonkajšom šoku nebývanej sily – roztočili špirálu nedôvery trhov. Táto situácia stojí všetky krajiny EÚ čoraz viac z hľadiska konkurencieschopnosti, rastu, zamestnanosti, sociálnej súdržnosti, ako aj demokratickej legitimity na kontinente.

4.2 Vytvorenie menovej únie bez skutočnej hospodárskej únie ukázalo svoje limity, keďže namiesto konvergenzie sa napokon vytvárala divergencia. V súčasnosti už Európa nemá čas čakať, že sa veci udejú samy prirodzeným spôsobom vo vzdialenej budúcnosti. Buď bude rýchlo napredovať, aby dokončila skutočnú európsku hospodársku úniu s účinným mechanizmom, ktorý umožní odolávať asymetrickým šokom, alebo bude znášať možné mimoriadne vysoké náklady spojené s budúcou ne-úniou.

4.3 Súčasnú ťažkosť eura, ktoré je v podstate „nekompletnou“ menou, sú odrazom tejto situácie. Výška verejného dlhu v celej eurozóne, a dokonca aj vo väčšine európskych krajín považovaných za „ohrozené“, je nižšia v porovnaní s inými tzv. „vyspelými“ krajinami, ako sú USA, Spojené kráľovstvo alebo Japonsko. Avšak zatiaľ čo dolár, libra alebo jen sú

vnímané ako meny skutočných „plnohodnotných“ mocností, euro trpí imidžom meny, ktorej suverénny priestor nie je celkom jasný⁽⁹⁾ z dôvodu obmedzeného mandátu Európskej centrálnej banky a nedostatočného skutočného ekonomického riadenia na európskej úrovni. Z týchto všetkých dôvodov je mimoriadne dôležité vytvoriť ozajstnú európsku hospodársku úniu s jasnými, a najmä vynútiteľnými pravidlami a zodpovednosťami na všetkých úrovniach, čo sa však nedá dosiahnuť bez zásadných politických reforiem, ktoré by takejto únii dodali potrebnú legitimitu.

4.4 Je zložité vyjadriť všetky náklady vzniknuté v dôsledku tejto nedôvery trhov, ktorá je navyše vo veľkej miere zodpovedná za súčasnú recesiu. Náklady, ktoré by v prípade nekonania na úrovni EÚ vznikli pre verejné rozpočty, už len z dôvodu rizikových prírážok, ktoré boli uložené niektorým štátom v súčasnosti, by sa však pohybovali medzi 0,4 až 1,5 % HDP v roku 2012 (9 až 36 miliárd EUR) a až do 1,8 až 2,4 % HDP v roku 2013 a 2014 (42 až 56 miliárd EUR) pre celú eurozónu, pričom medzi jednotlivými krajinami by boli samozrejme značné rozdiely⁽¹⁰⁾.

4.5 Ukončená ekonomickej integrácia, najmä užšia rozpočtová a fiškálna integrácia, ktorá by podliehala prísny podmienkam a kontrolám, by bola pomohla eliminovať tieto rizikové prírážky prostredníctvom zavedenia spoločných mechanizmov na európskej úrovni (ako sú eurodlhopisy alebo iné) namiesto naliehavých ad hoc opatrení, ktoré sú improvizované a zas a znovu majú vyplniť medzery, keď sa situácia stáva neudržateľnou. Členské štáty a Európa musia mať odvahu nereagovať nárazovo, ale prijať akčný plán a súvislé inštitucionálne reformy s cieľom nájsť celkové východisko zo súčasnej krízy, ktoré načrtne skutočne dôveryhodnú perspektívu.

4.6 Niektoré kroky v tomto smere sa už nedávno uskutočnili. Žiaľ nejdú dostatočne ďaleko.

5. Prínos, ktorý očakáva Európska únia.

5.1 Posledné záväzky prijaté na summite 9. decembra 2011 v Bruseli nadväzujúce na disciplínu paktu stability z Maastrichtu stanovujú drastické zníženie verejných dlhov štátov a zavádzajú teraz už automatické sankcie v prípade, že bude konštatované porušenie „zlatého pravidla“. Štáty budú preto povinné zvýšiť svoje úsilie o vyrovnanie dlhu, a to nielen pod tlakom finančných trhov, ale aj v dôsledku nových záväzných pravidiel.

⁽⁸⁾ UBS Investment Research, *Euro Break-up - the consequences*, www.ubs.com/economics, september 2011.

⁽⁹⁾ Slávna veta Henryho Kissingera, ktorú povedal v 70. rokoch, „Komu mám volať, ak chcem hovoriť s Európou?“ je žiaľ naďalej aktuálna.
⁽¹⁰⁾ Vause N., von Peter G. (2011), „Euro Area Sovereign Crisis Drives Global Markets“, BIS Quarterly Review, december 2011, http://www.bis.org/publ/qrtrpdf/r_qt1112a.pdf#page=4.

5.2 Základná otázka pre politických lídrov viacerých európskych štátov v súvislosti s ich verejným dlhom pripomína „kva-dratúru kruhu“: ako sa vyrovnáť s nedôverou trhov, ktoré požadujú nemožné, a to drasticky znížiť verejný deficit a takmer súčasne naštartovať oživenie rastu? Jedným zo spôsobov ako vyriešiť túto neriešiteľnú rovnicu by bolo zrušiť nezmyselnú duplicitu medzi členskými štátmi prostredníctvom spoločných úspor z rozsahu a zároveň položiť základy budúceho rozpočtového oživenia na európskej úrovni. Mohli by sme sa tak napríklad vyhnúť depresívnym vplyvom – alebo ich aspoň zmierniť – politikou úsporných opatrení, ktoré sa uplatňujú spôsobom „každý sám pre seba“, a pritom by sa neznížila kvalita verejných služieb poskytovaných občanom. Zároveň by sme mohli vyriešiť problém mrhania zdrojmi vyplývajúci z 27 rozličných politík v rovnakých oblastiach, ktoré sú často nekoordinované. Táto myšlienka sa samozrejme nedá realizovať s rozpočtom Spoločenstva obmedzeným na 1 % HDP a je úplne v protiklade s návrhom vykonávať rozpočtové škrty všade, vrátane na európskej úrovni.

5.3 Rozpočty členských štátov na obranu predstavovali v roku 2010 spoločne takmer 200 miliárd eur, ale podľa názoru viacerých expertov sú národné politiky v tejto oblasti naďalej fragmentované a vo všeobecnosti málo účinné⁽¹¹⁾. Napriek viacerým iniciatívam na európskej a národnej úrovni sú prostriedky na zariadenie a programy V&V v oblasti obrany (takmer 20 % celkového rozpočtu) prakticky jedinou oblasťou, kde môžeme hovoriť o skutočnom spoločnom znášaní výdavkov, a aj tu išlo v roku 2010 podľa údajov EDA o 22 %⁽¹²⁾. Štúdie na túto tému odhadovali možné úspory na 32 %, čo predstavuje 13 miliárd EUR, pričom ide o údaj v prípade spoločného znášania výdavkov⁽¹³⁾.

5.4 Podobne by sa dalo uvažovať aj o výsadných právomociach štátov, ako sú diplomatické služby, clá, ochrana hraníc, civilná ochrana, boj proti podvodom atď. Znižovanie nákladov vo všetkých týchto oblastiach je i napriek možným odlišným názorom, pokiaľ ide o presné sumy, výlučne otázkou politickej vôle.

5.5 Fiškálne náklady v prípade nekonania na úrovni EÚ sú logickým dôsledkom, ktorý ešte viac zaťažuje rozpočet. Fiškálna konkurencia medzi členskými štátmi nebola rámcovo riešená z hľadiska spoločných európskych záujmov. Dôsledkom je nepomerne nízke zdaňovanie prenosného pohyblivého daňového základu a nadmerné zdaňovanie ostatných, čo vedie k stratám daňových príjmov (čiže k nákladom) pre Európu a členské štáty. Táto situácia vyúsťuje okrem iného do

nerovnováhy, nespravodlivosti, a najmä do výrazných sociálnych nákladov, ktoré verejná mienka vníma veľmi negatívne.

5.6 Pokiaľ ide o sociálnu oblasť, diskusia o nákladoch v prípade nekonania na úrovni EÚ nie je ničím novým. Európska integrácia nemôže vychádzať len z princípu voľného obchodu, keď sú politiky hospodárskej súťaže a blaho spotrebiteľa postavené nad všetko ostatné, pričom spôsobujú zhoršenie situácie najslabších vrstiev spoločnosti. Je potrebné pripomenúť, že napriek často opakovaným obvineniam z údajného „európskeho diktátu“ aj tu ide o nedostatok Európy, nie o jej nadbytok. Okrem pocitu nespravodlivosti a mimoriadne vysokých sociálnych nákladov, najmä v súčasnej situácii, závery viacerých štúdií poukazujú na to, že nekonanie na úrovni EÚ v tejto oblasti sa premietne aj do zvýšených ekonomických nákladov⁽¹⁴⁾. Empirické údaje teda dokazujú, že spravodlivá a efektívna sociálna politika prispieva k makroekonomickej stabilizácii, najmä prostredníctvom znižovania rozsahu cyklických fenoménov a podpory lepšieho rozdeľovania zdrojov, ale tiež zlepšovaním blahobytu občanov vo všeobecnosti⁽¹⁵⁾. Okrem toho majú kvalitné sociálne politiky tendenciu obmedzovať javy „nepriaznivého výberu“, internalizovať niektoré externality a zvýšiť kvalitu ľudskej práce a „sociálneho kapitálu“ v širokom zmysle. Európska sociálna charta mala za cieľ zaviesť niekoľko základných pravidiel v tejto oblasti pre všetky členské štáty. V súčasnosti sa zdá, že je potrebné ísť ďalej a vytvoriť štruktúrovaný rámec konvergencie sociálnych politík s cieľom znížiť prílišné rozdiely a vyhnúť sa tomu, aby sa prehlbovanie sociálnych nerovností a všeobecný nárast chudoby stali vážnymi prekážkami, ktoré budú stáť v ceste výraznému, vyrovnanému a udržateľnému hospodárskemu rastu.

5.7 Fiškálna a sociálna konkurencia, veľmi slabo regulovaná v ekonomickom priestore, kde sú len malé prekážky z hľadiska pohybu tovarov, služieb a kapitálu, vyvoláva navyše ďalšie mimoriadne škodlivé tendencie v globalizovanej ekonomike. Postupný rozpad priemyselnej štruktúry vo viacerých európskych krajinách je nespochybniteľným faktom, ktorý nielen že vyvoláva silné negatívne odozvy u občanov, ale predstavuje tiež strategické problémy pre naše krajiny, keďže ide o mimoriadne dôležité zmeny, ktoré sa z krátkodobého alebo strednodobého hľadiska dajú len ťažko zvrátiť, a preto majú závažné dôsledky⁽¹⁶⁾. Narastajúci nesúlad spôsobený uprednostňovaním národných smerovaní v oblasti priemyselnej politiky vedie k riešeniam, ktoré nie sú výsledkom spolupráce, nie sú optimálne a často sú dokonca kontraproduktívne⁽¹⁷⁾, a to v čase, keď rýchle sa rozvíjajúce ekonomiky uplatňujú priemyselnú

⁽¹¹⁾ Heuninckx B. (2008), „A Primer to Collaborative Defence Procurement in Europe: Troubles, Achievements and Prospects“, *Public Procurement Law Review*, Volume 17, Issue 3.

⁽¹²⁾ Toto číslo je navyše nižšie v porovnaní so správou za rok 2009. Defence Data: EDA participating Member States in 2010, 18. januára 2012.

⁽¹³⁾ Pozri napríklad: Dufour N. a kol. (2005), *Intra-Community Transfers of Defence Products*, Unisys.

⁽¹⁴⁾ Fouarge, D., *The Cost of non-Social Policy: Towards an Economic Framework of Quality Social Policies – and the Cost of not Having Them*, Report for the Employment and Social Affairs DG, 2003, Brusel.

⁽¹⁵⁾ O súvislosti medzi rozdielmi a blahobytom sa hovorí aj v diele Wilkinsona a Picketta (2009), „The Spirit Level. Why Equal Societies Almost Always Do Better“, Allen Lane, Londýn.

⁽¹⁶⁾ Môžeme uviesť príklad ESUO, ktorého zánik rozpútal úpadok európskej metalurgie, alebo tiež značné meškanie projektu Galileo, ktorý trápia problémy s riadením a financovaním z dôvodu nedostatočného verejného riadenia na európskej úrovni.

⁽¹⁷⁾ Napríklad pokiaľ ide o pravidlá a programy financovania energetickej politiky na vnútroštátnej úrovni.

politiku „bez zábran“, pričom sa opierajú o slabú menu a aktívnu vládnú podporu⁽¹⁸⁾. Namiesto spoločného využívania zdrojov alebo aspoň koordinácie ich využívania s cieľom odpovedať na tieto výzvy, sú viaceré veľké európske krajiny z dôvodu absencie európskeho energetického spoločenstva⁽¹⁹⁾ nútené uzatvárať bilaterálne dohody s tretími krajinami v kľúčových oblastiach, ako je energetika alebo V&V⁽²⁰⁾. Je zrejme, že európska politika by bola nepochybné oveľa efektívnejším riešením.

5.8 Rozpočet EÚ na V&V na obdobie 2014 – 2020 predstavuje 0,08 % HDP EÚ, čo je 20 až 30-krát menej v porovnaní s národnými rozpočtami. Istá štúdia dospela k záveru, že každé ďalšie euro z verejných prostriedkov investované do V&V európskeho rozmeru prináša so sebou 0,93 EUR zo súkromného sektora⁽²¹⁾. Siedmy rámcový program Spoločenstva pre výskum (7. RP, 2007 – 2013) s dotáciou 50,5 miliárd EUR dokazuje, že nejde len o zbožné želanie a že spoločná politika v tejto oblasti je možná. Tento program má dôležitý dosah: odhaduje sa, že každé euro z rámcového programu sa premietne do zvýšenej pridanej hodnoty v priemysle, a to od 7 do 14 EUR. Z dlhodobého hľadiska makroekonomické analýzy, ktoré vypracovalo GR pre výskum predpokladajú, že siedmy rámcový program umožní do roku 2030 vytvoriť 900 000 pracovných miest, pričom 300 000 týchto pracovných miest bude pre výskumníkov. Vďaka lepšej konkurencieschopnosti bude v rovnakom období možné zvýšiť vývoz EÚ o takmer 1,6 % a znížiť dovoz o približne 0,9 %.

5.9 Spoločná priemyselná politika musí navyše povinne zohľadňovať environmentálne výzvy a byť úzko koordinovaná s energetickou politikou EÚ. Riadenie energetických otázok vo vnútroštátnom rámci môže zdanlivo vyzeráť jednoducho z

krátkodobého alebo strednodobého hľadiska, ale z dlhodobého hľadiska sa môže ukázať ako nákladné a viesť k závislosti od krajín produkujúcich uhľovodíky a zvýšeným výdavkom na energetiku. Reakciou by mohlo byť investovanie do rozvoja energetickej infraštruktúry, ako aj rozšírenie nových zdrojov energie vďaka V&V v európskom meradle⁽²²⁾. Podľa štúdie spoločnosti Accenture pre GR pre energetiku využívanie obnoviteľných zdrojov energie, ako je veterná energia v Spojenom kráľovstve alebo solárna energia v Španielsku, by spolu s prepojením národných sietí pomohlo znížiť faktúry európskych spotrebiteľov približne o 110 miliárd EUR do roku 2020.

5.10 V súčasnej kríze rastie riziko dlhohodej nezamestnanosti, ktorá by sa mohla stať trvalou. Môže znemožniť pracovnú sebarealizáciu týchto občanov a európske hospodárstvo môže prísť o ich potenciál. Táto situácia je v rozpore so snahou o inkluzívny rast a vyžaduje si intenzívnu snahu hľadať dlhodobé riešenia, ktoré majú okrem iného spočívať v podpore inkluzívnych prác z verejných zdrojov s cieľom udržať pracovné návyky a rekvalifikačných aktivít s cieľom prispôsobiť ich budúcim potrebám trhu práce.

Epilóg

Už niet času na prázdne slová, nastal čas činov, odvážnych a konštruktívnych.

Slová, ktoré Robert SCHUMAN predniesol 9. mája 1950 sú v súčasnosti aktuálne viac ako kedykoľvek predtým. Rozhodujúci činitelia, konajte. Občania túžia po mieri a dôstojnosti. Využite potenciál, ktorý predstavuje týchto 500 miliónov Európanov. Nemáte právo ich sklamať.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Zatiaľ čo Lisabonská stratégia predpokladala výdavky na V&V na úrovni aspoň 3 % HDP, súčasné výdavky EÚ na túto oblasť predstavujú 1,84 %, pričom v USA sú to 3 % a v Číne 8 %.

⁽¹⁹⁾ Spoločné vyhlásenie združenia „Naša Európa“ a Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru o ciele európskeho energetického spoločenstva, 21. februára 2012.

⁽²⁰⁾ Jedným z najnovších príkladov je séria dohôd uzatvorených medzi Nemeckom a Čínou 27. júla 2011 o výskume a investovaní do ekologických technológií, najmä elektromobilov a systémov sekvestrácie a ukladania CO₂ (Peel Q., Anderlini J., „China and Germany launch green initiative“, *The Financial Times*, 28. júla 2011).

⁽²¹⁾ Oznámenie Európskej komisie „Budovanie EVP vedomostí pre hospodársky rast“, COM(2005) 118 final zo 6. apríla 2005.

⁽²²⁾ Syndex, *Une politique industrielle bas-carbone comme voie de sortie de crise (Priemyselná politika s nízkymi emisiami oxidu uhličitého ako východisko z krízy)*, správa vypracovaná pre EHSV, marec 2012, Brusel.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

483. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 18. A 19. SEPTEMBRA 2012

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: Odstraňovanie prekážok spojených s daňou z dedičstva v cezhraničnej situácii v rámci EÚ“

COM(2011) 864 final

(2012/C 351/09)

Spravodajca: **Vincent FARRUGIA**

Európska komisia sa 15. decembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru: Odstraňovanie prekážok spojených s daňou z dedičstva v cezhraničnej situácii v rámci EÚ“

COM(2011) 864 final

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 135 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Občania EÚ ktorý zdedia majetok za hranicami svojho členského štátu často podliehajú zdaneniu v dvoch alebo viacerých členských štátoch (t. j. dvojité alebo viacnásobné zdanenie) a sú daňovo diskriminovaní. Tieto problémy občanom často spôsobujú zbytočné ťažkosti a bránia dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020. V snahe riešiť uvedené problémy Komisia predložila v roku 2011 oznámenie a sprievodné odporúčanie.

1.2 EHSV je za odstránenie dvojitého resp. viacnásobného a diskriminačného zdaňovania a víta prístup prijatý Komisiou, ktorý rešpektuje daňovú suverenitu jednotlivých členských štátov, pričom požaduje lepšie prepojenie ich daňových sústav.

1.3 EHSV však zastáva názor, že Komisia môže účinnejšie dosiahnuť konečné ciele tohto opatrenia, ak:

- navrhne a uplatní praktické mechanizmy, ktoré by v primeranej lehote zabezpečili účinné prepojenie daňových sústav jednotlivých členských štátov, pokiaľ ide o daň z dedičstva, pričom bude stimulovať členské štáty k tomu, aby účinnejšie a pružnejšie ustanovili a uplatňovali systémy daňových úľav pri dvojitom resp. viacnásobnom zdanení,
- bude využívať právne mechanizmy na účinné odstránenie dvojitého resp. viacnásobného zdaňovania občanov EÚ v prípade dane z dedičstva,
- prekročí rámec problematiky cezhraničného zdaňovania a bude sa zaoberať prípadnými rušivými účinkami rozdielov vo výpočte základu dane z dedičstva vyplývajúcich z rôznych daňových sústav v jednotlivých členských štátoch, pričom stanoví spoločné zásady uplatniteľné v celej EÚ, ktoré budú založené na spravodlivom stanovení čistej hodnoty majetku a zaistia kontinuitu činnosti podniku,

- bude aktívne podporovať účinnejšie a efektívnejšie daňové systavy orientované na občanov, ktoré budú daňových poplatníkov čo najmenej zaťažovať,
- preskúma problémy, ktoré občanom EÚ spôsobujú cezhraničné dane z dedičstva na celosvetovej úrovni,
- preskúma možnosť zaviesť jednoduchšiu metódu cezhraničného zdaňovania dedičstva, pričom daň by sa vyrubovala iba raz v jedinom mieste zdanenia, ktoré by sa určilo podľa toho, kde sa majetok nachádza.

1.4 Nástrojom na realizáciu uvedených odporúčaní by mohlo byť stredisko EÚ na monitorovanie zdaňovania, ktorého zriadenie pod záštitou Komisie navrhol EHSV vo svojich stanoviskách k viacnásobnému a diskriminačnému zdaňovaniu ⁽¹⁾.

2. Obsah a pozadie návrhu

2.1 Občania EÚ, ktorí zedia majetok v zahraničí, často podliehajú daňovej povinnosti vo viac ako jednom členskom štáte (*viacnásobné zdanenie*). Niekoľko členských štátov navyše zdaňuje dedičstvo nadobudnuté v zahraničí vyššou sadzbou ako dedičstvo nadobudnuté doma (*daňová diskriminácia*). V takýchto prípadoch môže nadobudnutie dedičstva priniesť občanom neprimerané ťažkosti. Najmä malé podniky sa v prípade úmrtia ich vlastníka môžu stretnúť s ťažkosťami pri prevode.

2.2 Pred daňovou diskrimináciou chránia občanov právne opravné prostriedky, ktoré však vzhľadom na nadmerné náklady často nie sú účinné. Na ochranu občanov proti viacnásobnému zdaneniu nie sú dostupné žiadne opravné prostriedky, vzhľadom na práva niekoľkých členských štátov požadovať zdanenie ⁽²⁾.

2.3 To všetko sa odohráva v situácii, keď sa počet občanov, ktorí sa sťahujú z jednej krajiny do druhej v rámci EÚ od roku 2005 do roku 2010 zvýšil o 3 milióny na 12,3 milióna a cezhraničné vlastníctvo nehnuteľností v EÚ vzrástlo od roku 2002 do roku 2010 až o 50 %. ⁽³⁾ Taktiež výrazne stúpa trend cezhraničných portfóliových investícií. Zatiaľ čo viacnásobné alebo diskriminačné zdaňovanie dedičstva môže mať vážny dosah na občanov, príjmy členských štátov EÚ z daní z dedičstva predstavujú menej ako 0,5 % celkových daňových príjmov, pričom samotné cezhraničné prípady tvoria ešte oveľa menší podiel.

⁽¹⁾ Vráťane stanoviska EHSV na tému „Návrh smernice Rady o spoločnom konsolidovanom základe dane z príjmov právnických osôb, Ú. v. C 24, 28.1.2012, s. 63; stanoviska na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o vývoze a dovoze nebezpečných chemikálií“, Ú. v. C 318, 29.10.2011, s. 95; stanoviska na tému „Dvojité zdanenie na jednotnom trhu“, Ú. v. C 181, 21.6.2012, s. 40 (ECO/304).

⁽²⁾ Vec Block (C-67/08).

⁽³⁾ Study on Inheritance Taxes in EU Member States and Possible Mechanisms to Resolve problems of Double Inheritance Taxation in the EU, Copenhagen Economics, august 2010.

2.4 Tento stav je vážnou prekážkou slobody pohybu osôb a voľného obehu kapitálu v rámci jednotného trhu, a tým obmedzuje dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020. Navyše je v priamom rozpore s právami vyplývajúcimi z občianstva EÚ.

2.5 V snahe odstrániť uvedené problémy sa v oznámení a sprievodnom odporúčaní vydanom Komisiou navrhuje:

- riešiť problémy v oblasti cezhraničnej dedičskej dane bez akejkoľvek harmonizácie pravidiel členských štátov týkajúcich sa dedičskej dane,
- riešiť viacnásobné zdanenie účinnejšou interakciou daňových sústav jednotlivých členských štátov, v rámci ktorého by štáty, ktoré si môžu nárokovať právo zdaňovať, uplatňovali sústavu úľav pri dani z dedičstva zaplatenej v zahraničí,
- v prípade nehnuteľností by členský štát, v ktorom sa majetok nachádza, mal prednostné právo zdaníť a ostatné zapojené členské štáty by mali poskytnúť daňovú úľavu,
- v prípade hnutelného majetku spojeného so stálou prevádzkarňou v určitom členskom štáte, by tento štát mal prednostné právo zdaníť a ostatné členské štáty by poskytnúť daňovú úľavu zohľadňujúc daňové zaťaženie v prvom členskom štáte,
- krajina poručiteľa by mala prednostné právo zdaníť pred krajinou dediča, ktorá by mala započítať daň zaplatenú v krajine poručiteľa,
- v prípadoch, v ktorých má poručiteľ alebo dedič väzby k viac ako jednej krajine, rozlišovacie pravidlá určia, ku ktorej krajine má užšie väzby, a to na základe jeho trvalého pobytu, obvyklého pobytu a štátnej príslušnosti,
- prípadmi daňovej diskriminácie sa zaoberá pracovný dokument Komisie ⁽⁴⁾ zameraný na informovanie občanov a členských štátov o žiaducich prvkoch nediskriminačného zdaňovania dedičstva prostredníctvom príkladov z judikatúry, aby mohli lepšie využívať opravné prostriedky.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV je zástancom riešenia viacnásobného a diskriminačného zdaňovania, aby sa dodržiavali práva občanov a podporoval jednotný trh. Výbor to zdôrazňoval vo viacerých stanoviskách a odporúča predovšetkým odstránenie viacnásobného a diskriminačného zdaňovania občanov, ako aj výraznejšie zjednodušenie administratívnych postupov v cezhraničných prípadoch ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ SEC(2011) 1488.

⁽⁵⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

3.2 V dôsledku toho EHSV víta oznámenie Komisie o prekážkach spojených s daňou z dedičstva, pretože toto oznámenie:

- uznáva problémy postihujúce predovšetkým občanov a malé podniky, ktoré však majú veľmi slabý vplyv na fiškálnu situáciu štátu,
- navrhuje spôsoby poskytnutia daňovej úľavy, ktoré členské štáty môžu využiť v prípade viacnásobného zdanenia,
- poskytuje informácie, ktoré by mohli byť užitočné pri odstraňovaní daňovej diskriminácie.

3.3 EHSV okrem toho víta prístup uplatňovaný v oznámení, ktorý rešpektuje daňovú suverenitu jednotlivých členských štátov a radí im usilovať sa o lepšie prepojenie ich daňových sústav a zároveň odstrániť z nich diskriminačné zdaňovanie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 EHSV však zastáva názor, že Komisia môže dosiahnuť konečné ciele tohto opatrenia účinnejšie, ak:

- vytvorí a presadí legislatívne mechanizmy s cieľom účinne odstrániť diskrimináciu pri dani z dedičstva medzi občanmi EÚ, čo by sa nepovažovalo za porušenie suverenity členského štátu v daňových záležitostiach, ale iba za základný prvok práv občanov EÚ vlastníť majetok v zahraničí,
- navrhne a uplatní praktické mechanizmy, ktoré by v prímerenej lehote zabezpečili účinnú interakciu medzi daňovými sústavami členských štátov. Tento prístup spočíva iba v poskytovaní odporúčaní na uplatňovanie jednotlivými členskými štátmi a v praxi by sa mohol považovať za nedostatočne účinný. V súlade s návrhom Komisie sa považuje za žiaduce podporovať jednotlivé členské štáty, aby pri viacnásobnom zdaňovaní urýchlene uplatňovali účinnejšie a pružnejšie mechanizmy úľav, zatiaľ čo Komisia bude počas nadchádzajúcich troch rokov pozorovať vývoj s cieľom zaujať v prípade potreby rozhodnejší postoj prostredníctvom smernice,
- z dlhodobého hľadiska a širšej perspektívy, ktorá presahuje rámec cezhraničného zdaňovania, rozšíri rozsah svojich

zásahov v oblasti zdaňovania dedičstva na prípadné rušivé účinky, ktoré vyplývajú zo skutočnosti, že daňové správy v jednotlivých členských štátoch stanovujú základ dane z dedičstva rôznymi spôsobmi. Komisia pritom bude rešpektovať daňovú suverenitu jednotlivých členských štátov, najmä vo vzťahu k stanovovaniu sadzieb dane, avšak jej prístup bude v súlade so spoločnými zásadami, z ktorých vychádza vnímanie dane z dedičstva vo všetkých členských štátoch EÚ. V ideálnom prípade je toto vnímanie založené na spravodlivých zásadách stanovenia čistej hodnoty majetku a zaručilo by kontinuitu činnosti podniku,

- prepracovanými finančnými nástrojmi preskúma rozsah a dôsledky prípadov viacnásobného zdanenia, pričom výbor v spojitosti s týmito nástrojmi očakáva ďalšie konzultácie a iniciatívy Komisie,
- bude aktívne podporovať účinnejšie a efektívnejšie daňové sústavy orientované na občanov, ktoré umožňujú pohotovú a rozumnú reakciu v správnom okamihu, najmä v rámci často zdĺhavých a komplikovaných postupov spojených s problematikou dane z dedičstva, a ktoré budú daňových poplatníkov čo najmenej zaťažovať,
- preskúma rozsah, v akom problematika cezhraničnej dane z dedičstva vo všeobecnosti negatívne vplyva na občanov EÚ, jej dôsledky a možné riešenia,
- preskúma možnosť zaviesť jednoduchšiu metódu zdaňovania dedičstva, pričom daň by sa vyrubovala iba raz v jedinom mieste zdanenia, ktoré by sa určilo podľa toho, kde sa majetok nachádza.

4.2 Komisia by mohla ďalej zvážiť, že vykonávanie tieto funkcie by boli súčasťou úloh strediska EÚ na monitorovanie zdaňovania, ktorého zriadenie pod záštitou Komisie navrhol EHSV vo svojich stanoviskách k viacnásobnému a diskriminačnému zdaňovaniu⁽⁶⁾. Stredisko by na základe nepretržitého výskumu a prieskumov prispelo k účinnejšiemu odstraňovaniu prekážok spojených s daňou z dedičstva a poskytlo priestor na spoločné konzultácie, spoluprácu členských štátov a ich dohodu o uplatňovaní daní.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Výboru regiónov a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Akčný plán na zlepšenie prístupu MSP k financovaniu“

COM(2011) 870 final

(2012/C 351/10)

Spravodajkyňa: **pani DARMANIN**
Pomocný spravodajca: **pán LANNOO**

Európska komisia sa 7. decembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Výboru regiónov a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Akčný plán na zlepšenie prístupu MSP k financovaniu“

COM(2011) 870 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. augusta 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra) prijal 174 hlasmi za, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta akčný plán EÚ na zlepšenie prístupu malých a stredných podnikov (MSP) k financovaniu v čase, keď mnoho európskych krajín čelí neistému hospodárskemu výhľadu do budúcnosti. EHSV sa nazdáva, že oživenie európskeho hospodárstva možno dosiahnuť len, ak bude politika v oblasti MSP na poprednom mieste agendy európskych politikov. Jednoznačne preto podporuje úsilie európskych inštitúcií o zvýšenie odolnosti finančného systému, aby fungoval ako nástroj reálneho hospodárstva.

1.2 EHSV poukazuje na to, že ciele opatrenia nemôžu byť úspešné bez jednoznačnej angažovanosti členských štátov. EHSV ich preto vyzýva, aby implementovali akčný plán a uvoľnili všetky možné podporné mechanizmy na financovanie MSP tým, že sa zamerajú na priority stratégie Európa 2020. Členské štáty by mali napríklad vytvoriť záručné fondy a lepšie využívať štrukturálne fondy na finančné nástroje.

1.3 EHSV uznáva, že financovanie úverov je a stále bude jedným z najpoužívanejších nástrojov pre rozvoj MSP. Výbor v tejto súvislosti plne podporuje regulačné a finančné opatrenia zamerané na posilnenie úverového financovania a záručných mechanizmov pre rast MSP.

1.4 Výbor trvá na tom, že návrhy dohody Bazilej III musia byť v Európe riadne implementované pripravovanou smernicou o kapitálových požiadavkách CRD IV, aby sa predišlo nepriaznivému vplyvu na financovanie reálneho hospodárstva.

1.5 EHSV víta návrhy Komisie o podpore rizikového kapitálu v Európe. Európsky trh rizikového kapitálu nevyhnutne

potrebuje nový, rázny stimul s cieľom prekonať nedostatky trhu a regulačné bariéry, vďaka čomu bude segment rizikového kapitálu atraktívnejší pre súkromných investorov.

1.6 Európske MSP sú rôznorodé a heterogénne. Iniciatívy na zlepšenie prístupu k financovaniu musia obsahovať celé portfólio rôznorodých a inovatívnych opatrení, ktoré budú mať dosah na túto rozmanitú skupinu subjektov, pričom sa zohľadnia ich špecifické črty. Napríklad sociálne podniky a slobodné povolania majú iné právne formy a modely fungovania ako „tradičné“ podniky, čo ďalej komplikuje ich prístup k financovaniu, keďže tieto formy alebo modely nie sú finančnými aktérmi vždy uznané alebo správne pochopené.

1.7 Podporovať sa musí aj hybridný kapitál, ktorý predstavuje alternatívu k bankovým úverom. Musí sa podnecovať príchod nových finančných aktérov, ako aj nových sprostredkovateľov poskytujúcich inovatívne finančné riešenia a obchodné poradenstvo. Ako dobrý príklad treba uviesť kolektívne financovanie a ďalšou možnosťou na zváženie by mohlo byť participatívne bankovníctvo.

1.8 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné, aby skupina EIB v úzkej spolupráci s Európskou komisiou zohrávala kľúčovú úlohu pri investovaní do MSP, a to prostredníctvom celého radu všeobecných a cieľových nástrojov. Pokiaľ ide o pôžičky EIB pre MSP, výbor vyzýva sprostredkovateľov EIB, aby v spolupráci s organizáciami MSP zvýšili svoje komunikačné úsilie s cieľom spropagovať tento mechanizmus financovania komunit MSP.

1.9 EHSV berie na vedomie návrh na zjednodušenie budúcej generácie finančných nástrojov a na zvýšenie ich transparentnosti (dlhový finančný nástroj EÚ a nástroj EÚ na financovanie vlastného kapitálu) v rámci nasledujúceho programu viacročného finančného rámca. EHSV tieto návrhy podporuje vzhľadom na vysoký pákový efekt týchto dvoch nástrojov.

1.10 EHSV víta návrh Komisie na posilnenie dialógu medzi jednotlivými zainteresovanými stranami s cieľom monitorovať vývoj na trhu a predložiť odporúčania o tom, ako zlepšiť prístup MSP k financovaniu. EHSV dúfa, že bude pravidelne pozývaný na Finančné fórum MSP, aby sa zapojil do diskusie a predložil konkrétne návrhy na to, ako zmierniť finančné problémy MSP.

1.11 Výbor sa nazdáva, že by sa mala podporovať špecifická odborná príprava podnikateľov, ako sú programy v oblasti investícií a pripravenosti investorov.

1.12 EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že MSP musia mať jednoduchší prístup k európskym programom na podporu financovania MSP, ktoré sa implementujú prostredníctvom európskych, národných alebo regionálnych sprostredkovateľov. Transparentné, zrozumiteľné a konzistentné postupy na všetkých úrovniach sú kľúčom k ich úspechu.

2. Návrh Komisie

2.1 Akčný plán vymenúva hlavné prekážky podpory financovania MSP, a to:

- prístup k úverom,
- prístup k rizikovému kapitálu,
- prístup na kapitálové trhy.

2.2 V dokumente sú ďalej opísané opatrenia, ktoré boli prijaté od roku 2007 do roku 2012 na zabezpečenie prístupu MSP k financovaniu, a to:

- program pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP),
- príspevky EIB na úvery pre MSP,
- fondy politiky súdržnosti,
- finančný nástroj s rozdelením rizika v rámci 7. rámcového programu.

2.3 Komisia označila niekoľko opatrení na zjednodušenie financovania pre MSP. Patria medzi ne:

- regulačné opatrenia,

— finančné opatrenia na zlepšenie poskytovania úverov a prístupu k rizikovému kapitálu v celej EÚ,

— opatrenia na zlepšenie prostredia pre MSP.

3. Všeobecné pripomienky a komentáre

3.1 Európska centrálna banka (ECB) v úzkej spolupráci s Európskou komisiou pravidelne uverejňuje výsledky prieskumu o prístupe malých a stredných podnikov (MSP) k financovaniu v eurozóne⁽¹⁾. Podľa výsledkov nedávneho prieskumu medzi októbrom 2011 a marcom 2012 vzrástla potreba vonkajšieho financovania MSP. Z prieskumu zároveň vyplýva, že prístup k bankovým úverom sa naďalej zhoršoval, ale s rozdielmi medzi jednotlivými členskými štátmi⁽²⁾. Podniky uviedli zhoršenie v dostupnosti bankových úverov. Výsledky prieskumu ďalej poukazujú na vyššiu mieru zamietnutia žiadostí o úver. Percento respondentov, ktorí označili prístup k financovaniu za svoj hlavný problém sa však vo všeobecnosti nezmenilo. EHSV vzhľadom na tieto skutočnosti vyzýva Komisiu, aby zabezpečila možnosť naplno využívať alternatívne spôsoby prístupu k financovaniu.

3.2 EHSV zdôrazňuje, že každý prieskum treba dôkladne monitorovať s cieľom rýchlo reagovať navrhnutím špecifických politických opatrení. Informácie získané na Finančnom fóre MSP, v členských štátoch a od organizácií MSP môžu doplniť toto monitorovanie. Monitorovanie by mala vykonávať Komisia so zapojením EHSV a občianskej spoločnosti.

3.3 EHSV podporuje štúdiu, ktorú Komisia pripravuje s cieľom posilniť definíciu MSP a žiada najmä o to, aby sa venovala osobitná pozornosť mikropodnikom a malým podnikom. Vzhľadom na rozmanitosť a veľkosť MSP⁽³⁾ (napríklad rodinné podniky, slobodné povolania a sociálne podniky) EHSV pripomína Komisii, že prioritou musia byť podporné finančné opatrenia špecificky zamerané na tieto podniky. Preto žiada Komisiu, aby pri príprave finančných programov na podporu rozvoja týchto podnikov zohľadnila ich odlišné charakteristické črty a venovala osobitnú pozornosť mikropodnikom. Komisia musí predísť akejkoľvek diskriminácii, keďže neexistuje univerzálne riešenie na všetky ich potreby.

4. Konkrétne pripomienky a komentáre k regulačným opatreniam

4.1 Regulácia rizikového kapitálu

4.1.1 EHSV podporuje zavedenie harmonizovaného režimu cezhraničných operácií fondov rizikového kapitálu. Návrh je chvályhodný, keďže pravdepodobne odstráni nedostatky na trhu vďaka vytvoreniu európskeho povolenia, ktoré umožní

⁽¹⁾ Tento prieskum prebiehal medzi 29. februárom a 29. marcom na vzorke 7 511 podnikov v eurozóne.

⁽²⁾ Tamtiež, pozri špecifické údaje s. 14 – 15.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 22, Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 51.

fondom rizikového kapitálu v EÚ uvádzať na trh svoje finančné produkty a získavať kapitál v rámci celej Európy. EHSV sa vo svojich predchádzajúcich stanoviskách už niekoľkokrát vyjadril k rizikovému kapitálu⁽⁴⁾ a žiada Komisiu, aby tieto pripomienky vzala do úvahy.

4.1.2 EHSV dôrazne podporuje štúdiu o vzťahu medzi prudenciálnou reguláciou a investíciami do rizikového kapitálu poskytovanými bankami a poisťovňami, ktorú Komisia vypracuje v roku 2012. Štúdiá by mala zhodnotiť, či tieto nástroje vytvárajú oligopol veľkých medzinárodných bánk alebo či sa musia v strednodobom alebo dlhodobom horizonte zmeniť.

4.1.3 Keďže väčšina MSP sú malé podniky (s menej ako 10 zamestnancami), EHSV vyzýva Komisiu, aby venovala osobitnú pozornosť mikrofondom s rizikovým kapitálom. Tieto fondy investujú do podnikov, ktorých projekty nie sú dostatočne atraktívne pre tradičných investorov rizikového kapitálu, ale sú príliš veľké alebo riskantné, aby pritiahli kapitál z tradičných úverových zdrojov. Posilňujú kapitálový základ podniku a rozvíjajú obchodné zručnosti podnikateľa využívaním inštruktážnych metód v priebehu investičného obdobia⁽⁵⁾. Výbor vyzýva členské štáty, aby navrhli nástroje, akými sú napríklad špecifické daňové opatrenia, ktoré by mohli podnietiť rozvoj týchto fondov s cieľom vyplniť medzeru na finančnom trhu.

4.2 Daňové reformy

4.2.1 Výbor víta návrhy Komisie o daňových reformách pre cezhraničné investície rizikového kapitálu. Zároveň žiada Komisiu a členské štáty, aby navrhli jasné opatrenia proti vyhýbaniu sa plateniu daní a daňovým únikom.

4.2.2 Vyriešiť treba aj daňové prekážky cezhraničným transakciám a Komisia by mala tiež zabezpečiť, aby členské štáty podporovali daňové reformy svojich systémov financovania MSP.

4.2.3 Osvedčené postupy, ktoré sa využívajú v niektorých členských štátoch, by sa mali preskúmať, rozšíriť v celej EÚ a sprostredkovať malým a stredným podnikom⁽⁶⁾. V mnohých krajinách sú už zavedené balíky daňových stimulov. Príkladom môže byť flámska časť Belgicka, ktorá pred pár rokmi zaviedla pôžičku „win-win-loan“ (pôžička výhodná pre obe strany), ktorá spočíva v tom, že jednotlivci môžu požičiavať MSP a získať tým daňovú úľavu. Ďalším dobrým príkladom je holandský systém známy ako „Tante Agaath loan“ (pôžička od tety Agáty)⁽⁷⁾.

4.2.4 Daňové úľavy, ako ustanovuje francúzsky zákon ISF PME⁽⁸⁾, môžu byť takisto skutočným prínosom pre rýchlo rastúce MSP. EHSV podporuje takéto mechanizmy pokiaľ je výška daňovej úľavy primeraná a neovplyvňuje negatívne príspevky do iných rovnako dôležitých sektorov.

4.3 Pravidlá štátnej pomoci

4.3.1 EHSV podporuje predložený návrh na modernizáciu štátnej pomoci s cieľom zjednodušiť súčasné pravidlá štátnej pomoci pre MSP. Berie na vedomie, že Komisia v záujme dosiahnutia cieľov stratégie Európa 2020 preskúma všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách a niekoľko usmernení v oblasti štátnej pomoci vrátane usmernení o rizikovom kapitále. EHSV žiada o zlepšenie, zjednodušenie a objasnenie týchto pravidiel. Výbor vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že štátna pomoc sa bude využívať len na riešenie zlyhaní trhu.

4.4 Väčšie zviditeľnenie trhov MSP a kótované MSP

4.4.1 EHSV víta skutočnosť, že smernica o trhoch s finančnými nástrojmi (MiFID) navrhuje rozvoj homogénnych rastových trhov MSP a zvýšenie ich atraktivity pre investorov vďaka označeniu „rastový trh MSP“. EHSV však navrhuje⁽⁹⁾, aby sa zaviedli špecifické ustanovenia a opatrenia, ktoré umožnia jeho účinnú a efektívnu implementáciu.

4.5 Zátiaľ súvisiaca s predkladaním správ kótovanými MSP

4.5.1 Výbor vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zredukovali pravidlá účtovníctva a zátiaľ v súvislosti s predkladaním správ kótovanými MSP v Európe. Výbor oceňuje skutočnosť, že Komisia predložila návrh smernice, ktorou sa zjednodušujú a menia účtovné smernice, ako aj návrh revízie smernice o transparentnosti. EHSV pripomína Komisii, aby zohľadnila jeho dve stanoviská zo začiatku roka 2012⁽¹⁰⁾ a nazdáva sa, že MSP musia uvoľniť zdroje na investície do vlastného podnikania s cieľom dosiahnuť ďalší rast.

4.6 Budúca implementácia dohody Bazilej III a jej vplyv na financovanie MSP

4.6.1 EÚ musí naďalej zastávať poprednú pozíciu pri implementácii medzinárodne dohodnutých reforiem finančných právnych predpisov. EHSV však poukazuje na to, že viaceré kapitálové požiadavky pri implementácii dohody Bazilej III v EÚ, ktoré nadobúdajú účinnosť a o ktorých sa v súčasnosti diskutuje (CRD IV/CRR), môžu malým a stredným podnikom spôsobiť rôzne problémy⁽¹¹⁾.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 72.

⁽⁵⁾ Pozri napríklad Financités: <http://www.financites.fr/>.

⁽⁶⁾ Pozri správu EBAN: Tax Outlook 2010 Executive Summary, <http://www.eban.org/resource-center/publications/eban-publications>.

⁽⁷⁾ Tante Agaath regeling.

⁽⁸⁾ <http://pme.service-public.fr/actualites/brevs/reduction-isf-pour-investissements-pme.html>

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 80.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 78, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 84.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 39.

4.6.2 EHSV podporuje úsilie európskych inštitúcií o zvýšenie odolnosti finančného systému s cieľom predchádzať budúcim krízam. Väčšia regulácia finančných trhov však nesmie byť na úkor financovania malých a stredných podnikov. EHSV v plnej miere podporuje tzv. Karasovu správu, ktorú schválil Európsky parlament v máji 2012 a ktorá je ďalším krokom správnym smerom k rozumnej a realizovateľnej implementácii pravidiel pre kapitálové požiadavky v rámci dohody Bazilej III v EÚ.

4.6.3 EHSV berie na vedomie, že Komisia bude konzultovať Európsky orgán pre bankovníctvo (EBA) do 24 mesiacov od nadobudnutia účinnosti novej smernice (CRD IV) a EBA vypracuje správu o poskytovaní úverov MSP a fyzickým osobám. Výbor nalieha na Komisiu, aby sa plne zapojila do preskúmania rizikovej váhy tým, že sa vyjadrí k správe, ktorá má byť zaslaná Rade a Európskemu parlamentu.

4.7 Smernica o oneskorených platbách

4.7.1 Komisia predpokladá, že táto smernica bude implementovaná do 16. mája 2013. EHSV nalieha na členské štáty, aby zabezpečili, že MSP budú môcť tento systém využívať už skôr. Tiež je veľmi dôležité, aby Komisia monitorovala včasnú implementáciu tejto smernice vo všetkých členských štátoch. Komisia musí ďalej veľmi dôsledne sledovať spôsob, akým členské štáty implementujú článok 4 ods. 5, ktorý im umožňuje predĺžiť postup overovania až na 30 dní za predpokladu, že to nebude veľmi nespravodlivé voči veriteľovi. Komisia by mala dôsledne monitorovať členské štáty, aby im zabránila využiť tento článok na umelé oneskorenie platby, najmä vzhľadom na to, že termíny na vykonanie platieb verejnými orgánmi majú významný vplyv na peňažný tok a riadenie likvidity MSP.

4.7.2 EHSV vyzýva európske inštitúcie, aby išli príkladom a platili svojim veriteľom načas a nespôsobovali im zbytočnú administratívnu a finančnú záťaž.

4.8 Európske fondy sociálneho podnikania

4.8.1 EHSV víta návrh nariadenia Európskej komisie o európskych fondoch sociálneho podnikania a pripomína Komisii, že zlepšenie prístupu k adekvátnemu kapitálu pre sociálne podniky musí byť medzi hlavnými bodmi agendy. EHSV vyjadril svoj postoj⁽¹²⁾ k tejto problematike začiatkom roka 2012. Jednou z výziev je potreba odmerať a informovať o sociálnom vplyve portfóliových podnikov a ich vplyve na spoločnosť. EHSV odporúča vypracovanie spoločnej štúdie na úrovni EÚ s cieľom vytvoriť kritériá a ukazovatele na riešenie takýchto problémov. Výbor pripomína Komisii, že takéto fondy môžu byť len jedným z mnohých potrebných finančných nástrojov, ktoré ešte treba vytvoriť.

4.8.2 EHSV tiež vyzýva členské štáty, aby zlepšili uznávanie rôznych foriem sociálnych podnikov. Ak by boli tieto podniky viac uznávané, znížila by sa ich riziková váha pre úvery, ktorý sú im poskytované a neboli by už v tejto oblasti znevýhodnené v porovnaní s tradičnými podnikmi.

5. Konkrétne pripomienky a komentáre k regulačným opatreniam EÚ pre MSP

5.1 Výbor si v plnej miere uvedomuje, že pokiaľ ide o externé financovanie, mnohé MSP, najmä tie menšie, budú aj naďalej závisieť hlavne od úverov.

5.2 EHSV víta stabilné poskytovanie úverov pre MSP zo strany EIB ako jeden z hlavných úverových nástrojov pre MSP na úrovni EÚ a oceňuje finančné výhody poskytované malým a stredným podnikom na zníženie nákladov na úvery pomocou týchto sprostredkovaných úverov. S cieľom dosiahnuť očakávané výsledky výbor vyzýva sprostredkovateľské banky, aby zvýšili svoje komunikačné úsilie s cieľom lepšie spropagovať tieto úvery komunite MSP, a to v úzkej spolupráci s organizáciami MSP.

5.3 Rovnako dôležitá je podpora vytvárania nových foriem sprostredkovateľstva, ktoré v mnohých prípadoch viac vyhovujú rozmanitosti MSP. Skúsenosti z družstevného a sociálneho bankovníctva sú cenné, pretože ponúkajú cieleňú finančnú podporu často sprevádzanú ďalšími podpornými službami.

5.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby rozšírila nástroje s rozdelením rizika pre investície vlastného a kvázi vlastného kapitálu, a to v úzkej spolupráci so skupinou EIB, a aby podporovala emisie spoločných podnikových dlhopisov. Pokiaľ ide o trh kvázi vlastného kapitálu, EHSV obzvlášť nalieha na Komisiu a skupinu EIB, aby našli spôsob zlepšenia mezanínového financovania a preskúmali nové mezanínové produkty, ako je záruka pre mezanínové úvery.

5.5 EHSV odporúča, aby Európska komisia spolu s organizáciami MSP naďalej podporovala finančné mechanizmy EÚ pre MSP s cieľom zabezpečiť lepšie zviditeľnenie a rýchle uplatňovanie týchto nástrojov najmä v členských štátoch, ktoré ešte stále zaostávajú. Keďže skutočné financovanie MSP môže byť chápané ako jeden z najdôležitejších nástrojov v rámci Paktu stability a rastu, touto otázkou by sa mali adekvátne zaoberať národné programy reforiem.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 55.

5.6 Výbor sa nazdáva, že by sa mala venovať osobitná pozornosť podpore MSP prostredníctvom nástrojov na financovanie vlastného kapitálu a úverových nástrojov, ktoré sú obsiahnuté v Programe pre konkurencieschopnosť podnikov a MSP (COSME) a v programe Horizont 2020. EHSV dôrazne podporuje zvýšenie maximálnej hranice stanovenej nástrojom na poskytovanie záruk za úvery v rámci COSME (150 000 EUR), ako už navrhol v predchádzajúcom stanovisku o programe pre konkurencieschopnosť⁽¹³⁾.

5.7 EHSV zdôrazňuje potrebu prijať nariadenia o politike súdržnosti, ktoré zaistia hladkú a účinnú implementáciu programov zameraných na MSP vzhľadom na to, že súčasný rámec dostatočne nenapomáha. EHSV ľutuje, že finančné nariadenia EÚ sú v súčasnosti príliš náročné alebo príliš zložité, čo spôsobuje problémy pre národných sprostredkovateľov zodpovedných za ich implementáciu. Jednoznačne treba lepšie monitorovať využívanie finančných nástrojov v rámci politiky súdržnosti⁽¹⁴⁾.

5.8 Treba sa tiež posunúť od financovania projektov k udržateľnejším finančným nástrojom s cieľom predísť závislosti od verejného financovania. Komisia by mala tiež poskytnúť usmernenia, pokiaľ ide o osvedčené postupy v oblasti spájania a mobilizovania finančných nástrojov z rôznych zdrojov počas všetkých štádií životného cyklu MSP.

5.9 EHSV berie na vedomie návrh na zjednodušenie prístupu MSP k novým finančným nástrojom z dlhodobého hľadiska (dlhový finančný nástroj EÚ a nástroj EÚ na financovanie vlastného kapitálu) v rámci programu viacročného finančného rámca vo forme špecializovaných platforiem. EHSV predpokladá, že spájaním prostriedkov z viacerých zdrojov môžu finančné nástroje stimulovať investície do zistených medzier na trhu, dosiahnuť úspory z rozsahu a/alebo minimalizovať riziko neúspechu v oblastiach, v ktorých by členské štáty samostatne len ťažko dosiahli požadovaný kritický objem. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby implementovala novú generáciu finančných nástrojov na základe ponaučení získaných zo súčasných nástrojov (finančné nástroje rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie, finančný nástroj s rozdeleným rizikom). Treba zaviesť vhodné pravidlá, usmernenia a normy v súlade s požiadavkami trhu a osvedčenými postupmi, aby sa predišlo prekryvaniu a aby sa zjednodušil spôsob implementácie s cieľom podporiť efektívnosť a finančnú disciplínu. EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že veľmi dôležité je adekvátne monitorovanie, podávanie správ, verejná diskusia a dobrá správa, aby sa zabezpečilo, že zdroje EÚ sa využívajú na plánovaný účel.

6. Konkrétne pripomienky a komentáre k opatreniam na zlepšenie prostredia pre MSP

6.1 Lepšia informovanosť a komunikácia s MSP

6.1.1 EHSV víta návrh na zlepšenie informácií poskytovaných finančným sprostredkovateľom a na nabádanie bánk

a iných finančných inštitúcií, aby poskytovali svojim klientom všetky potrebné informácie s cieľom pomôcť im získať financovanie. EHSV tiež považuje za dôležité podporiť vzdelávanie MSP v oblasti financovania. Výbor dôrazne nabáda členské štáty, aby sa do tejto činnosti zapojili tým, že v úzkej spolupráci s organizáciami MSP vytvoria pre takéto podniky špecifické programy zamerané na investičnú pripravenosť.

6.1.2 Jedným z hlavných problémov pre veľkú väčšinu MSP je prístup k špeciálne prispôbenému poradenstvu. EHSV podporuje podstatu a úlohu Európskej siete podnikov, nazdáva sa však, že jej potenciál by sa mal naplno využiť⁽¹⁵⁾. EHSV preto navrhuje posilnenie kapacity Európskej siete podnikov v oblasti finančného poradenstva. Zdôrazňuje však, že organizácie MSP musia byť tiež úzko zapojené do tejto kampane, ktorá musí byť prispôbená tak, aby zdôrazňovala rozmanitosť MSP.

6.2 Zlepšenie monitorovania trhu s úvermi určenými MSP a zberu údajov

6.2.1 Výbor poukazuje na to, že Komisia sa už touto problematikou zaoberala (prístup MSP k finančným prieskumom a finančný index MSP). Víta návrh Komisie na užšiu spoluprácu s bankovými federáciami a získavanie rád od iných inštitúcií (ECB, EBA). EHSV odporúča zapojiť aj organizácie MSP a inštitúcie na úrovni členských štátov. EHSV ľutuje, že akčný plán sa nezmieňuje o posilnení spolupráce s medzinárodnými organizáciami, ako je OECD, s cieľom získať údaje a vypracovať štatistiky⁽¹⁶⁾ o prístupe k financovaniu

6.3 Kvalitatívne hodnotenie

6.3.1 Čisto kvantitatívne ratingové modely často nie sú vhodné na hodnotenie MSP, pretože sú príliš prísne. Používanie kvalitatívnych faktorov spolu s bežnou kvantitatívnou analýzou je viac ako vítané. Banky by preto mohli zvážiť vyváženú svoju bodovacích metód na hodnotenie bonity MSP, pričom by ponechali vhodný priestor aj pre bankovníctvo založené na osobnom styku. Túto otázku treba riešiť prostredníctvom výmeny osvedčených postupov. EHSV ľutuje, že niektoré banky majú tendenciu skôr upúšťať od tejto myšlienky ako ju presadzovať.

6.4 Podnikateľskí anjeli a ostatní aktéri v počiatočnom štádiu

6.4.1 EHSV považuje za dôležité vytvoriť prepojenie medzi podnikateľskými anjeli a fondmi rizikového kapitálu pôsobiacimi v počiatočnom štádiu a fondmi rizikového kapitálu v neskoršom štádiu s cieľom zabezpečiť solídny reťazec financovania inovácií. Okrem toho by sa mali dôrazne podporovať iniciatívy na podporu intenzívnejšieho dialógu medzi podnikateľskými anjeli, fondmi rizikového kapitálu a miestnymi podnikateľmi.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽¹⁴⁾ Osobitná správa č. 2/2012: „Finančné nástroje pre MSP spolufinancované Európskym fondom regionálneho rozvoja“ – správa Európskeho dvoru audítorov – <http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/13766742.PDF>

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 51, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽¹⁶⁾ Pozri napríklad „Financing SMEs and Entrepreneurs 2012: an OECD scoreboard“ (Financovanie MSP a podnikateľov v roku 2012: prehľad OECD) (http://www.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/financing-smes-and-entrepreneurship_9789264166769-en)

6.4.2 Mali by sa preskúmať a implementovať inovatívne prístupy k rizikovému financovaniu. Jedným z takýchto prístupov je kolektívne financovanie, pri ktorom občania, nie banky alebo špecialisti, investujú do MSP prostredníctvom on-line platforiem a nie trhu s cennými papiermi.

6.4.3 Posilniť by sa mali špecificky prispôbené formy hybridného kapitálu⁽¹⁷⁾, ktoré obsahujú prvky grantov, vlastného a úverového kapitálu (napríklad úvery s rozdelením zisku), pretože lepšie vyhovujú MSP v počiatočnom štádiu ako aj v priebehu ich životného cyklu.

7. Ďalšie odporúčania na zabezpečenie financovania MSP

7.1 Osvedčené postupy v bankovom sektore

7.1.1 Malo by sa považovať o vytvorení takého rámca, pri ktorom by sa mohlo stimulovať poskytovanie úverov peňažnými ústavmi, ktorých činnosť sa opiera o filozofiu spoločného znášania rizík a delby ziskov, keďže to pre MSP môže byť určite prínosom. Komisia by mala dôkladne preskúmať jav, akým je participatívne bankovníctvo. EHSV by ocenil, keby Komisia vypracovala zelenú knihu ako základ pre spustenie diskusie o participatívnom bankovníctve na európskej úrovni. Jednotlivé iniciatívy, ktoré prijali krajiny ako Spojené kráľovstvo, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Luxembursko a Malta sú pozitívne, môžu však brániť ďalšej integrácii finančných služieb v rámci EÚ. Okrem toho vzniká riziko, že jednotlivými nekoordinovanými iniciatívami sa nedosiahne najúčinnejší výsledok, aký by mohol priniesť tento typ financovania, t. j. napríklad rozdelenie rizika, rozdelenie zisku a sociálny prístup k financovaniu. Podpora mikrofinancovania so špecifickými investičnými pravidlami odvolávajúcimi sa na islamské financovanie by takisto mohla podnietiť rast nových podnikateľských aktivít a zároveň prispieť k boju proti chudobe v niektorých regiónoch. V tejto súvislosti by Komisia mala vypracovať oznámenie, ktoré by sa zaoberalo otázkou alternatívnych metód financovania a ich podpory s cieľom zabezpečiť, aby sa tieto metódy mohli rozvíjať v rovnakých podmienkach ako ostatné metódy financovania (napr. konvenčné financovanie).

7.1.2 EHSV berie na vedomie, že Komisia preskúmala prácu sprostredkovateľov úverov a výsledky, ktoré dosiahli, ako aj problémy MSP pri snahe o získanie financovania úveru⁽¹⁸⁾. EHSV vyzýva všetky členské štáty, aby vytvorili takúto funkciu s cieľom zlepšiť transparentnosť v procese poskytovania úverov. Výbor poukazuje na to, že článok 145 ods. 4 smernice o kapitálových požiadavkách (CRD III) a článok 418 ods. 4 navrhovaného nariadenia o kapitálových požiadavkách (CRD IV) obsahujú ustanovenia, ktoré MSP umožňujú požiadať banky, aby ich informovali o ich ratingu a hodnotení. Je dôležité v plnej miere vykonávať tieto ustanovenia v praxi.

⁽¹⁷⁾ <http://www.schwabfound.org/pdf/schwabfound/SocialInvestmentManual.pdf>

⁽¹⁸⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1186&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

7.1.3 Pokiaľ ide o hospodársku súťaž v bankovom sektore, EHSV žiada Komisiu preskúmať stav a zabezpečiť, aby v bankovom sektore zameranom na finančné produkty pre MSP bola dostatočná hospodárska súťaž v členských štátoch, a takisto medzi jednotlivými štátmi. Vyskytuje sa napríklad problém financovania straty (pozri nižšie), a zároveň sadzby za prečerpanie bankového účtu pre malé podniky sú naďalej veľmi vysoké napriek tomu, že úroky ECB za refinancovanie sú na historicky nízkej úrovni. Veľké spoločnosti môžu využiť alternatívy (ako sú priame úvery), ale malé podniky tieto produkty využívať nemôžu.

7.1.4 Financovanie straty: v mnohých členských štátoch účtujú banky podnikom poplatky za splatenie úverov pred stanoveným termínom. Vždy keď sa úver splatí skôr, ako je uvedené v zmluve, banka si účtuje takzvaný poplatok za financovanie straty s cieľom získať kompenzáciu za to, že bude možno musieť reinvestovať peniaze za nižší úrok ako úrok, ktorý by dostala, ak by úver nebol splatený skôr, ako sa očakávalo.

7.1.5 Problémom však je, že tieto poplatky na financovanie straty sú často dosť vysoké. Tieto poplatky často nie sú veľmi jasne vysvetlené v zmluve, ktorá sa vzťahuje aj na budúcnosť, rovnako ako zatiaľ neznáme úrokové sadzby. Podnikom sa vzhľadom na tieto skutočnosti len veľmi ťažko odhadujú prípadné poplatky na financovanie straty v prípade predčasného splatenia. Poniky si však neuvedomujú dokonca ani povinnosť zaplatiť poplatok na financovanie straty.

7.1.6 Banky preto musia poskytovať jasnejšie informácie o takýchto poplatkoch ešte predtým, ako sa podpíše zmluva o poskytnutí úveru. Výška poplatku na financovanie straty by zároveň mala byť obmedzená a primeraná.

7.2 Zviditeľnenie a správa európskych programov na financovanie MSP

7.2.1 EHSV je za vytvorenie jednotnej viacjazyčnej on-line databázy rôznych zdrojov financovania, do ktorej budú začlenené európske, národné a regionálne opatrenia na zjednotenie prístupu MSP k financovaniu. Výbor vyzýva Komisiu, aby distribuovala praktickú príručku⁽¹⁹⁾, ktorú vypracovala a ktorá obsahuje informácie o možnostiach prístupu k 50 mld. EUR z verejných financií v 27 členských štátoch.

⁽¹⁹⁾ Záverečná správa, „Evaluation of Member State Policies to facilitate Access to Finance for SMEs“ (Hodnotenie politických opatrení členských štátov zameraných na uľahčenie prístupu MSP k financovaniu), jún 2012, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/guide-to-funding/indirect-funding/files/evaluation-of-national-financing-programmes-2012_en.pdf

7.2.2 EHSV sa nazdáva, že v súvislosti s programom Horizont 2020 je na čo najlepšie využitie inovačného potenciálu MSP potrebný špecificky vyčlenený rozpočet vo výške 15 % z celkových prostriedkov pridelených na tento program a jednotná riadiaca štruktúra. Pokiaľ ide o postup, treba zlepšiť finančné a administratívne otázky. Napríklad mnohé MSP zapojené do výskumu financovaného zo zdrojov EÚ stále čelia značným problémom súvisiacim s DPH vo svojich krajinách, keď sa zapájajú do projektov. Veľmi často ide o jednu z hlavných prekážok pre tých, ktorí sa naozaj zapájajú už od začiatku. Vo všetkých členských štátoch by sa mali implementovať jasné predpisy, ktoré zbavujú MSP tejto záťaže. DPH by mala byť pri projektoch financovaných EÚ návratná za každých okolností.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Smerom k integrovanému európskemu trhu s kartovými, internetovými a mobilnými platbami“

COM(2011) 941 final

(2012/C 351/11)

Spravodajca: **Stasys KROPAS**

Európska komisia sa 11. januára 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zelenú knihu – Smerom k integrovanému európskemu trhu s kartovými, internetovými a mobilnými platbami“

COM(2011) 941 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. augusta 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra) prijal 157 hlasmi za, pričom jeden člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta iniciatívu Komisie, ktorej cieľom je podporovať bezpečné, transparentné a inovatívne prostredie pre uskutočňovanie platieb v rámci EÚ. Účinnějšíe, modernejšie a bezpečnejšie platobné nástroje sú predpokladom pre ďalšie rozšírenie výhod jednotného trhu, ako aj pre posilnenie konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva v celosvetovom meradle.

1.2 EHSV oceňuje široký rozsah dialógu, ktorý Komisia navrhuje a ktorý zahŕňa hlavné otázky súčasnej i budúcej situácie v oblasti platieb v EÚ. Aby však bolo možné vytvoriť si o situácii celkový obraz, je nutné venovať väčšiu pozornosť hotovostným platbám. Na niektorých trhoch sú hotovostné platby, hoci v čoraz menšom rozsahu, aj naďalej hlavným spôsobom platenia. Čoraz viac údajov zozbieraných na národnej úrovni poukazuje na to, že hotovostné platby sú v zásade menej účinné a ak by spotrebiteľia začali viac využívať elektronické platby, mohli by sa ušetriť značné zdroje. Niektoré členské štáty dosiahli skutočný pokrok smerom k bezhotovostnej spoločnosti. EHSV sa aj napriek tomu domnieva, že široká verejnosť stále nepozná skutočné náklady súvisiace s hotovosťou. Hotovosť sa okrem toho považuje za prostriedok, ktorý uľahčuje tieňovú ekonomiku. Z tohto dôvodu by všetky zainteresované strany mali podporovať tie platobné spôsoby, ktoré pomáhajú pri odstraňovaní tieňovej ekonomiky a ktoré sú lacnejšie a bezpečnejšie. V tejto súvislosti by sa malo zväziť množstvo výhod pre všetky zainteresované strany, ako aj potreba stanoviť primeranú výšku nákladov malých a stredných podnikov, ktoré ponúkajú tieto platobné spôsoby svojim zákazníkom. V členských štátoch by sa preto mali zaviesť dodatočné iniciatívy, ktoré bude Komisia jasne podporovať.

1.3 Platba kartou je najpopulárnejším bezhotovostným spôsobom platenia v EÚ i na celom svete. V ekonomickej literatúre čoraz viac prevláda názor, že bezhotovostný spôsob platby je z fiškálneho aj ekonomického hľadiska najtransparentnejší a navyše je pre celú spoločnosť najlacnejší a tiež pohodlný,

bezpečný a inovatívny. EHSV preto podporuje návrh Komisie týmto spôsobom využiť výhody väčšej integrácie trhu. Aj napriek tomu sa príležitosti, ktoré jednotný trh ponúka, naplno nevyužívajú, a to v dôsledku historických prekážok a nedostatku normalizácie a interoperability, ako aj v dôsledku rozdielov a nedostatkov vo využívaní verejne prístupných informácií, ktoré by sa dali prekonať väčším využívaním platieb kartou, cez internet a mobilnými telefónmi. Potenciál hospodárskej súťaže, inovácie a účinnosti sa preto v plnej miere nevyužíva. EHSV vyzýva, aby trhové iniciatívy čo najskôr navrhli uskutočniteľné riešenia, predovšetkým také, ktoré by zároveň podporovali finančné a digitálne začlenenie.

1.4 Súčasná právna neistota v oblasti podnikateľských modelov založených na výmenných poplatkoch bráni rastu platieb kartou, elektronických platieb a platieb mobilným telefónom, ako aj hotovostných prevodov. Jasnosť je pre investície a inovácie v platobných systémoch maximálne dôležitá. EHSV vyzýva Komisiu, aby stabilizovala podnikateľské prostredie pre všetkých operátorov. V súlade s cieľmi jednotnej oblasti platieb v eurách (SEPA) by medzi vnútroštátnymi a cezhraničnými transakciami nemal byť rozdiel v poplatkoch a ďalších požiadavkách.

1.5 Prístup k informáciám o dostupnosti finančných prostriedkoch na bankových účtoch si vyžaduje starostlivé zváženie mnohých aspektov vrátane bezpečnosti, ochrany údajov, práv spotrebiteľa, hospodárskej súťaže a kompenzácie pre zriaďovateľov účtov. EHSV konštatuje, že subjekty, ktoré majú záujem o prístup k takýmto informáciám, by mali byť regulované a podliehať dohľadu, a to v závislosti od ich rizikového profilu. V európskom právnom rámci by sa mali jasne odzrkadľovať povinnosti a zodpovednosť zainteresovaných operátorov.

1.6 Na mnohých trhoch nemusia byť zákazníci pripravení akceptovať príplatky, a preto budú možno viac využívať hotovostné platby v presvedčení, že tento spôsob platenia nič

nestojí. Aj keď spotrebiteľov bude pred nadmernými príplatkami od 13. júna 2014 chrániť smernica o právach spotrebiteľov, nie je jasné, ako sa táto ochrana dá zabezpečiť vo veľmi premenlivom online prostredí.

1.7 Elektronické platby oceňujú zákazníci na vnútroštátnych trhoch. Celoeurópske riešenie, založené na internetovom bankovníctve, však stále neexistuje. A práve táto skutočnosť je prekážkou väčšieho využívania elektronického obchodovania. EHSV vyzýva operátorov takýchto systémov, aby otvorene a transparentne riešili problémy s interoperabilitou a aby čo najskôr pristúpili k vyriešeniu otvorených otázok v oblasti elektronického obchodovania.

1.8 EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že sa pri platbách mobilným telefónom budú od počiatočnej fázy ich vývoja rešpektovať zásady otvoreného prístupu k platformám, prenosnosti aplikácií a bezpečnosti, a že sa bude predchádzať duplicitným nákladom operátorov, ktorí chcú tieto platby prijímať.

1.9 EHSV berie na vedomie pokrok, ktorý dosiahli účastníci trhu pri predchádzaní podvodom uskutočňovaným na fyzických platobných termináloch. Najväčšiu hrozbu v súčasnosti predstavujú podvody uskutočňované online. Mali by sa zaviesť dodatočné bezpečnostné opatrenia, nie však na úkor pohodlia zákazníkov. Bezpečnostné opatrenia by v prípade, že ich navrhnu verejné orgány, mali byť podľa možnosti technologicky neutrálne.

1.10 EHSV víta prebiehajúcu snahu o posilnenie riadenia súčasnej jednotnej oblasti platieb v eurách (SEPA) a podporuje zámer centralizovať „vlastníctvo“ SEPA, napríklad pod záštitou Rady SEPA. EHSV však vyzýva Komisiu a Európsku centrálnu banku, aby čo najskôr dopracovali podrobnosti tohto projektu, keďže súčasné faktické vákuum znemožňuje jeho realizáciu.

2. Kontext stanoviska

2.1 Dokončenie SEPA je jednou z priorit Komisie, pokiaľ ide o dokončenie jednotného trhu. Dosiahnuté výsledky v oblasti normalizácie a interoperability, podporené harmonizovaným právnym rámcom, sú operátorom už k dispozícii vo forme prevodných príkazov SEPA a inkás SEPA, ktoré od 1. februára 2014 nahradia doterajšie platobné systémy v eurozóne.

2.2 Pôsobnosť SEPA je však širšia a zahŕňa ďalšie piliere. Jeden z nich je venovaný platbám kartou – najvýznamnejšiemu platobnému nástroju v Európskej únii i na celom svete. Ďalší takýto pilier tvoria elektronické platby, t.j. platby za nákupy uhrádzané cez internet. Tieto platby v súčasnosti predstavujú len malú časť všetkých bezhotovostných platieb, pričom sa očakáva dvojciferný rast. Európska platobná rada (EPC), ktorá je koordinačným a rozhodujúcim orgánom európskeho bankového sektora v oblasti platieb, rozšírila rozsah svojich činností aj

na elektronické platby a vyvinula rámec pre elektronické platby SEPA. Generálne riaditeľstvo Komisie pre hospodársku súťaž nedávno adresovalo rade EPC žiadosť o informácie.

2.3 Platby mobilným telefónom sú najnovším pilierom. Rada EPC v spolupráci s ďalšími operátormi prijala koordinované opatrenia týkajúce sa platieb mobilným telefónom tým, že pripravila technickú dokumentáciu o usmerneniach v oblasti interoperability a niekoľko bielych kníh. Platby mobilným telefónom sú stále v počiatočnej fáze vývoja, avšak očakávaná, pokiaľ ide o ich budúce postavenie, sú veľmi vysoké. Aj keď sa platby kartou, elektronické platby a platby mobilným telefónom líšia svojím stupňom vývoja, rozsahom a podnikateľským modelom, európske inštitúcie a trhoví operátori zastávajú spoločný názor, že je potrebné dosiahnuť ďalší pokrok v oblasti integrácie, transparentnosti a hospodárskej súťaže. Existuje riziko, že nedostatky, ktoré sa vyskytli v súčasných podnikateľských modeloch, sa prenesú aj do vznikajúceho prostredia platieb mobilným telefónom.

2.4 Každý občan, podnik alebo verejný orgán vykonáva platby buď tradičnými platobnými metódami (napr. v hotovosti) alebo prostredníctvom moderných platobných služieb (napr. elektronickými platbami). Podľa štatistiky Európskej centrálnej banky (1) sa v roku 2010 v Európskej únii 86,4 miliardy transakcií zrealizovalo inými platobnými metódami než hotovostnou platbou, čo je o 4,4 % viac ako v predchádzajúcom roku, pričom najviac bolo platieb kartou (39 % alebo 33,9 mld.). Hodnota platieb kartou dosiahla výšku 1,8 bilióna EUR, čo predstavuje ročný nárast o 6,7 %, teda viac ako trojnásobok nárastu reálneho HDP v eurozóne, ktorý predstavoval 1,8 %. Aj keď v používaní kariet existujú značné rozdiely medzi jednotlivými krajinami, všeobecný trend je, že platba kartou je jedným z najdynamickejších bezhotovostných platobných nástrojov.

2.5 Prieskum, ktorý vykonal Európsky systém centrálnych bánk (2), preukázal, že výmenné poplatky nie sú v Európskej únii stanovované ani uplatňované harmonizovaným spôsobom. Voľba, štruktúra a výška výmenných poplatkov sa v mnohom odlišujú a závisia od viacerých faktorov a indikátorov. Výmenné poplatky sú hlavnou zložkou obchodníckych poplatkov. Komisia i národné orgány pre hospodársku súťaž zhodnotili konkurenčné aspekty výmenných poplatkov a prijali viaceré rozhodnutia, z ktorých niektoré sa vzťahovali na cezhraničné aktivity a iné boli obmedzené na národnú úroveň.

2.6 V súvislosti s transparentnosťou poplatkov bohužiaľ neboli uskutočnené oficiálne prieskumy ani sa nezverejňujú úplné národné štatistiky ani porovnania jednotlivých krajín, pokiaľ ide o náklady hradené spotrebiteľmi, ako sú rôzne poplatky, ktoré priamo súvisia s jednotlivými spôsobmi platenia, napriek tomu, že tieto informácie sú dostupné národným orgánom dohľadu, väčšina ktorých ich nezverejňuje.

(1) <http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr110912.en.html>.

(2) <http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecboop131.pdf?4cce20956bed7b7e5f454a4ea77f7c9b>.

2.7 Aj napriek prebiehajúcim súkromným iniciatívam vedúcim k normalizácii stále existuje fragmentácia v niektorých oblastiach transakcií: medzi prijímajúcimi a vydávajúcimi poskytovateľmi platobných služieb, medzi kartami a terminálmi, ako aj medzi terminálmi a prijímajúcimi poskytovateľmi platobných služieb. Tieto iniciatívy však často v dôsledku rôznych obchodných záujmov alebo chýbajúceho jasného harmonogramu implementácie zatiaľ dosiahli len obmedzené konkrétne výsledky.

2.8 Vysoké investície a značné úsilie všetkých operátorov vynaložené na prechod z magnetického prúžku na čipovú technológiu EMV mali pozitívny vplyv na zníženie miery podvodov pri fyzických kartových transakciách. Nedávne trendy ale poukazujú na to, že kartové transakcie vykonávané na diaľku sú v súčasnosti najviac ohrozené podvodnými aktivitami, a to aj napriek tomu, že sa na všetkých kartových transakciách podieľajú len malým podielom. Tento problém pritiahol pozornosť orgánov dohľadu a dozoru, ktoré v roku 2011 pod záštitou Európskej centrálnej banky spojili svoje sily v rámci fóra *SecuRe Pay Forum*, aby posilnili úroveň bezpečnosti elektronických platobných služieb a nástrojov a zvýšili dôveru verejnosti. V roku 2012 toto fórum sfinalizuje súbor technologicky neutrálnych odporúčaní v oblasti bezpečnosti platieb cez internet.

2.9 Zelená kniha Komisie sa zaoberá celým súborom problémov v oblasti platieb, ktoré by v prípade ich vyriešenia poskytli základ pre integrovanejšie a bezpečnejšie platobné služby poskytované buď v tradičných kamenných obchodoch alebo v rýchlo sa vyvíjajúcom elektronickom prostredí. Väčšia konkurencia, väčší výber a transparentnosť pre spotrebiteľov, viac inovácie a bezpečnosti pri platení a väčšia dôvera zákazníkov poskytnú Európe príležitosť stať sa priekopníkom toho, čo by v 21. storočí mohlo „vykonanie platby“ znamenať.

2.10 Komisia popisuje víziu integrovaného trhu, identifikuje rozdiely medzi súčasnou situáciou a touto víziou i prekážky, ktoré sú príčinou týchto rozdielov. Pomenúva aj päť rozsiahlych opatrení zameraných na urýchlenie integrácie trhu a zamýšľa sa nad tým, ako by mala prebiehať ich implementácia. Prvé opatrenie je, pokiaľ ide o problémy, najväčšie a týka sa fragmentácie trhu, prístupu a cezhraničných problémov. Ďalšie štyri opatrenia sa týkajú transparentného a nákladovo efektívneho stanovovania cien, normalizácie, interoperability a otázok súvisiacich s bezpečnosťou. Usmernenia v oblasti riadenia sa majú aplikovať na súčasné systémy SEPA (prevodné príkazy, inkasá), ako aj na karty, elektronické platby a platby mobilným telefónom.

3. Prípomienky a komentáre

3.1 Na úrovni EÚ zatiaľ chýba postoj týkajúci sa dlhodobých a na budúcnosť orientovaných otázok v súvislosti s platbami (okrem prevodných príkazov SEPA a inkasá SEPA), ktorý má dosah na všetkých operátorov na jednotnom trhu. EHSV víta zelenú knihu Komisie a očakáva, že sa podniknú primerané nadväzujúce kroky na odstránenie súčasných nedostatkov. EHSV vyzýva k tomu, aby záujmy spotrebiteľov v oblasti dostupnosti bezpečných, účinných, pohodlných a rýchlych platieb stáli v popredí každej platobnej transakcie.

3.2 Zelená kniha je zameraná na elektronické platby, pričom sa ale nevenuje stále dominantnej úlohe hotovostných platieb, ktoré predstavujú 80 % platobných transakcií v Európe. Vyššia transparentnosť nákladov je rovnako dôležitá v prípade elektronických platieb, ako aj hotovostných platieb a pri analýze bezhotovostných platobných prostriedkov by mala slúžiť ako primárny zdroj. Široká verejnosť má stále dojem, že hotovostné platby nič nestoja. Ak by platitelia zmenili svoje návyky a viac využívali moderné a menej nákladné spôsoby platenia, mohla by sa značne zvýšiť efektívnosť. Zo získaných údajov tiež vyplýva, že prevažne hotovostných platieb má pozitívny súvis s úrovňou tieňovej ekonomiky vzhľadom na to, že hotovostné platby sa ťažko dajú sledovať. EHSV preto podporuje členské štáty, aby prijali ďalšie iniciatívy zamerané na prehodnotenie postavenia hotovosti v moderných ekonomikách, ktoré Komisia jasne podporí.

3.3 EHSV zastáva názor, že by sa mali starostlivo zväziť dodatočné opatrenia, najmä tie závažné, zamerané na zvýšenie transparentnosti, aby spotrebiteľia neboli zahltení príliš veľkým množstvom informácií, ktoré ak sú poskytnuté v nesprávnom čase (napr. počas špičky) a v zložitom formáte, môžu negatívne ovplyvniť nakupovanie a narušiť obchodníkom proces verifikácie.

3.4 Medzinárodné a niektoré vnútroštátne kartové systémy si zakladajú svoj podnikateľský model na výmenných poplatkoch, proti ktorým v rôznom rozsahu namietali národné orgány pre hospodársku súťaž, ako aj Komisia. Rozhodnutie Komisie z roku 2007, ktorým sa spoločnosti MasterCard zakázalo vyberanie cezhraničných výmenných poplatkov, nedávno potvrdil všeobecný súd. EHSV konštatuje, že podnikateľským modelom založeným na výmene sa doteraz nepodarilo zosúladiť s víziou SEPA, a to neuplatňovať žiaden rozdiel v poplatkoch medzi cezhraničnými a vnútroštátnymi transakciami. Okrem toho chýbal aj samoregulačný mechanizmus, ktorý by zabezpečoval zníženie výmenných poplatkov v prípade zvyšujúceho sa objemu transakcií, ako aj alternatívne riešenia stanovovania cien uplatniteľné na platby s nízkou hodnotou. EHSV vyzýva Komisiu, aby stabilizovala dlhodobé podnikateľské prostredie pre všetkých operátorov tým, že zohľadní aj skúsenosti iných regiónov (napr. Austrálie), ktoré v tomto ohľade prijali právne predpisy, a že zabezpečí rovnaké podmienky pre jednotlivé podnikateľské modely kartových systémov.

3.5 Zoskupovanie (*co-badging*) jednotlivých platobných značiek buď na plastových kartách alebo na vznikajúcich mobilných platformách by nemalo oslabovať právo spotrebiteľov vybrať si medzi značkami, ani obmedzovať možné stimuly pre obchodníkov. Zoskupovanie značiek je dôležité pre nové systémy, ktoré vstupujú na trh, a v konečnom dôsledku uľahčuje tak výber, ako aj hospodársku súťaž. V niektorých prípadoch môže jedna značka zaviesť dodatočné povinné požiadavky vzťahujúce sa na transakcie uskutočňované v jej sieti aj napriek tomu, že transakciu iniciovala iná značka. EHSV je toho názoru, že je potrebné zabezpečiť, aby značky nemali možnosť ukladať takéto požiadavky pri spracúvaní transakcií.

3.6 EHSV zastáva názor, že oddelenie funkcií riadenia systému od spracovania je kľúčovým prvkom na vytvorenie konkurencieschopného trhu platobných kariet, keďže „vertikálne silá“ môžu pri hospodárskej súťaži s nezávislými spracovateľmi využiť krížové subvencovanie. Okrem toho je súčasný systém menej priaznivý pre plánované iniciatívy podporujúce interoperabilitu medzi spracovateľmi. Takéto oddelenie, najlepšie na úrovni podnikov, by posilnilo integračné a konkurenčné procesy na jednotnom trhu.

3.7 Na základe súčasného právneho rámca nemajú platobné inštitúcie ani inštitúcie elektronických peňazí právo na prístup do platobných systémov označených v rámci smernice o konečnom zúčtovaní. Uvedené systémy sú zamerané predovšetkým na platby s veľkou hodnotou a platby v maloobchode. Ak by Komisia plánovala akékoľvek zmeny v súčasnom rámci, EHSV by ju vyzval, aby zvažila riziko, ktoré by v súčasných platobných systémoch (infraštruktúrach) predstavovali noví účastníci (t.j. platobné inštitúcie a inštitúcie elektronických peňazí), keďže napríklad nemajú žiaden prístup k financovaniu z centrálnych bánk.

3.8 Rámec platobných kariet SEPA (SCF), ktorý pôvodne vyvinula rada EPC, by nemal obmedzovať podnikateľské modely, ktoré vyvinú iní operátori. V ideálnom prípade by sa rámec SCF mal starostlivo preskúmať v rámci novej štruktúry riadenia SEPA, pričom by sa mali zohľadniť pripomienky všetkých zainteresovaných strán.

3.9 EHSV sa obáva, že subjekty, ktoré nie sú regulované ani kontrolované, sa snažia o prístup k citlivým informáciám o účtoch. Povinnosti a zodpovednosť zainteresovaných operátorov nie sú v európskom právnom rámci riadne stanovené, čo môže mať neočakávané dôsledky pre spotrebiteľov v prípade zneužitia údajov alebo podvodu. Prístup k informáciám o dostupnosti finančných prostriedkov na bankových účtoch by sa mal starostlivo zanalyzovať, pričom by sa mali zohľadniť mnohé aspekty, ako napríklad bezpečnosť, ochrana údajov, práva spotrebiteľa, hospodárska súťaž a kompenzácie pre zriaďovateľov účtov.

3.10 Príplatky ponúkajú obchodníkom príležitosť, ako navýšiť hodnotu transakcie o poplatok, ak sa používa karta. Táto možnosť bola v celej EÚ uznaná prijatím smernice o platobných službách, pokiaľ ju členský štát výslovne nezakázal. Doterajšie skúsenosti s príplatkami vyberanými v určitých prípadoch neprinesli jasné výsledky, aspoň z krátkodobého hľadiska. Napríklad začiatkom roku 2005 Dáni razantne reagovali na zavedenie poplatkov pri ich vnútroštátnych transakciách v rámci systému debetných kariet, ktoré prudko poklesli, zatiaľ čo výbery z bankomatov vzrástli. Prieskumy vykonané na iných trhoch potvrdzujú tento trend. Aj keď spotrebiteľov bude pred nadmernými príplatkami od 13. júna 2014 chrániť smernica o právach spotrebiteľov, nie je jasné, ako sa táto ochrana dá zabezpečiť vo veľmi premenlivom online prostredí. EHSV zastáva názor, že v praxi by sa v celej Európe výber príplatkov nemal podporovať.

3.11 Systém platobných kariet charakterizuje nedostatok normalizácie a interoperability. Napríklad prevádzkovateľ terminálu musí prejsť až siedmimi certifikačnými procesmi, aby mohol pôsobiť na úrovni EÚ. EHSV vyzýva súkromný sektor, aby spojil sily a dosiahol konkrétne výsledky, najmä v súvislosti s realizačným rámcom a ambicióznymi termínmi. Ak však budú riešenia trhu pomalé, Komisia by mala prevziať iniciatívu a predložiť legislatívne návrhy.

3.12 Dostupnosť elektronických platobných služieb je obmedzená hlavne hranicami jednotlivých štátov. EHSV vyzýva operátorov takýchto systémov, aby otvorene a transparentne riešili problémy s interoperabilitou a aby čo najskôr pristúpili k vyriešeniu otvorených otázok v oblasti elektronického obchodovania. Ak však trh nedosiahne očakávané výsledky, Komisia by mala stanoviť regulačné požiadavky týkajúce sa dostupnosti systémov elektronických platieb na európskej úrovni.

3.13 EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že sa pri platbách mobilným telefónom budú od počiatočnej fázy ich vývoja rešpektovať zásady otvoreného prístupu k platformám, prenosnosti aplikácií a bezpečnosti, a že sa bude predchádzať duplicitným nákladom operátorov, ktorí chcú tieto platby prijímať. Orgány na ochranu údajov by okrem toho mali podporovať operátorov pri vývoji užívateľsky jednoduchých riešení.

3.14 Bezpečnosť je kľúčová, aby verejnosť dôverovala platobným nástrojom, a v najlepšom prípade by sa mala riešiť už v štádiu navrhovania. V súvislosti s bezpečnosťou je mimoriadne dôležité, aby bol každý poskytovateľ služieb v platobnom reťazci primerane regulovaný a kontrolovaný. EHSV berie na vedomie pokrok, ktorý dosiahli účastníci trhu pri predchádzaní podvodom uskutočňovaným na fyzických platobných termináloch, no zároveň konštatuje, že operátori sú v online podnikaní vystavení podvodom. Bezpečnostné opatrenia by nemali byť na úkor pohodlia spotrebiteľov a v prípade, že ich navrhujú verejné orgány, mali by byť podľa možnosti technicky neutrálne. EHSV v tejto súvislosti víta odporúčania inštitúcií zapojených do fóra *SecuRe Pay Forum* o bezpečnosti platieb cez internet, ako aj ich úsilie posilniť úroveň bezpečnosti elektronických platobných služieb a zvýšiť dôveru verejnosti. Správnu realizáciu týchto odporúčaní by mali ďalej monitorovať príslušné orgány.

3.15 Predchádzanie podvodom si vyžaduje dodatočné opatrenia zo strany príslušných orgánov členských štátov. EHSV v tomto smere víta zriadenie nového európskeho strediska boja proti počítačovej kriminalite v rámci Europolu, ktoré začne svoju činnosť 1. januára 2013, a dúfa, že sa toto stredisko stane kompetenčným centrom boja EÚ proti podvodníkom. Túto iniciatívu podporil EHSV v stanovisku z vlastnej iniciatívy na tému „Boj proti podvodom a falšovaniu v oblasti bezhotovostných platobných prostriedkov“, ktoré bolo prijaté 23. októbra 2008⁽³⁾. EHSV konštatuje, že ďalšie opatrenia vymedzené v uvedenom stanovisku sú aj naďalej veľmi dôležité a mali by sa tiež zvažovať.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 22.

3.16 Na platbách sa podieľajú mnohé zainteresované strany a ich záujmy, hoci niekedy rozdielne, by sa mali zohľadniť pri budovaní budúceho platobného prostredia. Nové riadenie SEPA by malo zabezpečovať otvorenosť, transparentnosť a rovnaké podmienky v tomto vyvíjajúcom sa a ambicióznom projekte. EHSV víta prebiehajúcu snahu Komisie a Európskej centrálnej banky centralizovať „vlastníctvo“ SEPA, napríklad pod záštitou Rady SEPA. EHSV ich však vyzýva k tomu, aby daný proces urýchlili, keďže súčasné faktické vákuum znemožňuje jeho realizáciu.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o štatúte európskej nadácie (FE)“

COM(2012) 35 final – 2012/22 (APP)

(2012/C 351/12)

Spravodajkyňa: **Mall HELLAM**

Európska komisia sa 10. mája 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady o štatúte európskej nadácie (FE)“

COM(2012) 35 final – 2012/0022 (APP).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. augusta 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 132 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) podporuje návrh nariadenia Rady o štatúte európskej nadácie, ktorý predložila Európska komisia (EK) a ktorý umožní založiť európsku nadáciu (Fundatio Europaea – FE). EHSV tento štatút požadoval s cieľom uľahčiť cezhraničné aktivity a spoluprácu verejnoprospešných nadácií v Európskej únii, a tým prispieť k podporovaniu hospodárskej a sociálnej súdržnosti v EÚ ⁽¹⁾.

1.2 EHSV teraz odporúča, aby Európsky parlament a Rada uvedený návrh bezodkladne prijali. Nadácie sa v súčasnosti viac ako kedykoľvek predtým venujú otázkam presahujúcim hranice štátov, otázkam, ktoré si vyžadujú účinnú organizačnú formu. Nadácie na európskej úrovni, ktoré pôsobia v oblasti vedy, výskumu a spoločenských otázok, potrebujú právnu formu uznávanú v každom členskom štáte EÚ.

1.3 Samotný sektor nadácií a organizácie a siete, ktoré ho zastupujú na národnej úrovni a na úrovni EÚ, opakovane požadovali štatút európskej nadácie ako nákladovo najefektívnejšie riešenie cezhraničných prekážok, a tým aj ako stimul nadačných aktivít v celej Európe.

1.4 Európska nadácia (Fundatio Europaea – FE) bude dobrovoľná a nenahradí miestnu a národnú legislatívu. Dá však nadáciám možnosť zvoliť si štatút pre činnosť vo všetkých krajinách EÚ bez toho, aby museli vytvárať miestne štruktúry, a to za predpokladu, že nadáciu uzná krajina, v ktorej bola založená.

1.5 EHSV súhlasí s tým, že navrhované opatrenie je plne v súlade so zásadou subsidiarity. Opatrenie EÚ je nevyhnutné

v záujme odstránenia prekážok a súčasných obmedzení, s ktorými sa nadácie stretávajú, ak pôsobia v niekoľkých členských štátoch. Aktuálna situácia dokazuje, že opatreniami jednotlivých štátov sa tento problém dostatočne nerieši a že nadnárodný charakter tejto otázky si vyžaduje európsky rámec na zabezpečenie rozvoja nadácií, ktorých poslaním je vyvíjať činnosť v európskom rozsahu. Pokiaľ ide o splnenie tohto cieľa, opatrenie prijaté len členským štátom by vzhľadom na zásadu jednotného trhu nezaručilo optimálne výsledky.

1.6 Zmyslom návrhu je vytvoriť inovatívny legislatívny návrh dopĺňajúci existujúce národné právne predpisy, ktorých forma a rozsah pôsobnosti sa nezmenia. Členské štáty budú mať naďalej možnosť a voľbu zachovať a rozvíjať vlastné formy nadácií.

1.7 EHSV sa stotožňuje s tým, že pre tento návrh bola zvolená forma nariadenia. Je to najvhodnejší právny nástroj na zabezpečenie konzistentnosti štatútu vo všetkých členských štátoch a na zvýšenie dôvery, pretože si vyžaduje priame a jednotné uplatňovanie pravidiel. Túto myšlienku podporuje aj článok 47 o spolupráci medzi dozornými orgánmi a článok 48 venovaný spolupráci s daňovými orgánmi.

1.8 EHSV súhlasí s hlavnými znakmi návrhu EK o štatúte európskej nadácie, ktorý usiluje o dosiahnutie rovnováhy medzi jednoduchým prístupom k štatútu z hľadiska založenia a dôveryhodnosťou, čo sa týka transparentnosti a zodpovednosti.

1.9 Súčasťou návrhu sú aj daňové prvky, ktoré nevytvárajú nový režim, ale automaticky dávajú európskym nadáciám

(1) Stanovisko EHSV – Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 30.

rovnaké postavenie, ako majú verejnoprospešné subjekty. Túto časť návrhu je potrebné pozorne preskúmať, pretože nesmie ohroziť tak veľmi potrebné prijatie navrhovaného nariadenia.

2. Zhrnutie návrhu

2.1 Na úrovni Únie nie je žiaden spôsob, ako harmonizovať právne rámce, v akých verejnoprospešné subjekty vykonávajú svoju činnosť v EÚ. Založenie a fungovanie nadácií po celej EÚ je upravené viac ako 50 právnymi predpismi. Rozdiely medzi občianskoprávnymi a daňovými predpismi členských štátov spôsobujú, že cezhraničné činnosti takýchto subjektov sú nákladné a ťažkopádne. Cezhraničnej činnosti nadácií okrem toho bránia právne, daňové a administratívne prekážky. V dôsledku toho sa cezhraničné smerovanie finančných prostriedkov na verejnoprospešné účely a ich podpora zväčša nevyužívajú dostatočne.

2.2 S cieľom riešiť tieto problémy predložila Komisia návrh nariadenia ustanovujúci novú európsku právnu formu, ktorá má uľahčiť zakladanie a činnosť nadácií na jednotnom trhu. Táto právna forma umožní, aby nadácie efektívnejšie smerovali súkromné finančné prostriedky na verejnoprospešné účely na cezhraničnom základe v rámci EÚ. Výsledkom by malo byť sprístupnenie väčšieho objemu financovania na verejnoprospešné činnosti, čo by malo priaznivý vplyv na verejné blaho európskych občanov a hospodárstvo EÚ ako celok.

2.3 Návrh ustanovuje hlavné znaky európskej nadácie (FE), spôsoby jej založenia a pravidlá týkajúce sa jej organizácie. Okrem toho sa ustanovuje možnosť za určitých podmienok zmeniť FE naspäť na verejnoprospešný subjekt alebo ju zrušiť.

2.4 Nariadenie stanovuje minimálne právomoci dohľadu dozorných orgánov v každom členskom štáte, aby mohli účinnejšie dohliadať nad aktivitami európskych nadácií registrovaných v danom členskom štáte. Rovnako zabezpečuje pre FE a jej darcov automatické uplatňovanie rovnakých daňových výhod, aké sú udelené domácim verejnoprospešným subjektom.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV vo svojom predchádzajúcom stanovisku uznal významný prínos nadácií v mnohých oblastiach, ako sú ľudské práva, ochrana menšín, zamestnanosť a sociálny pokrok, ochrana životného prostredia a európskeho dedičstva či podpora vedeckého a technického pokroku. Kľúčovú úlohu zohrávajú aj pri dosahovaní cieľov inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, ktoré sú stanovené v stratégii Európa 2020.

3.2 Vo všeobecnosti platí v rámci EÚ voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu cez hranice, čo sa však v zásade nedá povedať o činnosti a zdrojoch venovaných verejnoprospešným účelom. Práve táto skutočnosť je dôvodom vytvorenia

európskej nadácie ako novej dobrovoľnej právnej formy paralelnej s právnymi formami, ktoré už existujú v krajinách EÚ.

3.3 EHSV sa domnieva, že vďaka štatútu európskej nadácie budú nadácie profitovať z jednotnejších podmienok v EÚ, pretože budú využívať jeden právny nástroj a riadiacu štruktúru, ktorá bude porovnateľná vo všetkých členských štátoch, čo prinesie väčšiu právnu istotu a zníži náklady na zosúladenie.

3.4 Štatút uľahčí spoločné využívanie a zvyšovanie ich odborných poznatkov a zdrojov. Rozoznateľná európska forma nadácií bude zároveň stimulom pre cezhraničné aktivity a dary. Hospodárstva členských štátov by pravdepodobne uvítali, keby bolo k dispozícii viac finančných prostriedkov na také dôležité oblasti, ako je výskum a vzdelávanie, sociálne a zdravotné služby, kultúra či ochrana životného prostredia.

3.5 EHSV víta skutočnosť, že návrh Európskej komisie (EK) je zameraný len na verejnoprospešné nadácie. Poznamenáva, že definícia verejnoprospešného účelu stanovená v článku 5 vychádza z uzavretého zoznamu najbežnejších účelov, ktoré možno nájsť vo väčšine členských štátov. Poskytuje to väčšiu právnu istotu, pokiaľ ide o určenie verejného prospechu, no môže sa to ukázať ako veľmi ťažkopádne z hľadiska aktualizácie, na ktorú je potrebné jednomyselné rozhodnutie Rady a súhlas Európskeho parlamentu pri príležitosti prvej revízie nariadenia, ku ktorej príde sedem rokov po nadobudnutí jeho účinnosti.

3.6 EHSV poznamenáva, že v nariadení by sa mohol spresniť pojem „služiť všeobecne verejnému záujmu“ a mohlo by sa špecifikovať, že FE musí mať identifikovateľný verejnoprospešný cieľ (resp. ciele) a slúžiť všeobecne verejnému záujmu a/alebo časti verejnosti. EHSV by zároveň odporúčal, aby sa pri určovaní toho, či nejaký subjekt prináša alebo zamýšľa prinášať verejný prospech, brali do úvahy nasledujúce prvky:

a) ako sa dá každý

i) získaný alebo pravdepodobne získaný prínos akejkoľvek osoby zaangažovanej v tomto subjekte alebo akejkoľvek inej osoby (nie ako člena verejnosti) a

ii) neprospech, ktorý vznikol alebo pravdepodobne vznikne verejnosti v dôsledku toho, že bude tento subjekt vykonávať svoje úlohy

porovnať s prínosom, ktorý verejnosť získala alebo pravdepodobne získa v dôsledku uvedeného a

b) ak má alebo pravdepodobne bude mať prínos len časť verejnosti, či nejaká podmienka získania tohto prínosu (vrátane poplatku či príspevku) nie je príliš obmedzujúca.

3.7 EHSV víta ďalšie hlavné znaky štatútu európskej nadácie uvedené v navrhovanom nariadení, ktoré odporúča vo svojom predchádzajúcom stanovisku vrátať:

- a) európskeho rozmeru FE spojeného s vykonávaním činnosti najmenej v dvoch členských štátoch. Tento cezhraničný prvok by sa mal vyžadovať v čase registrácie a počas celej existencie FE;
- b) spôsobu založenia FE buď *ex nihilo* zmenou vnútroštátnej nadácie na európsku nadáciu alebo fúziou vnútroštátnych nadácií. Možnosť založiť FE by mali mať len právnické a fyzické osoby, ktoré už naozaj majú alebo rozvíjajú aktivity v európskom rozsahu, čo dáva členskému štátu istotu, že rámec vnútroštátnych nadácií si zachová svoje špecifiká;
- c) minimálnej sumy aktív FE (25 000 EUR) s cieľom zvýšiť ochranu veriteľov, no nebrániť tomu, aby sa začalo s realizáciou menších iniciatív;
- d) širokej právnej spôsobilosti vrátane práva vlastníť hnutel'ný a nehnuteľný majetok, prijímať a ponechať si dary alebo príspevky akéhokoľvek druhu z akéhokoľvek legálneho zdroja, vrátane podielov a ďalších obchodovateľných nástrojov;
- e) spôsobilosti vykonávať v rámci verejnoprospešného účelu európskej nadácie ekonomické aktivity priamo alebo prostredníctvom inej právnickej osoby pod podmienkou, že všetky príjmy alebo zisky sa využijú na realizáciu verejnoprospešného účelu.

3.8 EHSV berie na vedomie, že nariadením sa má uľahčiť implementácia nedávnych rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie⁽²⁾ umožňujúcich medzinárodné poskytovanie darov európskym nadáciám a považujúcich európske nadácie za verejnoprospešné nadácie spadajúce pod miestne daňové predpisy. EHSV zastáva názor, že na daňové účely by sa malo európskej nadácii udeliť štandardné postavenie neziskovej organizácie pri úplnom rešpektovaní kompetencie a praxe daňových orgánov toho členského štátu, v ktorom FE podlieha zdaneniu, s cieľom rozhodnúť o jej daňovom režime v súlade s platnými daňovými predpismi členského štátu. Členské štáty nemôžu diskriminovať európske nadácie oproti vnútroštátnym verejnoprospešným nadáciám, čo by bolo v rozpore so Zmluvou o EÚ a judikatúrou Súdneho dvora, no môžu voľne rozhodnúť o tom, ktorý daňový režim sa uplatní. Členské štáty by tiež mali špecifikovať, ktorý daňový režim sa uplatní na európske nadácie, ak majú v rámci svojej jurisdikcie niekoľko režimov pre neziskové organizácie.

(²) Pozri rozhodnutia „Persche“ (vec C-318/07), „Stauffer“ (vec C-386/04) a „Missionswerk“ (vec C-25/10).

3.9 Navrhované nariadenie by malo plne zohľadňovať odporúčania, ktoré vyjadril sektor nadácií, s cieľom zaistiť, aby mal konečný nástroj na jednej strane skutočný európsky rozmer bez prílišných odkazov na predpisy členských štátov a na druhej strane bol komplexný a jednoznačný, čo maximálne zvýši jeho budúce využívanie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Ako sa uvádza v spomínanom stanovisku EHSV, hlavné výhody a prínosy štatútu európskej nadácie by boli štvoraké, t. j. účinnosť a zjednodušenie, zodpovednosť, ekonomické prínosy a politický a občiansky prínos. EHSV sa domnieva, že navrhované nariadenie tieto prvky navzájom dobre vyvažuje, kým niektoré návrhy by sa dali vylepšiť, ako sa vysvetľuje ďalej v texte.

4.2 EHSV by chcel upriamiť pozornosť na preklad špecifických pojmov uvedených v návrhu, konkrétne chápanie verejného prospechu, ktorý možno do niektorých jazykov preložiť ako verejný záujem či všeobecný záujem a ktorý odkazuje na veľmi špecifickú právnu formu v členských štátoch so vzájomne prepojeným súborom práv a požiadaviek. Táto skutočnosť by predovšetkým mohla viesť k určitým nejasnostiam, pokiaľ ide o to, ktoré verejnoprospešné subjekty by boli oprávnené zmeniť sa na európsku nadáciu, pokiaľ to členské štáty jednoznačne nestanovia.

4.3 EHSV sa domnieva, že je úlohou členských štátov určiť, ktoré verejnoprospešné subjekty a nadácie by sa mohli zmeniť na európsku nadáciu alebo sa na účely jej založenia zlúčiť. Tým by sa automaticky vylúčili neregistrované subjekty, ako sú správne fondy, ale vzťahovalo by sa to na nadácie s verejnoprospešnými cieľmi, ktoré v niektorých členských štátoch poskytujú základňu neautonómnym fondom, ako aj na príspevkové fondy s verejnoprospešným zameraním.

4.4 EHSV sa domnieva, že vzhľadom na svoj verejnoprospešný charakter a daňové postavenie by európske nadácie založené na dobu neurčitú mali vynaložiť svoj ročný príjem v primeranej lehote (napr. do štyroch rokov), pričom by sa im zaistila možnosť vyčleniť časť svojich zdrojov (napr. jednu tretinu) na zachovanie a/alebo zvýšenie sumy ich prostriedkov slúžiacich na dosahovanie príjmov. Takéto vyčlenenie zdrojov by sa netýkalo európskych nadácií založených na dobu určitú alebo vynakladajúcich všetky prostriedky.

4.5 EHSV by rád zdôraznil, že požiadavky stanovené v návrhu EK v súvislosti s transparentnosťou, najmä pokiaľ ide o otázku externého auditu, sú pre európske nadácie náročnejšie vo vzťahu k objemu ich požadovaných aktív ako požiadavky existujúce pre vnútroštátne nadácie kdekoľvek v EÚ. Táto skutočnosť môže odrádzať od budúceho využívania formy európskej nadácie. Požiadavky na audit by mali platiť až po presiahnutí určitej hranice (napr. 150 000 EUR) a/alebo priemerného počtu aspoň 50 zamestnancov. V prípade európskych nadácií s aktívami nižšími ako navrhovaný limit 150 000 EUR by sa mohli využiť služby nezávislého kontrolóra namiesto audítora. Súčasná prax ukazuje, že 8 členských štátov nevyžaduje externé audity, zatiaľ čo v prípade, že sa takýto audit

vyžaduje, je stanoveným limitom suma od 15 000 EUR (Estónsko) po viac ako 2,5 milióna EUR (Poľsko) a zamestnávanie viac ako 50 pracovníkov⁽³⁾. Tento pomerný prístup k auditu neznamená, že by FE nemusela spĺňať iné ustanovenia týkajúce sa transparentnosti a zodpovednosti uvedené v nariadení, najmä ustanovenia súvisiace s pravidelným (každoročným) zverejňovaním správ.

4.6 Európska nadácia by mala mať možnosť vykonávať „súvisiace“ hospodárske činnosti, t. j. činnosti súvisiace s jej verejnoprospešným účelom, no môže byť už zložitejšie definovať poznámku o nesúvisiacich hospodárskych činnostiach. Situáciu by mohlo ujasniť, keby sa európskym nadáciám umožnilo vykonávať nesúvisiace hospodárske činnosti len nepriamo prostredníctvom iného právneho subjektu.

4.7 EHSV zastáva názor, že sa v nariadení musia prijať ustanovenia týkajúce sa práva zamestnancov FE na to, aby boli informovaní a aby s nimi prebehla porada na primeranom nadnárodnom stupni v situáciách, keď má FE podstatný počet zamestnancov v rôznych členských štátoch:

- a) pokiaľ ide o sociálny rozmer, v nariadení by sa vo všeobecnosti odkazovalo na právne zásady miesta výkonu práce zamestnancami;
- b) pokiaľ ide o praktické opatrenia týkajúce sa nadnárodného informovania a porady so zamestnancami, tie by sa mali určovať najmä dohodou medzi stranami v FE;
- c) ak takáto dohoda nebola uzavretá, mali by sa uplatňovať požiadavky stanovené v článku 38 nariadenia na účely informovania zamestnancov a porady s nimi;
- d) konečným cieľom by malo byť zachovať nadobudnuté práva, ktoré v súčasnosti majú zamestnanci pracujúci vo vnútroštátnych nadáciách, a zároveň sa vyhnúť tomu, aby bol systém príliš ťažkopádny.

4.8 EHSV sa domnieva, že nariadenie v tomto znení *de facto* prináša niektoré úplne nové ustanovenia pre dobrovoľníkov, hoci neexistuje žiaden európsky štatút, resp. právna definícia dobrovoľníkov, ich práv a povinností. Keďže chýbajú takéto dôležité aspekty, EHSV sa domnieva, že informovanie dobrovoľníkov FE a konzultovanie s nimi by malo prebiehať podľa platných právnych predpisov členského štátu. Pokiaľ ide o praktické opatrenia týkajúce sa nadnárodného informovania a porady s dobrovoľníkmi, tie by sa mali určovať najmä dohodou medzi stranami v FE. Zámerom je neobchádzať existujúce právne predpisy týkajúce sa dobrovoľníkov ani ich štatút a tiež nespôsobiť prílišnú zložitú a ťažkopádnu situáciu využívania FE tým, že by sa doplnili podmienky, ktoré sa v reálnych situáciách nevyskytnú. EHSV zároveň zastáva názor, že právo dobrovoľníkov na informovanie a konzultáciu nemožno porovnávať s takýmto právom zamestnancov, pretože by to vytvorilo bezprecedentné práva a právnu komplexnosť.

4.9 EHSV víta, že navrhované nariadenie zohľadňuje jeho pôvodné odporúčania delegovať dohľad nad európskymi nadáciami na príslušné určené orgány členských štátov na základe spoločne dohodnutých noriem štatútu európskej nadácie, pokiaľ ide o požiadavky na registráciu, vykazovanie a dohľad uvedené v nariadení o štatúte európskej nadácie. EHSV zastáva názor, že ak takéto orgány zatiaľ neexistujú, mohli by túto úlohu plniť orgány zodpovedné za registráciu spoločností. EHSV sa domnieva, že by sa malo ponechať na slobodnom rozhodnutí členských štátov, aby určili jeden alebo viac orgánov podľa svojich potrieb a postupov.

4.10 Ak chcú zákonodarcovia EÚ zachovať daňové prvky v konečnom znení nariadenia, EHSV navrhuje, aby náležite zohľadnili prístup, ktorý by odporúčali ľudia s praktickými skúsenosťami z nadácií. Mohlo by to zahŕňať povedzme kombináciu nástroja občianskeho práva (napr. nariadenie EK) a požiadaviek daňových predpisov, ktoré by členské štáty považovali za dôležité (napr. vynaloženie ročného príjmu v primeranej lehote).

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽³⁾ Pozri *Foundations Legal and Fiscal Country Profiles*, Európske nadačné centrum 2011.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o presadzovaní smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb“

COM(2012) 131 final – 2012/61 COD

(2012/C 351/13)

Spravodajca: **Thomas JANSON**

Európsky parlament (18. apríla 2012) a Rada (25. apríla 2012) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o presadzovaní smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb“

COM(2012) 131 final – 2012/0061 COD.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 27. júna 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. – 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra 2012) prijal 219 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Návrh smernice Komisie o presadzovaní smernice o vysielaní pracovníkov je jedným z návrhov, ktorým sa na jednej strane posilňujú predpisy o vysielaní pracovníkov a na strane druhej by sa mali kodifikovať existujúce právne predpisy o práve na kolektívne konanie v cezhraničných prípadoch. Tieto návrhy sú reakciou na diskusiu vyvolanú štyrmi rozsudkami Súdneho dvora Európskej únie (Viking-Line, Laval, Ruffert a Luxemburg) o rovnováhe medzi sociálnymi právami a ekonomickými slobodami.

1.2 EHSV požiadal v dvoch stanoviskách o posilnenie predpisov o vysielaní pracovníkov, o. i. vysvetlením a vylepšením ustanovení smernice o vysielaní pracovníkov, a o užšiu spoluprácu medzi úradmi členských štátov. EHSV víta ciele návrhu vykonávacej smernice vypracovanej Komisiou, zdôrazňuje však význam zabezpečenia ochrany vyslaných pracovníkov, pričom je potrebné zohľadniť rôzne modely pracovného trhu v členských štátoch a predchádzať sociálnemu dumpingu a nekalej hospodárskej súťaži. EHSV sa preto domnieva, že EÚ by mala klásť väčší dôraz na sociálne aspekty.

1.3 EHSV víta zámer presadzovať existujúcu smernicu a zamerať sa pritom na lepšie vykonávanie a účinnú administratívnu spoluprácu medzi členskými štátmi. Pôvodná smernica zohráva kľúčovú úlohu pri presadzovaní prostredia spravodlivej hospodárskej súťaže medzi všetkými poskytovateľmi služieb (vrátane poskytovateľov z iných členských štátov) tým, že zabezpečuje rovnaké podmienky a právnu istotu poskytovateľom služieb, prijímateľom služieb a pracovníkom vyslaným na účely poskytovania služieb.

1.4 Výbor považuje za dôležité, aby návrh zabezpečoval ochranu vyslaných pracovníkov, aby sa v členských štátoch

rešpektovali rôzne modely pracovného trhu a zároveň rozšírili možnosti cezhraničného obchodu predovšetkým tým, že sa zamedzí zbytočným administratívnym nákladom.

1.5 V záujme podpory cezhraničného poskytovania služieb v prostredí spravodlivej hospodárskej súťaže je dôležité, aby minimálne podmienky zamestnávania vyplývajúce z právnych predpisov členských štátov a kolektívnych zmlúv boli rovnaké.

1.6 Prvky uvedené v článku 3 ods. 1 smernice by sa nemali vnímať ako vyčerpávajúci zoznam, ale ako súčasť celkového hodnotenia, pri ktorom boli zohľadnené všetky relevantné faktory.

1.7 Táto smernica by mala zabezpečiť väčšie rešpektovanie autonómie sociálnych partnerov a ich úlohu v jednotlivých modeloch pracovného trhu. EHSV pripomína členským štátom zodpovednosť pri zabezpečovaní účinných kontrol a považuje za veľmi dôležité, aby sa po troch rokoch revidoval zoznam opatrení.

1.8 V záujme ochrany práv pracovníkov by členské štáty mali mať možnosť stanoviť zahraničným poskytovateľom služieb povinnosť vymenovať kontaktnú osobu, ktorá bude oprávnená rokovať v mene daného podniku. Článok 11 ods. 3 by mal zabezpečiť, že odbory a iné organizácie v hostiteľskej krajine budú môcť chrániť práva vyslaných pracovníkov v súlade so zvyklosťami krajiny.

1.9 EHSV považuje návrh o spoločnej a nerozdelnej zodpovednosti pri subdodávkach za kľúčový prvok navrhovanej smernice. Poskytuje ochranu pracovníkom v odvetví, v ktorom sú subdodávky najrozšírenejšie, pričom zároveň rešpektuje potrebu zamestnávateľov mať istotu, pokiaľ ide o ich vlastnú zodpovednosť. EHSV však zdôrazňuje, že návrh musí rešpektovať existujúce systémy spoločnej a nerozdelnej zodpovednosti v členských štátoch. Členským štátom, ktoré takéto systémy nemajú, EHSV dôrazne odporúča, aby ich po konzultácii so sociálnymi partnermi zaviedli. Výbor však vyzýva Komisiu, aby spolu so sociálnymi partnermi vypracovala presnejšiu definíciu pojmu „obvyklá opatrnosť a starostlivosť“, ako to už niektoré členské štáty urobili. Bez toho, že by tým chcel ovplyvňovať výsledok sociálneho dialógu na národnej úrovni, EHSV tento pojem chápe tak, že podniky, ktoré vykonávajú náležité previerky a kontroly subdodávateľov, by nemali niesť zodpovednosť.

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1 Návrh vykonávacej smernice k smernici o vysielaní pracovníkov vypracovaný Komisiou je súčasťou balíka návrhov. Komisia okrem vykonávacej smernice predložila návrh nariadenia, ktorým sa majú kodifikovať existujúce právne predpisy o práve na štrajk a konfliktnom práve v cezhraničných prípadoch⁽¹⁾. Cieľom Komisie je prostredníctvom týchto dvoch návrhov vytvoriť viac a kvalitnejších pracovných miest a zvýšiť konkurencieschopnosť EÚ aktualizáciou vnútorného trhu a zlepšiť jeho fungovanie bez toho, aby to malo negatívny vplyv na práva pracovníkov.

2.2 Návrh vykonávacej smernice k smernici o vysielaní pracovníkov vypracovaný Komisiou tvoria o. i. tieto prvky:

- V kapitole I je stanovený rámec na predchádzanie obchádzaniu alebo zneužitiu pravidiel. Tieto návrhy obsahujú ustanovenia o tom, či podnik skutočne vykonáva podstatné činnosti iné než vnútorné riadenie a/alebo administratívne činnosti. Uvádza sa len orientačný opis častí koncepcie vysielania pri poskytovaní služieb, ako aj kritériá, čo sloboda usadiť sa pre poskytovateľa služieb v členskom štáte vlastne znamená. Má sa tým zabrániť falošným vysielacím alebo schránkovým spoločnostiam.
- V kapitole II sa uvádzajú pravidlá prístupu k informáciám, t. j. ide o potrebu informácií zo strany pracovníkov a podnikov, ktoré sa týkajú ich práv a povinností. Článok 5 obsahuje rozsiahle opatrenia na všeobecné sprístupnenie informácií prostredníctvom pravidiel pracovného trhu, aj keď sú tieto podmienky stanovené v kolektívnych zmluvách.
- Kapitola III obsahuje ustanovenia o spolupráci medzi štátnymi orgánmi zodpovednými za vysielanie. Všeobecné zásady, pravidlá a postupy účinnej administratívnej spolupráce a právnej pomoci sú stanovené v článku 6, zatiaľ čo povinnosti členského štátu, ktorý pracovníka vysielá, upravuje článok 7.

— V kapitole IV sa hovorí o dohľade nad vysielaním. Táto kapitola obsahuje aj štátne kontrolné opatrenia, pričom členské štáty môžu uplatňovať len konkrétne správne a kontrolné opatrenia.

— Kapitola V sa týka mechanizmov na vykonávanie a zabezpečenie praktického uplatňovania, ako aj podávanie sťažností a práva začať súdne alebo správne konanie. Článok 12 upravuje ochranu práv pracovníkov prostredníctvom spoločného a nerozdelného ručenia v stavebníctve za mzdy vysielaných pracovníkov, ako aj prostredníctvom lepšieho postupu podávania sťažností. Tieto ustanovenia platia len pre stavebníctvo v súlade s definíciou zoznamu činností uvedených v prílohe smernice 96/71/ES. Zahŕňajú vysielanie cez agentúry na dočasné zamestnávanie za predpokladu, že ide o činnosť vykonávanú v stavebníctve. Členské štáty však môžu tieto ustanovenia v prípade záujmu rozšíriť na ostatné odvetvia.

— Kapitola VI obsahuje predpisy o cezhraničnom vymáhaní správnych pokút a sankcií. A nakoniec kapitola VII sa zaoberá sankciami a ustanoveniami v súvislosti s využívaním informačného systému vnútorného trhu.

3. Kontext návrhu Komisie

3.1 Podľa Komisie je podiel vyslaných pracovníkov v pomere k ekonomicky činnému obyvateľstvu EÚ nízky, ale niektoré členské štáty vykazujú značný počet vyslaných pracovníkov, takže tento jav je čoraz rozšírenejší. Chýbajú síce spoľahlivé údaje, ale podľa odhadov je každoročne vysielaný približne jeden milión pracovníkov. Vysielaný je teda len malý podiel z celkového počtu ekonomicky činných obyvateľov (menej ako jedno percento v príslušných krajinách), avšak v rámci cezhraničnej pracovnej mobility predstavujú vyslaní pracovníci približne 20 percent. Najviac sa to týka Nemecka, Francúzska, Luxemburska, Belgicka a Poľska.

3.2 Návrh Komisie vychádza z rozsudkov Súdneho dvora EÚ v štyroch veciach (Viking, Laval, Ruffert a Luxemburg), ktoré vyvolali intenzívnu diskusiu o rovnováhe medzi sociálnymi právami a ekonomickými slobodami. V októbri 2008 prijal Európsky parlament v reakcii na rozhodnutia Súdneho dvora uznesenie. Európski sociálni partneri na žiadosť Komisie a francúzskeho predsedníctva Rady začali v druhej polovici roka 2008 spoločne prešetrovať rozsudky Súdneho dvora EÚ.

3.3 Správa o oživení vnútorného trhu, ktorú predložil prof. Mario Monti v roku 2010, sa takisto zaoberá týmito otázkami. V tejto správe sa odporúča zabezpečiť a vysvetliť uplatňovanie práva na štrajk a zaviesť mechanizmus neformálneho riešenia kolektívnych sporov z hľadiska uplatňovania smernice.

⁽¹⁾ Výbor vypracuje k tomuto návrhu osobitné stanovisko.

3.4 EHSV sa k rozsudkom Súdneho dvora EÚ k smernici o vysielaní vyjadril v dvoch stanoviskách: „Sociálny rozmer vnútorného trhu“⁽²⁾ a „Akt o jednotnom trhu – Dvanásť hybných síl“⁽³⁾.

EHSV v nich nastolil tieto požiadavky:

- objasniť a zlepšiť ustanovenia smernice o vysielaní pracovníkov,
- zlepšiť spoluprácu medzi úradmi členských štátov,
- uplatňovať zásadu nediskriminácie v súvislosti s pracovnými podmienkami a mzdami,
- rozvíjať spoluprácu zúčastnených strán,
- nediskriminovať podniky na vnútornom trhu.

4. Pripomienky EHSV

4.1 EHSV berie na vedomie Európskou komisiou vypracovaný návrh smernice, ktorou sa má zlepšiť presadzovanie smernice o vysielaní pracovníkov tým, že sa objasnia podmienky pre vyslaných pracovníkov a zlepšia možnosti výmeny informácií a spolupráce medzi príslušnými orgánmi v členských štátoch, ako aj podnikmi a zamestnancami. Výbor považuje za dôležité, aby návrh zabezpečoval ochranu vyslaných pracovníkov, zodpovedal cieľu pôsobiť proti sociálnemu dumpingu a nekalej konkurencii, aby sa v členských štátoch rešpektovali rôzne modely pracovného trhu a aby sa rozšírili možnosti cezhraničného obchodu najmä tým, že sa zamedzí zbytočným administratívnym nákladom. V záujme podpory cezhraničného poskytovania služieb v prostredí spravodlivej hospodárskej súťaže je dôležité, aby minimálne podmienky zamestnávania vyplývajúce z právnych predpisov a kolektívnych zmlúv boli rovnaké.

4.2 EHSV považuje právnu istotu za mimoriadne dôležitú a poukazuje na právnu neistotu v súvislosti so zahraničnými pracovníkmi, ktorí sú vyslaní agentúrami dočasného zamestnávania. Na týchto pracovníkov sa vzťahuje smernica o vysielaní pracovníkov i smernica o práci sprostredkovanej agentúrami dočasného zamestnávania. V záujme vyriešenia tejto nejasnosti EHSV navrhuje, aby sa v smernici o presadzovaní ustanovilo, že dočasní pracovníci spadajú do pôsobnosti smernice o vysielaní pracovníkov, pokiaľ sa nedohodnú výhodnejšie podmienky zamestnania v súlade s článkom 5 ods. 3 smernice o práci sprostredkovanej agentúrami dočasného zamestnávania.

4.3 Výbor zastáva názor, že cezhraničné poskytovanie služieb má veľký význam pri rozvoji vnútorného trhu. Aby sa obnovila politická akceptácia Európskej únie a posilnila solidarita v EÚ musí EÚ vo svojich opatreniach klásť väčší dôraz na sociálne aspekty. Na plné využitie potenciálu vnútorného trhu musí EÚ posilniť sociálny rozmer. Návrh smernice je krokom správnym smerom, ale nestačí na splnenie požiadaviek výboru. V tejto súvislosti by bolo potrebné objasniť a posilniť návrh smernice.

4.4 EHSV víta zámer vyjadrený v článku 3 ods. 1 smernice, a to zaoberať sa problematikou tzv. schránkových spoločností, t. j. podnikov, ktoré v štáte svojho sídla nevykonávajú žiadnu skutočnú činnosť, ale v ňom majú len sídlo, aby sa vyhli povinnostiam v hostiteľskom štáte. V záujme dosiahnutia jednoznačnosti, právnej istoty a súladu s článkom 3 ods. 2 by sa malo na základe celkového hodnotenia, pri ktorom sa zohľadnia všetky relevantné faktory, posúdiť, či podnik v štáte svojho sídla skutočne vykonáva podstatnú činnosť. Patrí sem aj to, že zoznam by sa nemal považovať za vyčerpávajúci.

4.5 Článkom 3 ods. 2 návrhu smernice sa má objasniť, kedy pracovník vykonáva svoju činnosť v členskom štáte dočasne. Rozlišovanie, či sa činnosť v hostiteľskej krajine vykonáva dočasne alebo nie, má veľký význam, pretože je rozhodujúce pri posudzovaní, ktoré pracovné právo ktorej krajiny sa bude uplatňovať a či vôbec ide o vyslanie. EHSV víta vysvetlenia uvedené v tomto návrhu, najmä odkaz na to, že je potrebné vykonať celkové objektívne hodnotenie.

4.6 EHSV víta nové informačné ustanovenia, zastáva však názor, že v článku 5 ods. 4 by sa malo vo veľkej miere poukazať aj na autonómiu sociálnych partnerov a ich úlohu v jednotlivých modeloch pracovného trhu. Okrem toho by sa malo zabezpečiť, aby sa administratívna zodpovednosť za financovanie napr. prekladov neprenášala na sociálnych partnerov. Iniciatívy za šírenie informácií, ktoré začali sociálni partneri v jednotlivých odvetviach, by sa mali podporovať.

4.7 Z hľadiska kontrol (článok 7) je potrebné dbať na to, aby úrady hostiteľskej krajiny celkovo niesli zodpovednosť za kontrolu zneužívania v prípade, keď vyslaný pracovník dočasne vykonáva svoju činnosť v inej krajine, a aby úrady krajiny pôvodu spolupracovali s úradmi hostiteľskej krajiny. Tieto kontroly by sa mali vykonávať aj na podnet orgánu hostiteľskej krajiny a nielen na podnet orgánu členského štátu, v ktorom má podnik sídlo.

4.8 Na základe článku 9 ods. 1 písm. d) budú mať členské štáty možnosť stanoviť zahraničným poskytovateľom služieb povinnosť vymenovať kontaktnú osobu, ktorá bude v prípade potreby rokovať v mene zamestnávateľov s príslušnými sociálnymi partnermi v hostiteľskom členskom štáte v súlade s právnymi predpismi a zvyklosťami daného štátu. V niektorých krajinách môže postačovať vymenovanie kontaktnej osoby, pretože

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 90.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 99.

tu môžu úrady zabezpečiť, že sa budú dodržiavať zákony a dohody. V iných krajinách s iným modelom trhu práce sa musí kontaktnej osobe poskytnúť taká právomoc, vďaka ktorej bude môcť podnik zastupovať v styku s úradmi a odborními. Smernica by preto mala vyhovieť rozdielnym modelom trhu práce. Článok 11 ods. 5 písm. b) by mal obsahovať požiadavku, aby sa viedli záznamy o odvodoch do sociálneho zabezpečenia resp. o daniach a o tom, kde boli odvedené resp. zaplatené.

4.9 V článku 11 ods. 3 sa uvádza, že členské štáty zabezpečia, aby sa odborové zväzy a iné organizácie, ktoré majú riadny záujem o dodržiavanie ustanovení smernice, mohli v mene vyslaných pracovníkov alebo ich zamestnávateľov zúčastňovať súdnych alebo správnych konaní. Týmto článkom by sa malo zabezpečiť, že odbory a iné organizácie v hostiteľskej krajine budú môcť chrániť práva vyslaných pracovníkov v súlade so zvyklosťami krajiny.

4.10 EHSV považuje návrh o spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti pri subdodávkach za kľúčový prvok navrhovanej smernice. Poskytuje ochranu pracovníkom v odvetví, v ktorom sú subdodávky najrozšírenejšie, pričom zároveň rešpektuje potrebu zamestnávateľov mať istotu, pokiaľ ide o ich vlastnú zodpovednosť. EHSV však zdôrazňuje, že návrh musí rešpektovať existujúce systémy spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti v členských štátoch. Členským štátom, ktoré takéto systémy nemajú, EHSV dôrazne odporúča, aby ich po konzultácii so sociálnymi partnermi zaviedli. Výbor však vyzýva Komisiu, aby spolu so sociálnymi partnermi vypracovala presnejšiu definíciu pojmu „obvyklá opatrnosť a starostlivosť“, ako to už niektoré členské štáty urobili. Bez toho, že by tým chcel ovplyvňovať výsledok sociálneho dialógu na národnej úrovni, EHSV tento pojem chápe tak, že podniky, ktoré vykonávajú náležité previerky a kontroly subdodávateľov, by nemali niesť zodpovednosť.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Inovácie pre udržateľnú budúcnosť – Akčný plán ekologických inovácií (EkoAP)“

COM(2011) 899 final

(2012/C 351/14)

Spravodajca: **Lutz RIBBE**

Európska komisia sa 15. decembra 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Inovácie pre udržateľnú budúcnosť – Akčný plán ekologických inovácií (EkoAP)“

COM(2011) 899 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 29. augusta 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra) prijal 141 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie záverov a odporúčaní výboru

1.1 EHSV víta predloženie plánu ekologických inovácií. Výbor osobitne zdôrazňuje prístup, ktorý je začlenený do akčného plánu a ktorého cieľom je zistiť a odstrániť prekážky, ako aj posilniť hnacie sily pozitívneho vývoja.

1.2 Všeobecne platná definícia pojmu „ekologická inovácia“ nie je možná, keďže v spoločnosti (a medzi rôznymi kultúrami) existujú odlišné názory na to, čo je „inovatívne“ resp. pokrokové. Komisia by preto mala stanoviť čo najjasnejšie kvalitatívne alebo – ak je to možné – dokonca kvantitatívne požiadavky na kritériá zadávania verejných zákaziek pre rôzne oblasti, v ktorých by chcela konať.

1.3 Podnikom, ktoré budú z budúceho akčného plánu ťažiť, by sa mala uložiť povinnosť uviesť v krátkosti v malej doplňujúcej štúdii, v čom vidia najväčšie prekážky pri uplatňovaní resp. uvádzaní svojich technológií na trh.

1.4 Ekologické inovácie, ktoré EÚ podporuje, musia byť počas celého životného cyklu šetrné k zdrojom, spravodlivé a udržateľné. Podpora ekologických inovácií musí byť prepojená s kritériami stratégie udržateľného rozvoja EÚ.

1.5 Osobitná pozornosť by sa mala venovať tzv. malým, prispôbeným environmentálnym technológiám. Výbor už vo svojom stanovisku na tému „Skutočnosť a vyhliadky pre prispôbené environmentálne technológie v prístupujúcich krajinách“⁽¹⁾ upozornil na to, že často existujú alternatívy k veľkým, centrálnym riešeniam, príp. že ich treba vypracovať. Prispôbené, decentralizované a malé technické riešenia často bývajú mimo záujmu výskumných ústavov či investorov, keďže sa nimi

nedajú zariadiť žiadne peniaze alebo len málo – sú totiž lacné, no napriek tomu účinné. EHSV odporúča Komisii, aby odporúčania formulované v uvedenom stanovisku zapracovala do nového akčného plánu.

1.6 Existujúce smernice a nariadenia, ale aj kritériá oprávnenosti na podporu v rámci štrukturálnych fondov a spoločnej poľnohospodárskej politiky sa musia v pravidelných intervaloch preskúmať z hľadiska toho, či by nemali byť prispôbené posledným inováciám v oblasti ekologických technológií.

1.7 Takisto musí Komisia konečne vypracovať zoznam dotácií, ktoré majú negatívne dôsledky na životné prostredie a postupne ich zrušiť. Podporovať ekologické inovácie s veľkými výdavkami a úsilím a súčasne prispievať k ničeniu životného prostredia nesprávnou dodatočnou politikou je dnes už neprijateľné.

2. Obsah dokumentu Komisie

2.1 Na realizáciu a konkretizáciu stratégie Európa 2020, súčasného politického nástroja Komisie určeného na plánovanie a riadenie, bolo rozbehnutých, ako je známe, sedem hlavných iniciatív, ktorými sú:

— Únia inovácií,

— Mládež v pohybe,

— Digitálna agenda pre Európu,

— Európa efektívne využívajúca zdroje,

— Priemyselná politika vo veku globalizácie,

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004, s. 83.

— Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta,

— Európska platforma na boj proti chudobe.

2.2 Hlavná iniciatíva „Únia inovácií“ sa má uskutočňovať okrem iného prostredníctvom „Akčného plánu ekologických inovácií (EkoAP)“, pričom tento akčný plán sa týka aj ďalších hlavných iniciatív, ako napr. iniciatívy „Európa efektívne využíva júca zdroje“ a „Programu pre nové zručnosti a nové pracovné miesta“.

2.3 V akčnom pláne sa poukazuje na to, že prostredníctvom ekologických technológií je nielen možné otvoriť rýchlo rastúce trhy, ale aj vytvoriť mnoho nových pracovných miest.

2.4 Akčný plán vychádza z predchádzajúceho akčného plánu v oblasti ekologických technológií (ETAP) z roku 2004. Neza-meriava sa však už len na klasický výskum resp. vývoj nových ekologických techník a technológií. Nový akčný plán by sa skôr mal chápať ako balík opatrení rozsiahlej koncepcie ekologických inovácií, v ktorom sa skúma, v čom spočívajú prekážky resp. hnacie sily pri zavádzaní nových technológií a ako je možné tieto prekážky odstrániť resp. tieto hnacie sily podporiť.

2.5 V dokumente Komisie sa k tomu uvádzajú zaujímavé výsledky ankety, ktoré tieto prekážky resp. hnacie sily popisujú a do určitej miery kvantifikujú.

2.6 Za dve najväčšie prekážky boli označené neistý dopyt na trhu a neistá návratnosť investícií, zatiaľ čo vysoké ceny energií a surovín, nové predpisy a normy, ako aj prístup k informáciám patria medzi najdôležitejšie pozitívne hnacie sily.

2.7 Uvádza sa tu, že „ekologické inovácie doteraz prenikali na trhy relatívne pomaly s výnimkou obnoviteľných zdrojov energie v dôsledku politiky v oblasti energií a klímy. Medzi prekážky na ceste k ekologickým inováciám patria neschopnosť trhových cien presne odzrkadľovať environmentálne náklady a prínosy, nepružné hospodárske štruktúry, infraštruktúrne a behaviorálne obmedzenia a škodlivé stimuly a dotácie.“ Z toho sa vyvodzuje, že je potrebné odstrániť subvencie, ktoré škodia životnému prostrediu, aby sa posilnili ekologické inovácie.

2.8 Cieľom akčného plánu je prostredníctvom správne ciele-ných opatrení celkovo zrýchliť ekologické inovácie – teda vo všetkých odvetviach hospodárstva. Na vytvorenie silnejšieho a stabilnejšieho dopytu trhu po ekologických inováciách treba v budúcnosti prijať opatrenia v oblasti regulačných stimulov, súkromného a verejného obstarávania a normalizácie; je potrebné poskytovať podporu pre malé a stredné podniky, aby sa zlepšila investičná pripravenosť a príležitosti na vytváranie sietí.

2.9 Súčasťou „Akčného plánu ekologických inovácií“ sú kroky tak na strane dopytu, ako aj na strane ponuky – v oblasti výskumu a priemyslu, a tiež v oblasti politiky a finančných nástrojov. Plán uznáva kľúčovú úlohu právnych predpisov v oblasti ochrany životného prostredia ako hybnej sily ekolo-gických inovácií a predpokladá preskúmanie tejto legislatívy a noriem pre prípad, že sa ukážu ako prekážka.

2.10 Kládne dôraz aj na medzinárodné hľadisko ekologických inovácií a lepšiu koordináciu politiky s medzinárodnými part-nermi.

2.11 Celkovo je v akčnom pláne vymenovaných 7 akčných opatrení a ku každému z nich sú uvedené „míľniky“:

1. uplatňovanie politiky a legislatívy v oblasti životného prostredia ako hnacej sily podpory ekologických inovácií,
2. podpora demonštračných projektov a partnerstva, ktoré umožnia uviesť sľubné, inteligentné a ambiciózne prevádz-kové technológie na trh,
3. vypracúvanie nových noriem, ktoré posilnia ekologické inovácie,
4. mobilizácia finančných nástrojov a podporných služieb pre malé a stredné podniky,
5. podpora medzinárodnej spolupráce,
6. podpora rozvoja nových zručností a pracovných miest a súvi-siacich vzdelávacích programov podľa potrieb trhu práce,
7. podpora ekologických inovácií prostredníctvom hlavnej iniciatívy „Únia inovácií.“

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV akčný plán podporuje: javí sa byť logicky štruktú-rovaný a premyslený.

3.2 Ekologické inovácie sú jednou z hlavných úloh, ak nie hlavnou úlohou, v snahe udržať si konkurencieschopnosť a dosa-hovať ciele v oblasti udržateľnosti, ale tiež ukázať doteraz menej rozvinutým regiónom spôsob, ako môže vyzeráť rozvoj hospo-dárstva a blahobytu bez negatívnych dôsledkov na životné prostredie.

3.3 Nie bezvýznamnou otázkou je, čo sa vlastne má pod „ekologickou inováciou“ rozumieť. To, čo nejaká osoba alebo kultúra hodnotí ako inovatívne a pokrokové, môže u iných osôb alebo kultúr vyvolať skôr odpor. Najzreteľnejšie je možné túto skutočnosť pozorovať pri genetických technoló-giách alebo využívaní jadrovej energie. Už z toho je jasné, že neexistuje všeobecne platná definícia pojmu „ekologická inová-cia“.

3.4 Komisia sa však vo svojom akčnom pláne právom pokúša nájsť akúsi definíciu. Zastáva názor, že „ekologické inovácie sú akoukoľvek formou inovácií, ktorých cieľom je výrazný a preukázateľný pokrok smerom k dosiahnutiu udržateľného rozvoja tým, že znižujú vplyv na životné prostredie, posilňujú odolnosť voči environmentálnym tlakom, alebo dosahujú efektívnejšie a zodpovednejšie využívanie prírodných zdrojov.“ Pričom naďalej nie je jasné, čo je „výrazný a preukázateľný“ pokrok pri zmiernovaní zafažovania životného prostredia. EHSV preto odporúča Komisii, aby v pláne uplatňovania, ktorý má byť predložený neskôr, bližšie

opísala jednotlivé prioritné oblasti a zabezpečila, že financovanie „ekologických inovácií“ Európskou úniou bude zamerané na projekty, ktoré najúčinnnejším spôsobom prispievajú k dosiahnutiu environmentálnych cieľov každého odvetvia.

3.5 EHSV okrem toho Komisii odporúča, aby zvažila, či by sa v rámci akčného plánu nemali definovať prioritné oblasti, ktoré by bolo potrebné prednostne podporovať. Mohli by nimi byť tie odvetvia environmentálnej politiky, v ktorých a) Európa už mnoho rokov robí mimoriadne malé pokroky, b) sa dá predvídať, že určité environmentálne ciele je možné len ťažko dosiahnuť, resp. c) sa technika ešte stále ukazuje byť drahá.

3.6 EHSV považuje za dôležité poukázať na to, že by sa osobitná pozornosť mala venovať aj tzv. malým, prispôbeným environmentálnym technológiám, a najmä im. Už vo svojom stanovisku na tému „Skutočnosť a vyhliadky pre prispôbené environmentálne technológie v prístupujúcich krajinách“ (NAT/203 z 31. marca 2004) výbor upozornil na to, že často existujú alternatívy k veľkým, centrálnym riešeniam, príp. že ich treba vypracovať. Prispôbené, decentralizované a malé technické riešenia často bývajú mimo záujmu výskumných ústavov či investorov, keďže sa s nimi nedajú zarobiť žiadne peniaze alebo len málo – sú totiž lacné, no napriek tomu účinné. EHSV navrhuje Komisii, aby odporúčania formulované v uvedenom stanovisku zapracovala do nového akčného plánu.

3.7 Ekologické inovácie predstavujú okrem nových technológií, ktoré sa presadzujú na trhoch, aj nápady a koncepcie, ktoré je možné realizovať bez väčších investícií, ale na ich vývoji sa v menšej miere podieľajú podniky, ktoré si musia udržať svoje postavenie na trhu alebo chcú vstúpiť na nové trhy.

3.8 Rozvoj takýchto prispôbených riešení o. i. pre vidiecke oblasti alebo pre menej rozvinuté regióny či krajiny je preto potrebné podporovať prinajmenšom s rovnakou intenzitou ako výskumné a rozvojové projekty podnikov.

3.9 Výbor akčný plán celkovo podporuje, pričom osobitne víta oznámenie, že sa Komisia zameria najmä na prekážky.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Naďalej však nie je jasné, ako by sa mali spomenuté prekážky odstrániť. Pretože najprv je potrebné určiť prekážky

pri inováciách (technického aj netechnického druhu). Ide o dôležitú úlohu.

4.2 Konkrétnym príkladom je projekt „2nd Generation Vegetable Oil“, ktorý EÚ podporila v rámci 7. programu pre výskum. Cieľom tohto projektu bolo zistiť, či je možné decentrálne vyrobeným, nerafinovaným rastlinným olejom poháňať poľnohospodárske traktory, ktoré súčasne spĺňajú európske normy v oblasti ochrany životného prostredia a klímy. Výsledok: dnešné technologicky špičkové motory to dokážu pri súčasnom znížení emisií skleníkových plynov až o 60 %, čo je hodnota, ktorá je oveľa lepšia, než minimálna úroveň, ktorú stanovuje smernica o obnoviteľných zdrojoch energie!

4.3 Táto technológia, ktorú možno jednoznačne označiť ako ekologická inovácia, sa v EÚ nebude môcť presadiť dovtedy, pokiaľ sa bude fosilná motorová nafta daňovo zvýhodňovať, v rámci zdaňovania energií bude zložka CO₂ taká malá, ako sa plánuje alebo sa používanie rastlinného oleja jednoducho zákonom zakáže.

4.4 Komisia by preto mala zvažiť, či by nemala pre všetky podporné projekty stanoviť povinnosť vypracovať malú doplňujúcu štúdiu, v ktorej by boli uvedené zodpovedajúce upozornenia na možné alebo skutočné prekážky. Nemalo by ísť pritom o vysoko vedecké posudky, ale iba o upozornenia, ktoré majú tvorcom politiky ukázať, kde sú potrebné ďalšie kroky v oblasti implementácie.

4.5 Súčasne je nutné, aby Komisia v pravidelných intervaloch preskúmala všetky svoje existujúce smernice a nariadenia, ale aj kritériá oprávnenosti na podporu v rámci štrukturálnych fondov a spoločnej poľnohospodárskej politiky z hľadiska toho, či by nemali byť prispôbené posledným inováciám v oblasti ekologických technológií.

4.6 EHSV by chcel na záver poukázať na skutočnosť, že aj v tomto akčnom pláne – tak ako v mnohých iných dokumentoch – sa právom upozorňuje na to, že je potrebné zrušiť dotácie škodlivé pre životné prostredie. O to nepríjemnejšia je pre EHSV skutočnosť, že Komisia napriek jeho viacerým výzvam doteraz nepredložila príslušný zoznam dotácií s negatívnymi dôsledkami na životné prostredie, hoci to už viac ako päť rokov sľubuje. Keď medzi slovom a činom existuje taká priepasť, zostáva nám len pochybovať o vážnosti snahy Komisie.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti“

COM(2012) 196 final

(2012/C 351/15)

Spravodajca: **pán LONGO**

Európska komisia sa 2. mája 2012 rozhodla podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti“

COM(2012) 196 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) prijal 134 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) berie na vedomie toto oznámenie, ktorého účelom je zrealizovať jeden zo záväzkov Programu EÚ v oblasti práv dieťaťa (opatrenie 9) s cieľom posilniť prevenciu voči nebezpečenstvám a zvýšiť zodpovednosť detí a ich zainteresovanosť pri používaní internetu, v rámci všeobecného pozitívneho prístupu k internetu, ktorý vychádza z toho, že internet môže byť „príležitosťou na prístup k poznatkom, komunikáciu, rozvoj zručností a zlepšenie perspektív zamestnania a zamestnateľnosti“⁽¹⁾.

1.2 **Ďalší dôležitý aspekt oznámenia sa týka úsilia vytvoriť nové zručnosti na vysokej úrovni** v oblasti bezpečnosti, kvality obsahu a nových aplikácií. Toto rozhodnutie je dôležité, pretože európsky trh nie je dostatočne veľký, aby stimuloval primerané investície.

1.3 Oznámenie **stanovuje celkovú stratégiu**, v rámci ktorej sú všetci vyzvaní na spoluprácu pri budovaní tohto „**nového ekosystému**“, ktorý bude mať v budúcich desaťročiach kľúčový význam, a preto si zaslúži, aby bolo vzaté do úvahy.

1.4 Výbor však poukazuje aj na kritické aspekty a nedostatky, v súvislosti s ktorými vyzýva Komisiu, aby zmenila niektoré rozhodnutia a doplnila stratégiu o nové návrhy.

EHSV predovšetkým vyjadruje zásadné pochybnosti v súvislosti so všeobecným prístupom oznámenia, pre ktoré je zjavne

dôležitejší rast obchodu než vytvorenie lepšieho internetu pre deti a záruka ich maximálnej ochrany.

1.5 EHSV je presvedčený, že je potrebné stanoviť **predovšetkým koherentný rámec ochrany a záruky pre deti**, usmernenia určené všetkým zainteresovaným subjektom. Oznámenie nie je z tohto hľadiska dostatočne konkrétne a podrobné.

1.6 Ďalší bod, ktorý vzbudzuje znepokojenie, sa týka **účinnosti samoregulácie**. Výbor je pevne presvedčený, že o **najdôležitejších otázkach**, ako je ochrana osobných údajov, rešpektovanie súkromia a boj proti detskej pornografii, sa musia vydať **presné a prísne pravidlá** s príslušnými sankciami siahajúcimi až po okamžité zatvorenie stránok a zrušenie povolení.

1.7 Osobitná pozornosť sa musí venovať **reklame na internete**⁽²⁾. Komisia sama uznáva, že deti sú zraniteľné, prijíma však len všeobecné záväzky. Výbor pokladá túto stratégiu za nejasnú a nepostačujúcu a žiada konkrétnejšie a závažnejšie povinnosti pre všetky subjekty tohto odvetvia.

1.8 Výbor okrem toho poukazuje na absenciu akéhokoľvek odkazu **na reklamu potravín**, čo je dôvodom na vážne znepokojenie vzhľadom na problémy s obezitou a poruchami stravovania. Výbor dúfa, že Komisia bude konať dôsledne v súlade so svojimi vlastnými vyhláseniami, podľa ktorých je potrebné „zaisťovať, aby reklamy na webových stránkach určených deťom umožňovali úroveň ochrany, ktorá bude porovnateľná s úrovňou ochrany týkajúcej sa reklamy v rámci audiovizuálnych služieb“.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje viacročný program Spoločenstva na ochranu detí, ktoré používajú internet a iné komunikačné technológie“, Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 61; a stanovisko EHSV na tému „Vplyv komunikačných a interaktívnych sociálnych sietí na občanov a spotrebiteľov, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 69.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Rámec pre reklamu určenú mládeži a deťom“, Pozri stranu 6. tohto úradného vestníka.

1.9 Výbor nie je proti vytváraniu verejno-súkromných partnerstiev v záujme vzniku kvalitného obsahu, za predpokladu, že sa zachová sloboda a nezávislosť týchto mimovládnych organizácií, a teda nebudú využívané na reklamu firiem.

1.10 Pokiaľ ide o **zapájanie detí do vytvárania nového kvalitného obsahu**, Výbor regiónov hodnotí pozitívne každé opatrenie, ktoré zhodnocuje tvorivosť mladých ľudí, má však vážne výhrady voči tomu, aby podporované opatrenia mali prevažne komerčné zameranie a ochrana detí bola len druhotná.

1.11 Výbor chápe **obavy z počítačovej kriminality**, ktorou je napríklad detská pornografia a *grooming*, a súhlasí so zámerom Komisie posilniť telefónne linky pomoci a pokračovať v úspešných programoch EÚ ako napríklad *Safer Internet* (Bezpečnejší internet).

1.12 Posilniť je potrebné opatrenia na **predchádzanie niektorým aspektom podvodného využívania internetu** v súvislosti napríklad so sťahovateľným obsahom pre mobilné telefóny a tablety (zvonenia a aplikácie), kde je potrebné sprísniť právne predpisy EÚ a regulačné orgány upozorniť na ich zodpovednosť.

1.13 Pokiaľ ide o **ochranu osobných údajov** výbor už v súvislosti s týmto delikátnym problémom vyjadril svoje obavy a požiadavky v niekoľkých stanoviskách⁽³⁾ a požaduje väčšiu prísnosť nielen pre podniky EÚ, ale aj pre všetky ďalšie subjekty európskeho trhu.

1.14 Okrem toho výbor poukazuje na to, že v oznámení chýba akýkoľvek odkaz alebo opatrenie v súvislosti s **rizikom pre telesné a duševné zdravie detí, najmä závislosť**. Výbor by privítal, keby bol tento dôležitý aspekt začlenený do stratégie alebo bol vypracovaný nový dokument.

1.15 EHSV nakoniec vyzýva Komisiu, aby stále rozsiahlo a dôkladne monitorovala vzťah medzi deťmi a internetom, pretože tieto údaje tvoria základný predpoklad každého rozhodnutia o výbere opatrení⁽⁴⁾.

2. Obsah oznámenia Komisie

2.1 Podľa záverov zasadnutia Rady EÚ o ochrane detí v digitálnom svete z 28. novembra 2011 je na vytvorenie lepšieho internetu pre deti potrebná **kombinácia politík** na európskej, vnútroštátnej i sektorovej úrovni s opatreniami, ktoré sa musia začleniť do celkovej stratégie, v ktorej budú stanovené základné požiadavky a ktorá zabráni fragmentácii.

⁽³⁾ Stanovisko na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov“, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 90.

⁽⁴⁾ Štatistické údaje Eurostatu pochádzajú z roku 2009. Novšie údaje sú k dispozícii na národnej úrovni v rôznych krajinách. Dôležitý je výskum *EU Kids Online*, ktorý sa od roku 2006 uskutočňuje v rámci programu *Safer Internet*. Teraz prebieha v rámci 3. správy za obdobie rokov 2011-2014 a týka sa 33 krajín.

2.2 Komisia je presvedčená, že regulácia je aj naďalej jednou z možností, no mala by sa dať prednosť samoregulačným nástrojom v rámci odvetvia, vzdelávaniu a zvyšovaniu zodpovednosti v oblasti využívania internetu.

2.3 Komisia sa vo svojej analýze zaoberá najskôr tým, čo nazýva „súčasnú nedostatky a problémy“, ktoré vidí vo fragmentácii a neschopnosti trhu poskytnúť ochranu a kvalitu v rámci EÚ, v ťažkostiach s riadením rizika s cieľom dosiahnuť dôveru a tiež v tom, že deti majú v oblasti digitálnych zručností nedostatky, ktoré predstavujú ozajstný „digitálny deficit“.

2.4 Oznámenie navrhuje celý rad opatrení, ktoré má vykonať Komisia, členské štáty a všetky subjekty tohto odvetvia v súlade s celkovou stratégiou, ktorej **základom sú štyri navzájom sa dopĺňajúce piliere**:

- podpora kvality obsahu on-line pre mladých ľudí;
- zvyšovanie informovanosti a vedomia zodpovednosti;
- vytvorenie bezpečného on-line prostredia pre deti;
- boj proti pohlavnému zneužívaniu detí a ich sexuálnemu vykorisťovaniu.

2.5 Záverečný scenár a dôležitý a motivujúci záväzok, ku ktorému vyzýva Komisia EÚ, členské štáty a poskytovateľov služieb a obsahu, je nový „ekosystém“, ktorý môže vzniknúť, keď sa zrealizuje desať opatrení:

- produkcia kreatívneho a vzdelávacieho obsahu on-line,
- podpora pozitívnych skúseností,
- digitálna a mediálna gramotnosť a výučba o on-line bezpečnosti na školách,
- zvyšovanie informovanosti a zapájania detí,
- jednoduché a účinné nástroje oznamovania škodlivého obsahu,
- nastavenia ochrany súkromia zodpovedajúce veku,
- šírenie a spoľahlivosť programov rodičovskej kontroly,
- využívanie klasifikácie obsahu (systém PEGI),
- on-line reklama a kontrola výdavkov pri nákupe (zvonenia na mobilné telefóny atď.), on-line hazardné hry,
- boj proti pohlavnému zneužívaniu detí a sexuálnemu vykorisťovaniu detí (on-line materiál, medzinárodná spolupráca atď.).

3. Všeobecné pripomienky

a) Pozitívne aspekty

3.1 Výbor berie na vedomie s veľkým záujmom toto oznámenie, ktoré má svoje odôvodnenie v treťom odseku tretieho článku Lisabonskej zmluvy, kde je výslovne stanovené, že Únia musí zvýšiť úroveň ochrany práv dieťaťa, ktoré sú ostatne potvrdené aj v Charte základných práv EÚ (článok 24).

3.2 Okrem toho je jedným zo záväzkov obsiahnutých v Programe EÚ v oblasti práv dieťaťa ⁽⁵⁾, ktorý stanovuje realizáciu 9 opatrení na pomoc členským štátom a iným zainteresovaným stranám posilniť prevenciu, zvýšiť zodpovednosť detí a ich zainteresovanosť s cieľom dosiahnuť maximálny úžitok z on-line technológií, bojovať proti šikanovaniu v on-line prostredí, proti vystavovaniu detí škodlivému obsahu a iným rizikám spojeným so surfovaním na internete.

3.3 Treba oceniť všeobecný pozitívny prístup k internetu, ktorý vychádza z toho, že internet môže byť „príležitosťou na prístup k poznatkom, komunikáciu, rozvoj zručností a zlepšenie perspektív zamestnania a zamestnateľnosti“ ⁽⁶⁾.

3.4 Internet teda poskytuje veľa príležitostí, ale ich využitie predpokladá určité zručnosti, určitú uvedomelosť a užitočné informácie o tom, ako predchádzať ťažkostiam a nebezpečenstvám. „Surfovanie na internete“ je výstižná metafora s hutným obsahom, pretože internet sa chápe ako prirodzené, a nie patologické prostredie, ako „more“, kde sa musíme naučiť pohybovať, aby sme naplno dokázali využiť všetky príležitosti a všetko bohatstvo, kde si musíme osvojiť pravidlá správania sa a musíme sa mať na pozore pred nebezpečenstvami.

3.5 **Výbor súhlasí s rozhodnutím Komisie zabezpečiť koordináciu vnútroštátnej politiky** v oblasti stále rozsiahlejšej problematiky v spoločnosti, ktorá sa mení.

3.6 **Ďalší dôležitý aspekt sa týka možnosti vzniku nových zručností na vysokej úrovni** v oblasti bezpečnosti, kvality obsahu a nových aplikácií.

3.7 Toto rozhodnutie je dôležité, pretože v Európe je ťažké pre trh uvoľniť finančné prostriedky na poskytovanie kvalitného obsahu a európsky trh nie je dostatočne veľký, aby stimuloval primerané investície.

3.8 **Zároveň treba reagovať na vážne nedostatky v oblasti digitálnych zručností detí v Európe**, ktoré sú síce „narodené v digitálnom prostredí“, tvrdia však, že nemajú potrebné vedomosti o informačných technológiách, aby mohli kvalifikovane vstúpiť do sveta práce.

3.9 Oznámenie si nakoniec zaslúži, aby bolo náležité zohľadnené, pretože **stanovuje stratégiu**, v rámci ktorej všetci

spolupracujú na budovaní tohto „**nového ekosystému**“, ktorý bude mať v budúcich desaťročiach kľúčový význam.

b) Kritické pripomienky a nedostatky

3.10 EHSV však vyjadruje aj zásadné pochybnosti v súvislosti s celkovým obsahom oznámenia a upozorňuje na nedostatky v niektorých konkrétnych aspektoch.

Už od prvých tvrdení oznámenia **sa zdá, že nárast podnikania je hlavným cieľom** alebo minimálne rovnako dôležitým cieľom ako vytvoriť pre deti lepší internet, ktorý im zabezpečí maximálnu ochranu.

3.11 Komisia to síce otvorene priznáva v bode 1.1, keď konštatuje, že „rešpektovanie potrieb detí otvára široké podnikateľské príležitosti“. Rovnako aj v bode 1.2, v ktorom sa analyzujú „súčasnú nedostatky a problémy“, kde ide v prvom rade o „fragmentáciu“ a „neschopnosť trhu“, a až následne o „riadenie rizík s cieľom budovania dôvery“ a „nedostatok zručností“ detí.

3.12 Výbor súhlasí s Komisiou v tom, že v posledných rokoch absentoval koherentný rámec a uskutočnili sa opatrenia s osobitnými cieľmi, od mediálnych kanálov až po technologické platformy. V každom prípade bol teda potrebný rozhodujúci podnet na vytvorenie jednotného digitálneho trhu významných rozmerov, ktorý by dokázal konkurovať na medzinárodnej úrovni.

Najmä touto poslednou otázkou sa výbor už niekoľkokrát zaoberal vo svojich stanoviskách, kde podporil konanie Komisie.

3.13 Ale ešte viacej bolo a je potrebné stanoviť **koherentný rámec ochrany a záruky pre deti**, usmernenia určené všetkým zainteresovaným subjektom, od členských štátov po kontrolné úrady a inštitúcie, podniky, školy a rodiny. Oznámenie je z tohto hľadiska premeškanou príležitosťou.

3.14 Ďalší bod, ktorý vyvoláva rozpaky, sa týka **účinnosti samoregulácie**. Pri rozhodovaní medzi zákonmi, nariadeniami, kontrolou a samoreguláciou na predchádzanie a boj proti obsahu na internete, ktorý môže škodlivo pôsobiť na psychologický vývoj dieťaťa, alebo dokonca proti asociálnemu alebo kriminálnemu obsahu, sa musí prihliadať na vek detí, súvislosti a účinnosť jednotlivých prostriedkov, z ktorých každý môže byť užitočný a účinný ⁽⁷⁾.

3.15 Internet má planetárny rozmer. Je jednoduché otvoriť internetové stránky v krajinách, ktoré nepodliehajú európskej legislatíve, alebo ich do týchto krajín premiestniť. Samoregulácia by mohla byť najužitočnejším a najrýchlejším spôsobom konania, kým sa dosiahne medzinárodná dohoda. Nieto však pochyb

⁽⁵⁾ COM(2011) 60 final z 15. februára 2011.

⁽⁶⁾ Kľúčové priority stratégie EÚ týkajúcej sa elektronických zručností s názvom Elektronické zručnosti pre 21. storočie, KOM(2007) 496.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému „Proaktívny prístup k právu: ďalší krok k lepšej právnej úprave na úrovni EÚ“, Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 26.

o tom, že samoregulácia je často len maskovacím manévrom a že ju porušujú i podniky, ktoré ju prijali. Bolo by teda vhodné posilniť ju pravidelnou kontrolou a sankciami, ktoré by mohli spadať do právomoci národných regulačných orgánov.

3.16 Výbor je však pevne presvedčený, že o **najdôležitejších otázkach**, ako je ochrana osobných údajov, rešpektovanie súkromia a boj proti nelegálnemu obsahu detskej pornografie, sa musia vydať **presné a prísne pravidlá** s príslušnými sankciami siahajúcimi až po okamžité zatvorenie stránok a zrušenie povolení.

3.17 Osobitná pozornosť sa musí venovať **reklame na internete**. Samotná Komisia uznáva (v bode 2.3.4), že „deti, obzvlášť mladšie, nemajú vyvinutú schopnosť pozeráť sa na reklamné posolstvá kritickým pohľadom“, a uvádza ako príklad nákup cez internet, hazardné hry, telefonické zvonenia, za čo všetko „môžu zaplatiť vysoké poplatky“. Prijíma však len všeobecné záväzky na zvýšenie kontroly dodržiavania noriem EÚ, na posúdenie relatívnej účinnosti samoregulačných opatrení, zlepšenie spotrebiteľskej agendy atď.

Výbor pokladá túto stratégiu za nejasnú a nepostačujúcu a žiada konkrétnejšie a záväznejšie povinnosti pre všetky subjekty tohto odvetvia.

3.18 Výbor tu okrem toho poukazuje na absenciu akéhokoľvek odkazu na reklamu potravín, čo je dôvodom na vážne znepokojenie vzhľadom na problémy s obezitou a poruchami stravovania.

4. Konkrétne pripomienky

a) Kvalitný obsah, zručnosti a škola

4.1 Výbor súhlasí s tvrdením, že v školách chýbajú vhodné didaktické zdroje on-line a *nie je proti* vytváraniu verejných-súkromných partnerstiev s účasťou rodičov, vyučujúcich a mimovládnych organizácií pôsobiacich v oblasti ochrany detí a podpore ich práv, za predpokladu, že sa zachová sloboda a nezávislosť týchto mimovládnych organizácií, a teda nebudú využívané na reklamu firiem.

4.1.1 Dôležité je maximálne rozšíriť početné experimenty prebiehajúce v mnohých krajinách, ako je interaktívna tvorba učebníc „wiki-metódou“⁽⁸⁾, vytváranie virtuálnych školských spoločenstiev, ktoré si vymieňajú skúsenosti, poskytovanie samovzdelávacích modulov na internete.

4.1.2 Pokiaľ ide o zapájanie detí do vytvárania nového kvalitného obsahu, výbor hodnotí pozitívne každé opatrenie, ktoré zhodnocuje tvorivosť mladých ľudí, pretože si je vedomý, že niektorým z nich vďačíme za najväčšie inovácie posledných rokov, ako napríklad Google, Facebook a aplikácie Apple. Výbor

⁽⁸⁾ Máme na mysli spôsob vypracúvania digitálnej encyklopédie Wikipédia, zdarma prístupnej na internete, ktorá je výsledkom spolupráce tisícov expertov dobrovoľníkov.

však vyjadruje znepokojenie v súvislosti s tendenciou Komisie, ktorá je v niektorých bodoch stratégie viacej alebo menej zjavná, dať podporovaným opatreniam prevažne komerčné zameranie, čím by sa ochrana detí odsunula na vedľajšiu koľaj.

4.1.3 Do vypracovania kvalitného didaktického a interaktívneho obsahu pre deti by bolo vhodné zapojiť skupiny expertov na vysokej úrovni (evolučných psychológov, pedagógov atď.) s cieľom ponúknuť učebné materiály lepšie prispôbené rôznym vekovým skupinám a možným vývojovým procesom, pripraviť krátke publikácie určené vyučujúcim ale aj rodičom, podieľať sa na klasifikácii internetových stránok a videohier podľa veku, spolupracovať pri tvorbe tematických portálov a kvalitného podnecujúceho obsahu.

4.1.4 Úsilie o vytvorenie tohto obsahu by sa mohlo podporiť na úrovni EÚ, ako aj vnútroštátnymi daňovými úľavami. Je tiež žiaduce vytvoriť európsky program pre kvalitný obsah a aplikácie, ktorý by dokázal stimulovať hlavne vznik nových podnikov mladých ľudí, ktorí sú, ako je dobré známe, hlavnými aktérmi inovácie v oblasti internetu.

4.1.5 EHSV využíva túto príležitosť, aby vyzval Komisiu na zlepšenie priamej komunikácie s deťmi prostredníctvom portálu „Európa“, hlavne pokiaľ ide o riziká spojené s internetom, s obsahom pripraveným špeciálne pre ne.

b) Odstraňovanie digitálnej negramotnosti dospelých

4.2 V situácii, ktorú môžeme nazvať prechodnou, v ktorej vedľa seba existujú generácie „narodené do digitálneho prostredia“ a generácie, ktoré len čiastočne prešli od pasívneho využívania médií (televízia, tlač, film) na ich aktívne využívanie, hoci sú zodpovední za ochranu detí pred prípadným poškodením, najlepšie riešenie spočíva v stále rozsiahlejšom odstraňovaní digitálnej negramotnosti dospelých, predovšetkým tých, ktorí majú na starosti výchovu detí, počínajúc školou, cez rodinu až po rôzne združenia a organizácie. Musíme sa vyhnúť riziku, že z našich detí sa stanú „digitálne siroty“, bez kohokoľvek, kto by ich dokázal usmerniť a pomôcť im samostatne sa rozhodovať.

4.2.1 Program Komisie by mohol byť presnejší tak v tomto bode, ako aj v časti venovanej internetu ako nástroju rozvoja tvorivosti a učenia. Tieto dve hľadiská sa musia spojiť s cieľom stimulovať pozitívny prístup rodičov⁽⁹⁾.

c) Nezákonný a podvodný obsah

4.3 Predchádzanie rizikám a podpora internetu ako nástroja rozvoja dieťaťa sú neoddeliteľné aspekty toho istého procesu umožňujúceho prirodzenú prevenciu. Je dôležité nastoliť

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Podpora digitálnej gramotnosti, digitálnych zručností a digitálneho začlenenia“, Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 9.

rovnováhu medzi prirodzenou zvedavosťou dieťaťa a bariérou zákazov, ktoré môžu spomaliť alebo zvrátiť cestu vedúcu k dospelosti a samostatnosti.

4.3.1 Predchádzanie počítačovej kriminalite, ktorou je napríklad detská pornografia a *grooming*, (nadväzovaniu známostí v on-line prostredí s cieľom sexuálneho zneužívania) a boj proti *cyberbullyingu* (šikanovaniu v on-line prostredí) si vyžaduje od dospelých schopnosť rozpoznať príznaky problémov. Preto sa zdá potrebné do prípravy školení a materiálov pre rodičov, učiteľov a vychovávateľov zapojiť odborníkov – evolučných psychológov, detských neuropsychiatrov, pediatrov, odborných poradcov a všeobecných lekárov.

4.3.2 Okrem toho by sa mohlo preskúmať, ako by bolo technicky možné do každého prehliadača vložiť (primerane spropagovaný) intuitívny grafický symbol, ktorý by fungoval ako „núdzové volanie“ a v reálnom čase by podozrivý link poslal príslušnému orgánu boja proti počítačovej kriminalite, resp. zneužívaniu internetu.

4.3.3 Je potrebné posilniť opatrenia na predchádzanie niektorým aspektom podvodného využívania internetu, ktorého prvými obeťami sú deti. Pokiaľ ide o sťahovateľné obsahy pre mobilné telefóny a tablety (napríklad zvonenia a aplikácie), je potrebné sprísniť právne predpisy EÚ a vnútroštátne regulačné orgány upozorniť na ich zodpovednosť.

Výbor podporuje úsilie Komisie (bod 2.3.4) „zaistiť, aby reklamy na webových stránkach určených deťom umožňovali úroveň ochrany, ktorá bude porovnateľná s úrovňou ochrany týkajúcej sa reklamy v rámci audiovizuálnych služieb“.

4.3.4 Osobitnú pozornosť treba venovať nákladom na soft-ware na prevenciu a ochranu kybernetickej bezpečnosti (filtre, protívirusové programy, rodičovské kontroly atď.). Treba zabrániť vzniku priepastného rozdielu, pokiaľ ide o vystavenie rizikám (*risk divide*), teda nebezpečenstvu, že vzhľadom na

vysokú cenu takéhoto softvéru budú menej majetné deti, rodiny a školy vo väčšej miere vystavené kybernetickým rizikám.

4.4 Pred represívnymi opatreniami však nenahraditeľné a ústredné postavenie naďalej patrí prevencii prostredníctvom vzdelávania v rodine a škole. Treba zlepšiť odbornú prípravu učiteľov a do ich študijného plánu zaradiť aj znalosť internetu. Okrem toho môže byť užitočné definovať a šíriť v školách určitú „etiketu“ používania mobilného telefónu a sociálnych sietí, s ktorou by sa stotožnili deti, učители a rodičia.

d) Ochrana osobných údajov

4.5 Pokiaľ ide o ochranu osobných údajov, výbor už vyjadril svoje obavy a požiadavky v niekoľkých stanoviskách. Výbor sa domnieva, že väčšia prísnosť by sa mala vyžadovať nielen pre podniky EÚ, ale aj pre všetky ďalšie subjekty pôsobiace na európskom trhu. Zvlášť pokiaľ ide o sociálne siete, je potrebné bojovať proti zdanlivým „zjednodušeniam“ uplatňovaným sieťami Google a Facebook, ktoré osobné údaje získané z profilov svojich užívateľov v skutočnosti vlastne slobodne využívajú na komerčné účely. V tomto prípade, keďže ide o deti, je potrebná ešte väčšia miera ochrany⁽¹⁰⁾.

e) Zdravie a závislosť

4.6 V oznámení však chýba akýkoľvek odkaz alebo opatrenie v súvislosti s rizikom pre telesné a duševné zdravie detí, ktoré venujú veľa času surfovaniu po internete alebo hraniu na rôznych audiovizuálnych zariadeniach: poškodenia svalstva a kostry, zlé držanie tela, poškodenia zraku, obezita, psychologická závislosť⁽¹¹⁾, sklon k izolovaniu sa a úniku z reality.

Bolo by žiaduce doplniť ďalšie opatrenia alebo dokument ad hoc a vykonávať stále monitorovanie o tomto dôležitom aspekte. Súčasná európske štatistiky sú zastarané, zatiaľ čo tento jav sa stále a rýchlo vyvíja.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov“, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 90. a stanovisko EHSV na tému „Zodpovedné používanie sociálnych sietí a predchádzanie súvisiacim problémom“, zatiaľ neuverejnené v úradnom vestníku.

⁽¹¹⁾ Štúdium „internetovej závislosti“ začalo v roku 1995, keď Dr. Kimberly Young založila v USA prvé „Centrum pre internetovo závislých“ (www.netaddiction.com). Významné výskumy boli vykonané v posledných rokoch v Nemecku, Taliansku a Českej republike.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu“

COM(2012) 238 final

(2012/C 351/16)

Spravodajca: **Thomas McDONOGH**

Rada Európskej únie (15. júna 2012) a Európsky parlament (25. júna 2012) sa rozhodli podľa článku 114 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu“

COM(2012) 238 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra) prijal 144 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Výbor víta návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu predložený Komisiou, ktorým sa má upevniť dôvera v bezpečné a plynulé cezhraničné elektronické transakcie i zvýšiť pohodlie pri ich využívaní, a tým posilniť jednotný trh EÚ.

1.2 Výbor rozhodne podporuje pokrok vo vytváraní jednotného trhu a domnieva sa, že nariadenie zvýši účinnosť verejných a súkromných služieb on-line, elektronického podnikania aj obchodovania v Európskej únii v prospech občanov Únie, ktorí pracujú alebo študujú v inej krajine EÚ, a malých a stredných podnikov rozvíjajúcich svoju cezhraničnú podnikateľskú činnosť.

1.3 Výbor víta, že sa v nariadení navrhuje prístup, ktorý je technologicky neutrálny a otvorený inováciám.

1.4 Výbor sa však domnieva, že Komisia mala v tomto nariadení zájsť ešte ďalej a urýchliť rozvoj *de facto* a *de jure* európskej elektronickej identifikácie pre stanovený súbor služieb.

1.5 EHSV odporúča Komisii zvážiť, ako by sa dala zaviesť normalizovaná elektronická identifikácia EÚ, o ktorú by na dobrovoľnom základe mohol požiadať každý jeden občan. Výbor pritom uznáva, že predpisy týkajúce sa identity sú v kompetencii jednotlivých štátov, a rešpektuje tiež zásadu subsidiarity a zásadu proporcionality. Európsky systém elektronickej identifikácie dostupný pre všetkých občanov by uľahčil realizáciu skutočne jednotného trhu s tovarom a službami a priniesol by značné spoločenské a servisné výhody vrátane vyššieho stupňa ochrany pred podvodmi, atmosféry väčšej

dôvery medzi hospodárskymi subjektmi, nižších nákladov pri poskytovaní služieb, ako aj vyššej kvality služieb a ochrany občanov.

1.6 Výbor odporúča, aby Komisia vypracovala normu EÚ v oblasti elektronickej identifikácie, ktorá by bola obdobou noriem vypracovaných Európskym výborom pre normalizáciu (CEN). Norma EÚ v oblasti elektronickej identifikácie by vymedzovala parametre elektronickej identifikácie v Európskej únii, pričom by sústredila pozornosť na harmonizáciu rôznych národných systémov elektronickej identifikácie a slúžila ako vzor pre všetky nové systémy elektronickej identifikácie, ktoré sa majú zaviesť tam, kde žiadny takýto systém zatiaľ neexistuje.

1.7 EHSV odporúča Komisii zvážiť možnosť, že by sa so zavádzaním elektronickej identifikácie EÚ dostupnej na základe dobrovoľnosti pre všetkých občanov začalo vytvorením elementárneho systému na poskytovanie elektronickej identifikácie autentifikovanej Európskou úniou, ktorá by bola určená pre obmedzený súbor spotrebiteľských transakcií elektronickeho obchodu.

1.8 Keďže žiadny z 27 členských štátov nemá v súčasnosti dobre vypracovaný národný systém elektronickej identifikácie podnikov (právnických osôb), výbor odporúča, aby Komisia v súlade so zásadou subsidiarity a zásadou proporcionality pokročila v prípade skorého zavedenia európskeho systému dobrovoľnej elektronickej identifikácie právnických osôb, ktorý by zahŕňal vymedzený súbor parametrov pre všetky podniky v EÚ.

1.9 Výbor víta ustanovenia v navrhovanom nariadení týkajúce sa autentifikácie webových lokalít. Výbor sa domnieva, že skorá implementácia týchto ustanovení by uľahčila vznik

atmosféry vysokej dôvery medzi spotrebiteľmi a podnikmi, ktorá je z hľadiska digitálneho jednotného trhu mimoriadne dôležitá.

1.10 Výbor opätovne vyzýva Komisiu, aby urýchlila predloženie návrhov na zavedenie európskej známky dôveryhodnosti podnikov. Ako sa uvádza v predchádzajúcich stanoviskách EHSV, európska známka dôveryhodnosti podnikov by značne zvýšila dôveru spotrebiteľov v cezhraničné obchodovanie on-line.

1.11 EHSV s potešením prijíma skutočnosť, že navrhované nariadenie zohľadňuje viaceré stanoviská výboru, v ktorých sa požadovala cezhraničná harmonizácia elektronickej identifikácie, elektronickeho podpisu a dôveryhodných služieb, ako aj obavy výboru týkajúce sa dodržiavania práva občanov na súkromie a bezpečnosť na internete ⁽¹⁾. Výbor takisto víta v návrhu nariadenia ustanovenie o tom, že členské štáty prijímajú zodpovednosť za svoju účasť v systéme.

1.12 Výbor si všíma, že sa v nariadení zohľadňuje technická normalizácia a práca vykonaná v rámci projektov STORK ⁽²⁾ s cieľom zriadiť európsku platformu interoperability v oblasti elektronickej identifikácie a zaviesť praktický systém, ktorý by viedol k vytvoreniu vnútorného trhu pre elektronicke podpisy a súvisiace cezhraničné dôveryhodné služby on-line. Výbor odporúča Komisii, aby uľahčovala toto dôležité úsilie a poskytla akúkoľvek potrebnú pomoc na urýchlienie týchto prác.

1.13 EHSV odporúča, aby bolo schválenie navrhovaného nariadenia sprevádzané informačnou kampaňou, ktorá by občanom vysvetľovala, ako budú opatrenia týkajúce sa cezhraničnej elektronickej identifikácie a elektronicke podpisy fungovať v praxi, a odstraňovala by ich prípadné obavy v spojitosti s ochranou súkromia a bezpečnosťou.

1.14 Vzhľadom na to, že sa digitálna spoločnosť rozvíja a čoraz viac dôležitých verejných služieb sa poskytuje on-line, poukazuje výbor na rozhodujúci význam toho, aby Komisia naďalej sústredila svoju podporu na stratégie zamerané na urýchlienie digitálnej integrácie v celej únii.

1.15 EHSV žiada Komisiu, aby opätovne preskúmala tie časti nariadenia, v ktorých sa odkazuje na delegované akty, a informovala výbor o tom, prečo je využitie tejto právomoci nevyhnutné na implementáciu príslušných článkov.

2. Zdôvodnenie

2.1 Smernica o elektronicom podpise je v platnosti už vyše 12 rokov. Táto smernica má určité nedostatky. Nestanovuje

napríklad členským štátom povinnosť dohľadu nad poskytovateľmi služby, čo bráni cezhraničnému využívaniu elektronicke podpisy, a nepokrýva ani mnohé nové technológie.

2.2 Všetky krajiny EÚ majú vytvorené právne rámce na elektronicke podpisy, tie sa však líšia a prakticky znemožňujú vykonávanie cezhraničných transakcií. To isté platí o dôveryhodných službách, ako sú časové pečiatky, elektronicke pečate a doručenie a autentifikácia webových lokalít, ktorým chýba interoperabilita na európskej úrovni. Toto nariadenie preto navrhuje spoločné pravidlá a postupy pri uvedených službách.

2.3 Návrh nariadenia obsahuje tri kľúčové prvky:

- i. modernizuje právny rámec týkajúci sa elektronicke podpisy nahradením platnej smernice o elektronicke podpisy. Umožňuje napríklad „podpis“ prostredníctvom mobilného telefónu, požaduje väčšiu zodpovednosť za bezpečnosť a stanovuje jednoznačné a prísne pravidlá dohľadu nad elektronicke podpisy a súvisiacimi službami;
- ii. požaduje vzájomné uznávanie medzi jednotlivými národnými systémami elektronickej identifikácie (nejde však o harmonizáciu či centralizáciu) a tým, že umožňuje cezhraničnú platnosť jestvujúcich elektronicke identifikačných prostriedkov v EÚ, rozširuje ich možnosti využitia;
- iii. ďalšie dôveryhodné služby sú do nariadenia zahrnuté po prvý raz, čo znamená, že bude existovať jednoznačný právny rámec a väčšie záruky vďaka dôsledným orgánom dohľadu nad poskytovateľmi služieb súvisiacich s elektronicke pečatami, časovými pečiatkami, akceptáciou elektronicke dokumentov, elektronicke podpisy doručovacími službami a autentifikáciou webových lokalít.

2.4 Navrhovaným nariadením sa nebude:

- ukladať členským štátom EÚ povinnosť zaviesť národné preukazy totožnosti, elektronicke preukazy totožnosti alebo iné elektronicke identifikačné riešenia, ani jednotlivcom povinnosť ich získať,
- zavádzať európska elektronicke identifikácia, ani akákoľvek európska databáza,
- umožňovať alebo požadovať výmena osobných informácií s inými stranami.

2.5 Širšie využívanie elektronicke identifikačných prostriedkov bude mať pravdepodobne najpozitívnejší dosah na služby, medzi ktoré patrí výber daní cez internet, vzdelávacie kurzy a iné sociálne služby, elektronicke verejné obstarávanie a elektronicke zdravotníctvo.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 97, 28.4.2007, s. 27–32.

Ú. v. EÚ C 228 22.9.2009, s. 66–68.

Ú. v. EÚ C 44 of 11.2.2011, s. 178–181.

Ú. v. EÚ C 54 19.2.2011, s. 58–64.

Ú. v. EÚ C 318 29.10.2011, s. 105–108.

OJ C 229 of 31/07/2012, pp. 1–6

⁽²⁾ www.eid-stork.eu/.

2.6 Prostredníctvom projektov STORK, do ktorých sa zapojilo 17 členských štátov pracujúcich na rozvoji systémov interoperability, Komisia a členské štáty EÚ dokázali, že vzájomné cezhraničné uznávanie elektronickej identifikácie funguje.

2.7 Návrh nariadenia je posledným z 12 kľúčových opatrení navrhnutých v Akte o jednotnom trhu⁽³⁾, ako aj jedným z návrhov zdôraznených v Európskom akčnom pláne pre elektronickej verejnú správu na roky 2011 – 2015⁽⁴⁾, v Pláne pre stabilitu a rast⁽⁵⁾ a v Digitálnej agende pre Európu⁽⁶⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Vytvorenie úplne integrovaného digitálneho jednotného trhu je mimoriadne dôležité z hľadiska realizácie Digitálnej agendy pre Európu, blaha občanov Európy a úspešnosti podnikov EÚ, najmä 21 miliónov malých a stredných podnikov. V súčasnosti 13 miliónov občanov pracuje v inej krajine EÚ a 150 miliónov nakupuje on-line, avšak len 20 % tých, ktorí v EÚ nakupujú on-line, kupuje tovar a služby z iného členského štátu EÚ. Vznik harmonizovaného a interoperabilného celoeurópskeho systému elektronickej identifikácie, elektronickej podpisy a dôveryhodných služieb (vrátane autentifikácie webových lokalít, časových pečiatok a elektronickej pečiatky) má pre ďalší pokrok digitálneho jednotného trhu rozhodujúci význam.

3.2 Je nevyhnutné podporovať vývoj elektronickej obstarávania, aby sa zlepšila jeho efektívnosť, transparentnosť a konkurencieschopnosť. Súčasný nábeh elektronickej obstarávania je pomalý, lebo len pri nie viac ako 5 % postupov obstarávania EÚ sa počíta s elektronickej spracovávaním.

3.3 Možno vyjadriť poľutovanie nad tým, že vzhľadom na neexistenciu európskeho systému elektronickej preukazu totožnosti boli vypracované početné a rôznorodé národné systémy. EHSV si je vedomý toho, že politika, ktorú teraz navrhla Komisia v predloženej návrhu nariadenia s cieľom vytvoriť úplne integrovaný digitálny jednotný trh do roku 2015⁽⁷⁾, je zameraná na vzájomné právne uznávanie rôznych systémov elektronickej identifikácie oznámených jednotlivými štátmi a na vytvorenie skutočnej technickej interoperability všetkých oznámených systémov.

3.4 Výbor si všimá, že Komisia zvolila evolučný prístup pri tvorbe tohto nariadenia vychádzajúceho zo smernice o elektronickej podpisy⁽⁸⁾, aby sa zaistilo, že občania i podniky budú môcť využívať systémy elektronickej identifikácie vo svojej krajine na prístup k verejným službám v ostatných krajinách EÚ, kde sú takéto systémy elektronickej identifikácie dostupné.

3.5 Výbor však zastáva názor, že EÚ potrebuje normalizovaný európsky systém elektronickej identifikácie pre všetkých

občanov a podniky, a vyjadruje poľutovanie nad tým, že nariadenie sa neusiluje o pokrok pri rozvoji spoločnej európskej elektronickej identifikácie. Nariadenie síce bude od všetkých členských štátov vyžadovať, aby akceptovali všetky národné systémy elektronickej identifikácie oznámené podľa tohto nariadenia, no zároveň krajinám umožní rozhodnúť sa, či budú alebo nebudú oznamovať svoje národné systémy, a rešpektuje tiež rozhodnutie tých členských štátov, ktoré nemajú národný systém elektronickej identifikácie.

3.6 Hoci navrhované nariadenie rešpektuje suverenitu členských štátov a nestanovuje všetkým občanom v EÚ povinnosť mať elektronickej identitu, výhody jednotného európskeho systému elektronickej identifikácie by sa mali zväziť. Občania, ktorí nebudú mať elektronickej identitu, budú postupom času znevýhodnení. Aby mali všetci rovnaké príležitosti, bude každý občan potrebovať elektronickej identitu, ktorú bude môcť používať v ktorejkoľvek krajine EÚ.

3.7 Implementácia systémov interoperability v EÚ má rozhodujúci význam, ak sa majú úspešne poskytovať plynulé elektronickej transakcie závislé od elektronickej identifikácie a dôveryhodných služieb. V záujme vytvorenia skutočnej európskej platformy interoperability v oblasti elektronickej identifikácie je potrebné vykonať ešte veľa práce.

3.8 Mal by existovať celoeurópsky informačný program, ktorý by ľuďom radil, ako používať elektronickej identifikáciu a dôveryhodné služby, aby si dokázali na internete primerane chrániť svoje súkromie a bezpečnosť. Informačná kampaň na zvýšenie povedomia by mala prebehnúť tak, aby sa rozdielne komunikovalo s občanmi s rôznym stupňom potreby informácií a chápania digitálneho sveta.

3.9 Mnohí ľudia majú pri obchodných transakciách prostredníctvom digitálnych služieb obavy v spojitosti s ochranou súkromia a bezpečnosťou. Tieto obavy sa ešte zväčšujú, ak nerozumejú technológiám, ktoré sa na poskytovanie týchto služieb využívajú, a to spôsobuje zbytočný strach a odpor. Verejné orgány a členské štáty musia vyvinúť väčšie úsilie a objasniť, ako je chránené súkromie a bezpečnosť pri využívaní oznámených technológií elektronickej identifikácie a elektronickej podpisy. V tejto súvislosti EHSV poznamenáva, že predmetný systém dôveryhodných služieb bol navrhnutý tak, aby sa sprístupňovali a vymieňali len nevyhnutné údaje a aby sa predišlo centralizovaniu informácií.

3.10 Vo svojich predchádzajúcich stanoviskách výbor vyzval Komisiu, aby urýchlila predloženie návrhov na zavedenie certifikačného systému EÚ, t. j. európskej známky dôveryhodnosti podnikov pôsobiacich on-line. Európska známka dôveryhodnosti by bola zárukou toho, že podnik je plne v súlade s európskymi právnymi predpismi a že práva spotrebiteľa budú ochránené. Takýto systém by zvýšil dôveru spotrebiteľov v internetové obchodovanie.

3.11 Výbor sa obáva, že vzhľadom na čoraz väčšiu digitálnu prepojenosť, používanie elektronickej identifikácie a dôveryhodných služieb je mimoriadne dôležité, aby všetci občania mali prístup k technológiám a zručnostiam, ktoré im umožnia

⁽³⁾ COM(2011) 206 final.

⁽⁴⁾ COM(2010) 743 final.

⁽⁵⁾ COM(2011) 669 final.

⁽⁶⁾ COM(2010) 245 final.

⁽⁷⁾ EUCO 2/1/11 a EUCO 52/1/11.

⁽⁸⁾ Smernica 1999/93/ES.

rovnakým dielom profitovať z digitálnej revolúcie. Digitálna integrácia je stále veľkou úlohou pre EÚ, v ktorej štvrtina obyvateľstva ešte nikdy nepoužila internet, pričom rozhodujúcimi činiteľmi zostávajú vek, pohlavie a vzdelanie.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Pri dodržaní zásady subsidiarity EHSV odporúča Komisii uvážiť, ako by sa dal zaviesť elektronický preukaz totožnosti EÚ pre všetkých občanov. Možno by sa to dalo dosiahnuť zadenovaním štandardného súboru parametrov na udelenie elektronickej identity EÚ, ktorý by sa mohol stať súčasťou akéhokoľvek národného systému elektronickej identifikácie, a tiež zavedením elektronickej identifikácie autentifikovanej Európskou úniou na špecifický súbor služieb. Občania by tak mohli na dobrovoľnom základe požiadať o elektronickej identitu EÚ, ktorú by využívali v prípade, keď by neexistoval žiadny národný systém.

4.2 Výbor by privítal, keby Komisia zvažila zavedenie elektronickej identifikácie vytvorením elementárneho systému zaisťujúceho obmedzenú elektronickej identitu autentifikovanú Európskou úniou pre on-line spotrebiteľské transakcie elektronickej obchodu. Autentifikáciu tejto európskej elektronickej identity by mohol centrálnie spravovať orgán kontrolovaný Európskou úniou, ktorý by spotrebiteľom a obchodníkom poskytoval požadovaný vysoký stupeň dôveryhodnosti a bezpečnosti.

4.3 Keďže v súčasnosti v žiadnom z 27 členských štátov neexistuje dobre vypracovaný národný systém elektronickej identifikácie podnikov (právnické osoby), výbor odporúča Komisii, aby teraz využila príležitosť a podporila skoré zavedenie európskeho systému elektronickej identifikácie právnických osôb. Pri vytváraní takéhoto systému by sa mala samozrejme rešpektovať zásada subsidiarity a zásada proporcionality. Ak by EÚ konala teraz, vyhla by sa problémom s harmonizáciou, ktoré by občanom spôsobovali množstvo rôznych národných systémov elektronickej identifikácie, ktoré by vznikli, keby neexistoval jednotný európsky elektronický preukaz totožnosti. Zavedenie európskeho systému elektronickej identifikácie právnických osôb by okrem toho znamenalo okamžitý komerčný prínos pre 21 miliónov malých a stredných podnikov v Európe, ktoré rozvíjajú cezhraničnú podnikateľskú činnosť.

4.4 Výbor si vši, že v 16 zo 42 článkov návrhu nariadenia sa udeľuje Komisii právomoc prijímať delegované právne akty⁽⁹⁾. EHSV síce chápe, že delegované akty sú potrebné na uľahčenie implementácie niektorých technických aspektov nariadenia a v tejto súvislosti dávajú Komisii flexibilitu, no je znepokojený využívaním uvedených právomocí v takom veľkom rozsahu. EHSV sa obáva, že záruky týkajúce sa využívania delegovaných aktov⁽¹⁰⁾ by mohli byť nedostatočné na zabezpečenie toho, aby Rada a Európsky parlament mali efektívnu kontrolu nad vykonávaním týchto právomocí Komisiou, čo bude mať dôsledky na právnu bezpečnosť a istotu tohto nástroja.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Článok 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

⁽¹⁰⁾ Záruky obsiahnuté v článku 290 Lisabonskej zmluvy a dohode medzi Európskym parlamentom, Radou a Komisiou o fungovaní článku 290 ZFEÚ.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Obchod, rast a rozvoj – Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“

COM(2012) 22 final

(2012/C 351/17)

Spravodajkyňa: **Evelyne PICHENOT**

Európska komisia sa 27. januára 2012 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Obchod, rast a rozvoj – prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“

COM(2012) 22 final.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 5. septembra 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra) prijal 127 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Pripomienky výboru

V nadväznosti na desaťročné aktívnych politík, ktoré spájajú obchod a rozvoj, Európska komisia vo svojom oznámení z roku 2012 s názvom „Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“⁽¹⁾ hodnotí toto obdobie v dnešnom svete plnom zmien pomerne umiernené. Viac ako 50 % z objemu svetového obchodu sa dnes realizuje medzi rozvojovými krajinami. Obchod medzi južnými krajinami predstavuje najväčší potenciál rastu v nadchádzajúcich rokoch. Zmenili sa aj samotné prekážky brániace obchodu a oproti minulosti majú dnes skôr podobu necolných prekážok, čo predstavuje pre rozvojové krajiny závažný problém.

EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité, aby rozvojové krajiny boli lepšie zapojené do regionálneho a medzinárodného obchodu. Podporuje zaangažovanosť Európskej únie, pokiaľ ide o multilaterálnu oblasť a rýchle uzatvorenie dohody s WTO, ktorá bude prospešná pre najmenej rozvinuté krajiny. EHSV však pripomína, že obchod je naďalej prostriedkom a nie cieľom. V meniacom sa svete, ktorý je poznačený nebývalým tlakom na ochranu životného prostredia a narastajúcimi nerovnosťami, aktuálnu výzvu predstavuje zapojenie obchodných politík do novej podoby rozvoja, ktorá bude inkluzívnejšia a udržateľnejšia.

1.2 Podpora výboru

Nové oznámenie o obchode, investíciách a rozvoji je potrebné privítať ako výsledok účinnej spolupráce medzi generálnymi riaditeľstvami Európskej komisie. EHSV oceňuje kvalitný

príspevok občianskej spoločnosti k verejnej konzultácii, náležitosti diagnostiky sprevádzanej snahou o koherentnosť a uplatňovanie Programu zmien⁽²⁾, pokiaľ ide o jeho aspekty týkajúce sa obchodu. Osobitne víta záujem o vplyv, monitorovanie a hodnotenie obchodných politík, ktoré ponúkajú najlepšiu základňu pre pragmatický prístup spájajúci obchod a rozvoj. EHSV sa so svojimi partnermi zúčastňuje na tomto monitorovaní a želá si, aby sa zhodnotili prekážky v obchodovaní a v investovaní, ktorými môžu trpieť niektoré rozvojové krajiny.

EHSV sa takisto zaujíma o prístup k úverom a o pomoc pri obchodovaní pre súkromné subjekty a najmä pre mikropodniky a malé a stredné podniky, ako aj o podporu miestneho a regionálneho obchodu medzi poľnohospodármi. EHSV pripomína vedúcim predstaviteľom rozvojových krajín, že zásadný význam má vytvorenie bezpečného investičného prostredia na území ich štátov a že kľúčové postavenie v oblasti rozvoja má produktívna ponuka.

EHSV podporuje iniciatívu generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre rozvoj a spoluprácu zameranú na realizovanie štruktúrovaného dialógu o rozvoji „Policy Forum for Development“, ktorá bude v prechodnej fáze do roku 2013.

1.3 Kritika výboru

So zreteľom na radikálne sa meniaci svet, naliehavosť riešenia problémov v oblasti zmeny klímy a prehlbujúcu sa priepasť medzi rozvíjajúcimi sa krajinami a krajinami s pomalším rozvojom, sa Komisia vo svojom oznámení obmedzuje na

⁽¹⁾ Obchod, rast a rozvoj – Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi, COM(2012) 22 final.

⁽²⁾ Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien.

retrospektívne prispôsobenie svojich politík vrátane spätného odôvodnenia reformy všeobecného systému preferencií (VSP). Prioritou EÚ a jej partnerov musí byť vypracovanie obnovené vízie rozvoja. Ich kapacity sa musia rozšíriť v záujme inkluzívneho a udržateľného rozvoja. Výbor žiada, aby sa v tomto smere ďalej viedla rozsiahla diskusia so zástupcami občianskej spoločnosti.

Oznámenie sa okrem toho nezaoberá v dostatočnej miere niektorými dôležitými otázkami. Komisia sa najmä nepoučila dostatočne zo svojich analýz o roztrieštenosti obchodu. V oznámení sa potvrdzuje, že v oblasti obchodu sa v súčasnosti rozlišujú tri skupiny krajín: najmenej rozvinuté krajiny, ktorých podiel na svetovom obchode je okrajový, rozvíjajúce sa krajiny s rýchlym rastom a krajiny „stredú“, ktoré sa nachádzajú medzi týmito dvomi skupinami. V oznámení sa zdôrazňujú krajiny „v najväčšej núdzi“ a len v náznakoch sa spomínajú „krajiny stredú“, ktoré však predstavujú väčšinu rozvojových krajín. Prísnejší systém všeobecných preferencií nemôže nahradiť stratégiu rozvoja.

EHSV ďalej upozorňuje na obmedzenia vyplývajúce z rozlišovania medzi krajinami výlučne na základe príjmov (HDP). Používanie iných kritérií ako je národný dôchodok (tak ako v prípade najmenej rozvinutých krajín) v záujme lepšieho rozlišovania medzi rozvojovými krajinami je sľubnou cestou, ktorou by sa EÚ mala uberať na medzinárodných fórach. Toto je téma, s ktorou by EÚ mohla už teraz prispieť do diskusie o rozvojových cieľoch tisícročia na obdobie po roku 2015 a o cieľoch trvalo udržateľného rozvoja.

1.4 Odporúčania výboru

EHSV pripomína, že je dôležité vypracovať rozvojové stratégie *sui generis*, ktoré budú kombinovať vnútorné a obchodné politiky s výhľadom na udržateľný a inkluzívny rast. Domáce opatrenia na posilňovanie právneho štátu, nápravu nefunkčného trhu a na zabezpečenie ekonomického prostredia a prostredia pre človeka sú dôležitými prvkami rozvojových stratégií. Bez týchto prvkov by prínos obchodu pre rozvoj bol len okrajový a obmedzený, a to najmä v oblasti poľnohospodárstva.

EHSV opakovane poukazuje na svoje odporúčanie, aby sa hodnotenia vplyvu o udržateľnom rozvoji stali súčasťou širšieho cyklu, v rámci ktorého sa budú hodnotiť dôsledky obchodných politík *ex ante* aj *ex post* a ktorý bude zohľadňovať tiež ciele stratégie Európa 2020.

EHSV povzbudzuje EÚ, aby do svojej obchodnej stratégie pre rozvojové krajiny v rozsiahlejšej miere zapracovala závery Medzinárodnej organizácie práce z júna 2012 o minimálnej úrovni sociálnej ochrany.

EHSV odporúča, aby sa ustanovenia týkajúce sa udržateľného rozvoja zapracovali do celkového hodnotenia dohôd o voľnom obchode prostredníctvom ich postupov pravidelného monitorovania a dodatočnej analýzy týchto dohôd v EHSV. Výbor si okrem toho želá, aby ustanovenia o udržateľnom rozvoji

uvedené v každej obchodnej dohode zahŕňali osobitný záväzok týkajúci sa monitorovania a hodnotenia vplyvu celej dohody na udržateľný rozvoj.

EHSV povzbudzuje EÚ, aby na multilaterálnych fórach viac podporovala voľný prístup k výrobkom z najmenej rozvinutých krajín bez ciel a kvót. Prioritou EÚ by sa mohlo stať aj posilňovanie schopnosti najmenej rozvinutých krajín viesť rokovania v záujme toho, aby tieto krajiny podpísali obchodné dohody s južnými krajinami.

EHSV vyzýva EÚ, aby začala diskusiu o budúcnosti dohôd o hospodárskom partnerstve vzhľadom na pretrvávajúcu patovú situáciu. EHSV si želá, aby bol do tohto procesu úzko zapojený, a domnieva sa, že by bolo užitočné, ak by sa v tejto diskusii lepšie zohľadnili špecifiká krajín „stredú“.

2. Ponaučenia vyplývajúce z roztrieštenosti medzinárodného obchodu

2.1 Od roku 2006 a prvý raz od priemyselnej revolúcie je podiel rozvojových krajín na medzinárodnom obchode vyšší ako 50 %. Už pred desiatimi rokmi sa začalo zblížovanie úrovni príjmov rozvojových a rozvinutých krajín, tzv. „dobehanie“. Tieto dva javy sú spojené so znižovaním colných prekážok vo svete a úlohou, ktorú zohrávajú rozvíjajúce sa krajiny, a osobitne Čína, v svetovom obchode. Obchod s priemyselnými výrobkami sa geograficky presúva do Ázie. Obchod s poľnohospodárskymi výrobkami sa premiestňuje do Brazílie. Zároveň sa mení aj zloženie obchodu. Obchod s výrobkami dopĺňa tzv. obchod s úlohami, pričom väčšinu výrobkov, s ktorými sa obchoduje vo svete, nepredstavujú hotové výrobky, ale medziprodukty. Rozlišujú sa pritom tri skupiny krajín: najmenej rozvinuté krajiny, ktorých podiel na svetovom obchode je okrajový, rozvíjajúce sa krajiny s rýchlym rastom a krajiny „stredú“, ktoré sa nachádzajú medzi týmito dvomi skupinami a ktoré predstavujú väčšinu rozvojových krajín.

2.2 Súčasné ekonomické dobíhanie však zakrýva výrazné rozdiely v rýchlosti, akou sa tieto krajiny zblížujú, a to na úkor rozvojových krajín, v ktorých nedochádza k rýchlemu rozvoju. Z tohto prvého hľadiska je obchod medzi najchudobnejšími krajinami a ostatnými krajinami nevyrovnaný. Hoci každá krajina profituje z obchodovania, niektoré špecializácie majú vyššiu pridanú hodnotu ako ostatné, a čo je podstatné, (pomerne) najmenej ziskové špecializácie sa dnes vyskytujú v najchudobnejších krajinách. Tieto krajiny sa ocitajú v pasci, pretože využívajú len veľmi málo ťažobných a tropických poľnohospodárskych zdrojov, ktoré im v obchode poskytujú absolútnu výhodu, ale ich príjmy majú tendenciu postupne sa znižovať v porovnaní s priemyselnou činnosťou a aktivitami v oblasti poskytovania služieb.

2.3 Trvalý nárast cien fosílnych a poľnohospodárskych surovín spôsobený najmä narastajúcim dopytom rozvíjajúcich sa krajín predstavuje pre rozvojové krajiny, ktoré tieto produkty vyvážajú, na prvý pohľad veľkú výhru, pritom im však naopak hrozí, že uviaznu v primárnej špecializácii a budú vystavené

tzv. „kľiatbe surovín“ (slabá odolnosť voči otrasom, nestabilné príjmy z vývozu a nestabilné verejné rozpočty, náchylnosť na akumuláciu bohatstva a financovanie ozbrojených konfliktov) a javom spojeným s nadhodnotením výmenných kurzov a zaberaním pôdy. V záujme udržateľného rozvoja hospodárstva je potrebné uskutočniť diverzifikáciu vývozu. Existuje však riziko, že trhy potvrdia historickú závislosť rozvojových ekonomík od týchto produktov.

2.4 Ekonomické dobiehanie však takisto sprevádza nárast nerovností v rámci krajiny. Štát je zodpovedný za to, aby dohliadol na spravodlivé rozdelenie zisku vyplývajúceho z liberalizácie obchodu v rámci svojej ekonomiky a na celom svojom území. Zisk z obchodu a rastu sa nerozdeľuje automaticky medzi všetkých hospodárskych aktérov a najmä nie medzi jeho najzraniteľnejšie segmenty. Z toho vyplýva, že je potrebné vypracovať rozvojové stratégie *sui generis*, ktoré budú kombinovať vnútorné a obchodné politiky s výhľadom na udržateľný a inkluzívny rast. Rozvojové krajiny sú z dôvodu svojej úzkej daňovej základne a slabších rozpočtových kapacít konfrontované s ďalším znevýhodnením.

2.5 Priemyselné a obchodné politiky sa vyvíjajú rovnako ako obchod, ktorého geografické rozloženie a zloženie sa menia. V priebehu desiatich rokov sa v dôsledku narušenia obchodných preferencií a nárastu počtu regionálnych a bilaterálnych dohôd zmenila integrácia rozvojových krajín do medzinárodného obchodu. Komisia vo svojom dokumente konštatuje pretrvávajúcu marginalizáciu najmenej rozvinutých krajín v medzinárodnom obchode. Aktívny prístup oznámenia z roku 2002 vypracovaný so zreteľom na ukončenie kola rokovaní v Dauhe pre oblasť rozvoja nebol postačujúci na to, aby sa vo výraznej miere prehĺbila integrácia najmenej rozvinutých krajín do svetového obchodu, keďže takmer celý objem obchodu sa realizuje „bez nich“.

2.6 Hospodárska súťaž sa už neuskutočňuje na hraniciach, ale v samotných krajinách. Okrem niektorých colných položiek má väčšina prekážok v obchodovaní stále viac podobu necolných prekážok, akými sú normy, kódy, dotácie a predpisy. V tejto súvislosti objavenie sa skupiny BRICS v medzinárodnom obchode nie je ani tak výsledkom otvorenia trhu, ako skôr pozitívnym účinkom jasných, plánovaných, vhodných a samostatných stratégií rozvoja, ktoré kombinujú verejné aktívne politiky a stimuly trhov. Na druhej strane, neexistujúca stratégia rozvoja a nedostatočná schopnosť zapojiť sa do globalizácie predstavuje tretiu nerovnosť, ktorej sú vystavené najmenej rozvinuté krajiny.

2.7 Nerovnosti v príjmoch spôsobené špecializáciou v obchode, nerovnosti týkajúce sa schopnosti *financovať* ekologický a inkluzívny rast a nakoniec nerovnosti týkajúce sa politických schopností *vypracovať, naplánovať a riadiť* stratégiu rozvoja predstavujú tri nerovnosti, ktoré postihujú najmenej rozvinuté krajiny v „modernom“ obchode. Sú navzájom prepojené a budú nepochybne narastať, ak sa neprijmú vhodné

spoločné opatrenia, ktoré budú kombinovať obchodné a investičné politiky a politiky v oblasti rozvojovej spolupráce, tak ako to odporúča cieľ č. 8 v rámci rozvojových cieľov tisícročia.

3. Potreba európskej strategickej vízie v meniacom sa svete v súčinnosti so stratégiou Európa 2020

3.1 Komisia vo svojom oznámení o obchode, raste a rozvoji potvrdzuje hlavné zásady oznámenia z roku 2002, zdôrazňuje však, že je potrebné rozlišovať medzi rozvojovými krajinami a sústrediť sa na krajiny v najväčšej núdzi. Na základe tohto konštatovania Komisia vymedzuje pre toto desaťročie šesť priorít: cielenejšie obchodné preferencie, účinnejšiu pomoc pre obchod, podporu a ochranu priamych zahraničných investícií, väčšiu pružnosť pri rokovaniach o komplexných dohodách o voľnom obchode v závislosti od príjmov krajín, podporu dobrého riadenia (vrátane udržateľného rozvoja) a nakoniec posilnenie schopnosti najzraniteľnejších krajín reagovať na vonkajšie a vnútorné otrasy.

3.2 EHSV podporuje takéto priority v zmysle kontinuity, pričom zdôrazňuje, že tieto priority reagujú len čiastočne na aktuálne tri hlavné výzvy v oblasti rozvoja. Nové oznámenie o obchode, raste a rozvoji vychádza z veľmi užitočných materiálov zhromaždených počas pozoruhodnej verejnej konzultácie o tejto téme v roku 2011 a je potrebné vyzdvihnúť ho ako výsledok účinnej spolupráce medzi generálnymi riaditeľstvami. Toto oznámenie dopĺňa oznámenie o obchode, raste a svetových záležitostiach, ktoré je naďalej nosným pilierom vo vzťahu medzi obchodom a stratégiou Európa 2020. Napriek pokrokom dosiahnutým vďaka tomuto špecifickému oznámeniu, ako napr. výraznejšie rozlišovanie medzi rozvojovými krajinami a narastajúci záujem o súkromných aktérov, v oznámení o prepojení obchodu a rozvoja chýba nová vízia orientovaná smerom do budúcnosti.

3.3 Ako sa zdôrazňuje v oznámení a v štúdiu, ktorá mu predchádzala, zapojenie do svetového obchodu nie je cieľom samým o sebe ani postačujúcou podmienkou rozvoja. Otvorenie trhu a prístup na trh nepredstavujú rozvojovú stratégiu, ale sú len jedným z jej prvkov. Domáce opatrenia na posilnenie právneho štátu, nápravu pri zlyhaní trhu a zabezpečenie ekonomického prostredia a prostredia pre človeka sú nevyhnutnými zložkami rozvojových stratégií a predpokladom na dosiahnutie zisku v obchode, a to najmä v poľnohospodárskej oblasti.

3.4 Politické iniciatívy zamerané na privilegovaný prístup k vonkajším trhom, ako napr. systém všeobecných preferencií a dohody o hospodárskom partnerstve zavedené Európskou úniou, nemôžu bez spoločnej vízie rozvoja zabezpečiť očakávané náhle zvýšenie rastu. Najväčšie obavy nezbudzuje skromný rozsah hospodárskych prínosov týchto iniciatív pre rozvojové krajiny, ale slabá politická vôľa týchto krajín, pre ktoré sú takéto iniciatívy určené. Únia by mala jasnejšie vymedziť presný rozsah zisku, ktorý sa má dosiahnuť v dôsledku zníženia colných a necolných prekážok, a to pre samotnú

Úniu, ako aj pre partnerské krajiny. A nakoniec je úlohou Únie demonštrovať koherentnosť svojej vonkajšej politiky vo vzťahu ku krajinám AKT, ktorá uprednostňuje regionálny rozmer v oblasti obchodu (dohody o hospodárskom partnerstve)⁽³⁾, pričom politiky rozvoja a rastu zostávajú v príslušných regiónoch na vnútroštátnej úrovni.

3.5 Toto konštatovanie platí, aj pokiaľ ide o multilaterálnu úroveň. Na rozdiel od toho, čo je možné pozorovať pri rokovaniach o zmene klímy, na ktorých sa rozvojové krajiny a najmä krajiny s pomalším rozvojom aktívne zúčastňujú, politické zapojenie týchto krajín do kola rokovaní z Dauhy je naďalej slabé alebo nulové. Priority a potreby krajín prijímajúcich pomoc v oblasti obchodu sú okrem toho naďalej vymedzené nesprávne vzhľadom na to, že v týchto krajinách neexistuje kapacita ani politický priestor na vypracovanie udržateľných stratégií rozvoja.

3.6 Na obranu Európskej únie je možné konštatovať, že medzinárodná rozvojová spolupráca sa naďalej realizuje v duchu dohôd medzi nezávislými národnými štátmi. V praxi sa však táto diplomacia realizuje s nestabilnými štátmi len v obmedzenej miere. To má v súčasnosti za následok, že obchod má v rámci rozvojových stratégií a plánovania pomoci len malý podiel. Pre Úniu a jej partnerov sa vypracovanie novej vízie rozvoja musí stať prioritou a na tento účel sa musia posilniť kapacity. Prostredníctvom realizácie vnútroštátnych politik sa obchod môže stať jedným z faktorov rozvoja. Z krátkodobého hľadiska musí preto EÚ v oblasti obchodu a v záujme rozvoja uplatňovať pragmatický prístup, metódu pokusov a omylov a experimentovanie a týmto spôsobom prispieť k vypracovaniu vízie v súčinnosti so stratégiou Európa 2020.

4. Pragmatický prístup k obchodu a investíciám podporujúci koncepciu rozvoja

4.1 Rozvoj kapacít a nástrojov na monitorovanie a hodnotenie vplyvu obchodu

4.1.1 Empirický charakter spojitosti medzi obchodom a rozvojom si vyžaduje zaujať pragmatický postoj k obchodným politikám v duchu experimentovania a nadobúdania nových poznatkov. Nie je totiž možné vopred určiť, či je obchodná dohoda prospešná pre rozvoj alebo nie. EHSV opakovane poukazuje na svoje odporúčanie uvedené v predchádzajúcom stanovisku, aby sa hodnotenia vplyvu o udržateľnom rozvoji stali súčasťou širšieho cyklu, v rámci ktorého sa budú hodnotiť dôsledky obchodných politik *ex ante* aj *ex post* a ktorý bude zohľadňovať ciele stratégie Európa 2020.

⁽³⁾ Pozri záverečné vyhlásenie z 12. regionálneho seminára hospodárskych a sociálnych záujmových skupín AKT – EÚ, ktoré sa uskutočnilo 5. a 6. júla 2012 v Santo Domingu. <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-acp-eu-twelfth-regional-seminar-fd.24031>.

4.1.2 Monitorovanie a hodnotenie sa vyžaduje najmä v oblasti politik spojených s obchodnými dohodami s cieľom zlepšiť ich účinnosť prostredníctvom postupných revízií. Rovnaký význam však majú, aj pokiaľ ide o preskúmanie ustanovení o udržateľnom rozvoji, pričom EHSV opakovane poukazuje na to, že tieto ustanovenia je potrebné zahrnúť do každej obchodnej dohody Únie. EHSV odporúča, aby sa ustanovenia o udržateľnom rozvoji zapracovali do komplexného hodnotenia dohôd o voľnom obchode prostredníctvom pravidelných monitorovacích postupov a dodatočnej analýzy týchto dohôd v EHSV. Výbor si okrem toho želá, aby ustanovenia o udržateľnom rozvoji, o ktorých sa v súčasnosti vedú rokovania, zahŕňali aj osobitný záväzok týkajúci sa monitorovania a hodnotenia vplyvu celkovej dohody o udržateľnom rozvoji.

4.1.3 Pravidelné hodnotenie účinnosti a vplyvu v oblasti uľahčenia obchodovania a rôznych spôsobov prístupu k trhu, ktoré navrhla EÚ rozvojovým krajinám (špeciálna a diferencovaná zmluva, dohoda o hospodárskom partnerstve, systém všeobecných preferencií atď.), musí takisto umožniť, aby sa upevnili súčasné hlavné prvky politik Únie. Vedecké a nezávislé hodnotenie vplyvu je hlavnou zložkou prepracovaných politik v oblasti oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA). Pomoc pre obchod v objeme presahujúcom 10 miliárd EUR v roku 2010 by mohla byť účinnejšia a náležitejšia, ak by sa vytvorili ukazovatele umožňujúce hodnotiť jej účinky.

4.1.4 Spolu so systémom všeobecných preferencií zostáva nevyužitý aj manévrovací priestor, z čoho by mohli ťažiť rozvojové krajiny. EHSV v súlade so svojím predchádzajúcim stanoviskom podporuje všetky iniciatívy EÚ zamerané na povzbudzovanie rozvojových krajín v oblasti využívania nástrojov týkajúcich sa potravinovej bezpečnosti. Je osobitne potrebné, aby tieto krajiny mali na multilaterálnej, regionálnej a bilaterálnej úrovni zjednodušený prístup k dostupným obchodným nástrojom, akými sú ochranné opatrenia, ktoré umožňujú konať v prípade výrazného zvýšenia dovozu, ktorý môže ohroziť miestnu výrobu potravín⁽⁴⁾, a aby mohli merať ich účinky.

4.1.5 EHSV opakovane poukazuje na odporúčanie uvedené vo svojom predchádzajúcom stanovisku⁽⁵⁾ v súvislosti s pravidelnou podporou rozvoja transparentnosti, monitorovania a väčšej dôveryhodnosti spravodlivého obchodu. EHSV okrem toho podporuje systematické hodnotenie vplyvu spravodlivého obchodu, nielen pokiaľ ide o prijímateľov pomoci, ale aj o výrobné regióny, ktoré produkujú rovnaké výrobky, ale nedostávajú pomoc.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Obchod, rast a svetové záležitosti – Obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020“, COM(2010) 612 final, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Príspevok k trvalo udržateľnému rozvoju: úloha spravodlivého obchodu a mimovládnych systémov zabezpečenia trvalej udržateľnosti súvisiacej s obchodom“, COM(2009) 215 final, Ú. v. EÚ C 339, 14.12.2010.

4.1.6 V súlade s pracovným programom pre politickú súčinnosť v záujme rozvoja na obdobie 2010 – 2013 je potrebné zhodnotiť súčinnosť obchodných nástrojov týkajúcich sa EÚ, najmä pokiaľ ide o prístup k liekom, právo duševného vlastníctva a právo na dôstojnú prácu. EHSV povzbudzuje Úniu, aby do svojej obchodnej stratégie pre rozvojové krajiny vo výraznejšej miere zahrnula závery Medzinárodnej organizácie práce z júna 2012 o základnej úrovni sociálnej ochrany.

4.1.7 EHSV podporuje rozšírenie monitorovania a hodnotenia prekážok v obchodovaní a v investovaní, ktorými môžu trpieť aj niektoré rozvojové krajiny.

4.1.8 V záujme toho, aby bolo nadobúdanie nových poznatkov a hodnotenie účinné a viedlo k reforme obchodných politík podporujúcich obchod, je potrebné v rozsiahlej miere a intenzívnejšie ako v súčasnosti zapojiť občiansku spoločnosť, a to najmä do mechanizmov na monitorovanie obchodných dohôd a dohôd o hospodárskom partnerstve.

4.2 Podpora súkromných subjektov z rozvojových krajín

4.2.1 EHSV uznáva, že v oznámení sa kladie dôraz na kľúčovú úlohu súkromných subjektov, najmä drobných poľnohospodárov a malých podnikateľov, ktorí predstavujú chrbtovú kosť hospodárstva v mnohých rozvojových krajinách. Zdôrazňuje, že je potrebné podporovať zodpovedné riadenie podnikov, podporovať partnerstvá medzi súkromným a verejným sektorom a uznať rôzne formy podnikania, ako sú družstvá, vzájomné spoločnosti a iné formy podnikov sociálneho hospodárstva⁽⁶⁾. Uznáva, že je dôležité vytvoriť bezpečné investičné prostredie, stabilné obchodné právo, spravodlivé zdaňovanie, zaviesť účinný a predvídateľný právny systém zaručujúci právnu istotu pre vnútroštátne a zahraničné investície. EHSV zdôrazňuje význam infraštruktúry a on-line obchodných služieb ako súčasť stratégie na posilňovanie a diverzifikáciu exportnej ponuky.

4.2.2 EHSV podporuje opatrenia zamerané na uľahčenie prístupu drobných poľnohospodárov a malých podnikov k pomoci v obchodovaní v záujme toho, aby mohli využívať výhody plynúce z obchodu, a podporu politík, ktoré povedú k prechodu od neformálneho sektoru k registrovaným činnostiam. EHSV v tejto súvislosti pripomína aktuálnosť záverov spoločnej správy ILO a WTO⁽⁷⁾, podľa ktorej rozsiahly vplyv neformálnych pracovných miest v rozvojových krajinách bráni v tom, aby tieto krajiny mohli profitovať z otvorenia trhu, pričom pracovníci sa v prechodnom období počas zmeny pracovného miesta ocitajú v pasci chudoby. Opatrenia na podporu rodovej rovnosti a podpora činnosti žien prispievajú k tomuto presunu z neformálneho sektoru smerom k zaregistrovaným aktivitám. Boj proti korupcii a rozvoj infraštruktúry

musia naďalej patriť k prioritám. Spolupráca medzi sociálnymi partnermi a ostatnými organizáciami občianskej spoločnosti v boji proti korupcii v rámci partnerstva Euromed by mohla slúžiť ako podklad pre nadobúdanie nových poznatkov.

4.2.3 V porovnaní s komparatívnou výhodou, ktorou disponujú ostatné vnútroštátne alebo multilaterálne inštitúcie, je v rámci podpory súkromných subjektov potrebné posilniť komparatívnu výhodu EÚ bez ohľadu na formu podnikania s cieľom zvýšiť účinnosť nástrojov na podporu obchodu Únie, a to najmä vzhľadom na zvyšujúci sa objem obchodu medzi južnými krajinami. Únia musí zabezpečiť dostatočné ľudské zdroje pre svoje delegácie v tretích krajinách s cieľom čeliť výzvam a vo výraznejšej miere zapájať tieto delegácie do zhodnocovania skúseností získaných na mieste.

4.2.4 Profesionálne organizácie, ktoré sú veľmi aktívne v súkromnom sektore, môžu významne prispieť k zisťovaniu potrieb v oblasti spolupráce medzi partnerskými krajinami. Intenzívnejšia konzultácia medzi týmito organizáciami prostredníctvom EHSV by prispela k zblíženiu ponuky a dopytu pri spolupráci. Predchádzajúce rokovania o dohodách o hospodárskom partnerstve a vypracovanie strategických dokumentov o znižovaní chudoby pod vedením Svetovej banky umožnili posilniť a vymedziť štruktúru profesionálnych organizácií v rozvojových krajinách.

4.2.5 Ako zdôrazňuje Komisia, výbor víta myšlienku, aby sociálna zodpovednosť podnikov prispievala k podpore spravodlivých podmienok hospodárskej súťaže na celosvetovej úrovni v oblasti obchodu a investovania. Je nepochybné, že veľké podniky európskeho pôvodu boli prostredníctvom medzinárodných rámcových dohôd zahŕňajúcich subdodávateľov priekopníkmi pri zavádzaní sociálnych a environmentálnych noriem, ako aj noriem dobrého riadenia v oblasti obchodu. Prijatie hlavných zásad OECD je teda dobrým návrhom, ktorý má tú výhodu, že obsahuje mechanizmus na podávanie sťažností v prípade sporov. Tieto zásady okrem toho odkazujú na potrebu každoročne zverejňovať náležité, spoľahlivé a overiteľné informácie o podnikoch, ktoré by sa mali všeobecne uplatňovať.

4.3 Príprava reforiem v oblasti globálneho riadenia

4.3.1 Ponuka na spoluprácu v oblasti obchodu a rozvoja by sa mala rozšíriť a okrem krajín OECD, ktoré poskytujú tradične najdlhšie verejnú pomoc na rozvoj a zjednodušený prístup k trhom, by sa mali zahrnúť aj rozvojové krajiny. Najväčší manévrovací priestor majú v súčasnosti rozvíjajúce sa krajiny. EHSV najmä povzbudzuje EÚ, aby viac podporovala účinný prístup bez uplatňovania cieľ a kvót k výrobkom z najmenej rozvinutých krajín na multilaterálnej úrovni (najmä v rámci skupiny G20), ale takisto aj na bilaterálnej úrovni vo vzťahu k rozvíjajúcim sa krajinám. Ďalšou prioritou Únie by sa mohlo stať posilňovanie schopností najmenej rozvinutých krajín rokovať o obchodných dohodách medzi južnými krajinami.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Sociálne hospodárstvo v Latinskej Amerike“, Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012.

⁽⁷⁾ Globalizácia a neformálne pracovné miesta v rozvojových krajinách. Spoločná správa WTO/ILO, 2009.

4.3.2 EHSV žiada, aby sa vyvinulo maximálne úsilie a ukončilo sa kolo rokovaní z Dauhy o otázkach rozvoja, a to aspoň v podobe predbežnej dohody zvyhodňujúcej len najmenej rozvinuté krajiny, ktorá by zahŕňala rozsiahly záväzok darcov nezávisle od toho, či sú alebo nie sú členmi Výboru pre rozvojovú pomoc. EHSV opakovane vyjadruje želanie, aby bol rok 2015 (konečný termín na splnenie rozvojových cieľov tisícročia) vyhlásený za rok medzinárodnej spolupráce. Výbor súbežne s konzultáciami vypracuje stanovisko o bilancii rozvojových cieľov tisícročia a výhladoch vyplývajúcich zo samitu Rio + 20 o udržateľnom rozvoji.

4.3.3 Obchodná a rozvojová stratégia EÚ sa na jednej strane neobmedzuje na väčšiu reciprocitu s rozvíjajúcimi sa krajinami a na bezcolný prístup pre výrobky z najmenej rozvinutých krajín na strane druhej. Krajiny medzi týmito dvomi skupinami, a síce rozvojové krajiny s pomalším rozvojom alebo krajiny

„stredú“, ktoré nepatria k rozvíjajúcim sa krajinám, sú partneri, s ktorými by EÚ mohla prehlbovať vzájomné záujmy. Mohli by sa stať významnými spojencami pri podpore lepšieho riadenia, ktoré je hlavným cieľom EÚ. Keďže oznámenie sa zameriava hlavne na krajiny v najväčšej núdzi, chýba v ňom jasná stratégia, ktorá sa neobmedzuje len na prísnejší systém všeobecných preferencií.

4.3.4 Súčasnú úsilie o lepšiu diferenciaciu rozvojových krajín, ktoré presahuje rámec jediného kritéria vychádzajúceho z výšky národného dôchodku (ako je to v prípade najmenej rozvinutých krajín), je mimoriadne sľubnou cestou, pokiaľ ide o zlepšenie účinnosti osobitného a diferencovaného zaobchádzania a pomoc v oblasti obchodu. EÚ by sa mohla zaoberať touto otázkou v rámci diskusie o rozvojových cieľoch tisícročia po roku 2015 a cieľoch udržateľného rozvoja.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 850/98 o zachovaní zdrojov rybolovu prostredníctvom technických opatrení na ochranu mláďat morských organizmov a zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1288/2009“

COM(2012) 298 final – 2012/158 (COD)

(2012/C 351/18)

Hlavný spravodajca: **pán CURTIS**

Rada (5. júla 2012) a Európsky parlament (10. júla 2012) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 850/98 o zachovaní zdrojov rybolovu prostredníctvom technických opatrení na ochranu mláďat morských organizmov a zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1288/2009“

COM(2012) 298 final – 2012/0158 (COD).

Predsedníctvo Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 10. júla 2012 odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie vypracovaním tohto stanoviska.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán CURTIS rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 122 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Vzhľadom na to, že platnosť dočasných technických opatrení ustanovených nariadením Rady (ES) č. 1288/2009 končí 31. decembra 2012, Európsky hospodársky a sociálny výbor súhlasí s návrhom Komisie, aby sa zabezpečila právna istota, zatiaľ čo nové rámcové nariadenie týkajúce sa technických opatrení sa vypracúva v rámci reformy spoločnej politiky v oblasti rybného hospodárstva.

1.2 Tieto technické opatrenia sú dôležité z hľadiska udržateľnosti rybolovu a je nutné zabezpečiť ich kontinuitu. Prerušenie uplatňovania týchto opatrení (hoci len dočasne) by malo negatívne následky z hľadiska ochrany zásob, ako aj ekosystému zraniteľných hlbokomorských biotopov a morských vtákov – vrátane v mnohých lokalitách sústavy NATURA 2000. Prerušenie uplatňovania uvedených opatrení by takisto znamenalo, že množstvo odôvodnených a prijatých výnimiek z ustanovení nariadenia (ES) č. 850/98 by prestalo platiť.

1.3 Výbor navrhuje, aby sa zachovala predchádzajúca metóda predĺžiť uplatňovanie prechodných technických opatrení uvedených v nariadení (ES) č. 1288/2009 o ďalších 18 mesiacov namiesto ich začlenenia do nariadenia (ES) č. 850/98.

2. Úvod

2.1 Komisia 4. júna 2008 predložila návrh nariadenia Rady o zachovaní zdrojov rybolovu prostredníctvom technických opatrení⁽¹⁾, ktoré má nahradiť nariadenie (ES) č. 850/98

o zachovaní zdrojov rybolovu prostredníctvom technických opatrení na ochranu mláďat morských organizmov a zabezpečiť trvalé uplatňovanie technických opatrení prechodne stanovovaných v každoročnom nariadení o možnostiach rybolovu.

2.2 K tomuto návrhu vypracoval Európsky hospodársky a sociálny výbor stanovisko, ktoré bolo po príslušnom prerokovaní prijaté na 451. plenárnom zasadnutí výboru 25. februára 2009⁽²⁾.

2.3 Prerokovanie príslušného nariadenia k tomuto návrhu zo strany Komisie skomplikovali v roku 2009 rokovania o schválení Lisabonskej zmluvy.

2.4 Medzitým a vzhľadom na naliehavosť tejto témy bolo prijaté nariadenie (ES) č. 43/2009, ktorým sa na rok 2009 stanovujú rybolovné možnosti a súvisiace podmienky pre určité populácie rýb a skupiny populácií rýb⁽³⁾.

2.5 Zatiaľ čo v priebehu roku 2009 pokračovalo prerokovanie nariadenia Rady o technických opatreniach, upustilo sa od uplatňovania opatrení uvedených v prílohe III k nariadeniu (ES) č. 43/2009, keďže sa skončilo obdobie jeho uplatňovania.

⁽¹⁾ COM(2008) 324 final.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 218, 11.9.2009.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 22, 26.1.2009, s. 1.

2.6 Z tohto dôvodu a z dôvodov právnej istoty a v záujme náležitého zachovania morských zdrojov a náležitého hospodárenia s nimi sa prijalo nariadenie Rady (ES) č. 1288/2009, ktorým sa ustanovujú prechodné technické opatrenia od 1. januára 2010 do 30. júna 2011⁽⁴⁾, čím sa zabezpečilo pokračovanie uplatňovania dočasných technických opatrení stanovených v prílohe III k nariadeniu (ES) č. 43/2009 na prechodné obdobie 18 mesiacov.

2.7 V nadväznosti na nové požiadavky Lisabonskej zmluvy Komisia v roku 2010 stiahla svoj návrh z roku 2008.

2.8 Platnosť opatrení sa predĺžila o ďalších 18 mesiacov na základe nariadenia (EÚ) č. 579/2011, pretože vtedy ešte nebolo možné začleniť do existujúceho nariadenia o technických opatreniach (ES) č. 850/98 (ani do nového nariadenia nahrádzajúceho uvedené nariadenie) do 30. júna 2011.

2.9 Komisia má v úmysle zrevidovať nariadenie (ES) č. 850/98 po reforme spoločnej politiky v oblasti rybného hospodárstva, o ktorej sa v súčasnosti rokuje, a v súlade s ňou. Nové nariadenie o technických opatreniach nebude pripravené na nadobudnutie účinnosti k 1. januáru 2013. Preto je potrebné nájsť riešenie, aby sa zaistilo zachovanie prechodných technických opatrení po 31. decembri 2012 v záujme poskytnutia dostatočného času na vypracovanie nového rámca technických opatrení.

2.10 Uvedené skutočnosti vyústili do vypracovania návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 850/98 a začleňujú sa príslušné technické opatrenia, a ktoré je predmetom tohto návrhu stanoviska EHSV.

3. Pripomienky

3.1 V článku 34 písm. b) by bolo vhodnejšie vložiť ods. 3 za ods. 1: výnimky hneď za všeobecný zákaz, ako je to v nariadení (ES) č. 43/2009 a až po požiadavke na osobitné povolenie na rybolov (ods. 2 súčasného návrhu).

3.2 Výnimka v bode 9.12 prílohy III k nariadeniu (ES) č. 43/2009 platná do 31. decembra 2012 by sa mala predĺžiť. V poslednom štvrtroku 2011 a v prvom polroku 2012 totiž výskum v hĺbkach viac ako 600 metrov dokázal nízke vedľajšie úlovky žralokov, ktoré by mali oprávňovať túto výnimku pre lov čertovitých do žiabroviek po tom, ako Vedecký, technický a hospodársky výbor pre rybné hospodárstvo schválil správu.

3.3 Body 1, 2, 4, 5a, 5b, 5c, 5d, 17 a 18 prílohy III k nariadeniu (ES) č. 43/2009 platné do 31. decembra 2012 nie sú zohľadnené v návrhu. Komisia vysvetlila, že 5a, 5c a 5d sú nadbytočné od 1. januára 2010. Body 1 a 2 boli vynechané a na žiadosť Dánska nebudú opätovne začlenené. Body 17 a 18 sú začlenené do návrhu v rámci bodov 6 a 3.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 347, 24.12.2009, s. 6.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o pravidlách započítavania a akčných plánoch pre emisie a absorpcie skleníkových plynov vyplývajúce z činností súvisiacich s využívaním pôdy, so zmenami vo využívaní pôdy a s lesným hospodárstvom“

COM(2012) 93 final – 2012/42 (COD)

a

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Započítavanie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF) do záväzkov Únie v oblasti zmeny klímy“

COM(2012) 94 final

(2012/C 351/19)

Spravodajca: **Ludvík JÍROVEC**

Európska komisia (12. marca 2012), Európsky parlament (15. marca 2012) a Rada (26. marca 2012) sa rozhodli podľa článku 192 ods. 1 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o pravidlách započítavania a akčných plánoch pre emisie a absorpcie skleníkových plynov vyplývajúce z činností súvisiacich s využívaním pôdy, so zmenami vo využívaní pôdy a s lesným hospodárstvom“

COM(2012) 93 final – 2012/0042 (COD)

a

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Započítavanie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF) do záväzkov Únie v oblasti zmeny klímy“

COM(2012) 94 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko 29. augusta 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 19. septembra) prijal 185 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Výbor víta návrh Komisie. Domnieva sa, že ide o ambiciózny návrh, ktorý reaguje na potrebu existencie dôslednejšej sústavy započítavania zameranej na začlenenie odporúčaní medzinárodných dohôd do právnych predpisov EÚ. Komisia by pri príprave a tvorbe delegovaných aktov mala zaistiť súbežné, včasné a náležité postúpenie príslušných dokumentov Európskemu parlamentu, Rade a občianskej spoločnosti. Aktualizácie vymedzenia pojmov Komisiou pri zmenách prijatých orgánmi Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC) alebo Kjótskeho protokolu, alebo prijaté na základe iných mnohostranných dohôd by Komisia mala riadne konzultovať, pričom by mali prebehnúť aj konzultácie na odbornej úrovni. Je veľmi dôležité zabezpečiť súlad návrhu s rozhodnutiami prijatými v kontexte UNFCCC.

1.2 Vzhľadom na to, že rokovania o celosvetovej právnej dohode o zmene klímy majú byť ukončené do roku 2015, pričom dohoda by podľa súčasného plánu nadobudla účinnosť v roku 2020, EÚ by sa v súčasnosti mala v záujme podpory rokovaní o celosvetovej dohode sústrediť na vytvorenie spravodlivých a klimaticky účinných modelov, ktoré budú stimulovať

zmiernenie zmeny klímy. Využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo tu zohrávajú významnú úlohu, preto je dôležité mať spoločné predpisy pre výpočet emisií aj posúdenie miest ich absorpcie.

1.3 Výbor sa domnieva, že je potrebné komplexné hodnotenie, ktoré by bolo zamerané na zníženie emisií skleníkových plynov v poľnohospodárstve, ak vezmeme do úvahy všetky toky skleníkových plynov (emisie aj absorpciu) pri ornej pôde a pasienkoch, a takisto v rastlinnej a živočíšnej výrobe. Naopak nahlasovanie a započítavanie v súvislosti s emisiami skleníkových plynov z rastlinnej a živočíšnej výroby sú už povinné v rámci Kjótskeho protokolu a taktiež sú zahrnuté v emisných limitoch stanovených „rozhodnutím o spoločnom úsilí“⁽¹⁾.

1.4 Výbor dospel k záveru, že túto zložitú otázku je potrebné preskúmať dôkladnejšie a s ohľadom na širšie súvislosti klimateckej politiky EÚ a vo vzťahu k energetickým

⁽¹⁾ Rozhodnutie č. 406/2009/ES.

potrebám EÚ. Výbor navrhuje zviditeľniť snaženie o zmiernenie zmeny klímy, ktoré prebieha v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a súvisiacich odvetviach na položení základov prípravy vhodných politických stimulov, napríklad v spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP), a na vytvorenie rovnakých podmienok v jednotlivých členských štátoch.

1.5 Komisia by mala venovať pozornosť všetkým možným oblastiam politiky EÚ, nielen tým, ktoré sú spojené so životným prostredím a prírodou, a hľadať synergický účinok v prepojení týchto politických oblastí.

1.6 Odvetvie lesného hospodárstva nie je posudzované komplexne a nezohľadňuje sa ani jeho multifunkčná úloha, napríklad ako producenta biomasy na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. EHSV víta návrh EÚ zahrnúť do pravidiel započítavania produkty z vyťaženého dreva. Započítanie uhlíka uloženého v týchto výrobkoch zvýrazní úlohu dreva a drevených výrobkov pri posudzovaní a hodnotení vplyvov na podnebie.

1.7 EHSV víta vypracovanie národných akčných plánov, pretože sa v nich dajú mimoriadne dobre „zviditeľniť“ možné opatrenia, ako sa požaduje v bode 1.4. Musia sa však pritom dodržať tri základné zásady:

- 1) Akčné plány musia nevyhnutne sprevádzať ďalšie politické opatrenia, resp. sa musia kombinovať s jestvujúcimi politickými opatreniami, aby sa vytvorili rámcové podmienky, ktoré umožnia vlastníkom a užívateľom pôdy uskutočniť primerane účinné opatrenia, pokiaľ ide o využívanie pôdy, zmeny jej využívania a lesné hospodárstvo, a to hospodársky vhodným spôsobom a nielen vo svoj neprospech. Tak ako dnes rôzne opatrenia na ochranu prírody stoja peniaze a zároveň žiadne neprinášajú, čiže sú ekonomicky neatraktívne, sú aj opatrenia proti zmene klímy (napr. zachovanie mokradí s vysokým organickým podielom) z ekonomického hľadiska často nezaujímavé. Rámec, ktorý má EÚ vypracovať, musí obsahovať stimuly a podnecovať výrobcov z EÚ, aby dosahovali stanovené ciele rovnako, ako to má byť v prípade systému obchodovania s emisnými kvótami, do ktorého EÚ zámerne nechce začleniť využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo.
- 2) Akčné plány aj postupy monitorovania a nahlasovania musia byť koncipované tak, aby ich vykonávanie vlastníckmi a užívateľmi pôdy, ako aj úradmi bolo čo najmenej administratívne náročné.
- 3) Všetky požiadavky a opatrenia stanovené Európskou úniou musia byť bezpodmienečne v súlade so zásadou subsidiarity.

1.8 Výbor sa domnieva, že je dôležité podporiť potenciál využívania pôdy, zmien jej využívania a lesného hospodárstva

pri zmiernení klimatických zmien a zlepšiť viditeľnosť opatrení vykonávaných poľnohospodármi a zameraných na zmiernenie zmien podnebia. Oblasť využívania pôdy a lesného hospodárstva by sa nemala posudzovať samostatne, ale integrovane a s využitím súčinnosti so súčasnými politikami EÚ aj jednotlivých členských štátov. Výbor zdôrazňuje, že je potrebné vyhnúť sa vytvoreniu zbytočného administratívneho zaťaženia alebo zdvojnásobeniu práce a náležite zohľadniť vnútroštátne okolnosti a právomoci na jednotlivých úrovniach. Východiskom politiky EÚ v oblasti klímy by mali byť nákladovo efektívne nástroje na zmiernenie zmeny klímy, teda aktívne obhospodarovanie lesov EÚ a ich využívanie, a takisto väčšie využívanie obnoviteľných a udržateľných zdrojov surového dreva.

1.9 Výbor víta snahu EÚ ísť nad rámec dohôd z Kodane, Cancúnu a Durbanu a ponuku prijať cieľ 30 % zníženia emisií, ak budú splnené určité podmienky, pričom však žiada, aby sa veľmi citlivo vnímala súčasná hospodárska situácia v EÚ. V neposlednom rade musí EÚ vytvárať tlak na ostatných účastníkov dohovoru UNFCCC, aby prijali podobné kroky, a teda aby nedošlo k presunu zdrojov emisií oxidu uhličitého do biologicky ešte citlivejších oblastí, než je EÚ.

1.10 Vzhľadom na prebiehajúce prípravy vhodného rámca SPP na najbližšie obdobie financovania by sa malo uznať, že tento návrh musí starostlivo nadväzovať na poľnohospodársku politiku a ďalšie politiky EÚ. V politickom posudzovaní sa postupne viac zohľadňoval uhlík viazaný v pôde, takže sa ochrana klímy a prispôbenie sa zmenám klímy stali dôležitejšou témou aj v rámci poľného a lesného hospodárstva. Výbor výslovne víta, že v návrhu sa vo vzťahu k poľnému a lesnému hospodárstvu neukladajú žiadne povinnosti znižovať emisie, ktoré by jednostranne zaťažovali poľnohospodárov a lesníkov. Na zlepšenie národných prehľadov budú potrebné iba mierne investície v členských štátoch.

2. Politické súvislosti

2.1 Návrh Komisie obsahuje nové prvky týkajúce sa Kjótskeho protokolu a výsledkov konferencie v Durbane (?).

2.1.1 Situácia je v súčasnosti taká, že emisie a absorpcie skleníkových plynov ovplyvňované využívaním pôdy, zmenou jej využívania a lesným hospodárstvom sa síce nezapočítavajú do cieľov EÚ týkajúcich sa zníženia emisií skleníkových plynov o 20 % do roku 2020, no čiastočne sa započítavajú do kvantifikovaného cieľa EÚ obmedziť a znížiť emisie podľa článku 3 ods. 3 Kjótskeho protokolu. Z tohto dôvodu je potrebné vypracovať spoločné metódy výpočtu, aby bolo možné presne určiť množstvo emisií, ako aj posúdiť miesta ich absorpcie a začleniť tieto údaje do povinných správ pre EÚ.

2.1.2 Akýkoľvek návrh právneho predpisu, ktorého súčasťou je povinné nahlasovanie v súvislosti s pasienkami a ornou pôdou, sa musí dať do súladu s rozhodnutiami COP17 UNFCCC z Durbanu.

(?) Konferencia zmluvných strán Kjótskeho protokolu, COP17, december 2012, Rámcový dohovor OSN o klimatickej zmene.

2.1.3 Pokiaľ ide o obhospodarovanie lesov, pred konferenciou COP17 sa započítavanie od členských štátov nevyžadovalo, pretože sa predpokladá okamžitá oxidácia všetkej zozbieranej biomasy. EHSV víta návrh EÚ zahrnúť do pravidiel započítavania produkty z vyťaženého dreva, čo znamená započítanie zásoby uhlíka uloženého v súbore produktov z vyťaženého dreva. To môže zvýšiť význam dreva pri zmiernení zmeny klímy.

2.1.4 Na ďalší rozvoj potenciálu lesného hospodárstva z hľadiska podpory zmiernenia zmeny klímy (ako sa uznáva v návrhu) nemožno v širokom rozsahu zvažovať opatrenia, ako je dlhšia doba obnovy lesných porastov, zabránenie holorubom (ako je uvedené vo vysvetľujúcom memorande) a premena na bezzásahové lesy, pretože závisia od druhov a starnutia stromov pri udržateľnom obhospodarovaní lesa. Aj keď treba zdôrazniť, že to teraz nie je súčasťou legislatívneho návrhu.

2.1.5 Korok je veľmi dôležitým výrobkom zo skupiny produktov z vyťaženého dreva, pretože má niekoľko výhod: ide o prírodný produkt z obnoviteľných zdrojov vyrábaný ekologicky vhodným postupom, ktorý si nevyžaduje výrub stromov, je dokázaný význam korkového priemyslu z hľadiska udržania ekologickej stability krehkého a ohrozeného stredomorského ekosystému a tiež význam korkového priemyslu z hľadiska zamestnanosti a príjmov.

2.2 V návrhu sa stanovuje, že členské štáty zostávajú a vedú účty, ktoré presne odzrkadľujú všetky emisie a absorpcie vyplývajúce z obhospodarovania ornej pôdy.

2.2.1 Do zoznamu úložísk uhlíka patrí podľa usmernení Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) pre započítavanie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva aj nadzemná biomasa. Problém so započítaním nadzemnej biomasy získanej z ornej pôdy spočíva v rozlíšení bylinnej (započítava sa iba uhlík v pôde) a drevnej zložky (započítava sa biomasa). V návrhu sa uznáva vysoká hodnotu viacročných porastov, ako sú olivovníky, ovocné stromy alebo vinice, nezohľadňuje sa však absorpcia CO₂ jednoročnými plodinami, pretože referenciou sú zmeny zásoby uhlíka od roku 1990. Zohľadnená nie je ani úloha poľnohospodárskych produktov, ako je repka olejná (potravina, krmivo a palivo), krmoviny (krmivo a palivo) či zelenina (potravina), pretože ju môžu ohroziť zmeny v zásobe uhlíka. Je to dané tým, že IPCC a Kjótsky protokol považujú jednoročné plodiny na uhlíkovo neutrálne.

2.2.2 V tých poľnohospodárskych oblastiach, v ktorých potenciálny nárast absorpcie nie je napríklad pre využívanie dopestovanej drevnej hmoty veľmi výrazný, môže byť započítavanie týkajúce sa poľnohospodárskej pôdy problematické a môže mať aj negatívny dosah. Treba tu jasne vymedziť započítavanie ako emisií, tak aj uloženia uhlíka.

2.2.3 V určitých klimaticky znevýhodnených oblastiach, kde poľnohospodárstvo závislé od zavlažovania zrážkovou vodou

zabezpečuje poľnohospodárom živobytie a podporuje vidiecke obyvateľstvo, alebo v oblastiach, kde sú pre nízku ziskovosť ohrozené niektoré viacročné porasty (napríklad olivovníky v južnej Európe), môže riziko nulového potenciálneho nárastu prispieť aj k opúšťaniu pôdy a nedostatku záujmu o udržanie výroby na tejto pôde. V prílohe IV návrhu Komisie sú uvedené opatrenia, ktoré môžu byť zahrnuté do akčných plánov navrhovaných Komisiou. Treba zabrániť prekrývaniu s opatreniami, ktoré sa uplatňujú v rámci druhého piliera SPP ako poľnohospodársko-ekologické opatrenia, a to tým, že tieto opatrenia budú merateľné.

2.3 EHSV víta vypracovanie národných akčných plánov, pretože sa v nich dajú mimoriadne dobre „zviditeľniť“ možné opatrenia, ako sa požaduje v bode 1.4. Musia sa však pritom dodržať tri základné zásady:

- 1) Akčné plány musia nevyhnutne sprevádzať ďalšie politické opatrenia, resp. sa musia kombinovať s jestvujúcimi politickými opatreniami, aby sa vytvorili rámcové podmienky, ktoré umožnia vlastníkom a užívateľom pôdy uskutočniť primerane účinné opatrenia, pokiaľ ide o využívanie pôdy, zmeny jej využívania a lesné hospodárstvo, a to hospodársky vhodným spôsobom a nielen vo svoj neprospech. Tak ako dnes rôzne opatrenia na ochranu prírody stoja peniaze a zároveň žiadne neprinášajú, čiže sú ekonomicky neatraktívne, sú aj opatrenia proti zmene klímy (napr. zachovanie mokradí s vysokým organickým podielom) z ekonomického hľadiska často nezaujímavé. Rámec, ktorý má EÚ vypracovať, musí obsahovať stimuly a podnecovať výrobcov z EÚ, aby dosahovali stanovené ciele rovnako, ako to má byť v prípade systému obchodovania s emisnými kvótami, do ktorého EÚ zámerné nechce začleniť využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo.
- 2) Akčné plány aj postupy monitorovania a nahlasovania musia byť koncipované tak, aby ich vykonávanie vlastníkami a užívateľmi pôdy, ako aj úradmi bolo čo najmenej administratívne náročné.
- 3) Všetky požiadavky a opatrenia stanovené Európskou úniou musia byť bezpodmienečne v súlade so zásadou subsidiarity.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Cieľom návrhu Európskej komisie je zaviesť dôslednejšiu sústavu započítavania, ktorá začlení odporúčania medzinárodných dohôd do právnych predpisov EÚ. V návrhu sa odrážajú kľúčové prvky revidovaných pravidiel započítavania v oblasti využívania pôdy, zmien jej využívania a lesného hospodárstva, ktoré boli dohodnuté v Durbane v decembri 2011 a ktoré sa budú uplatňovať od začiatku druhého obdobia záväzkov podľa Kjótskeho protokolu. Niektoré ustanovenia uvedené v návrhu sa však odlišujú od rozhodnutí z Durbanu, napríklad návrh o povinnom započítavaní obhospodarovania ornej pôdy a pastvín, alebo ustanovenia o pravidlách započítavania emisií spôsobených prírodnými rušivými činiteľmi.

3.2 Návrh zaviesť pre členské štáty novú povinnosť započítavať všetky emisie a absorpcie pri obhospodarovaní ornej pôdy a pastvín bude znamenať zvýšenú administratívu v členských štátoch a od Komisie si bude vyžadovať veľké úsilie pri monitorovaní v jednotlivých členských štátoch. Pravidlá započítavania prijímané v tomto návrhu a referenčné úrovne budú mať zásadný význam pri uplatňovaní tohto rozhodnutia. Výbor sa obáva možného zdvojenia povinností členských štátov stanovených jednak v UNFCCC a jednak v právnych predpisoch Európskej únie.

3.3 Lesy EÚ poskytujú dôležité sociálno-ekonomické výhody, ako aj zásadné služby ekosystémov a zvyšujú kapacitu na zvládanie zmeny klímy a prispôbenie sa jej, pretože ročne absorbujú 10 % všetkých emisií CO₂ vyprodukovaných v EÚ. Z lesov pochádza množstvo rozličných dlhodobou použiteľných a vkusných výrobkov z biologického materiálu a drevo predstavuje polovicu obnoviteľných zdrojov energie EÚ. Výbor zdôrazňuje multifunkčnú úlohu európskych lesov v spoločnosti a žiada Komisiu, aby komplexne pristupovala k ich problematike tak z hľadiska zmien podnebia, ako aj z pohľadu praxe udržateľného lesného hospodárstva v EÚ. V klimateckej politike by sa malo uznať, že lesy sú omnoho viac než len zásobárňami uhlíka.

4. Poznámky

4.1 EHSV by chcel upozorniť na skutočnosť, že poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo majú potenciál na zmiernenie zmeny klímy. Tento potenciál je však obmedzený prírodnými podmienkami a rušivými vplyvmi, rizikom saturácie, zložitými tokmi, nedostatočnou kapacitou na monitorovanie emisií a značnou neistotou, pokiaľ ide o metódy započítavania.

4.2 Výbor uznáva výsledky štúdie vplyvu, ktorú vykonal spoločný výskumný výbor a rešpektuje jeho názor na vykonateľnosť, napriek tomu je potrebné spresniť vedecké poznatky a metodiku monitorovania, aby sa zvýšila dôveryhodnosť inventúry emisií skleníkových plynov spojených s lesným hospodárstvom a poľnohospodárskou pôdou. Takisto treba zlepšiť jej presnosť a jednoznačnosť a prostredníctvom integrovaného prístupu preskúmať z celkového pohľadu možnosti vedúce k zmierneniu zmeny klímy. V tejto súvislosti výbor vyzdvihuje skúsenosti niektorých štátov, napríklad Dánska a Portugalska, ktoré nahlasujú poľnohospodársku činnosť úplne v súlade s UNFCCC. Výbor považuje za nevyhnutné upozorniť na zložitosť merania emisií, pokiaľ ide o využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo, a nesúhlasí s jednoznačným presvedčením, že by táto oblasť mala byť zapojená do redukčných cieľov Európskej únie.

4.3 V návrhu Komisie sa v tejto fáze nehovorí o začlenení využívania pôdy, zmien jej využívania a lesného hospodárstva do klimatických záväzkov EÚ, avšak vytvára sa na to vhodný politický kontext a návrh sa prezentuje ako prvý krok k uvedenému cieľu. Výbor vyjadruje poľutovanie, že návrh nebol rozšírený aj o pohľad na vplyv poľného a lesného hospodárstva pri nahradzaní fosílnych palív a neobnoviteľných surovín biopalivami a biomasou, k čomu by malo dôjsť v ďalších krokoch, ktoré by mali byť venované aj biohospodárstvu a energetickým procesom spojeným s využívaním pôdy, zmenami jej využívania a lesným hospodárstvom. Oblasť využívania pôdy a lesného hospodárstva by sa nemala posudzovať samostatne, ale integrovane a s využitím súčinnosti so súčasnými politikami EÚ aj jednotlivých členských štátov. Členské štáty majú samy najlepšie predpoklady na rozhodovanie o vhodných opatreniach.

V Bruseli 19. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2371/2002 o ochrane a trvalo udržateľnom využívaní zdrojov rybného hospodárstva v rámci spoločnej politiky v oblasti rybolovu“

COM(2012) 277 *final* – 2012/143 (COD)

(2012/C 351/20)

Európsky parlament (14. júna 2012) a Rada (15. júna 2012) sa rozhodli podľa článku 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2371/2002 o ochrane a trvalo udržateľnom využívaní zdrojov rybného hospodárstva v rámci spoločnej politiky v oblasti rybolovu“

COM(2012) 277 *final* – 2012/143 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) rozhodol 148 hlasmi za, pričom 8 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1005/2008, ktorým sa ustanovuje systém Spoločenstva na zabraňovanie nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu, na odrádzanie od neho a jeho odstránenie“

COM(2012) 332 final – 2012/162 (COD)

(2012/C 351/21)

Európsky parlament (2. júla 2012) a Rada (10. júla 2012) sa rozhodli podľa článku 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1005/2008, ktorým sa ustanovuje systém Spoločenstva na zabraňovanie nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu, na odrádzanie od neho a jeho odstránenie“

COM(2012) 332 final – 2012/162 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) rozhodol 141 hlasmi za, pričom žiadni členovia nehlasovali proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2008/971/ES, pokiaľ ide o zahrnutie množiteľského materiálu lesných kultúr kategórie ‚kvalifikovaný‘ do rozsahu pôsobnosti uvedeného rozhodnutia a o aktualizáciu názvov orgánov zodpovedných za schvaľovanie a kontrolu produkcie“

COM(2012) 355 final – 2012/172 (COD)

(2012/C 351/22)

Európsky parlament (5. júna 2012) a Rada (5. júna 2012) sa podľa článku 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2008/971/ES, pokiaľ ide o zahrnutie množiteľského materiálu lesných kultúr kategórie ‚kvalifikovaný‘ do rozsahu pôsobnosti uvedeného rozhodnutia a o aktualizáciu názvov orgánov zodpovedných za schvaľovanie a kontrolu produkcie“

COM(2012) 355 final – 2012/172 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) rozhodol 145 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 18. septembra 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2003/17/ES predĺžením obdobia jeho uplatňovania a aktualizáciou názvu jednej z tretích krajín a názvov orgánov zodpovedných za schvaľovanie a kontrolu produkcie“

COM(2012) 343 final – 2012/165 (COD)

(2012/C 351/23)

Európsky parlament (5. júna 2012) a Rada (23. júla 2012) sa podľa článku 43 ods. 2 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2003/17/ES predĺžením obdobia jeho uplatňovania a aktualizáciou názvu jednej z tretích krajín a názvov orgánov zodpovedných za schvaľovanie a kontrolu produkcie“

COM(2012) 343 final – 2012/0165 (COD).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý, na svojom 483. plenárnom zasadnutí 18. a 19. septembra 2012 (schôdza z 18. septembra 2012) rozhodol 142 hlasmi za, pričom 3 hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 18. septembra 2012

Preedseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

2012/C 351/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu“ COM(2012) 238 <i>final</i>	73
2012/C 351/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru – Obchod, rast a rozvoj – Prispôsobovanie obchodnej a investičnej politiky potrebám krajín v najväčšej núdzi“ COM(2012) 22 <i>final</i>	77
2012/C 351/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 850/98 o zachovaní zdrojov rybolovu prostredníctvom technických opatrení na ochranu mláďat morských organizmov a zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1288/2009“ COM(2012) 298 <i>final</i> – 2012/158 (COD)	83
2012/C 351/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o pravidlách započítavania a akčných plánoch pre emisie a absorpcie skleníkových plynov vyplývajúce z činností súvisiacich s využívaním pôdy, so zmenami vo využívaní pôdy a s lesným hospodárstvom“ COM(2012) 93 <i>final</i> – 2012/42 (COD) a „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Započítavanie využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF) do záväzkov Únie v oblasti zmeny klímy“ COM(2012) 94 <i>final</i>	85
2012/C 351/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2371/2002 o ochrane a trvalo udržateľnom využívaní zdrojov rybného hospodárstva v rámci spoločnej politiky v oblasti rybolovu“ COM(2012) 277 <i>final</i> – 2012/143 (COD)	89
2012/C 351/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 1005/2008, ktorým sa ustanovuje systém Spoločenstva na zabraňovanie nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu, na odrádzanie od neho a jeho odstránenie“ COM(2012) 332 <i>final</i> – 2012/162 (COD)	90
2012/C 351/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2008/971/ES, pokiaľ ide o zahrnutie množiteľského materiálu lesných kultúr kategórie „kvalifikovaný“ do rozsahu pôsobnosti uvedeného rozhodnutia a o aktualizáciu názvov orgánov zodpovedných za schvaľovanie a kontrolu produkcie“ COM(2012) 355 <i>final</i> – 2012/172 (COD)	91
2012/C 351/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie Rady 2003/17/ES predĺžením obdobia jeho uplatňovania a aktualizáciou názvu jednej z tretích krajín a názvov orgánov zodpovedných za schvaľovanie a kontrolu produkcie“ COM(2012) 343 <i>final</i> – 2012/165 (COD)	92

Predplatné na rok 2012 (bez DPH, vrátane poštovného)

Úradný vestník EÚ, séria L + C, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	1 200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, tlačené vydanie + ročné DVD	22 úradných jazykov EÚ	1 310 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L, len tlačené vydanie	22 úradných jazykov EÚ	840 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria L + C, mesačné (súhrnné) DVD	22 úradných jazykov EÚ	100 EUR ročne
Dodatok k úradnému vestníku (séria S), Verejné obstarávanie a výberové konania, DVD, jedno vydanie za týždeň	viacjazyčné: 23 úradných jazykov EÚ	200 EUR ročne
Úradný vestník EÚ, séria C – konkurzy	jazyk(-y), v ktorom(-ých) sa konajú konkurzy	50 EUR ročne

Úradný vestník Európskej únie, ktorý vychádza vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie, si možno predplatiť v ktoromkoľvek z 22 jazykových znení. Zahŕňa sériu L (Právne predpisy) a C (Informácie a oznámenia).

Každé jazykové znenie má samostatné predplatné.

V súlade s nariadením Rady (ES) č. 920/2005 uverejneným v úradnom vestníku L 156 z 18. júna 2005 a ustanovujúcim, že inštitúcie Európskej únie nie sú viazané povinnosťou vyhotovovať všetky právne akty v írskom jazyku a uverejňovať ich v tomto jazyku, sa úradné vestníky uverejnené v írskom jazyku predávajú osobitne.

Predplatné na dodatok k úradnému vestníku (séria S – Verejné obstarávanie a výberové konania) zahŕňa všetkých 23 úradných jazykových znení na jednom viacjazyčnom DVD.

Predplatitelia Úradného vestníka Európskej únie môžu získať na základe žiadosti rôzne prílohy k úradnému vestníku. O vydaní týchto príloh budú informovaní prostredníctvom oznamov pre čitateľov, ktoré sa vkladajú do Úradného vestníka Európskej únie.

Predaj a predplatné

Rozličné platené publikácie, rovnako ako aj Úradný vestník Európskej únie, si možno predplatiť a získať u obchodných distribútorov. Zoznam obchodných distribútorov možno nájsť na tejto internetovej adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm.

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke možno prehliadať Úradný vestník Európskej únie, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikatúru a návrhy právnych aktov.

Viac sa dozviete na stránke: <http://europa.eu>.

